

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม ๔

กถาวัตถุปกรณ์

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

มหาวรรค

ปคคกกถา

นิคหะ ๘

นิคหะ ที่ ๘

อนุโลมปัญจกะ

[๑] สภาวาทิ ทานหยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ ๑- เป็นปรมัตถะ ๒- ทานหยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น

ส. ทานจงรับรู้นิคหะ ๓- หากว่า ทานหยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยัง

๑๑. สังจิกัตถะ สภาวะที่จริงแท้ ๒. ปรมัตถะ อรรถอันยิ่ง อันอุดม อันไม่ต้องยึดถือด้วยอาการมีการฟังตาม ๑๓. มาเป็นต้น ทั้งนี้หมายถึงสภาวะธรรมที่จำแนกเป็นชั้น ๕ อย่าง ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ รวม ๕๓ อย่าง

๑๓. นิคหะ การชม การปรามปราม

เห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถ-

*ปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด

อนุโลมปัญจกะ จบ

ปฏิกรรมมจตุกกะ

[๒] ป. ทานไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ทานไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น

ป. ทานจงรับรู้ปฏิกรรม. ๑- หากว่า ทานไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์, ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถ-

๑๑. ปฏิกรรม การกระทำความผิด ไม่รับนิคหกรรม

*ปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถ-

*ปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด

ปฏิกรรมมจตุกกะ จบ

นิคคหจตุกกะ

[๓] ป. ก็ถ้าท่านยังจะยืนยันว่า กล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถ-

*ปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ไซ้ ด้วยเหตุ นั้น ท่านเมื่อยังปฏิญาณอยู่ข้าง ปฏิเสธบุคคลอย่างนี้ ด้วยปฏิญาณนี้ ก็ต้องนิคหะอย่างนี้ ดังนั้น เราจึงนิคหะท่าน ท่านถูกนิคหะ ขอบแล้วเทียว. หากท่านไม่หยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสังจิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสังจิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยังเห็นบุคคล

นิคคหจตุกกะ จบ

อุปนัยนจตุกกะ จบ

นิกะหะที่ ๑ จบ

๔๑. หมายถึง ชั้นร และอายตนะเป็นต้น

[๑๔] ป. ท่านไม่ยังเห็นบุคคล โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

- ป. ท่านจงรับรึนิดะ, หากว่า ท่านไม่ยังเห็นบุคคล โดยสังกิตถปรมัตถ์

นิคหะ ที่ ๗

ป. ท่านจงรับบริณิคะ, หากว่า ท่านไม่ยังเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

นิคหะ ที่ ๘

ป. ท่านจรับร้หนักหะ, หากว่า ท่านไม่หยังเห็นบคคล โดยสัจฉิกัถถปรมัตถ์ ด้วย

๑
นิคหะ ๘ จบ

ส. ท่านจงรับทราบเถิด, หากว่า ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังขิกัตถปรมัตถ์ จง

Page 5

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นรูป โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นรูป โดยสังฆิ-

* กัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๑๘] ส. ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นเวทนา โดยสังฆิ-

* กัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ จดหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ จดหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ จดหยั่งเห็น
วิญญาณ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้ณิดะ, หากว่า ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จด
หยั่งเห็นวิญญาณ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น
บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จด
หยั่งเห็นวิญญาณ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น
ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้า
ยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นวิญญาณ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าว
ในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็น
วิญญาณ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้
ผิด ฯลฯ

[๑๙] ส. ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นจักขายตนะ โดย
สังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ จดหยั่งเห็นโสตายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นฆานายตนะ ฯลฯ
จดหยั่งเห็นชิวหายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นกายายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นรูปายตนะ ฯลฯ จด
หยั่งเห็นสีทหายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นคันธายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นรสายตนะ ฯลฯ จด
หยั่งเห็นโผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นมนายตนะ ฯลฯ จดหยั่งเห็นธัมมายตนะ โดย
สังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

[๒๐] . . . จดหยั่งเห็นจักขุธาตุ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ จดหยั่งเห็น
โสตธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นฆานาธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นชิวหาธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นกายธาตุ ฯลฯ
จดหยั่งเห็นรูปธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นสีทธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นคันธธาตุ ฯลฯ จด
หยั่งเห็นรสธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นโผฏฐัพพธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นจักขุวิญญาณธาตุ ฯลฯ จด
หยั่งเห็นโสตวิญญาณธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นฆานาวิญญาณธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นชิวหาวิญญาณ
ธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นกายวิญญาณธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นมนโธธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นมโน-

* วิญญาณธาตุ ฯลฯ จดหยั่งเห็นธัมมธาตุ ฯลฯ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

[๒๑] . . . จดหยั่งเห็นจักขุขันธ์ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ จดหยั่งเห็น
โสตขันธ์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นฆานขันธ์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นชิวหาขันธ์ ฯลฯ จดหยั่งเห็น
กายขันธ์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นมโนขันธ์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นชิวติขันธ์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นอิตถิ-

* ทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นปริสินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นสุขินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นทุกขินทรีย์ ฯลฯ

จดหยั่งเห็นโสมนัสสินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นอุเปกขินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นสัทธินทรีย์ ฯลฯ
จดหยั่งเห็นวิริยินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นสตินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นสมาธิินทรีย์ ฯลฯ
จดหยั่งเห็นปัญญินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นอนัญญัตถัญญัสสมาธิินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็น
อัญญินทรีย์ ฯลฯ จดหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. อัญญาตาวินทรีย์ เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้ณิดะ หากว่า ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จด
หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตา-

* วินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้ายังเห็น
บุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่ฟัง
กล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า อัญญาตา-

* วินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์
จดหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า
ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ จดหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์
แต่ไม่ฟังกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๒๒] ป. ท่านไม่ยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ๑- และ
ท่านก็ยังเห็นรูป โดยสังฆิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

สิทธิสังสนทนา จบ

ส. ท่านจรัลปริตฺติยะ, หากว่า ท่านยังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตต์ ด้วยเหตุนี้ละท่านจึงต้องกล่าวว่า วิมุตตานิบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตต์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า วิมุตตานิบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า วิมุตตานิบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถ-
 *ปรมาตต์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตต์ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า วิมุตตานิบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปริกข
ไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่, ที่ท่านกล่าวใน
ปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่
แต่ไม่ฟังกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๘] ป. ท่านไม่ยังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. จักขายตนะเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขายตนะหรือ ฯลฯ บุคคล

อื่นจากจักขายตนะหรือ ฯลฯ จักขายตนะในบุคคลหรือ ฯลฯ ฐัมมายตนะเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ

บุคคลในฐัมมายตนะหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากฐัมมายตนะหรือ ฯลฯ ฐัมมายตนะในบุคคลหรือ ฯลฯ

จักขุธาตุเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขุธาตุหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขุธาตุหรือ ฯลฯ จักขุธาตุ

ในบุคคลหรือ ฯลฯ ฐัมมธาตุเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในฐัมมธาตุหรือ ฯลฯ บุคคลอื่น

จากฐัมมธาตุหรือ ฯลฯ ฐัมมธาตุในบุคคลหรือ ฯลฯ

[๕๙] . . . จักขุทริยเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขุทริยหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจาก

จักขุทริยหรือ ฯลฯ จักขุทริยในบุคคลหรือ ฯลฯ อัญญาตาวินทริยเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคล

ในอัญญาตาวินทริยหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากอัญญาตาวินทริยหรือ ฯลฯ อัญญาตาวินทริยในบุคคล
หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปริกขม, หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติ
เพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทริยในบุคคล, ที่ท่าน
กล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน
มีอยู่ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า อัญญาตาวินทริยในบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ไม่ฟังกล่าวว่า อัญญาตาวินทริย
ในบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่,
ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติ
เพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า อัญญาตาวินทริยในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

จตุกกนยสังสันทนา จบ .

ลักษณะยุตติกตา

[๖๐] ส. ท่านยังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตถ์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลมีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลเป็นสังขตะ
หรือ ฯลฯ บุคคลเป็นอสังขตะหรือ ฯลฯ บุคคลเที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคลไม่เที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคล
มีนิमितหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีนิमितหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ ย่อ

[๖๑] ป. ท่านไม่ยังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตถ์หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลมีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลเป็นสังขตะ
หรือ ฯลฯ บุคคลเป็นอสังขตะหรือ ฯลฯ บุคคลเที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคลไม่เที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคล
มีนิमितหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีนิमित หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ลักษณะยุตติกตา จบ .

วจนโสธนะ

[๖๒] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ยังเห็นได้ สภาวะที่ยังเห็นได้ ก็เป็นบุคคล หรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่ยังเห็นได้ แต่สภาวะที่ยังเห็นได้บางอย่างเป็นบุคคล
บางอย่างไม่เป็นบุคคล

ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่ยังเห็นได้ บางอย่างเป็นสภาวะที่ยังเห็น
ไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่จริงแท้ (สังฆิกัตถะ) สภาวะที่จริงแท้ ก็เป็นบุคคล
หรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่จริงแท้ แต่สภาวะที่จริงแท้บางอย่างเป็นบุคคล บาง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

อย่างไม่เป็นบุคคล

- ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่จริงแท้ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่จริงแท้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น
- [๖๔] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ประสมอยู่ สภาวะที่ประสมอยู่ ก็เป็นบุคคล หรือ?
- ป. บุคคลเป็นสภาวะที่ประสมอยู่ แต่สภาวะที่ประสมอยู่ บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่าง ไม่เป็นบุคคล
- ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่ประสมอยู่ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่ประสมอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๕] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ สภาวะที่ปรากฏอยู่ ก็เป็นบุคคล หรือ?
- ป. บุคคลเป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ แต่สภาวะที่ปรากฏอยู่ บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่าง ไม่เป็นบุคคล
- ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๖] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่มีอยู่ สภาวะที่มีอยู่ก็เป็นบุคคลหรือ?
- ป. บุคคลเป็นสภาวะที่มีอยู่ แต่สภาวะที่มีอยู่บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่าง ไม่เป็นบุคคล
- ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่มีอยู่ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๗] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่มีอยู่ แต่สภาวะที่มีอยู่ไม่เป็นบุคคลทั้งหมดหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ไม่มียู่ แต่สภาวะที่ไม่มียู่ไม่เป็นบุคคลทั้งหมดหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- วจนโสธนะ จบ.

ปัญญุตตานโยค

- [๖๘] ส. บุคคลชื่อว่ามิรูป เพราะรูปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลชื่อว่ามิกาม เพราะกามธาตุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๙] ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามิรูป เพราะรูปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามิกาม เพราะกามธาตุ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๐] ส. บุคคลชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรุปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลชื่อว่ามิกาม เพราะกามธาตุ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๑] ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรุปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามิกาม เพราะกามธาตุ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒] ส. บุคคลชื่อว่ามิรูป เพราะรูปธาตุ บุคคลชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรุปธาตุ และมีบางคนเคลื่อนจากรูปธาตุแล้ว เข้าถึงอรุปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลมิรูป ขาดสูญไปแล้ว บุคคลไม่มีรูป เกิดขึ้นใหม่ หรือ
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓] ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามิรูป เพราะรูปธาตุ สัตว์ทั้งหลายชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรุปธาตุ และมีบางคนเคลื่อนจากรูปธาตุแล้ว เข้าถึงอรุปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์มิรูป ขาดสูญไปแล้ว สัตว์ไม่มีรูปเกิดขึ้นใหม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔] ส. บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระกิตติ ว่าสรีระหรือว่ากายกิตติ รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรธอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๓๗] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๘] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเองด้วย บุคคลอื่นด้วย ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเอง ก็มีได้ท่องเที่ยวไป บุคคลอื่นก็มีได้ท่องเที่ยวไป จากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป บุคคลอื่นท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นเองด้วย บุคคลอื่นด้วย ท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นก็มีได้ท่องเที่ยวไป บุคคลอื่นก็มีได้ท่องเที่ยวไป จากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลนั้นท่องเที่ยวไปเจ็ดครั้งเป็นอย่างยิ่ง แล้วจะเป็นผู้ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะสิ้นสัณญ์ชนทั้งปวง ๑- ดังนี้ เป็นสูตรมียุจจิมชีหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ นะลี

[๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย การท่องเที่ยวไปของสัตว์ทั้งหลาย ผู้มีวิชาเป็นเครื่องกัน มีตัณหาเป็นเครื่องผูกพัน เล่นไปอยู่ ท่องเที่ยว

๑๑. ข. อิตฺตุตฺตก ข๑ ๒๐๒ หน้า ๒๔๓

ไปอยู่นี้ มีเบื้องต้นเบื้องปลายที่ตามรู้ไม่ได้ เจริญต้นไม่ปรากฏ ๑- ดังนี้ เป็นสูตรมียุจจิมชีหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ นะลี

[๔๓] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางคนเป็นมนุษย์แล้วเป็นเทวดาก็มีหรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ เทวดาก็คนนั้นแหละ (เป็นคนเดียวกัน) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ เทวดาก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นมนุษย์แล้วเป็นเทวดา เป็นเทวดาแล้วเป็นมนุษย์ เป็นผู้เกิดเป็นมนุษย์ เทวดาเป็นอื่น ผู้เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นอื่น (เป็นคนละคน) คำว่า บุคคลนั้นเอง ท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ ก็คำว่า บุคคลท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นเองเคลื่อนจากโลกนี้ไป สู่โลกอื่น ไม่ใช่บุคคลอื่น เมื่อเป็นเช่นนั้น ความตายก็จักไม่มี แม้ปาณาติบาตก็ยังไม่เห็นไม่ได้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
กรรมมียอยู่ ผลของกรรมมียอยู่ ผลของกรรมทั้งหลายที่ทำแล้วมียอยู่ เมื่อกุศลและอกุศลให้ผลอยู่
คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ

๑๒. ส. นิ. ข้อ ๔๒๑ หน้า ๒๑๒

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางคนเป็นมนุษย์แล้วเป็นยักษ์ . . . เป็นเปรต . . . เป็นสัตว์นรก . . . เป็นสัตว์

เดียรจนาน . . . เป็นอสูร . . . เป็นลา . . . เป็นโค . . . เป็นสุกร . . . เป็นกระบือ . . . ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ กระบือก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ กระบือก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นมนุษย์แล้วเป็นกระบือ เป็นกระบือแล้วเป็นมนุษย์ เป็นผู้เกิด

เป็นมนุษย์ กระบือเป็นอื่น ผู้เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นอื่น คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ

ก็ถ้าว่า บุคคลท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นเองเคลื่อนจากโลกนี้ ไปสู่โลกอื่น ไม่ใช่บุคคลอื่น เมื่อ
เป็นเช่นนี้ ความตายก็จักไม่มี แม้ปาณาติบาตก็จะหยั่งเห็นไม่ได้ กรรมมียอยู่ ผลของกรรมมียอยู่
ผลของกรรมทั้งหลายที่ทำแล้วมียอยู่ เมื่อกุศลและอกุศลให้ผลอยู่ คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยว
ไป นี้ผิด ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางคนเป็นกษัตริย์แล้วเป็นพราหมณ์ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กษัตริย์ก็คนนั้นแหละ พราหมณ์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นกษัตริย์แล้วเป็นแพศย์ . . . เป็นศูทรก็มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กษัตริย์ก็คนนั้นแหละ ศูทรก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นพราหมณ์แล้วเป็นแพศย์ . . . เป็นศูทร . . . เป็นกษัตริย์ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พราหมณ์ก็คนนั้นแหละ กษัตริย์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นแพศย์แล้วเป็นศูทร . . . เป็นกษัตริย์ . . . ไปเป็นพราหมณ์ ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แพศย์ก็คนนั้นแหละ พราหมณ์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นศูทรแล้วเป็นกษัตริย์ . . . เป็นพราหมณ์ . . . เป็นแพศย์ ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศูทรก็คนนั้นแหละ แพศย์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนมือด้วยก็ไปเป็นคนมือด้วยเที่ยวหรือ . . . คนเท้าด้วยก็ไปเป็นคนเท้า

ด้วยเที่ยวหรือ . . . คนด้วยทั้งมือและเท้าก็ไปเป็นคนด้วยทั้งมือและเท้าเที่ยวหรือ . . . คนหฺรึน . . .

คนจุมูกโหว่ . . . คนทั้งหฺรึนทั้งจุมูกโหว่ . . . คนนิ้วด้วย . . . คนนิ้วแม่มือด้วย . . . คนเอ็นใหญ่

ขาด . . . คนมือหงิก . . . คนมือแป . . . คนเป็นโรคเรื้อน . . . คนเป็นต่อม . . . คนเป็นโรคกลาก . . .

คนเป็นโรคมองคร่อ . . . คนเป็นโรคลมบ้าหมู . . . อสูร . . . โค . . . ลา . . . สุกร . . . กระบือ ก็ไปเป็น
กระบือเที่ยวหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลก
อื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เป็นโสดาบัน เคลื่อนจากมนุษย์โลกเข้าถึงเทวโลกแล้ว คงเป็น
โสดาบันเที่ยวแมในเทวโลกนั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. หากว่า บุคคลผู้เป็นโสดาบันเคลื่อนจากมนุษยโลก เข้าถึงเทวโลกแล้ว
คงเป็นโสดาบันเทียวแม่ในเทวโลกนั้น ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยว
เที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้

[๘๕] ส. ท่านทำความตกลงแล้วว่า บุคคลผู้เป็นโสดาบันเคลื่อนจากมนุษยโลก เข้า
ถึงเทวโลกแล้ว คงเป็นโสดาบันเทียวแม่ในเทวโลกนั้น และด้วยเหตุนี้ (จึงวินิจฉัยว่า)
บุคคลนั้นเทียวท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านได้ทำความตกลงว่า บุคคลผู้เป็นโสดาบันเคลื่อนจากมนุษยโลกเข้าถึง
เทวโลกแล้ว คงเป็นมนุษย์แม่ในเทวโลกนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖] ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่เป็นอื่น ไม่แปรผัน ท่องเที่ยวไป หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๗] ส. ไม่เป็นอื่น ไม่แปรผัน ท่องเที่ยวไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนมือด้วนก็ไปเป็นคนมือด้วนเทียวหรือ . . . คนเท้าด้วนก็ไปเป็นคนเท้า
ด้วนเทียวหรือ . . . คนด้วนทั้งมือและเท้าก็ไปเป็นคนด้วนทั้งมือและเท้าเทียวหรือ . . . คนหูรื้อ . . .
คนจมูกโหว่ . . . คนทั้งหูรื้อจมูกโหว่ . . . คนนิ้วด้วน . . . คนนิ้วแม่มือด้วน . . . คนเอ็นใหญ่ขาด . . .
คนมือหัก . . . คนมือแป . . . คนเป็นโรคเรื้อน . . . คนเป็นต่อม . . . คนเป็นโรคกลาก . . . คน
เป็นโรคมองคร้อ . . . คนเป็นโรคลมบ้าหมู . . . อุฐ . . . โค . . . ลา . . . สุกร . . . กระบือก็ไปเป็น
กระบือเทียวหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘] ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้มิรูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มิรูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้นหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มิเวทนา ฯลฯ เป็นผู้มิสัญญา ฯลฯ เป็นผู้มิสังขาร ฯลฯ เป็นผู้
มิวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มิวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้นหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙] ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ไม่มีรูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้ไม่มีรูปท่องเที่ยวไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มิเวทนา ฯลฯ เป็นผู้มิสัญญา ฯลฯ เป็นผู้มิสังขาร ฯลฯ
เป็นผู้มิวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มิวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐] ส. บุคคลนั้นแหละท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปท่องเที่ยวไปหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. รูปทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้นหรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. วิญญาณทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๙๑] ส. บุคคลนั้นแหละ ทองเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปไม่ทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. รูปไม่ทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่นหรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่ทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. วิญญาณไม่ทองเที่ยวไปหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. หากว่า บุคคลแตกดับไปในเมื่อขันธทั้งหลายแตกดับไป ก็เป็นอุจเจตทัญญู

ที่พระพุทธเจ้าทรงวันชาติแล้ว หากว่า บุคคลไม่แตกดับไปในเมื่อขันธทั้งหลายแตกดับไป บุคคลก็จะเที่ยง (และดังนั้น) จะเสมอเหมือนกับนิพพาน .

คตือนโยค จบ .

อุปาทาปัญญุตตานโยค

[๙๒] ส. เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ถึงบุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะอาศัยเวทนา ฯลฯ เพราะอาศัยสัญญา ฯลฯ เพราะอาศัยสังขาร ฯลฯ เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้นหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญาณไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ถึงบุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๙๓] ส. เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะอาศัยรูปเขียว จึงบัญญัติบุคคลเขียวขึ้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. เพราะอาศัยรูปเหลือง ฯลฯ เพราะอาศัยรูปแดง ฯลฯ เพราะอาศัยรูปขาว ฯลฯ เพราะอาศัยรูปที่เห็นได้ ฯลฯ เพราะอาศัยรูปที่เห็นไม่ได้ ฯลฯ เพราะอาศัยรูปที่กระทบไม่ได้ จึงบัญญัติบุคคลที่กระทบไม่ได้ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔] ส. เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นกุศล มีผล มีวิบาก มีผลนำปรารถนา มีผลนำใคร มีผลนำพอใจ มีผลไม่แสดง มีสุขเป็นกำลัง มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลนำปรารถนา มีผลนำใคร มีผลนำพอใจ มีผลไม่แสดง มีสุขเป็นกำลัง มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕] ส. เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นอกุศล มีผล มีวิบาก มีผลไม่นำปรารถนา มีผลไม่นำใคร มีผลไม่นำพอใจ มีผลแสดง มีทุกข์เป็นกำลัง มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นอกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลไม่นำปรารถนา มีผลไม่นำใคร มีผลไม่นำพอใจ มีผลแสดง มีทุกข์เป็นกำลัง มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖] ส. เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอัพยาทุกต จึงบัญญัติบุคคลเป็นอัพยาทุกตขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอัพยาทุกต จึงบัญญัติบุคคลเป็นอัพยาทุกตขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นอัพยาทุกต ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นอัพยาทุกต ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยสัญญา ฯลฯ เพราะอาศัยสังขาร ฯลฯ เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นกุศล มีผล มีวิบาก มีผลนำปรารถนา มีผลนำใคร มีผลนำพอใจ มีผลแสดง มีสุขเป็นกำลัง มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลนำปรารถนา มีผลนำใคร มีผลนำพอใจ มีผลไม่แสดง มีสุขเป็นกำลัง มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗] ส. เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยวิญญานเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลชั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะอาศัยวิญญานเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลชั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. วิญญานเป็นอกุศล มีผล มีวิบาก มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มี
มีผลไม่น่าพอใจ มีผลเสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบากหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถึงบุคคลเป็นอกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่
มีผลไม่น่าพอใจ มีผลเสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบากหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๘] ส. เพราะอาศัยวิญญาน จึงบัญญัติบุคคลชั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยวิญญานเป็นอพยากเหตุ จึงบัญญัติบุคคลเป็นอพยากเหตุชั้น
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะอาศัยวิญญานเป็นอพยากเหตุ จึงบัญญัติบุคคลเป็นอพยากเหตุชั้น
หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. วิญญานเป็นอพยากเหตุ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความ
สิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็น
ธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถึงบุคคลเป็นอพยากเหตุ ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความ
สิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไป
เป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดาหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙] ส. เพราะอาศัยจักขุพึงกล่าวว่า บุคคลมีจักขุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อจักขุดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีจักขุดับไปแล้วหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะอาศัยโสต ฯลฯ เพราะอาศัยฆานะ ฯลฯ เพราะอาศัยชีวหา ฯลฯ
เพราะอาศัยกาย ฯลฯ เพราะอาศัยมโน พึงกล่าวว่า บุคคลมีมโน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อมโนดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีมโนดับไปแล้วหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๐] ส. เพราะอาศัยมิจฉาทิฎฐิ พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นมิจฉาทิฎฐิ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อมิจฉาทิฎฐิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นมิจฉาทิฎฐิดับไปแล้ว
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๑] ส. เพราะอาศัยมิจฉาสังกัปปะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาวาจา ฯลฯ เพราะอาศัย
มิจฉากัมมันตะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาอาชีวะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาวายามะ ฯลฯ เพราะอาศัย
มิจฉาสติ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาสมาธิ ฯลฯ พึงกล่าวว่า บุคคลมีมิจฉาสมาธิ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อมิจฉาสมาธิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีมิจฉาสมาธิดับไปแล้ว
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๒] ส. เพราะอาศัยสัมมาทิฎฐิ พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นสัมมาทิฎฐิหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อสัมมาทิฎฐิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นสัมมาทิฎฐิดับไปแล้ว
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะอาศัยสัมมาสังกัปปะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาวาจา ฯลฯ เพราะอาศัย
สัมมากัมมันตะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาอาชีวะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาวายามะ ฯลฯ เพราะอาศัย
สัมมาสติ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาสมาธิ พึงกล่าวว่า บุคคลมีสัมมาสมาธิ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อสัมมาสมาธิดับไปแล้ว ฟังกล่าวว่า บุคคลมีสัมมาสมาธิดับไปแล้ว หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๓] ส. เพราะอาศัยรูป เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยขั้นที่ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ คนขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะอาศัยรูป เพราะอาศัยเวทนา เพราะอาศัยสัญญา เพราะอาศัยสังขาร เพราะวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยขั้นที่ ๕ จึงบัญญัติบุคคล ๕ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๔] ส. เพราะอาศัยจักขายตนะ เพราะอาศัยโสตตยตนะ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยอายตนะ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕] ส. เพราะอาศัยจักขายตนะ เพราะอาศัยโสตตยตนะ ฯลฯ เพราะอาศัย รัมมายตนะ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยอายตนะ ๑๒ จึงบัญญัติบุคคล ๑๒ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๖] ส. เพราะอาศัยจักขุธาตุ เพราะอาศัยโสตธาตุ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยธาตุ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๗] ส. เพราะอาศัยจักขุธาตุ เพราะอาศัยโสตธาตุ ฯลฯ เพราะอาศัยรัมมธาตุ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยธาตุ ๑๘ จึงบัญญัติบุคคล ๑๘ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘] ส. เพราะอาศัยจักขุทวาร เพราะอาศัยโสตทวาร จึงบัญญัติบุคคลขึ้นหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยอินทรี ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๙] ส. เพราะอาศัยจักขุทวาร เพราะอาศัยโสตทวาร ฯลฯ เพราะอาศัยอัญญา- ตวารินทรี จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยอินทรี ๒๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒๒ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๑๐] ส. เพราะอาศัยเอกโวการภพ (ภพแห่งสัตว์มีขันธหนึ่ง) จึงบัญญัติบุคคล หนึ่งขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยจุลโวการภพ (ภพแห่งสัตว์มีขันธ ๔) จึงบัญญัติบุคคล ๔ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๑๑] ส. เพราะอาศัยเอกโวการภพ จึงบัญญัติบุคคลหนึ่งขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะอาศัยปัญจโวการภพ (ภพแห่งสัตว์มีขันธ ๕) จึงบัญญัติบุคคล ๕ ขึ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๑๒] ส. ในเอกโวการภพ มีบุคคลเพียงหนึ่ง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ในจุลโวการภพ มีบุคคลเพียง ๔ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๑๓] ส. ในเอกโวการภพ มีบุคคลเพียงหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในปัญจโวการภพ มีบุคคลเพียง ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔] ส. เพราะอาศัยต้นไม้อันหนึ่ง จึงบัญญัติเงาไม้อันหนึ่ง ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ส. เพราะอาศัยต้นไม้อันหนึ่ง จึงบัญญัติเงาไม้อันหนึ่ง แม้นต้นไม้อันหนึ่งไม่เที่ยง แม้นเงาไม้อันหนึ่งไม่เที่ยง ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูปจึงบัญญัติบุคคลขึ้น แม้นรูปก็ไม่เที่ยง แม้นบุคคลก็ไม่เที่ยง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยต้นไม้อันหนึ่ง จึงบัญญัติเงาไม้อันหนึ่ง ต้นไม้อันหนึ่งเป็นอื่น เงาไม้อันหนึ่งเป็นอื่น ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยบ้าน จึงบัญญัติชาวบ้านขึ้น ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ส. เพราะอาศัยบ้าน จึงบัญญัติชาวบ้านขึ้น บ้านเป็นอื่น ชาวบ้านก็เป็นอื่น ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยรัฐ จึงบัญญัติราชาขึ้น ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ส. เพราะอาศัยรัฐ จึงบัญญัติราชาขึ้น รัฐเป็นอื่น ราชาก็เป็นอื่น ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ตรวน ไม่ใช่ผู้ถูกจำตรวน ตรวนมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้ถูกจำตรวน ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ รูปไม่ใช่ผู้มีรูป รูปมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้มีรูป หรือ?

ส. ตรวน ไม่ใช่ผู้ถูกจำตรวน ตรวนมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้ถูกจำตรวน ตรวนเป็นอื่น ผู้ถูกจำตรวนก็เป็นอื่น ฉะนั้น ฉะนั้นแหละ รูปไม่ใช่ผู้มีรูป รูปมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้มีรูป รูปเป็นอื่น ผู้มีรูปก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๕] ส. บัญญัติบุคคลขึ้นในเพราะจิตแต่ละดวง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลในเพราะจิตแต่ละดวง ย่อมเกิด แก่ ตาย จุตติ และ อุปบัติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า เด็กชาย หรือว่าเด็กหญิง หรือ?

ป. พึงกล่าวได้

ส. ท่านจงรับรู้โรคะ, หากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้นหรือว่าบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าเด็กชาย หรือว่าเด็กหญิง, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า พึงกล่าวได้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวได้ว่าเด็กชาย หรือว่าเด็กหญิง ดังนี้ ผิด, ก็หรือหากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น พึงกล่าวได้ว่าเด็กชายหรือว่าเด็กหญิง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น พึงกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นหรือว่าบุคคลอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า พึงกล่าวได้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้นหรือว่าบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวได้ว่าเด็กชายหรือเด็กหญิงดังนี้ ผิด

[๑๑๖] ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าสตรี หรือว่าบุรุษ . . . ว่าภคินี หรือว่าบรรพชิต . . . ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ หรือ?

ป. พึงกล่าวได้

ส. ท่านจงรับรู้โรคะ, หากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวได้ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ดังนี้ ผิด, ก็หรือหาก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ฟังกล่าวได้ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้อง
กล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ฟังกล่าวได้ว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น, ที่ท่านกล่าวใน
ปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นบุคคลนั้น หรือว่าบุคคล
อื่น แต่ฟังกล่าวได้ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๑๑๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลใดเห็น เห็นรูปใด เห็นด้วยจักขุใด ฟังกล่าวได้ว่า บุคคลนั้น
เห็น เห็นรูปนั้น เห็นด้วยจักขุนั้นมิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลใดเห็น เห็นรูปใด เห็นด้วยจักขุใด ฟังกล่าวได้ว่า
บุคคลนั้นเห็น เห็นรูปนั้น เห็นด้วยจักขุนั้น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้า
ยังเห็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตม

[๑๑๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นบุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลใดฟัง ฯลฯ บุคคลใดดม ฯลฯ บุคคลใดลิ้ม ฯลฯ บุคคลใดถูก
ต้อง ฯลฯ บุคคลใดรู้ รู้มัการมณใด รู้ด้วยมโนใด ฟังกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นรู้ รู้มัการมณ
รู้ด้วยมโนนั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลใดรู้ รู้มัการมณใด รู้ด้วยมโนใด ฟังกล่าวได้ว่า
บุคคลนั้นรู้ รู้มัการมณนั้น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้ายังเห็น
บุคคลโดยสังฆิกัตถปรมาตม

[๑๑๕] ส. ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมาตม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลใดมิได้เห็น มิได้เห็นรูปใด มิได้เห็นด้วยจักขุใด ไม่ฟังกล่าวว่าเป็น
บุคคลนั้นเห็น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นรูปนั้น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นด้วยจักขุนั้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลใดมิได้เห็น มิได้เห็นรูปใด มิได้เห็นด้วยจักขุใด ไม่ฟัง
กล่าวว่าเป็นบุคคลนั้นเห็น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นรูปนั้น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นด้วยจักขุนั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า
ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมาตม

[๑๒๐] ส. ท่านยังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมาตม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลใดมิได้ฟัง ฯลฯ บุคคลใดมิได้ดม ฯลฯ บุคคลใดมิได้ลิ้ม ฯลฯ
บุคคลใดมิได้รู้ มิได้รู้มัการมณใด มิได้รู้ด้วยมโนใด ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นบุคคลนั้นรู้ ไม่ฟังกล่าวว่าเป็น
รู้มัการมณนั้น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นด้วยมโนนั้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าบุคคลใดมิได้รู้ มิได้รู้มัการมณใด มิได้รู้ด้วยมโนใด ไม่ฟังกล่าว
ว่าเป็นบุคคลนั้นรู้ ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นรู้มัการมณนั้น ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นด้วยมโนนั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า
ข้าพเจ้ายังเห็นบุคคล โดยสังฆิกัตถปรมาตม

[๑๒๑] ป. ไม่ฟังกล่าวว่าเป็นบุคคลได้ โดยสังฆิกัตถปรมาตม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูรภิกษุทั้งหลาย เราเห็นสัตว์ทั้งหลาย
จิตอยู่ อุปบัติอยู่ เลวบ้าง ประณีตบ้าง มีพระณะงามบ้าง มีพระณะทรามบ้าง เป็นสุคติ
บ้าง เป็นทุคติบ้าง ด้วยจักขุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธ์ลวงจักขุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่ง
สัตว์ทั้งหลายว่าเป็นไปตามกรรม ๑- ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

๑๑. ม.ม. ข้อ ๓๔๖ หน้า ๖๘๗

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็ยังเห็นบุคคลได้ โดยสังฆิกัตถปรมาตมละ

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูรภิกษุทั้งหลาย

*หลาย เราเห็นสัตว์ทั้งหลายจิตอยู่ อุปบัติอยู่ เลวบ้าง ประณีตบ้าง มีพระณะงามบ้าง มีพระณะ
ทรามบ้าง เป็นสุคติบ้าง เป็นทุคติบ้าง ด้วยจักขุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธ์ลวงจักขุของมนุษย์
ย่อมรู้ชัดซึ่งสัตว์ทั้งหลายว่าเป็นไปตามกรรม ดังนี้ ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านจึงยังเห็นบุคคล
โดยสังฆิกัตถปรมาตม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคทรงเห็นรูปหรือทรงเห็นบุคคล ด้วยจักขุเพียงดังทิพย์ อัน
บริสุทธ์ลวงจักขุของมนุษย์

ป. ทรงเห็นรูป

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ส. รูปคือบุคคล รูปจติ รูปอุปบัติ รูปเป็นไปตามกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระผู้มีพระภาคทรงเห็นรูปหรือทรงเห็นบุคคล ด้วยจักขุเพียงดังทิพย์ อัน
บริสุทธิ์ล่งจักษุของมนุษย์
- ป. ทรงเห็นบุคคล
- ส. บุคคล คือรูป คือรูปายตนะ คือรูปธาตุ คือสีเขียว คือสีเหลือง คือ
สีแดง คือสีขาว คือสิ่งที่รู้ได้ด้วยจักขุ กระทบที่จักขุ มาสู่คลองจักขุ
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระผู้มีพระภาคทรงเห็นรูปหรือทรงเห็นบุคคล ด้วยจักขุเพียงดังทิพย์ อัน
บริสุทธิ์ล่งจักษุของมนุษย์
- ป. ทรงเห็นทั้งสองอย่าง
- ส. ทั้งสองอย่างคือรูป คือรูปายตนะ คือรูปธาตุ ทั้งสองอย่างคือสีเขียว

ทั้งสองอย่างคือสีเหลือง ทั้งสองอย่างคือสีแดง ทั้งสองอย่างคือสีขาว ทั้งสองอย่างคือสิ่งที่รู้ได้
ด้วยจักขุ ทั้งสองอย่างกระทบที่จักขุ ทั้งสองอย่างมาสู่คลองจักขุ ทั้งสองอย่างจติ ทั้งสองอย่าง
อุปบัติ ทั้งสองอย่างเป็นไปตามกรรม หรือ?

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
อุปาทาปัญญุตตานุโยค จบ

กัลยาณวรรค ๑-

[๑๒๒] ป. ท่านหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
- ป. ท่านหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๓] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างบุคคลนั้นหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ท่านหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างบุคคลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การทำที่สอดแทรกทุกขังไม่มี ความขาดแห่งวิญญะก็ไม่มี ความดับรอบอย่าง
หาเชื่อมได้ ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้น ๆ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

๑๑. ตอนนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ปริลการานุโยค"

[๑๒๔] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่วหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะหยิ่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างบุคคลหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๕] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะหยิ่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างนิพพาน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๖] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะหยิ่งเห็นมหาปฐพี ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างมหาปฐพี หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๗] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะหยิ่งเห็นมหาสมุทร ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างมหาสมุทร
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๒๘] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นชนเขาสีเนรุ ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างชนเขาสีเนรุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นน้ำ ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างน้ำ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นไฟ ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างไฟ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นลม ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างลม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆ ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓] ส. เพราะหยิ่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมดีกรรมชั่วเป็นอื่น ผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔] ป. ท่านหยิ่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยิ่งเห็นบุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดี กรรมชั่ว หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยิ่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นบุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยิ่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยวิบากนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยิ่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยวิบากนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวิญญูะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชือมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยิ่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงเห็นบุคคล ผู้เสวยวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยิ่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงเห็นบุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยิ่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยิ่งเห็นผู้เสวยนิพพานหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. เพราะหยังเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวย
วิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นมหาปฐพี เพราะหยังเห็นมหาสมุทร เพราะหยังเห็นขนา
สนเนรุ เพราะหยังเห็นน้ำ เพราะหยังเห็นไฟ เพราะหยังเห็นลม ฯลฯ เพราะหยังเห็นหญ้า ไม้
และต้น ไม้เจ้าป่า จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวย หญ้า ไม้ และต้น ไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยังเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว จะนั่นจึงเห็นบุคคลผู้เสวยวิบาก
ของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบากของกรรมดีและกรรมชั่วเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดี
กรรมชั่ว ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕] ป. ท่านหยังเห็นสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๖] ส. เพราะหยังเห็นสุขอันเป็นทิพย์ จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอัน
เป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยังเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์นั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยังเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สดแห่งทุกขไม่มี ความขาดแห่งวิญญูะก็ไม่มี ความดับรอบอย่าง
หาเชือมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗] ส. เพราะหยังเห็นสุขอันเป็นทิพย์ จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอัน
เป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นบุคคล จะนั่นจึงเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘] ส. เพราะหยังเห็นสุขอันเป็นทิพย์ จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็น
ทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นนิพพาน จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙] ส. เพราะหยังเห็นสุขอันเป็นทิพย์ จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็น
ทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยังเห็นมหาสมุทร เพราะหยังเห็น
ขนาสนเนรุ เพราะหยังเห็นน้ำ เพราะหยังเห็นไฟ เพราะหยังเห็นลม ฯลฯ เพราะหยังเห็นหญ้า
ไม้ และต้น ไม้เจ้าป่า จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้น ไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐] ส. เพราะหยังเห็นสุขอันเป็นทิพย์ จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็น
ทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขอันเป็นทิพย์เป็นอื่น บุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑] ป. ท่านหยังเห็นสุขของมนุษย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒] ส. เพราะหยังเห็นสุขของมนุษย์ จะนั่นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของ
มนุษย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. ท่านยังเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์นั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ท่านยังเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์นั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวิญญะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื่อมได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓] ส. เพราะยังเห็นสุขของมนุษย์ จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะยังเห็นบุคคล จะนั้นจึงยังเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๔] ส. เพราะยังเห็นสุขของมนุษย์ จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะยังเห็นนิพพาน จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๕] ส. เพราะยังเห็นสุขของมนุษย์ จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะยังเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะยังเห็นมหาสมุทร เพราะยังเห็นขุณฺหาสิเนรุ เพราะยังเห็นน้ำ เพราะยังเห็นไฟ เพราะยังเห็นลม ฯลฯ เพราะยังเห็นหญ้า ไม้ และต้น ไม้เจ้าป่า จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้น ไม้เจ้าป่า หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๖] ส. เพราะยังเห็นสุขของมนุษย์ จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. สุขของมนุษย์เป็นอื่น บุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ก็เป็นอื่นหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๗] ป. ท่านยังเห็นทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?
ส. ถูกแล้ว
- ป. ท่านยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๘] ส. เพราะยังเห็นทุกข์ที่มีในอบาย จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านยังเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบายนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ท่านยังเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบายนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวิญญะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื่อมได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๙] ส. เพราะยังเห็นทุกข์ที่มีในอบาย จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะยังเห็นบุคคล จะนั้นจึงยังเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๐] ส. เพราะยังเห็นทุกข์ที่มีในอบาย จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะยังเห็นนิพพาน จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๑] ส. เพราะยังเห็นทุกข์ที่มีในอบาย จะนั้นจึงยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?
ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. เพราะหยังเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยังเห็นมหาสมุทร เพราะหยังเห็น
ขณฺหาสิเนรุ เพราะหยังเห็นน้ำ เพราะหยังเห็นไฟ เพราะหยังเห็นลม ฯลฯ เพราะหยังเห็นหญ้า
ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๒] ส. เพราะหยังเห็นทุกข์ที่มีในอบาย จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มี
ในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกข์ที่มีในอบายเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบายก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๓] ป. ท่านหยังเห็นทุกข์ที่มีในนรกหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔] ส. เพราะหยังเห็นทุกข์ที่มีในนรก จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีใน
นรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยังเห็นผู้เสวยบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรกนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยังเห็นผู้เสวยบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรกนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวิญญูะก็ไม่มี ความดับรอบอย่าง
หาเชือมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕] ส. เพราะหยังเห็นทุกข์ที่มีในนรก จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มี
ในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นบุคคล จะนั้นจึงหยังเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖] ส. เพราะหยังเห็นทุกข์ที่มีในนรก จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มี
ในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นนิพพาน จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗] ส. เพราะหยังเห็นทุกข์ที่มีในนรก จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มี
ในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยังเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยังเห็นมหาสมุทร เพราะหยังเห็น
ขณฺหาสิเนรุ เพราะหยังเห็นน้ำ เพราะหยังเห็นไฟ เพราะหยังเห็นลม เพราะหยังเห็นหญ้า ไม้
และต้นไม้เจ้าป่า จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘] ส. เพราะหยังเห็นทุกข์ที่มีในนรก จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีใน
นรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกข์ที่มีในนรกเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรกก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๙] ส. เพราะหยังเห็นกรรมดีกรรมชั่ว จะนั้นจึงหยังเห็นผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวย
วิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสวย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสวย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขและทุกข์ตัวทำเอง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๐] ส. เพราะหยังเห็นกรรมดีกรรมชั่ว จะนั้นจึงหยังเห็นผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวย
วิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสีย หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสีย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สุขและทุกข์บุคคลอื่นทำให้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๑] ส. เพราะหยังเห็นกรรมดีกรรมชั่ว จะนั้นจึงหยังเห็นผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสียวิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสีย หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสีย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สุขและทุกข์ตัวทำเองด้วย คนอื่นทำให้ด้วย หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๒] ส. เพราะหยังเห็นกรรมดีกรรมชั่ว จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสียวิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสียก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสียก็หาไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสียก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสียก็หาไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สุขและทุกข์อาศัยสภาพที่มีใช้การกระทำของตนเอง ไม่ใช่การกระทำของคนอื่นเกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓] ส. เพราะหยังเห็นกรรมดีกรรมชั่ว จะนั้นจึงหยังเห็นบุคคลผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสียกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสีย บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสีย บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสีย บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสียก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสียก็หาไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสีย บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสีย บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสีย บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสียก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสียก็หาไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สุขและทุกข์ตัวทำเอง สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ สุขและทุกข์ตัวทำเองด้วย คนอื่นทำให้ด้วย สุขและทุกข์อาศัยสภาพที่มีใช้การกระทำของตนเอง มีใช้การกระทำของบุคคลอื่นเกิดขึ้น หรือ?

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๔] ป. กรรมมีอยู่ หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
- ป. บุคคลผู้ทำกรรมก็มีอยู่ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพราะกรรมมีอยู่ จะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผู้สร้างบุคคลผู้ทำกรรมนั้นก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผู้สร้างบุคคลผู้ทำกรรมนั้นก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การทำที่สอดแทรกทุกขไม่มี ความขาดแห่งวิญญะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื่อมิได้ก็ไม่มีแก่บุคคลนั้นๆ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ

- ส. เพราะกรรมมียุ จะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะบุคคลมียุ จะนั้นผู้สร้างบุคคลจึงมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะกรรมมียุ จะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะนิพพานมียุ จะนั้นผู้สร้างนิพพานจึงมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะกรรมมียุ จะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะมหาปถพีมียุ ฯลฯ เพราะมหาสมุทรมียุ ฯลฯ เพราะขุนเขาสิเนรุ
 มียุ ฯลฯ เพราะน้ำมียุ ฯลฯ เพราะไฟมียุ เพราะลมมียุ ฯลฯ
 เพราะหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆมียุ จะนั้น ผู้สร้างหญ้า ไม้ และ
 ต้นไม้อื่นๆ จึงมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะกรรมมียุ บุคคลผู้ทำกรรมจึงมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กรรมเป็นอื่น บุคคลผู้ทำกรรมก็เป็นอื่น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ป. วิชาคมียุหรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. บุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุ หรือ?
 ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะวิชาคมียุ จะนั้นบุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ผู้สวैयाบุคคลผู้สวैयाวิชานั้นมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ผู้สวैयाบุคคลผู้สวैयाวิชานั้นมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. การทำที่สดแห่งทุกขไม่มี ความขาดแห่งวิญญะก็ไม่มี ความดับรอบอย่าง
 หาเชือมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะวิชาคมียุ จะนั้นบุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะบุคคลมียุ จะนั้นผู้สวैयाบุคคลจึงมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะวิชาคมียุ จะนั้นบุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะนิพพานมียุ จะนั้นบุคคลผู้สวैयाนิพพานจึงมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะวิชาคมียุ จะนั้นบุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะมหาปถพีมียุ ฯลฯ เพราะมหาสมุทรมียุ ฯลฯ เพราะขุนเขาสิเนรุ
 มียุ ฯลฯ เพราะน้ำมียุ ฯลฯ เพราะไฟมียุ ฯลฯ เพราะลมมียุ ฯลฯ
 เพราะหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆมียุ จะนั้นผู้สวैयाหญ้า ไม้ และ
 ต้นไม้อื่นๆจึงมียุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะวิชาคมียุ จะนั้นบุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิชาคมียุเป็นอื่น บุคคลผู้สวैयाวิชาคมียุก็เป็นอื่น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ ย่อ

กัลยาณวรรค จบ

อภิญญานโยค

[๑๖๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า หยั่งเห็น บุคคลได้โดยสังขณิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
 ป. บุคคลบางคนแสดงฤทธิ์ได้ก็มียุ มิใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลบางคนที่แสดงฤทธิ์ได้มียู ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้อง
กล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
ป. ไม่ฟังกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลบางคนที่ฟังเสียงด้วยโสตราตเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ ที่รู้จักของบุคคล
อื่นได้ ฯลฯ ที่ตามระลึกชาติหนหลังได้ ฯลฯ ที่เห็นรูปด้วยจักขุเพียง
ดังทิพย์ได้ ฯลฯ ที่ทำให้แจ้งซึ่งความสิ้น ไปแห่งอาสวะ ได้ มียู
มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลบางคนที่ทำให้แจ้งซึ่งความสิ้น ไปแห่งอาสวะ ได้มียู ด้วย
เหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลบางคนแสดงฤทธิ์ได้มียู และด้วย
เหตุนี้จึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ใดแสดงฤทธิ์ได้ ผู้นั้นแหละเป็นบุคคล ผู้ใดแสดงฤทธิ์ไม่ได้ ผู้นั้น
ไม่ใช่บุคคล หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ผู้ใดฟังเสียงด้วยโสตราตเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ ผู้ใดรู้จักคนอื่นได้ ฯลฯ ผู้
ใดตามระลึกชาติหนหลังได้ ฯลฯ ผู้ใดเห็นรูปด้วยจักขุเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ
ผู้ใดทำให้แจ้งซึ่งความสิ้น ไปแห่งอาสวะ ได้ ผู้นั้นแหละเป็นบุคคล ผู้ใด
ทำให้แจ้งซึ่งความสิ้น ไปแห่งอาสวะ ไม่ได้ ผู้นั้นไม่ใช่บุคคล หรือ ฯลฯ
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น
อภิญญาญายก จบ

ญาคณานโยค

[๑๖๖] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
ป. มารดามียูมิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า มารดามียู ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคล
ได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
ป. ไม่ฟังกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บิดามียู ฯลฯ พี่น้องชายมียู พี่น้องหญิงมียู กษัตริย์มียู พราหมณ์
มียู แพศย์มียู ศูทรมียู คฤหัสถ์มียู บรรพชิตมียู เทวดามียู
มนุษย์มียู มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า มนุษย์มียู ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคล
ได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
[๑๖๗] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า มารดามียู และด้วยเหตุนี้จึงหยั่งเห็นบุคคล
ได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นมารดาแล้วเป็นมารดามียู หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมียู หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบิดา ฯลฯ ไม่เป็นพี่น้องชายไม่เป็นพี่น้อง
หญิง ไม่เป็นกษัตริย์ ไม่เป็นพราหมณ์ ไม่เป็นแพศย์ ไม่เป็นศูทร ไม่เป็น
คฤหัสถ์ ไม่เป็นบรรพชิต ไม่เป็นเทวดา ไม่เป็นมนุษย์แล้วเป็นมนุษย์
มียู หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมียูหรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๖๘] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า มารดามียู และด้วยเหตุนี้จึงหยั่งเห็น
บุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคนซึ่งเดิมเป็นมารดาแล้วไม่เป็นมารดามืออยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคลแล้วไม่เป็นบุคคลมืออยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลบางคนซึ่งเดิมเป็นบิดา เป็นพี่น้องชาย เป็นพี่น้องหญิง เป็น
 กษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ เป็นศูทร เป็นคฤหบดี เป็นบรรพชิต
 เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ แล้วไม่เป็นมนุษย์มืออยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคลแล้วไม่เป็นบุคคลมืออยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๖๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. บุคคลเป็นโสดาบันมืออยู่ มิใช่หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. หากว่า บุคคลเป็นโสดาบันมืออยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า
 หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
 ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. บุคคลเป็นสกทาคามีมืออยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นอนาคามีมืออยู่ ฯลฯ บุคคลเป็น
 พระอรหันต์มืออยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระชินาสพพูกโตภาควิมุตมืออยู่ ฯลฯ
 บุคคลเป็นพระชินาสพพัญญาวิมุตมืออยู่ บุคคลเป็นพระอริยะผู้กายสักขี
 มืออยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระอริยะผู้ทิฎฐิปัตตะมืออยู่ ฯลฯ บุคคลเป็น
 พระอริยะผู้สัทธาวิมุตมืออยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระอริยะผู้ธัมมานุสาริมืออยู่
 บุคคลเป็นพระอริยะผู้สัทธานุสาริมืออยู่ มิใช่หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. หากว่า บุคคลเป็นพระอริยะผู้สัทธานุสาริมืออยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่าน
 จึงต้องกล่าวว่า หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
 [๑๗๐] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลเป็นโสดาบันมืออยู่ และด้วยเหตุนี้
 จึงหยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นโสดาบัน แล้วเป็นโสดาบันมืออยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมืออยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นสกทาคามี . . . ไม่เป็นอนาคามี . . . ไม่เป็นพระ
 อรหันต์ . . . ไม่เป็นพระชินาสพพูกโตภาควิมุต . . . ไม่เป็นพระชินาสพ
 พัญญาวิมุต . . . ไม่เป็นพระอริยะผู้กายสักขี . . . ไม่เป็นพระอริยะผู้
 ทิฎฐิปัตตะ . . . ไม่เป็นพระอริยะผู้สัทธาวิมุต . . . ไม่เป็นพระอริยะผู้
 ธัมมานุสาริ . . . ไม่เป็นพระอริยะผู้สัทธานุสาริแล้วเป็น พระอริยะผู้
 สัทธานุสาริมืออยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมืออยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๗๑] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลผู้โสดาบันมืออยู่ และด้วยเหตุนี้ จึง
 หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นโสดาบันแล้วไม่เป็นโสดาบันมืออยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคลแล้วไม่เป็นบุคคลมืออยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นสกทาคามี . . . เป็นอนาคามีแล้ว ไม่เป็นอนาคามี
 มืออยู่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคล แล้วไม่เป็นบุคคลมืออยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๗๒] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก มีอยู่มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวกมีอยู่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าว
ว่า หยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์

[๑๗๓] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก มีอยู่ และด้วย
เหตุนี้ จึงหยยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก ปรากฏขึ้นได้เพราะความปรากฏขึ้นแห่งพระ
พุทธเจ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลปรากฏขึ้นได้ เพราะความปรารถนาแห่งพระพุทธเจ้า หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลปรากฏขึ้นได้ เพราะความปรารถนาแห่งพระพุทธเจ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว บุคคลขาดสูญไป บุคคล
ไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๔] ส. ท่านหยยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นอสังขตะ หรือ

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังมีส่วนสุดท้ายที่ ๓ อันนอกเหนือสังขตะและอสังขตะอีกหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยังมีส่วนสุดท้ายที่ ๓ อันนอกเหนือสังขตะและอสังขตะอีกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย ชาตินี้มี ๒ อย่าง
๒ อย่างเป็นไฉน ชาติเป็นสังขตะ ๑ ชาติเป็นอสังขตะ ๑ นี่แล
ชาติ ๒ อย่าง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า ยังมีส่วนสุดท้ายที่ ๓ อันนอกเหนือสังขตะและ
อสังขตะอีกนะสิ

ส. บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขตะเป็นอื่น อสังขตะก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชั้นทั้งหลายเป็นสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่
เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชั้นทั้งหลายเป็นอื่น นิพพานก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่นหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็น
อสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอื่น นิพพานก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นสังขตะ
นิพพานเป็นอสังขตะ บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่
หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. วิทยญาณเป็นอื่น นิพพานก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๗๕] ส. บุคคลมีความเกิดขึ้นปรากฏ มีความเสื่อมปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ มีความแปรปรวนปรากฏ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลเป็นสังขตะหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกริภะทั้งหลาย สังขตธรรมมีสังขตลักษณะ ๓ อย่างนี้ คือ สังขตธรรมทั้งหลาย มีความเกิดขึ้นปรากฏมีความเสื่อมปรากฏเมื่อตั้งอยู่มีความแปรปรวนปรากฏ ดังนี้ ๑- บุคคลก็มีความเกิดขึ้นปรากฏ ความเสื่อมก็ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนก็ปรากฏ ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นสังขตะนะสิ
ส. ความเกิดขึ้นแห่งบุคคลไม่ปรากฏ ความเสื่อมไม่ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนไม่ปรากฏ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกริภะทั้งหลาย อสังขตธรรมมีอสังขตลักษณะ ๓ อย่างนี้ คือ ความเกิดขึ้นแห่งอสังขตธรรมทั้งหลาย

๑๑. อ. ตัก. ข้อ ๔๘๖ หน้า ๑๙๒

- ไม่ปรากฏ ความเสื่อมไป ไม่ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ ความแปรปรวนไม่ปรากฏ ดังนี้ ๑- ความเกิดขึ้นแห่งบุคคลก็ไม่ปรากฏ ความเสื่อมก็ไม่ปรากฏเมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนก็ไม่ปรากฏ ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นอสังขตะนะสิ
[๑๗๖] ส. บุคคลผู้ปรินิพพานแล้ว คงมีอยู่ในนิพพาน หรือไม่มีอยู่ในนิพพาน
ป. คงมีอยู่ในนิพพาน
ส. บุคคลผู้ปรินิพพาน เป็นผู้เที่ยง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. บุคคลผู้ปรินิพพานแล้ว ไม่มีอยู่ในนิพพาน
ส. บุคคลผู้ปรินิพพานแล้ว เป็นผู้ขาดสูญ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปภินณกะ

- [๑๗๗] ส. บุคคลอาศัยอะไรตั้งอยู่?
ป. อาศัยภพตั้งอยู่
ส. ภพไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความจางไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. แม้บุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความจางไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. แม้บุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความจางไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลบางคนที่เราสุขเวทนารู้ชัฏว่า เราสุขเวทนารู้ชัฏ มีอยู่ มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เราสุขเวทนารู้ชัฏว่าเราสุขเวทนารู้ชัฏ มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ
ป. ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัฏถปกรณ์

๘. ตกแล้ว

ป. บดคลบางคนที่เสวยทุกขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอยู่ ฯลฯ ที่เสวยอทุกขมสขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสขเวทนาอยู่ มีอยมีไชหรือ?

๗ . **รถแล้ว**

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เราเชื่อทุกคนมีสวาทนอย ก็รู้ชี้ว่าเราสวาทนอยทุกคนมีสวาทนอย มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังนึกก็ตกปรมัตถ์

ส. ท่านได้ทำความเข้าใจแล้วว่า บุคคลบางคนที่เสวยสุขเวทนา ก็รู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอยู่ มีอยู่ และด้วยเหตุนั้น จึงยังเห็นบุคคลได้โดย สัจจิกัตตปรามัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดแสวงสุขเวทนากุญชรก็รู้ชัดว่า เราแสวงสุขเวทนากุญชรผู้หนึ่งเดียวเป็นบุคคล ผู้ใดแสวงสุขเวทนา ไม่รู้ชัดว่า เราแสวงสุขเวทนากุญชรผู้หนึ่งไม่เป็นบุคคล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ใดสวยในทุกเวทีน่าย ชลฯ ผู้ใดสวยในทุกชมสขเวทีน่าย ก็รู้ชัดว่า เราสวยในทุกชมสขเวทีน่าย ผู้นั้นก็หาเป็นบุคคล ผู้ใดสวยในทุกชมสขเวทีน่าย ไม่รู้ชัดว่า เราสวยในทุกชมสขเวทีน่าย ผู้นั้นไม่เป็นบุคคลหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านได้ทำความเข้าใจแล้วว่า บุคคลบางที่เสวยสุขเวทนอายุ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอยู่ และด้วยเหตุนี้จึงยังเห็นบุคคลได้โดยสังนึกถัด-ปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถกแล้ว

ส. สุขเวทนาเป็นอื่น ผู้เสวยสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาอยู่ ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขเวทนาเป็นอื่น ฯลฯ อทุกขมสุขเวทนาเป็นอื่น ผู้เสวยอทุกขม-
เวทนาอยู่ ก็ริษัต์ว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ก็เป็นอื่น หรือ?

[๑๓๙] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังกตกตปรมัตถ์ หรือ?

๙. ถกแล้ว

ป. บกคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายอย่ มีอย่ มีไ้หรือ?

๗ . ตกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ มีอยู่ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสัจจกิตตปรมาตถ์

ส. ไม่ฟังกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

๙. ถกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นแนวทางในแนวทางอยู่ ฯลฯ ที่เป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ ฯลฯ ที่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีอยู่มีใช่หรือไม่?

๙. ตกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีอยู่ ด้วย
เหตุ นั้นนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังกัตถตปรมัตถ์

ส. ท่านได้ทำความเข้าใจแล้วว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นภายในกาย อยู่ มีอยู่ และด้วยเหตุนั้น จึงยังเห็นบุคคลได้โดยสังนึกัตถปรมาตถ์ หรือ?

ป. ถกแล้ว

ส. ผู้ใดเป็นผู้พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ ผู้นั้นเทียวเป็นบุคคล ผู้ใดไม่เป็น ผู้พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ ผู้นั้นไม่เป็นบุคคล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ใดเป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ ฯลฯ เป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ ฯลฯ เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ ผู้นั้นเดียว เป็นบุคคล ผู้ใด ไม่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ ผู้นั้น ไม่เป็นบุคคล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บคคส.บางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นภายใน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปรกณ
กายอยู่ มียอยู่ และด้วยเหตุนี้เห็น จึงยังเห็นบุคคลได้โดยสังขณิกัตถปรมัตถ
หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. ความเป็นอื่น บุคคลที่เป็นผู้พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ ก็เป็นอื่น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เวทนาเป็นอื่น ฯลฯ จิตเป็นอื่น ฯลฯ ธรรมเป็นอื่น บุคคลที่เป็นผู้
พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ ก็เป็นอื่น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๘๐] ส. ท่านยังเห็นบุคคลโดยสังขณิกัตถปรมัตถ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า โมฆราชะ เธอจะเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ
ยังเห็นโลกโดยความเป็นของสูญ ถอนอัตตาทิฏฐิเสีย เธอพึงเป็น
ผู้ข้ามพ้นมัจจราชเสีย ได้ด้วยอาการอย่างนี้ เพราะมัจจราชยอมไม่
แลเห็นบุคคลผู้ยังเห็นโลกอยู่อย่างนี้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรที่มีอยู่จริง
มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังขณิกัตถปรมัตถ
นะสิ

[๑๘๑] ส. บุคคลยังเห็น หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. ร่วมกับรูปยังเห็นหรือ หรือว่าเว้นจากรูปยังเห็น
ป. ร่วมกับรูปยังเห็น
ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. เว้นจากรูป ยังเห็น
ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลยังเห็น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อยู่ภายในยังเห็นหรือ หรือว่าออกไปภายนอกแล้วจึงยังเห็น
ป. อยู่ภายในยังเห็น
ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

@ ๑. ข ส. ข้อ ๔๓๙ หน้า ๕๔๙

- ป. ออกไปภายนอกแล้วจึงยังเห็น
ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๘๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังขณิกัตถปรมัตถ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคมีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลแก่ตน มียอยู่ ๑-
ดังนี้ เป็นสูตรที่มีอยู่จริง มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ยังเห็นบุคคลได้โดยสังขณิกัตถปรมัตถ นะสิ
ป. ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังขณิกัตถปรมัตถหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย บุคคลคนเดียวเมื่อ
บังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนมาก เพื่อความสุข
ของคนมาก เพื่อความอนุเคราะห์แก่โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล
เพื่อความสุข ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายดังนี้ ๒- เป็นสูตรที่มีอยู่จริง
มิใช่หรือ?

@ ๑. อัง. จต. ข้อ ๙๖ หน้า ๑๒๕, อภิ. ป. ข้อ ๑๐ หน้า ๑๓๖

@ ๒. อ. เอก. ข้อ ๑๓๙ หน้า ๒๘

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๘๓] ส. ยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ดังนี้ เป็นสูตร
มียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
นะสิ

[๑๘๔] ส. ท่านยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า อริยสาวกไม่สงสัย ไม่เคลือบแคลงว่า
เมื่อบังเกิด ทุกข์เท่านั้นบังเกิดขึ้น เมื่อดับ ทุกข์เท่านั้นดับไป
ในข้อนี้ อริยสาวกนั้นยังรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นทีเดียว เพียง
เท่านั้นแลก็จางนะ เป็นสัมมาทิฐิ ดังนี้ ๑- เป็นสูตร มียุจริง มิใช่หรือ?

@ ๑. ส. ส. ข้อ ๔๓ หน้า ๒๑

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์
นะสิ

[๑๘๕] ส. ท่านยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระวชิราภิกษุณีได้กล่าวกะมารผู้มีบาปว่าดังนี้ ดูกรมารท่านเชื่อว่าเป็น
สัตว์หรือหนอ นั้นเป็นความเห็นของท่านหรือหนอ นี่เป็นกลุ่มสังขาร
ล้วน ๆ ในกลุ่มสังขารนี้จะค้นหาสัตว์ไม่ได้ เพราะคุณส่วนทั้งหลาย
เข้า เสียงเรียกว่ารังจึงมิได้ แม้นั้นใด เมื่อชนรทั้งหลายนัยมียุ
สมมติว่าสัตว์ก็ได้ฉันนั้น . ความจริงทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้น
ตั้งอยู่และเสื่อมสิ้นไป นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์
ไม่มีอะไรดับ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ์นะสิ
[๑๘๖] ส. ท่านยังเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระอานนท์ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ดังนี้ พระพุทธเจ้าข้า
ที่กล่าวกันว่า โลกสฺย โลกสฺย นั้น ด้วยเหตุเพียงไรพระเจ้าข้า จึงจะ
กล่าวได้ว่า โลกสฺย พระผู้มีพระภาคได้ตรัสตอบว่า ดูกรอานนท์
เพราะสฺยโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า
โลกสฺย อะไรเล่าอานนท์ที่สฺยโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน
จักขุสฺย โดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน รูปสฺย ฯลฯ จักข
วิญญาณสฺย ฯลฯ จักขสัมผัสสฺย ฯลฯ เพราะจักขสัมผัสเป็นปัจจัย
จึงเกิดความรู้สึกเสวยอารมณ์ สุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม ไม่ทุกข์ ไม่สุข
ก็ตาม อันใด แม้อันนั้น ก็สฺยโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน
โสตะสฺย ฯลฯ

@ ๑. ส. ส. ข้อ ๕๕๔ หน้า ๑๙๘

เสียงสฺย ฯลฯ ฆานะสฺย . . . กลิ่นสฺย ฯลฯ ชิวหาสฺย . . . รสสฺย ฯลฯ
กายสฺย . . . โภกฺขสฺย ฯลฯ มโนสฺย . . . ธัมมารมณสฺย . . . มโน
วิญญาณสฺย . . . มโนสัมผัสสฺย . . . เพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย จึงเกิด
ความรู้สึกเสวยอารมณ์ สุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม ไม่ทุกข์ ไม่สุขก็ตาม
อันใด แม้อันนั้น ก็สฺยโดยตนหรือโดยของเนื่องกับตน ดูกรอานนท์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปรกณ
เพราะสญฺญโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า
โลกสญฺญ ดังนี้ ๑- เป็นพระสูตร มียุขจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยฺยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกถปรมัตถ์
นะลิ

[๑๘๗] ส. ท่านหยฺยังเห็นบุคคลโดยสังจิกถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย เมื่อตนกิตติมมฺมอยู่ พึงมีคำ
พูดว่า ของที่เนื่องกับตนของเราหรือ ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า
อย่างนั้นพระพุทธรเจ้าข้า ตรัสว่า เมื่อของที่เนื่องกับตนกิตติมมฺมอยู่ พึงมี
คำพูดว่า ตนของเราหรือ กราบทูลว่า อย่างนั้น พระพุทธรเจ้าข้า
ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เมื่อทั้งตนและของที่เนื่องกับตนจะหยฺยังเห็น
ไม่ได้ โดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ เหตุเป็นที่ตั้ง
แห่งทฤษฏีว่า โลกก็อันนั้น ตนก็อันนั้น เรานั้นละไปแล้ว จักเป็นผู้
เที่ยง ยั่งยืน คงที่ มีอันไม่แปรไปเป็นธรรมดา จักตั้งอยู่อย่างนั้น
เทียวคงที่เสมอไป ดังนี้ ก็เป็นธรรมของคนพาลบริบูรณ์สิ้นเชิง มีไช
หรือ กราบทูลว่า ไม่พึงเป็นอะไรๆ อันพระพุทธรเจ้าข้า เป็นธรรมของ
คนพาลบริบูรณ์สิ้นเชิงทีเดียว พระพุทธรเจ้าข้า ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุข
จริง มีไชหรือ?

@ ๑. ข.ป. ข้อ ๖๓๓ หน้า ๕๕๐

@ ๒. ม.ม. ข้อ ๖๘๔ หน้า ๒๗๕

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยฺยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกถปรมัตถ์
นะลิ

[๑๘๘] ส. ท่านหยฺยังเห็นบุคคลโดยสังจิกถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดุรเสณียะ ศาสดา ๓ จำพวกนี้มี อยู่ปรากฏ
อยู่ในโลก ๓ จำพวกเป็นไฉน ศาสดาบางคนในโลกนี้ บัญญัติอัตตา
โดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งใน
สัมปรายภพ อนึ่ง ศาสดาบางคนในโลกนี้ บัญญัติอัตตาโดยความ
เป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ แต่ในปัจจุบัน ไม่บัญญัติเช่น
นั้นในสัมปรายภพ อนึ่ง ศาสดาบางคนในโลกนี้ ไม่บัญญัติอัตตา
โดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งใน
สัมปรายภพ ใน ๓ จำพวกนั้น ศาสดาที่บัญญัติอัตตาโดยความ
เป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งใน
สัมปรายภพ นี้เรียกว่า สัสสวาท ศาสดาที่บัญญัติอัตตา โดย
ความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ แต่ในปัจจุบัน ไม่บัญญัติ
เช่นนั้นในสัมปรายภพ นี้เรียกว่า อจเจทวาท ศาสดาที่ไม่บัญญัติ
อัตตาโดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน
ทั้งในสัมปรายภพ นี้เรียกว่า สัมมาสัมพัทธะ ดุรเสณียะ ศาสดา
๓ จำพวกนี้แล มียุข ปรากฏอยู่ในโลก ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุขจริง
มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยฺยังเห็นบุคคลได้โดยสังจิกถปรมัตถ์ นะลิ

@ ๑. เทียบ อ.ภ. ป. ข้อ ๑๐๓

[๑๘๙] ส. ท่านหยฺยังเห็นบุคคลโดยสังจิกถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคเจ้า มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า หมอเนยใส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่ทำหมอนเนยใสมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ
นะลิ

[๑๙๐] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสังจิกัตถปรมัตถ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง
ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่าหมอน้ำมัน . . . หมอน้ำมัน . . . หมอน้ำน้อย . . . หมอน้ำมัน . . . หมอน้ำ . . . ภาชนะน้ำดื่ม . . . กระติกน้ำดื่ม . . . ชันน้ำดื่ม . . . นิตยภัต . . .
ธูยาอุ หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ยาคูบางอย่าง เป็นของเที่ยง ยั่งยืน คงทน มั่นไม่แปรไปเป็นธรรมดา
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสังจิกัตถปรมัตถ
นะลิ ฯลฯ ย่อ

บุคคลกถา จบ

ปริหานิกถา

[๑๙๑] สกวาที พระอรหันต์ เสื่อมจากอหัตผลได้หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอหัตผลได้ในภพทั้งปวงหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอหัตผลได้ในภพทั้งปวง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเสื่อมของพระอรหันต์ (มิได้) ในภพทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้ในกาลทั้งปวง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเสื่อมของพระอรหันต์ (มิได้) ในกาลทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ทุกองค์เทียว เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ทุกองค์เทียว เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเสื่อมของพระอรหันต์ (มิได้) ทุกองค์เทียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เมื่อเสื่อมจากอหัตผล ย่อมเสื่อมจากผลทั้งสี่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. เศรษฐีดำรงตำแหน่งเศรษฐีอยู่ด้วยทรัพย์สี่แสน เมื่อทรัพย์แสนหนึ่งสิ้น
ไป ย่อมเสื่อมจากตำแหน่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ย่อมเสื่อมจากสมบัติทั้งปวง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เศรษฐีดำรงตำแหน่งเศรษฐีอยู่ด้วยทรัพย์สี่แสน เมื่อทรัพย์แสนหนึ่งสิ้น

ไป เป็นผู้ควรจะเสื่อมจากสมบัติทั้งปวงหรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๓ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตุกปรณ

ส. พระอรหันต์ เมื่อเลื่อมจากอหัตผล เป็นผู้ควรจะเลื่อมจากผลทั้งสี่หรือไม่?

[๑๙๓] ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?

ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?

[๑๙๔] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีพลได้หรือ?

[๑๙๕] ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีพลได้หรือ?

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

[๑๙๖] ส. พระโสดาบันยอมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลหรือ?

ส. พระอรหันต์ยอมไม่เสื่อมจากอรรถผลหรือ?

ส. พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามีผลหรือ?

ส. พระอรหันต์ยอมไม่เสื่อมจากอรรถผลหรือ?

ส. พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามีผลหรือ?

ส. พระอรหันต์ยอมไม่เสื่อมจากอรรถผลหรือ?

[๑๙๗] ส. พระโสดาบันยอมไม่เสื่อมจากโสดาปัตตนิมลหรือ?

ส. พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามีผลหรือ?

ส. พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามีผลหรือ?

ส. พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามีผลหรือ?

[๑๙๘] ส. พระโสดาบันยอมไม่เสื่อมจากโสดาปัตตนิมลหรือ?

ส. พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามีผลหรือ?

[๑๙๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?

ส. พระอรหันต์ เมื่อเสื่อมจากอภีตผล ย่อมตั้งอยู่ในธรรมอะไร?

ส. พระอนาคามี เมื่อเสื่อมจากอนาคามีผล ย่อมตั้งอยู่ในธรรมอะไร?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ในสกทาคามีผล
ส. พระสกทาคามี เมื่อเสื่อมจากสกทาคามีผล ย่อมตั้งอยู่ในธรรมอะไร?
ป. ในโสดาปัตติผล
ส. พระโสดาบัน เมื่อเสื่อมจากโสดาปัตติผล ย่อมตั้งอยู่ในภูมิแห่งปฏุชนหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ท่านจงรับรู้เถิดนะ, หากว่า พระอรหันต์เมื่อเสื่อมจากอรหัตผลย่อมตั้งอยู่ในอนาคามีผล พระอนาคามีเมื่อเสื่อมจากอนาคามีผลย่อมตั้งอยู่ในสกทาคามีผล พระสกทาคามีเมื่อเสื่อมจากสกทาคามีผลย่อมตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเมื่อเสื่อมจากโสดาปัตติผล ย่อมตั้งอยู่ในภูมิแห่งปฏุชน
[๒๐๐] ส. พระอรหันต์ เมื่อเสื่อมจากอรหัตผล ย่อมตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถัดจากโสดาปัตติผลท่านก็ทำให้แจ้ง ซึ่งอรหัตผลทีเดียว หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอรหันต์หรือพระโสดาบัน ?
ป. พระอรหันต์
ส. หากว่า พระอรหันต์ละกิเลสได้มากกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
[๒๐๑] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอรหันต์หรือพระสกทาคามี?
ป. พระอรหันต์
ส. หากว่า พระอรหันต์ละกิเลสได้มากกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้
[๒๐๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอรหันต์หรือพระอนาคามี?
ป. พระอรหันต์
ส. หากว่า พระอรหันต์ละกิเลสได้มากกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้
[๒๐๓] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอนาคามีหรือพระโสดาบัน?
ป. พระอนาคามี
ส. หากว่า พระอนาคามีละกิเลสได้มากกว่า และพระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
[๒๐๔] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอนาคามีหรือพระสกทาคามี?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. พระอนาคามี
- ส. หากว่า พระอนาคามีละกิเลสได้มากกว่า และพระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้
- [๒๐๕] ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระสกทาคามีหรือพระโสดาบัน?
- ป. พระสกทาคามี
- ส. หากว่า พระสกทาคามีละกิเลสได้มากกว่า และพระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
- [๒๐๖] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มัคคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระโสดาบัน?
- ป. ของพระอรหันต์
- ส. หากว่า มัคคภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
- [๒๐๗] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สติปัฏฐานภาวนา . . . สัมมัปปธานภาวนา . . . อิทธิบาทภาวนา . . . อินทริยภาวนา . . . พลภาวนา . . . โพชฌงค์ภาวนา . . . ของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระโสดาบัน?
- ป. ของพระอรหันต์
- ส. หากว่า โพชฌงค์ภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
- [๒๐๘] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงค์ภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระสกทาคามี?
- ป. ของพระอรหันต์
- ส. หากว่า โพชฌงค์ภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้
- [๒๐๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงค์ภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระอนาคามี?
- ป. ของพระอรหันต์
- ส. หากว่า โพชฌงค์ภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้
- [๒๑๐] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงค์ภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอนาคามี หรือของพระโสดาบัน?
- ป. ของพระอนาคามี
ส. หากว่า โพชฌงค์ภาวนาของพระอนาคามีเยี่ยมกว่า และพระอนาคามี เสื่อมจากอนาคามีผลได้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่าพระโสดาบัน เสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
- [๒๑๑] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงค์ภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอนาคามี หรือของพระสกทาคามี?
- ป. ของพระอนาคามี
ส. หากว่า โพชฌงค์ภาวนาของพระอนาคามีเยี่ยมกว่า และพระอนาคามี เสื่อมจากอนาคามีผลได้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามี เสื่อมจากสกทาคามีผลได้
- [๒๑๒] ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงค์ภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระสกทาคามี หรือของพระโสดาบัน?
- ป. ของพระสกทาคามี
ส. หากว่า โพชฌงค์ภาวนาของพระสกทาคามีเยี่ยมกว่า และพระสกทาคามี เสื่อมจากสกทาคามีผลได้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้
- [๒๑๓] ส. พระอรหันต์เห็นทุกข์แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์เห็นสัพพัญญูแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเห็นสมุทัยแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น
ส. พระอรหันต์เห็นนิโรธแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเห็นนิโรธแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์เห็นมรรคแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเห็นมรรคแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันเห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๒๑๔] ส. พระอรหันต์เห็นทุกข์แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามีผลได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์เห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรค

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละสัสสัพพตปราคาสขาดแล้ว ฯลฯ

ละคระที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว ฯลฯ ละโทสะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

[๒๒๕] ส. พระอรหันต์ละระกาขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรรถผลได้ หรือ?

ส. พระสภากาามีจะลักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสภากามีเสื่อมจากสภากาามีผลได้ หรือ?

ส. พระสภากาตามีละวีจิภจนขาดแล้ว ฯลฯ ละสัณนิพพตปารามาสขาดแล้ว ฯลฯ
ละกามราคอย่างหยาบขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว
พระสภากาตามีเสื่อมจากสภากาตานิผลได้ หรือ?

ส. พระสภากาามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาลอย่างหยาบขาดแล้ว พระสภากาามีเสื่อมจากสภากาามีผลได้ หรือ?

ส. พระอนาคามีละสังกัทยทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือไม่?

ส. พระอนาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละศีลพทปราคขาดแล้ว . . .
 ละกามราคอย่างละเอียดขาดแล้ว . . . ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว
 พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้ หรือ?

ส. พระอนาคามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้ หรือ?

ส. พระโสดาบันจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ส. พระโสดาบันละวชิรจักษาชาตแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายชาตแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ส. พระโสดาบันจะสึกกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือไม่?

[๒๒๘] ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้

หรือ?

ส. พระสภากาตามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสภากาตามีเสื่อมจากสภากาตามิผลได้ หรือ?

ส. พระอนาคามีละสังกกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้หรือไม่?

ส. พระสภากาตามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละศีลฬพตปรามาสขาดแล้ว . . .
 ละกามราคะอย่างหยาบขาดแล้ว . . . ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระ
 สภากาตามีเสื่อมจากสภากาตามีผลได้ หรือ?

ส. พระอนาคามีละวิกิจิจนขาดแล้ว ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามีผลได้ หรือ?

ส. พระสภากาามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยายามอย่างหยาบขาดแล้ว พระสภากาามีเสื่อมจากสภากาามีผลได้ หรือ?

[๒๒๙] ส. พระสภากาตามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสภากาตามีเสื่อมจากสภากาตานิพพานได้ หรือ?

ส. พระโสดาบันจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ส. พระสภากาหมี่ละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสภากาหมี่เสื่อมจากสภากาหมี่พลได้ หรือ?

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจจนาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ส. พระสภากาตามีละวิจิกิจณาชาดแล้ว ฯลฯ ละกามราคะอย่างหยาบชาดแล้ว . . . ละพยาบาทอย่างหยาบชาดแล้ว พระสภากาตามีเสื่อมจากสภากาตานิผลได้ หรือ?

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือไม่?

[๒๓๐] ส. พระโสดาบันจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันยอมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละระคะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรรถผลหรือไม่?

ส. พระโสดาบันจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันยอมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอนัตตูปปะชาดแล้ว พระอรหันต์
ย่อมไม่เสื่อมจากอภัตผล หรือ?

ส. พระโสดาบันละวิกิจจนาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละระชาดแล้ว ฯลฯ ละโนตตัปปะชาดแล้ว พระอรหันต์
ยอมไม่เสื่อมจากอภัตผล หรือ?

[๒๓๑] ส. พระสกทาคามีละสังกัทยทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามียอมไม่เสื่อมจาก

สกทาคามีผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละระชาดแล้ว ฯลฯ ละโนตตัปปะชาดแล้ว พระอรหันต์
ยอมไม่เลื่อมจากอหัตผล หรือ?

ส. พระสภากาตามีละวิจิกิจจาชาดแล้ว ฯลฯ ละพยายามอย่างหยาบชาดแล้ว พระสภากาตามีย่อมไม่เสื่อมจากสภากาตามิผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละระชาดแล้ว ฯลฯ ละโนตตปปะชาดแล้ว พระอรหันต์
ยอมไม่เลื่อมจากอหัตผล หรือ?

[๒๓๒] ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามียอมไม่เสื่อมจากอนาคามีผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละระชาดแล้ว ฯลฯ ละโนตตัปปะชาดแล้ว พระอรหันต์
ยอมไม่เสื่อมจากอภัตผล หรือ?

ส. พระอนาคามีละวิกิจิจจาชาตแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดชาตแล้ว พระอนาคามียอมไม่เสื่อมจากอนาคามีผล หรือ?

ส. พระอรหันต์ละระชาดแล้ว ฯลฯ ละโนตตัปปะชาดแล้ว พระอรหันต์
ยอมไม่เสื่อมจากอภัตผล หรือ?

[๒๓๓] ส. พระโสดาบันจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ส. พระอนาคามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามียอมไม่เสื่อมจากอนาคามีผล หรือ?

ส. พระโสดาบันละวิจิตรจกขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันยอมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ส. พระอนาคามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามียอมไม่เลื่อมจากอนาคามีผล หรือ?

[๒๓๔] ส. พระสภากาตามีละสังขารทิฏฐิขาดแล้ว พระสภากาตามียอมไม่เสื่อมจากสภากาตามีผล หรือ?

ส. พระอนาคามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามียอมไม่เสื่อมจากอนาคามีผล หรือ?

ส. พระสภากาตามิละวักิจจนาชาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทย่างหยาบชาดแล้ว พระสภากาตามิยอมไม่เสื่อมจากสภากาตามิผล หรือ?

ส. พระอนาคามีจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามียอมไม่เสื่อมจากอนาคามีผล หรือ?

[๒๓๕] ส. พระโสดาบันจะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ส. พระสภากาตาค่ะสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาลอย่างหยาบขาดแล้ว พระสภากาตาค่ะยอมไม่เสื่อมจากสภากาตานิผล หรือ?

ส. พระโศดบันจะวิจิกิจนาชาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายชาด
แล้ว พระโศดบันยอมไม่เสื่อมจากโศดาปัตติผล หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. พระสภากาถามีละสังคายนาปฏิรูปแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสภากาถามีย่อมไม่เสื่อมจากสภากาถามิผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๓๖] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รากะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุดตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า รากะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุดตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้
- [๒๓๗] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โทสะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ฯลฯ โมหะ . . . มานะ . . . ทิฏฐิ . . . วิจิกิจฉา . . . ถีนะ . . . อุทธัจจะ . . . อหิริกะ . . . อนัตตปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุดตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อนัตตปปะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุดตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้
- [๒๓๘] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดขึ้นแล้วมีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดขึ้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้
- [๒๓๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ยังสติปัญฐานให้เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ยังสัมมปปธานให้เกิดขึ้นแล้ว . . . ยังอิทธิบาทให้เกิดขึ้นแล้ว . . . ยังอินทริยให้เกิดขึ้นแล้ว . . . ยังพละให้เกิดขึ้นแล้ว . . . ยังโพชฌงค์ให้เกิดขึ้นแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้
- [๒๔๐] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดขึ้นแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดขึ้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้
- [๒๔๑] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอภัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ เป็นผู้ปราศจาก รากะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิมอันยกขึ้นแล้ว มีคุณอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีมลัสลัก เป็นพระอริยะะ ลดวง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างตีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ซึ่งธรรมที่ควรรู้อย่างแล้ว กำหนดรู้ธรรมสิ่งที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มีไชหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจาก รากะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้
 แจ่มซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ่มแล้ว ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อม
 จากอรหัตผล ได้
- [๒๔๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
- ป. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ๑- เสื่อมจากอรหัตผลได้ พระอรหันต์ ผู้สมย-
 วิมุต ๑- ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เสื่อมจากพระอรหัตผลได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?
- @๑. ดูคำอธิบายในบุคคลบัญญัติ ข้อ ๑๗, ๑๘ หน้า ๑๔๙
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๔๓] ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละรากะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจาก
 อรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละรากะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อม
 จากอรหัตผล ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตปปะขาดแล้ว
 พระอรหันต์สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตปปะขาดแล้ว
 พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังมรรคให้เกิดแล้ว พระ-
 อรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังมรรคให้เกิดแล้ว พระ
 อรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว . . .
 ยังสัมมัมปธานให้เกิดแล้ว . . . ยังอิทธิบาทให้เกิดแล้ว . . . ยังอินทริยให้เกิด
 แล้ว . . . ยังพะละให้เกิด แล้ว . . . ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้
 สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งรากะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว
 ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผล
 ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตปปะ พระอรหันต์ผู้สมย
 วิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์
 ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งอโนตตปปะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิด
 แล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจาก
 อรหัตผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๔๔] ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เป็นผู้ปราศจาก รากะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่
 ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูก
 ไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ มีลิมอันยกขึ้นแล้ว
 มีอุกอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิมสลัก เป็น
 อริยะะ ลตฺถง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มี

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- ชัยชนะอย่างตีพิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกขแล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำ
 นิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยังซึ่งธรรมที่ควรรู้อย่างแล้ว
 กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้วบำเพ็ญธรรมที่
 ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์
 ผู้สมยวิมุตเสียมจากอหัตถ์ได้ หรือ?
- ป. ผลถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ
 ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสียมจาก
 อหัตถ์ผลได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๔๕] ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่
 เสียมจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อม
 ไม่เสียมจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตปปะขาดแล้ว
 พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสียมจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละอโนตตปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต
 ย่อมไม่เสียมจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ
 ยังโพชนงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสียมจาก
 อหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ
 ยังโพชนงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสียมจากอหัตถ์ผล
 หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตปปะ พระอรหันต์ผู้
 สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชนงค์ให้เกิดแล้ว พระ
 อรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสียมจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพื่อละขาดซึ่งอโนตตปปะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิด
 แล้ว ฯลฯ ยังโพชนงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสียม
 จากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำ
 ให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสียม
 จากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๔๖] ส. พระอรหันต์เสียมจากอหัตถ์ผลได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระสาริบุตรเถระเสียมแล้วจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระมหาโมคคัลลานเถระ . . . พระมหากัสสปเถระ . . . พระมหากัจจายน-
 เถระ . . . พระมหาโกฏฐิตเถระ . . . พระมหาปิ่นถกเถระเสียมแล้วจากอหัตถ์ผล
 หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระสาริบุตรเถระไม่ได้เสียมจากอหัตถ์ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. หากว่า พระสารีบุตรเถระไม่ได้เสื่อมจากอหัตผล ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า
พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้

ส. พระมหาโมคคัลลานเถระ . . . พระมหาปณณิกเถระ . . . พระมหากัจจายน-
เถระ . . . พระมหาโกฏฐิตเถระ . . . พระมหาปณณิกเถระไม่ได้เสื่อมจาก
อหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระมหาโมคคัลลานเถระ ฯลฯ พระมหาปณณิกเถระไม่ได้เสื่อม
จากอหัตผล ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้

[๒๔๓] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ปฏิปทาที่พระสมณะประกาศแล้วมีสูงและ
ต่ำแล แต่ผู้ปฏิบัติจะไปถึงฝั่ง (คือนิพพาน) ได้สองเที่ยวก็หาไม่
ฝั่งนี้ผู้อื่นปฏิบัติจะได้รู้แต่ครั้งเดียวก็หาไม่ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง
มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้ นะสิ

[๒๔๔] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บรรดาภิเลสวัฏที่พระอรหันต์ตัดแล้ว ยังมีบางอย่างที่ยังจะต้องตัดอีก
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บรรดาภิเลสวัฏที่พระอรหันต์ตัดแล้ว ยังมีบางอย่างที่ยังจะต้องตัดอีก
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ท่านผู้เสร็จกิจที่จำต้องทำแล้ว เป็นผู้
ปราศจากตัณหา ไม่มีกิเลสเครื่องยึดถือ บรรดาภิเลสวัฏที่ท่านตัดแล้ว
ไม่มีอันใดที่ยังจะต้องตัดอีก ท่านถอนห่วงน้ำและบัวได้แล้ว ดังนี้
เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บรรดาภิเลสวัฏที่พระอรหันต์ตัดแล้ว ยัง
มีบางอย่างที่ยังจะต้องตัดอีก นะสิ

๑๑. ข. ส. ข้อ ๓๘๙ หน้า ๔๓๑

[๒๔๕] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กิจที่ทำแล้ว ต้องกลับสร้างสมอีก มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. กิจที่ทำแล้ว ต้องกลับสร้างสมอีก มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า การกลับสร้างสมกิจที่ทำแล้วไม่มี กิจ
อื่นที่จำต้องทำอีกก็ไม่มี แก่ภิกษุหนึ่งผู้พ้นแล้วโดยชอบ ผู้มีจิตสงบ
แล้ว บรรดา รูป เสียง กลิ่น รส ผัสสะ อัมมารมณฑลทุกอย่างทั้งที่นา
ปรารภณาและไม่นาปรารภณา ไม่ยังจิตของท่านผู้คงที่ อันตั้งมั่น
หลุดพ้นแล้ว ให้หวั่นไหวได้ ดุจภูเขาศิลาล้วนเป็นแห่งที่บ่ม ย่อมไม่
สะเทือนเพราะลม ฉะนั้น เพราะภิกษุหนึ่งย่อมพิจารณาเห็นแต่
ความสิ้นไปแห่งจิตนั้นๆ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กิจที่ทำแล้วต้องกลับสร้างสมอีก มีอยู่
นะสิ

[๒๔๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตผลได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕ เหล่านี้
ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความเสื่อมรอบแก่ภิกษุผู้สมยุมุต ธรรม ๕
เป็นไฉน คือ ความเพลิดเพลนในการงาน ความเพลิดเพลนในการ
สนทนา ความเพลิดเพลนในการหลับ ความเพลิดเพลนในการ
คลุกคลี ไม่พิจารณาจิตที่หลุดพ้นแล้วอย่างไร ดูกุรภิกษุทั้งหลาย
ธรรม ๕ เหล่านี้แล ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความเสื่อมแก่ภิกษุผู้

สมัยวิมุต ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจจริมมิใช่หรือ?

@๑. วิ.ม. ทุติยภาค ข้อ ๔ หน้า ๑๑

@๒. อ. ปัญจก. ข้อ ๑๔๙ หน้า ๑๙๓

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น พระอรหันต์ก็เสื่อมจากอหัตตผลได้นะสิ

[๒๕๑] ส. พระอรหันต์มีความเพิลิตเพลินในการงาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์มีความเพิลิตเพลินในการงาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ กามราคะ กามราคปริยฐานะ กามราคสัณญโยชน์
กาโมหะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีความเพิลิตเพลินในการสนทนา . . . มีความเพิลิตเพลิน
ในการหลับ . . . มีความเพิลิตเพลินในการคลุกกลี หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีความเพิลิตเพลินในการคลุกกลี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ กามราคะ กามราคปริยฐานะ กามราคสัณญโยชน์
กาโมหะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เมื่อเสื่อมจากอหัตตผล ถูกอะไรกลุ่มมรัมจึงเสื่อม?

ป. ถูกราคะกลุ่มมรัมจึงเสื่อม

ส. การกลุ่มมรัมเกิดขึ้น เพราะอาศัยอะไร?

ป. เกิดขึ้น เพราะอาศัยอนุสัย

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีกามราคานุสัย ปฏิฆานุสัย มานานุสัย ทิฏฐานุสัย
วิจิกิจฉานุสัย ภวราคานุสัย อวิชขานุสัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. พระอรหันต์ถูกโทสะกลุ่มมรัมจึงเสื่อม ฯลฯ ถูกโมหะกลุ่มมรัมจึงเสื่อม

ส. ความกลุ่มมรัมเกิดขึ้นเพราะอาศัยอะไร

ป. เกิดขึ้น เพราะอาศัยอนุสัย

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีกามราคานุสัย ฯลฯ อวิชขานุสัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๓] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อพระอรหันต์เสื่อมจากอหัตตผล อะไรก่อตัวขึ้น?

ป. ราคะก่อตัวขึ้น

ส. สักกายทิฏฐิก่อตัวขึ้นหรือ วิจิกิจฉาก่อตัวขึ้นหรือ สิลัพพตปราคาสกก่อ
ตัวขึ้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะก่อตัวขึ้นหรือ ฯลฯ โมหะก่อตัวขึ้นหรือ สักกายทิฏฐิก่อตัวขึ้นหรือ
วิจิกิจฉาก่อตัวขึ้นหรือ สิลัพพตปราคาสกก่อตัวขึ้นหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๔] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอหัตตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. พระอรหันต์เล็กสะสมอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังละอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังยึดมั่นอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังชำระล้างอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังหมักหมมอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังกำจัดมัตถอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังมัตถมัวอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิก
สะสมแล้วตั้งอยู่ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็น
ผู้เลิกสะสมแล้วตั้งอยู่ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่าพระอรหันต์เสื่อมจากอภิสสัคคผลได้
ส. พระอรหันต์ยังละอยู่ก็ไม่ใช่ ยังยึดมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละขาดแล้ว
ตั้งอยู่ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระอรหันต์ยังละอยู่ก็ไม่ใช่ ยังยึดมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละขาด
แล้วตั้งอยู่ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภิสสัคคผลได้
ส. พระอรหันต์ยังชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ ยังหมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระ
ล้างแล้วตั้งอยู่ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระอรหันต์ยังชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ ยังหมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็น
ผู้ชำระล้างแล้วตั้งอยู่ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่าพระอรหันต์เสื่อมจากอภิสสัคคผลได้
ส. พระอรหันต์ยังกำจัดมัตถอยู่ก็ไม่ใช่ ยังมัตถมัวอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัด
มัตถแล้วตั้งอยู่ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระอรหันต์ยังกำจัดมัตถอยู่ก็ไม่ใช่ ยังมัตถมัวอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็น
ผู้กำจัดมัตถแล้วตั้งอยู่ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอภิสสัคคผลได้
ปริหานีกถา จบ .

พรหมจริยกถา

[๒๔๔] สกวาที การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

- ส. เทวดาทั้งหมด เป็นผู้เอะอะ เป็นใบ้ ไม่รู้เดียงสา ใช้ภาษาใบ้ ไม่มี
กำลังพอ รู้ความแห่งคำที่กล่าวตักกล่าวชี้ เทวดาทั้งหมดไม่เลื่อมใสใน
พระพุทธรเจ้า ไม่เลื่อมใส

ในพระธรรม ไม่เลื่อมใสในพระสงฆ์ ไม่เข้าไปนั่งใกล้พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่ทูลถามปัญหา
กับพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่ชื่นชมในปัญหาที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าวิสัชนาแล้ว เทวดาทั้ง
หมดประกอบด้วยกัมมวารณ กิเลสวารณ วิชาวารณ ไม่มีศรัทธา ไม่มีฉันทะ เป็นผู้มัวปัญญา
ทรม เป็นผู้ไม่ควรเพื่อก้าวลงสู่ความแน่นอนอันเป็นทางชอบในกุศลธรรมทั้งหลาย เทวดาทั้ง
หมดเป็นผู้ทำมาตฆาต เป็นผู้ทำปิตฆาต เป็นผู้ทำอรหันตฆาต เป็นผู้ทำโลหิตูปบาท เป็นผู้ทำ
สังฆเภท เทวดาทั้งหมดเป็นผู้ทำปาณาติบาต เป็นผู้ทำอนินนาทาน เป็นผู้ประพฤติผิตในกาม
เป็นผู้กล่าวมุสาวาท เป็นผู้กล่าวปิสฎาวาท เป็นผู้กล่าวผรุสวาท เป็นผู้กล่าวสัมผัปปลาปาต
เป็นผู้มากด้วยอภิชฌา เป็นผู้มัวจิตพยาบาท เป็นมิจฉาญฐิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เทวดาที่ไม่เป็นผู้เอะอะ ไม่เป็นใบ้ เป็นผู้รู้เดียงสาไม่ใช้ภาษาใบ้ มี
กำลังพอจะรู้เนื้อความแห่งคำที่กล่าวตักหรือชี้ มีอยู่ เทวดาที่เลื่อมใสในพระพุทธรเจ้า เลื่อมใส
ในพระธรรม เลื่อมใสในพระสงฆ์ เข้าไปนั่งใกล้พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทูลถามปัญหาพระ
ผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ชื่นชมในปัญหาที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าวิสัชนาแล้ว ก็มีอยู่ เทวดาที่ไม่
ประกอบด้วยกัมมวารณ ไม่ประกอบด้วยกิเลสวารณ ไม่ประกอบด้วยวิชาวารณ เป็นผู้มัวศรัทธา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เป็นผู้มีฉันทะ เป็นผู้มียุปัญญา เป็นผู้ควรเพื่อจะก้าวลงสู่ความแน่นอนอันเป็นทางชอบในกุศล-
* ธรรมทั้งหลาย ก็มีอยู่ เทวดาที่ไม่เป็นผู้ทำมาตฆาต ไม่เป็นผู้ทำปิตฆาต ไม่เป็นผู้ทำอรหันตฆาต
ไม่เป็นผู้ทำโลहितฆาต ไม่เป็นผู้ทำสังฆฆาต ก็มีอยู่ เทวดาที่ไม่เป็นผู้ทำปาณาติบาต ไม่เป็นผู้
ทำอทินนาทาน ไม่ประพฤติดินในกาม ไม่กล่าวมสสาวาท ไม่กล่าวปิสถาวาท ไม่กล่าวผรุสวาท
ไม่กล่าวสัมผัปปลาปวาท มีไข้ผู้มากด้วยยอกิขณา มีไข้ผู้มีจิตพยาบาท เป็นสัมมาทิฐิ ก็มีอยู่มิ
ใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เทวดาที่ไม่เป็นผู้เจะจะ ไม่เป็นใบ้ เป็นผู้รู้เพียงสาไม่ใช่ภาษา
ใบ้ มีกำลังพอจะรู้เนื้อความแห่งคำที่กล่าวดึกกล่าวชั่ว มีอยู่ ฯลฯ เทวดาที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า
 ฯลฯ เป็นสัมมาทิฐิ ก็มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

[๒๕๖] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ในหมู่เทวดานั้น มีการบรรพชา ปลงผม ทรงผ้ากาสาวะ ทรงบาตร
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นได้ พระปัจเจกพุทธเจ้าก็อุบัติขึ้นได้ คู่แห่ง
พระสาวกก็อุบัติขึ้นได้ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๗] ส. เพราะในหมู่เทวดาไม่มีการบรรพชา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึง
ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการบรรพชา ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่
มีการบรรพชา ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการบรรพชา ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่
มีการบรรพชา ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดบรรพชา ผู้นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่บรรพชา ผู้นั้น
ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๘] ส. เพราะในหมู่เทวดาไม่มีการปลงผม ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึง
ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการปลงผม ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มี
การปลงผม ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการปลงผม ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มี
การปลงผม ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดปลงผม ผู้นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่ปลงผม ผู้นั้นไม่
มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๙] ส. เพราะในหมู่เทวดา ไม่มีการทรงผ้ากาสาวะ ฉะนั้น การประพฤติ
พรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่
ใดไม่มีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่
ใดไม่มีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดทรงผ้ากาสาวะ ผู้นั้นมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่ทรงผ้ากาสาวะ
ผู้นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่กล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๐] ส. เพราะในหมู่เทวดา ไม่มีการทรงบาตร ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์
จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการทรงบาตร ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- มีการทรมบาตร ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ในที่ใดมีการทรมบาตร ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการทรมบาตร ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผู้ใดทรมบาตร ผู้นั้นมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่ทรมบาตร ผู้นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๖๑] ส. เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในหมู่เทวดา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคประสูติที่สวนลุมพินี ตรัสรู้ที่ดวงไม้โพธิ์ พระผู้มีพระภาคยังธรรมจักรให้เป็น ไปแล้วที่เมืองพาราณสี ในที่นั้นๆ เทียวมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่อื่น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๖๒] ส. เพราะพระปัจเจกสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในหมู่เทวดา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระปัจเจกสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระปัจเจกสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในมัชฌิมชนบท ในมัชฌิมชนบทนั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่อื่น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๖๓] ส. เพราะคฤหัสถ์ ไม่อุบัติขึ้นในหมู่เทวดา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คฤหัสถ์อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ คฤหัสถ์ ไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. คฤหัสถ์อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ คฤหัสถ์ ไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คฤหัสถ์ได้อบัตินแล้วในมคธชนบท ในมคธชนบทนั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่อื่น ไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๖๔] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๖๕] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่มนุษย์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย มนุษย์ชาวชมพูทวีป
ย่อมครอบงำมนุษย์ชาวอตรกฐทวีป และเทวดาชั้นดาวดึงส์ ด้วย
ฐานะ ๓ ประการ ๓ ประการ อะไรบ้าง กล้า ๑ มีสติ ๑ มีการ
ประพฤติพรหมจรรย์ ณ ที่นี้ ๑ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น การประพฤติพรหมจรรย์ก็ไม่มีในหมู่เทวดานะสิ

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส ณ เมืองสาวัตถีว่า มีการประพฤติพรหมจรรย์
ณ ที่นี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การประพฤติพรหมจรรย์มี ณ เมืองสาวัตถีเท่านั้น การประพฤติพรหม-
จรรย์ไม่มีในที่อื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้นาคามี ละสัญญาอื่น อันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว
แต่ยังละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อน
จากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว ผลบังเกิดขึ้นในที่ไหน

@๑. อ. นวก. ข้อ ๒๒๕ หน้า ๔๐๙

ป. ในหมู่เทวดานั้นแล

ส. หากว่าบุคคลผู้นาคามี ละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว
แต่ยังละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อน
จากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว ผลก็บังเกิดขึ้นในหมู่เทวดานั้น
ก็ต้องไม่กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

ส. บุคคลผู้นาคามี ละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว
แต่ยังละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อน
จากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว มีการปลงภาระ ณ ที่ไหน . . . มี
การกำหนดรู้ทุกข์ ณ ที่ไหน . . . มีการละกิเลส ณ ที่ไหน . . . มีการกระทำให้
แจ้งซึ่งนิโรธ ณ ที่ไหน . . . มีการแทงตลอดซึ่งอกุปปิธรรม ณ ที่ไหน

ป. ในหมู่เทวดานั้นแล

ส. หากว่าบุคคลผู้นาคามี ละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว
แต่ยังละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อน
จากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว มีการแทงตลอดซึ่งอกุปปิธรรม
ในหมู่เทวดานั้น ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่
เทวดา

ส. บุคคลผู้นาคามี ละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว
แต่ยังละสัญญาอื่นอันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อน
จากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว ผลก็บังเกิดในหมู่เทวดานั้น
การปลงภาระก็ในหมู่เทวดานั้น การกำหนดรู้ก็ในหมู่เทวดานั้น การละ
กิเลสก็ในหมู่เทวดานั้น การทำให้แจ้งซึ่งนิโรธก็ในหมู่เทวดานั้น การแทง
ตลอดซึ่งอกุปปิธรรมก็ในหมู่เทวดานั้น ก็โดยอรรถเป็นไฉนเล่า ท่านจึง
กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

ป. ก็เพราะบุคคลผู้นาคามีกระทำให้แจ้งซึ่งผล ในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคที่
ท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้นั้นแล

[๒๗๒] ส. บุคคลผู้นาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้นด้วยมรรคอันท่านให้
เกิดแล้วในโลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไสยาบันทำให้แจ้งซึ่งผลในโลกนี้ ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้ว
ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้นาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้นด้วยมรรคอันท่านให้เกิด
แล้วในโลก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีสัทธาตมามี เป็นบุคคลผู้จะปรินิพพานในโลกนี้ กระทำให้แจ้ง
ซึ่งผลในโลกนี้ ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ไสยาบัน ทำให้แจ้งซึ่งผลในโลกนี้ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้ว
ในโลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. บุคคลผู้นาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคอันท่านให้
เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้สทกาคามี เป็นบุคคลผู้จะปรินิพพานในโลกนี้ ทำให้แจ้งซึ่งผล
ในโลกนี้ ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้นาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคอันท่านให้
เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๓๓] ส. บุคคลผู้อิริยาบถนิมิต ๑- จะไม่ยังมรรคให้เกิด และละกิเลสทั้งหลายอีก
หรือ?

@๑. พระอนาคามี ผู้ยังมรรคให้เกิดแล้วในโลกนี้ อิริยาบถนิมิต

- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล จะไม่ยังมรรคให้เกิด
และละกิเลสทั้งหลายอีก หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้อิริยาบถนิมิต จะไม่ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายอีก
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสทกาคามีผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อ
กระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล จะไม่ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายอีก
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๓๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ยังมรรคให้เกิดและละ
กิเลสทั้งหลายไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้อิริยาบถนิมิต ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อนไม่
หลัง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสทกาคามีผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อ
กระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อน
ไม่หลัง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้อิริยาบถนิมิต ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อน
ไม่หลัง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๓๕] ส. บุคคลผู้นาคามี มีกรรมยะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว จึง
ผลเกิดในหมู่เทวดานั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผลเกิดเป็นพระอรหันต์เลย หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผลเกิดเป็นพระอรหันต์เลย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์มีภพใหม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์มีภพใหม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ไปสู่ภพจากภพ ไปสู่คติจากคติ ไปสู่สงสารจากสงสาร ไป
สู่อบัติจากอบัติ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๓๖] ส. บุคคลผู้นาคามี เป็นผู้ที่มีกรรมยะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว
แต่เป็นผู้มีภะอันยังไม่ปลงลงแล้ว ผลเกิดในหมู่เทวดานั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้นาคามี จะต้องยังมรรคให้เกิดอีกเพื่อปลงภะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๓๗] ส. บุคคลผู้นาคามี เป็นผู้ที่มีกรรมยะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
แต่เป็นผู้มีทุกข์อันยังไม่กำหนดรู้ . . . มีกิเลสอันยังไม่ได้ละ . . . มีนิวรณ์
อันยังไม่ได้กระทำให้แจ้ง . . . มีอกุศลธรรมอันยังไม่ได้เหวี่ยงตลอด ผลเกิด
ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้นาคามี จะต้องยังมรรคให้เกิดอีกเพื่อเหวี่ยงตลอดอกุศลธรรม
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๘] ส. บุคคลผู้นาคามี เป็นผู้มีการนิยะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว
แต่เป็นผู้มีการะอันยังไม่ปลงแล้ว ผลเกิดในหมู่เทวดานั้น จะไม่ยังมรรค
ให้เกิดอีกเพื่อปลงการะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้มีการะอันไม่ปลงแล้ว ปรินิพพานในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้นาคามี เป็นผู้มีการนิยะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว
แต่เป็นผู้มีทุกข์อันยังไม่กำหนดรู้ . . . มีกิเลสอันยังไม่ได้ละ . . . มีนิวรณ์
อันยังไม่ได้กระทำให้แจ้ง . . . มีอกุศลธรรมอันยังไม่ได้เหวี่ยงตลอด ผล
เกิดในหมู่เทวดานั้น จะไม่ยังมรรคให้เกิดอีก เพื่อเหวี่ยงตลอดอกุศลธรรม
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้มียอกุศลธรรมอันไม่เหวี่ยงตลอดแล้ว ปรินิพพานในหมู่เทวดานั้น
หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. เนื้อที่ถูกยิงด้วยลูกศร แม้ไปได้ไกล ก็ต้องตายฉับไฉน บุคคลผู้นาคามี
ก็จะกระทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้นด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วใน
โลกนี้ ฉะนั้น

ส. เนื้อที่ถูกยิงด้วยลูกศร แม้ไปได้ไกล ก็มีลูกศรติดอยู่ ตายฉับไฉน บุคคล
ผู้นาคามี ก็มีลูกศรติดอยู่ ปรินิพพานในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคอัน
ท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ ฉะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พรหมจริยกถา จบ .

โอริโสภกา

[๒๓๙] สกาวาที บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน
ส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระโสดาบัน
ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงขั้น . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . .
ถูกต้องด้วยกายอยู่ . . . ซึ่งโสดาปัตติผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกาย
อยู่ซึ่งโสดาปัตติผล ส่วนหนึ่งเป็นพระโสดาบันผู้สัสตชัตตปุระมะ . . . ผู้
ไกล้งไกละ . . . ผู้เอกพีซี . . . ประกอบด้วยความเสื่อมใสอันไม่หวั่นไหวใน
พระพุทธเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ . . . ประกอบด้วย
อริยกันตศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็น
สมุทัย

ป. ละสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน
ส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระโสดาบัน
ฯลฯ ส่วนหนึ่งประกอบด้วยอริยกันตศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วย
อริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็น
นิโรธ

ป. ละวิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. บุคคลเป็นพระโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระโสดาบัน
 ฯลฯ ส่วนหนึ่งประกอบด้วยอริยกัณฑศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วย
 อริยกัณฑศีล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค
- ป. ละสัลลพตปรามาส และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันได้
- ส. บุคคลเป็นโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นโสดาบัน ส่วน
 หนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . . ถูกต้อง
 ด้วยกายอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่ง
 โสดาปัตติผล ส่วนหนึ่งเป็นพระโสดาบันผู้สัสตชัตตปรมะ . . . ผู้ไกล
 ไกล . . . ผู้เอกพีชประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุท
 ธิเจ้า . . . ในพระธรรม . . . ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกัณฑศีล
 แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกัณฑศีลหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๘๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข
- ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดาภิเลสพวกเดีย
 กันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี
 ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . .
 ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่
 ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็น
 สมุทัย
- ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดาภิเลสพวกเดีย
 กันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี
 ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . .
 ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกาย
 อยู่ซึ่งสกทาคามีผลหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็น
 นิโรธ
- ป. ละพยาบาทอย่างหยาบ และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี
 ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . .
 ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่
 ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค
- ป. ละพยาบาทอย่างหยาบ และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันได้
- ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี
 ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . .
 ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกาย
 อยู่ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๘๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข
- ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และบรรดาภิเลสพวก
 เดียวกันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี
 ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . .
 ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามีผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกาย
 อยู่ซึ่งอนาคามีผล ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี . . . ผู้
 อุปหัจจปรินิพพายี . . . ผู้สังขารปรินิพพายี . . . ผู้สังขารปรินิพพายี . . . ผู้
 อหังโสโตกนิภูคามิ อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้ทหังโส-
 โตกนิภูคามิ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย
- ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และกิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ฯลฯ ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อุทธรังโสโตกนิภูฐานิ อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธรังโสโตกนิภูฐานิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นนิโรธ
- ป. ละพยาบาทอย่างละเอียด และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ฯลฯ ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อุทธรังโสโตกนิภูฐานิ แต่อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธรังโสโตกนิภูฐานิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค
- ป. ละบรรดาภิเลสพวกเดียวกันได้
- ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . . ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามีผล อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามีผล ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อินตราปริณิพพายี . . . ผู้อุปหัจจ-ปริณิพพายี . . . ผู้สังขารปริณิพพายี . . . ผู้สังขารปริณิพพายี . . . ผู้อุทธรังโสโตกนิภูฐานิ แต่อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธรังโสโตกนิภูฐานิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น
- [๒๕๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข
- ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์แต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ส่วนหนึ่งบรรลุ . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงทัฬห . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . . ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล ส่วนหนึ่งเป็นผู้ปราศจากราคะโทสะโมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พันวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิมอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันยกขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิมสลัก เป็นอริยะ ลตฺถ (คือมานะ) แล้ว มีภาระอันวางแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างฉิวเฉียดแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกขแล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้วละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ส่วนหนึ่งทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย
- ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้
- ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์แต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ฯลฯ ส่วนหนึ่งทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ละอุทธีจะ อริชชา และบรรดาภิเลสพวกเดียวกันได้
- ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ส่วนหนึ่งบรรล . . . ได้เฉพาะ . . . ถึงขั้น . . . ทำให้แจ้ง . . . เข้าถึงอยู่ . . . ถูกต้องด้วยกาย อยู่ซึ่งอรหัตผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล ส่วนหนึ่งเป็นผู้ปราศจากราคะโทสะโมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พันวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิ้มอันยกขึ้นแล้ว มีอุอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ้มสลัก เป็นอริยะ ลดวง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมตเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะ อย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกขแล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รุยิงซึ่งธรรมที่ควรรู้อย่างแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ส่วนหนึ่ง ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งหรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๘๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่าบุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ผู้มีปัญญาพึงกำจัดมลทินของตนทีละน้อยๆ ทุกคณะโดยลำดับ เหมือนช่างทองกำจัดมลทินทองจะนั้น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมื่อยุจจึงมีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็ละกิเลสได้เป็นส่วนๆ นะสิ
- [๒๘๔] ส. บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการถึงพร้อมด้วยทัสสนะของท่าน (พระโสดาบัน) ท่านละธรรม ๓ อย่างได้ คือสักกายทิฏฐิ วิจิกจนา และสัลลพตปราคาส ที่ยังมีอยู่แม้หน้อยหนึ่งท่านก็พ้นจากอบายภูมิ ๔ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะทำอภิฐานหก ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมื่อยุจจึงมีใช่หรือ?
๑๑. ข. ธ. ข้อ ๒๘ หน้า ๔๗ ๒. ข. ข. ข้อ ๗ หน้า ๗
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าว บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ นะสิ
- [๒๘๕] ส. บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย ในสมัยใด ธรรมจักขุ ปราศจากผงฝ้าเกิดขึ้นแล้ว แก่ริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอันเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีอันดับไปเป็นธรรมดา ดุรภิกษุทั้งหลาย พร้อมกับการเกิดขึ้นแห่งทัสสนะนั้น อริยสาวกละสังโยชน์ ๓ ประการได้ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกจนา สัลลพต-ปราคาส ดังนี้ เป็นสูตรมื่อยุจจึงมีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่ฟังกล่าว บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ นะสิ
- ไอริโสภกา จป .

ขหตักถา

[๒๘๖] สกาวที ปุถุชนละกามราคะ และพยาบาทได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ละได้หมดสิ้น ละได้ไม่มีส่วนเหลือ ละได้ไม่มีเยื่อใย ละได้กับทั้งราก ละได้กับทั้งต้นหา ละได้กับทั้งอนุสัย ละได้ด้วยญาณอันเป็นอริยะ ละได้ด้วยมรรคอันเป็นอริยะ เทงตลอดอุปปรกรรมละได้ ทำให้แจ้งอนาคามีผลละได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๗] ส. ปุถุชนขมกามราคะ และพยาบาทได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขมได้หมดสิ้น ขมได้ไม่มีส่วนเหลือ ขมได้ไม่มีเยื่อใย ขมได้กับทั้งราก ขมได้กับทั้งต้นหา ขมได้กับทั้งอนุสัย ขมได้ด้วยญาณอันเป็นอริยะ

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- ขมได้ด้วยมรรคอันเป็นอริยะแห่งตลอดอกุปปธรรมขมได้ ทำให้แจ้ง
อนาคามีผลขมได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๔๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล ละกามราคะและพยาบาทได้ และ
บุคคลนั้นจะได้หมดสิ้น ละได้ไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามีผล
ละได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปุถุชนละกามราคะ และพยาบาทได้ และเขาจะได้หมดสิ้น ละได้ไม่มี
ส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามีผลละได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๔๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล ขมกามราคะพยาบาทได้ และ
บุคคลนั้นขมได้หมดสิ้น ขมได้ไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามีผล
ขมได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปุถุชนขมกามราคะและพยาบาทได้ และเขาขมได้หมดสิ้น ขมได้ไม่มี
ส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามีผลขมได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๕๐] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ แต่เขาจะละได้หมดสิ้นก็หาไม่ได้ จะละ
ได้ไม่มีส่วนเหลือก็หาไม่ได้ จะละ ได้ไม่มีเยื่อใยก็หาไม่ได้ จะละได้กับ
ทั้งรากก็หาไม่ได้ จะละได้กับทั้งต้นหากมีได้ จะละได้กับทั้งอนุสัยก็หาไม่ได้
จะละได้ด้วยญาณอันเป็นอริยะก็หาไม่ได้ จะละได้ด้วยมรรคอันเป็นอริยะ
ก็หาไม่ได้ จะแห่งตลอดอกุปปธรรมละได้ก็หาไม่ได้ จะทำให้แจ้ง
อนาคามีผลละได้ก็หาไม่ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล ละกามราคะและพยาบาทได้
แต่บุคคลนั้นจะละได้ทั้งหมดก็หาไม่ได้ ฯลฯ จะทำให้แจ้งอนาคามีผลละได้
ก็หาไม่ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๕๑] ส. ปุถุชนขมกามราคะและพยาบาทได้ แต่เขาจะขมได้หมดสิ้นก็หาไม่ได้ จะ
ขมได้ไม่มีส่วนเหลือก็หาไม่ได้ ฯลฯ จะทำให้แจ้งอนาคามีผลขมได้ก็หา
มิได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล ขมกามราคะและพยาบาทได้
แต่บุคคลนั้นจะขมได้หมดสิ้นก็หาไม่ได้ จะขมได้ไม่มีส่วนเหลือก็หา
มิได้ ฯลฯ จะทำให้แจ้ง อนาคามีผลขมได้ก็หาไม่ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๕๒] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ด้วยมรรคไหน
- ป. ด้วยมรรคส่วนรูปาวจร
- ส. มรรคส่วนรูปาวจรเป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏให้ถึงความสิ้นไป ให้ถึง
ความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์
ของสัญญาชน ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ไม่เป็นอารมณ์ของโอหะ ไม่เป็น
อารมณ์ของโยคะ ไม่เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ ไม่เป็นอารมณ์ของปราคาสะ
ไม่เป็นอารมณ์ของอุปาทาน ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มรรคส่วนรูปาวจร ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึง
ความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน
เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ เป็นอารมณ์
ของสังกิเลส มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า มรรคส่วนรูปาวจร ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรม
ให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึง
นิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ เป็น
อารมณ์ของสังกิเลส ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชน ละกามราคะ และ
พยาบาทได้ด้วยมรรคส่วนรูปาวจร

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- [๒๙๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล ละกามราคะและพยาบาทได้ด้วย
อนาคามีมรรค และมรรคนั้นเป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ให้ถึงความ
สิ้นไป ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็น
อารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ด้วยมรรคส่วนรูปาวจร และมรรคนั้น
เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ให้ถึงความสิ้นไป ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึง
นิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ
ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๙๔] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ด้วยมรรค ส่วนรูปาวจรและมรรคนั้น
ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็น
ธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ
เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งอนาคามีผล ละกามราคะและพยาบาทได้ด้วย
อนาคามีมรรค แต่มรรคนั้นไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็น
ธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึง
นิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ เป็น
อารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๙๕] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามีผล
พร้อมกับการบรรลุลหรรณ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ดำรงอยู่ในอรหัตตผล หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๙๖] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามีผล
พร้อมกับการบรรลุลหรรณ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ยังมรรคทั้งสามให้เกิดได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ยังมรรคทั้งสามให้เกิดได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทำให้แจ้งสามัญญผลทั้งสามได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ทำให้แจ้งสามัญญผลทั้งสามได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะสาม แห่งเวทนาสาม แห่งสัญญาสาม แห่ง
เจตนาสาม แห่งจิตสาม แห่งศรัทธาสาม แห่งวิริยะสาม แห่งสติสาม
แห่งสมาธิสาม แห่งปัญญาสาม หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๙๗] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามีผล
พร้อมกับการบรรลุลหรรณ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ด้วยสกทาคามีมรรค หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น
- ส. ด้วยมรรคไหน
- ป. ด้วยอนาคามีมรรค
- ส. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิลฺลพตปรามาส ได้ด้วยอนาคามีมรรค หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิลฺลพตปรามาส ได้ด้วยอนาคามีมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสโสดาปัตติผล เพราะละสัญญาชนสาม มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสโสดาปัตติผล เพราะละสัญญาไสมา ก็
ต้องไม่กล่าวว่า ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ด้วย
อนาคามีมรรค ฯลฯ
- ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ได้ด้วยอนาคามีมรรค
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ได้ด้วยอนาคามีมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสสททาคามิผล เพราะความเบาบางแห่งกามราคะและ
พยาบาท มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสสททาคามิผล เพราะความเบาบางแห่งกาม
ราคะและพยาบาท ก็ต้องไม่กล่าวว่า ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาท
อย่างหยาบได้ด้วยอนาคามีมรรค
- [๒๙๘] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามีผล
พร้อมกับการบรรลุนิพพาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ชนเหล่านั้นเหล่าใดบรรลุนิพพานได้ ชนเหล่านั้นทั้งหมดดำรงอยู่ในอนาคา
มิผลพร้อมกับการบรรลุนิพพาน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๒๙๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ในกาลส่วนอดีต ได้มีศาสดาทั้งหกเป็นผู้
มียศ หมดความจนโกรธ แจ่มใสเพราะกรุณา พ้นจากความ
เกี่ยวข้องในกาม คลายกามราคะแล้ว เข้าถึงพรหมโลก แม่สาวก
ของศาสดาเหล่านั้น อันมีจำนวนหลายร้อยก็เป็นผู้หมดความจนโกรธ
แจ่มใสเพราะกรุณา พ้นจากความเกี่ยวข้องในกาม คลายกาม
ราคะแล้ว เข้าถึงพรหมโลก ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ปุถุชนก็ละกามราคะและพยาบาทได้ละสิ
- [๓๐๐] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย ศาสดาชื่อสุนัตตะนั้น
แล เป็นผู้มียุชยีนอย่างนี้ ทรงชีพอยู่นานอย่างนี้ แต่ก็ไม่ได้
หลุดพ้นจาก ขาติ ขรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทกข โทมนัส
อุปายาส เรากล่าวว่า เป็นผู้ไม่พ้นจากทุกข์ ข้อนั้นเพราะ
เหตุไร? ก็เพราะไม่รู้ตาม ไม่แทงตลอด ซึ่งธรรมทั้งสี่ ธรรมทั้งสี่
เป็นไฉน? เพราะไม่รู้ตาม ไม่แทงตลอด ซึ่งศีลอันเป็นอริยะ ซึ่ง
สมาธิอันเป็นอริยะ ซึ่งปัญญาอันเป็นอริยะ ซึ่งวิมุตติอันเป็นอริยะ
ดุริยภิกขทั้งหลาย ศีลอันเป็นอริยะ สมาธิอันเป็นอริยะ ปัญญาอันเป็น
อริยะ วิมุตติอันเป็นอริยะ นี้ อันเรารู้ตามแล้ว แทงตลอดแล้ว
เราจึงถอนตัณหาในภพเสียได้แล้ว ตัณหาอันจะนำไปสู่ภพสิ้นไป
แล้วบัดนี้ภพใหม่ไม่มี ดังนี้ (พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ยาวกรณพจน์นี้
ครั้นแล้วจึงได้ตรัสคำอันท่านประพันธ์เป็นคาถาในภายหลัง ความว่าดังนี้)
๑๑. อ. จกข ขอ ๒๓๕ หน้า ๔๑๖
- ธรรมเหล่านี้ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ เป็นธรรมอันยอดเยี่ยม
อันพระโคตมผู้มีมัยศทรงตามรู้แล้ว พระพุทธเจ้าทรงรู้ยิ่งด้วยประการ
ฉะนี้แล้ว ได้ทรงแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย เป็นศาสดาผู้กระทำ
ที่สุดแห่งทุกข์ ผู้มีจักษุ ปรินิพพานแล้ว ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง
มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ปุถุชนและกามราคะ และพยาบาทได้ละสิ
ขหติกา จป .

สัพพมัตถัตติกา

[๓๐๑] สกาวาที สิ่งทั้งปวงมียุ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในสรีระทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในกาลทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่โดยอาการทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

๑๑. อ. สัตต. ข้อ ๖๕ หน้า ๑๐๗

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในธรรมทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวง ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า ไม่ประกอบ ๑- หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แม้สิ่งที่ไม่มี ก็ชื่อว่ามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความเห็นอย่างนี้เรา ทิฐิที่ว่าสิ่งทั้งปวงมีอยู่ดังนี้ เป็นมิจจาทิฐิ และ
ว่าทิฐิดังว่านี้ เป็นสัมมาทิฐิ ดังนี้ ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๒] ส. อดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตดับไปแล้ว ปราคไปแล้ว แปรไปแล้ว อสดงคตแล้ว สาสสูญไป
แล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอดีตดับไปแล้ว ปราคไปแล้ว แปรไปแล้ว อสดงคตแล้ว สาสสูญ
ไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า อดีตมีอยู่

๑๑. ไม่ประกอบสภาวะต่างๆ คือ ทำรูปไม่ให้ต่างจากเวทนา หรือทำเวทนาไม่ให้ต่างจากรูป คือ ทำให้มีลักษณะ

๑๑. เป็นส่วนเดียวกัน-อรรถกถา

[๓๐๓] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิด
ขึ้น ยังไม่ปรากฏ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยัง
ไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อนาคตมีอยู่

[๓๐๔] ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันยังไม่ดับไป ยังไม่ปราคไป ยังไม่แปรไป ยังไม่
อสดงคต ยังไม่สาสูญไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตมีอยู่ อดีตยังไม่ดับ ยังไม่ปราคไป ยังไม่แปรไป ยังไม่อสดงคต
ยังไม่สาสูญไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๕] ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิดแล้ว
บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตมีอยู่ อนาคตเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิดแล้ว
บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๐๖] ส. อดีตมียอยู่ อดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคตแล้ว
 สาบสูญไปแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. ปัจจุบันมียอยู่ ปัจจุบันดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคต
 แล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๐๗] ส. อนาคตมียอยู่ อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด
 ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. ปัจจุบันมียอยู่ ปัจจุบันยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่
 บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๐๘] ส. รูปอดีตมียอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคตแล้ว สาบสูญ
 ไปแล้ว มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า รูปอดีตดับแล้ว ฯลฯ สาบสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูป
 อดีตมียอยู่
- [๓๐๙] ส. รูปอนาคตมียอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปอนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิดขึ้น ยัง
 ไม่ปรากฏ มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า รูปอนาคตยังไม่เกิด ฯลฯ ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูป
 อนาคตมียอยู่
- [๓๑๐] ส. รูปปัจจุบันมียอยู่ รูปปัจจุบันยังไม่ดับไป ยังไม่ปราศไป ยังไม่แปรไป
 ยังไม่อัสตงคต ยังไม่สาบสูญไป หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปอดีตมียอยู่ รูปอดีตยังไม่ดับไป ยังไม่ปราศไป ยังไม่แปรไป ยังไม่
 อัสตงคต ยังไม่สาบสูญไป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๑] ส. รูปปัจจุบันมียอยู่ รูปปัจจุบันเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิด
 แล้ว บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปอนาคตมียอยู่ รูปอนาคตเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิด
 แล้ว บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๒] ส. รูปอดีตมียอยู่ รูปอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคต
 แล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปปัจจุบันมียอยู่ รูปปัจจุบันดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว
 อัสตงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๓] ส. รูปอนาคตมียอยู่ รูปอนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่
 บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปปัจจุบันมียอยู่ รูปปัจจุบันยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยัง
 ไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๔] ส. เวทนอดีตมียอยู่หรือ ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณอดีต
 มียอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญาณอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคตแล้ว
 สาบสูญไปแล้ว มิใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
 ส. ถ้าวิญญานอดีตดับไปแล้ว ฯลฯ สาสสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 วิญญานอดีตมีอยู่
 [๓๑๕] ส. วิญญานอนาคตมีอยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญานอนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยัง
 ไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ มีไชหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ถ้าวิญญานอนาคตยังไม่เกิด ฯลฯ ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 วิญญานอนาคตมีอยู่
 [๓๑๖] ส. วิญญานปัจจุบันมีอยู่ วิญญานปัจจุบันยังไม่ดับ ฯลฯ ยังไม่สาสูญไป
 หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญานอดีตมีอยู่ วิญญานอดีตยังไม่ดับไป ฯลฯ ยังไม่สาสูญไป
 หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๗] ส. วิญญานปัจจุบันมีอยู่ วิญญานปัจจุบันเกิดแล้ว เป็นแล้ว ฯลฯ
 ปรากฏแล้ว หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญานอนาคตมีอยู่ วิญญานอนาคตเกิดแล้ว ฯลฯ ปรากฏแล้ว หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๘] ส. วิญญานอดีตมีอยู่ วิญญานอดีตดับไปแล้ว ฯลฯ สาสสูญไปแล้ว หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญานปัจจุบันมีอยู่ วิญญานปัจจุบันดับไปแล้ว ฯลฯ สาสสูญไปแล้ว
 หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๑๙] ส. วิญญานอนาคตมีอยู่ วิญญานอนาคตยังไม่เกิด ฯลฯ ยังไม่ปรากฏหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. วิญญานปัจจุบันมีอยู่ วิญญานปัจจุบันยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ฯลฯ ยังไม่
 ปรากฏ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๒๐] ส. บัญญัติว่าปัจจุบันหรือว่ารูปกิต্তี วารูปหรือว่าปัจจุบันกิต্তี รวมเพ่งถึงรูป
 ปัจจุบัน บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน
 เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปปัจจุบันเมื่อดับไป ย่อมละความเป็นปัจจุบัน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ย่อมละความเป็นรูป หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๒๑] ส. บัญญัติว่าปัจจุบันหรือว่ารูปกิต্তี วารูปหรือว่าปัจจุบันกิต্তี รวมเพ่งถึงรูป
 ปัจจุบัน บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน
 เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปปัจจุบันเมื่อดับไป ย่อมไม่ละความเป็นรูป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบันหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บัญญัติว่าขาวหรือว่าผ้ำกิต্তี ว่าผ้ำหรือว่าขาวกิต্তี รวมเพ่งถึงผ้ำขาว บัญญัติ
 ทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน
 เหมือนกัน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ผ้ำขาว เมื่อถูกย้อม ย่อมละความเป็นผ้ำขาว หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ย่อมละความเป็นผ้ำ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บัญญัติว่าขาวหรือว่าผ้ำกิต্তี ว่าผ้ำหรือว่าขาวกิต্তี รวมเพ่งถึงผ้ำขาว บัญญัติ

ทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีรณก่อนเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผ้าขาวเมื่อถูกย้อม ย้อมไม่ละความเป็นผ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ย้อมไม่ละความเป็นผ้าขาว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๒] ส. รูปย้อมไม่ละความเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะรูปย้อมละความเป็นรูป ฉะนั้น รูปจึงชื่อว่าไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปย้อมไม่ละความเป็นรูป

[๓๒๓] ส. เพราะนิพพานย้อมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะรูปย้อมไม่ละความเป็นรูป ฉะนั้น รูปจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๔] ส. เพราะรูปย้อมไม่ละความเป็นรูป ฉะนั้น รูปจึงชื่อว่าไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะนิพพานย้อมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๕] ส. อดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตมียอยู่ อนาคตย้อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจุบันมียอยู่ ปัจจุบันย้อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๖] ส. อนาคตมียอยู่ อนาคตย้อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๗] ส. ปัจจุบันมียอยู่ ปัจจุบันย้อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๘] ส. อดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตเที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อดีต ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา

ก็ต้องไม่กล่าวว่า อดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต

[๓๒๙] ส. เพราะนิพพานมียอยู่ นิพพานย้อมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอดีตมียอยู่ อดีตย้อมไม่ละความเป็นอดีต ฉะนั้น อดีตจึงชื่อว่า

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

เที่ยง ยังยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๐] ส. เพราะอดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต ฉะนั้น อดีตจึงชื่อว่า
ไม่เที่ยง ไม่ยังยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมชาติหรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะนิพพานมีอยู่ นิพพานยอมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึง
ชื่อว่า ไม่เที่ยง ไม่ยังยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมชาติหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๑] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปลัทธิย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปอนาคตมีอยู่ รูปอนาคตยอมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันยอมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๒] ส. รูปอนาคตมีอยู่ รูปอนาคตยอมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๓] ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันยอมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๔] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปอดีต เที่ยง ยังยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมชาติ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปอดีต ไม่เที่ยง ไม่ยังยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมชาติ มิใช่
หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า รูปอดีต ไม่เที่ยง ฯลฯ มีอันแปรผันเป็นธรรมชาติ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต

[๓๓๕] ส. นิพพานมีอยู่ นิพพานยอมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพานเที่ยง ยังยืน
มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมชาติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต รูปอดีต เที่ยง ยังยืน
มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมชาติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๖] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต รูปอดีต ไม่เที่ยง ไม่ยังยืน
ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมชาติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. นิพพานมีอยู่ นิพพานยอมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพาน ไม่เที่ยง ไม่
ยังยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมชาติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๗] ส. เวทนาคตมีอยู่ ฯลฯ สัญญาอดีต ฯลฯ สังขาร อดีตมีอยู่ ฯลฯ
[๓๓๘] ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญาณอกุศลิตยอมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. วิญาณอนาคตมีอยู่ วิญาณอนาคตไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. วิญาณอดีตมีอยู่ วิญาณอดีตยอมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. วิญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญาณปัจจุบันยอมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๓๙] ส. วิญาณอนาคตมีอยู่ วิญาณอนาคตยอมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?
ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ญาณอดีตมีย่อม ญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๔๐] ส. ญาณปัจจุบันมีย่อม ญาณปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ญาณอดีตมีย่อม ญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๔๑] ส. ญาณอดีตมีย่อม ญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ญาณอดีต เทียง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ญาณอดีต ไม่เทียง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ญาณอดีต ไม่เทียง ไม่ยั่งยืน ไม่แน่นอน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณอดีตมีย่อม ญาณอดีตย่อม ไม่ละความเป็นอดีต
- [๓๔๒] นิพพานมีย่อม นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพานเทียง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ญาณอดีตมีย่อม ญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต ญาณอดีต เทียง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๔๓] ส. ญาณอดีตมีย่อม ญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต ญาณอดีตไม่ เทียง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. นิพพานมีย่อม นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพานไม่เทียง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๔๔] ส. อดีตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อดีตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ คำว่าอดีตมีย่อมก็ผิด ก็หรือหากว่าสภาวะอันมิใช่อดีตมีย่อม คำว่าอดีตมีย่อมก็ผิด
- ส. อนาคตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อนาคตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ คำว่าอนาคตมีย่อมก็ผิด ก็หรือหากว่า สภาวะอันมิใช่อนาคตมีย่อม คำว่าอนาคตมีย่อมก็ผิด
- [๓๔๕] ส. เป็นอนาคตแล้วจึงเป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อนาคตก็นั่นแหละ ปัจจุบันก็นั่นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อนาคตก็นั่นแหละ ปัจจุบันก็นั่นแหละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้ว เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้ว เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สิ่งที่ไม่เป็น (อนาคต) แล้ว ไม่เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าไม่เป็นแล้ว ไม่เป็นอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๔๖] ส. เป็นปัจจุบันแล้วจึงเป็นอดีต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปัจจุบันก็นั่นแหละ อดีตก็นั่นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ปัจจุบันก็นั่นแหละ อดีตก็นั่นแหละ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
 ส. สิ่งที่เป็น (ปัจจุบัน แล้ว เป็น (อดีต) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สิ่งที่เป็น (ปัจจุบัน) แล้ว เป็น (อดีต) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. สิ่งที่ไม่เป็น (ปัจจุบัน) แล้ว ไม่เป็น (อดีต) ชื่อว่าไม่เป็นแล้ว ไม่เป็น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๔๓] ส. เป็นอนาคตแล้วจึงเป็นปัจจุบัน เป็นปัจจุบันแล้วจึงเป็นอดีต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. อนาคตก็นั่นแหละ ปัจจุบันก็นั่นแหละ อดีตก็นั่นแหละ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อนาคตก็นั่นแหละ ปัจจุบันก็นั่นแหละ อดีตก็นั่นแหละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้วเป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้วเป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. สิ่งที่ไม่เป็น (อนาคต) แล้วไม่เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าไม่เป็นแล้วไม่เป็น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๔๔] ส. จักขอดีตมียู รูป, จักขวิญญาน. แสงสว่าง, มนสิการอดีตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลเห็นรูปอดีตได้ ด้วยจักขอดีต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสตอดีตมียู เสียง, โสตวิญญาน, อากาส, มนสิการอดีตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลฟังเสียงอดีตได้ ด้วยโสตอดีตหรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ฆานอดีตมียู กลิ่น, ฆานวิญญาน, ลม, มนสิการอดีตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลสูดกลิ่นอดีตได้ ด้วยฆานอดีตหรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ชิวหาอดีตมียู รส, ชิวหาวิญญาน, น้ำ, มนสิการอดีตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลลิ้มรสอดีต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. กายอดีตมียู โผฏฐัพพะ, กายวิญญาน, ดิน, มนสิการอดีตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพอดีตได้ ด้วยกายอดีต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. มโนอดีตมียู ธรรมารมณ์, มโนวิญญาน, วัตถุ, มนสิการอดีตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อดีตได้ ด้วยมโนอดีต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๔๕] ส. จักขอนาคตมียู รูป, จักขวิญญาน, แสงสว่าง, มนสิการอนาคตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลเห็นรูปอนาคตได้ ด้วยจักขอนาคต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสตะ . . . ฆานะ . . . ชิวหา . . . กาย . . . มโนอนาคตมียู ธรรมารมณ์, มโนวิญญาน, วัตถุ, มนสิการอนาคตมียู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อนาคตได้ ด้วยมโนอนาคตหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๕๐] ส. จักขุปัจจุบันมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการปัจจุบัน
มียอบุคคลเห็นรูปปัจจุบันได้ ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. จักขอดิตถิมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอดีตมียอ
บุคลเห็นรูปอดีตได้ ด้วยจักขอดีต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสตะ . . . ชานะ . . . ชิวหา . . . กาย . . . มโนปัจจุบันมียู ธรรมารมณ์,
มนโวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการปัจจุบันมียอ บุคกรู้แจ้งธรรมารมณ์
ปัจจุบันได้ ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. มโนอดีตมียู ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอดีตมียอ
บุคกรู้แจ้งธรรมารมณ์อดีตได้ ด้วยมโนอดีต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๕๑] ส. จักขุปัจจุบันมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการปัจจุบันมียอ
บุคลเห็นรูปปัจจุบันได้ ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุนาคตมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอนาคตมียอ
บุคลเห็นรูปอนาคตได้ ด้วยจักขุนาคต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสตะ . . . ชานะ . . . ชิวหา . . . กาย . . . มโนปัจจุบันมียู ธรรมารมณ์,
มนโวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการปัจจุบันมียอ บุคกรู้แจ้งธรรมารมณ์
ปัจจุบันได้ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. มโนอนาคตมียู ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอนาคต
มียอ บุคกรู้แจ้งธรรมารมณ์อนาคตได้ด้วยมโนอนาคต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๕๒] ส. จักขอดีตมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอดีตมียอ
แต่บุคคลเห็นรูปอดีตด้วยจักขอดีตไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุปัจจุบันมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการปัจจุบันมี
อยู่ แต่บุคคลเห็นรูปปัจจุบันไม่ได้ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสตะ . . . ชานะ . . . ชิวหา . . . กาย . . . มโนอดีตมียู ธรรมารมณ์, มโน-
วิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอดีตมียอ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อดีต
ไม่ได้ ด้วยมโนอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. มโนปัจจุบันมียู ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการปัจจุบัน
มียอ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์ปัจจุบันไม่ได้ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น
[๓๕๓] ส. จักขุนาคตมียอ, รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง มนสิการอนาคตมี
อยู่ แต่บุคคลเห็นรูปอนาคตไม่ได้ด้วยจักขุนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุปัจจุบันมียู รูป, จักขวิญญาณ, แสงสว่าง มนสิการปัจจุบันมียอ
แต่บุคคลเห็นรูปปัจจุบันไม่ได้ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสตะ . . . ชานะ . . . ชิวหา . . . กาย . . . มโนอนาคตมียู ธรรมารมณ์,
มนโวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอนาคตมียอ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์
อนาคตไม่ได้ด้วยมโนอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว
ส. มโนปัจจุบันมียู ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ มนสิการปัจจุบัน
มียอ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์ปัจจุบันไม่ได้ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๕๔] ส. ญาณอดีตมียอ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณได้ ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. ญาณอนาคตมียู แต่บุคคลกำหนดรู้ทุกขไม่ได้ ละสมทัยไม่ได้, ทำนโรให้แจ้งไม่ได้, ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณปัจจุบันมียู แต่บุคคลกำหนดรู้ทุกขไม่ได้ ละสมทัยไม่ได้, ทำนโรให้แจ้งไม่ได้, ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยญาณปัจจุบันนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๙] ส. รากะอดีตของพระอรหันต์มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีรากะด้วยรากะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะอดีตของพระอรหันต์มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีโทสะด้วยโทสะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โมหะอดีตของพระอรหันต์มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มานะอดีตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีมานะด้วยมานะอดีตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิอดีตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิกิจจาคตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีวิกิจจาคตด้วยวิกิจจาคตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถีนะอดีตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีถีนะด้วยถีนะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อุทธัจจะอดีตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามียุทธัจจะด้วยอุทธัจจะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อหิริกะอดีตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามียุหิริกะด้วยอหิริกะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อนัตตปปะอดีตของพระอรหันต์ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามียอนัตตปปะด้วยอนัตตปปะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๐] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระอนาคามี มียูหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิกิจจนา, สัลลพพตปราคาส, กามรากะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด อดีต ของพระอนาคามี มียูหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีชื่อว่ามิจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๑] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระสกทาคามี มียูหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. พระสัททาคามีชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วยทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. วิจิกจนา, สัลลพตปรามาส, กามราคะอย่างหยาบ, พยาบาทอย่างหยาบ
ที่เป็นอดีตของพระสัททาคามี มีอยู่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสัททาคามีชื่อว่ามิจิตฺตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๖๒] ส. สักกายทญฺญิตฺตของพระโสดาบันมีอยู่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วยทญฺญิตฺตนั้นหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. วิจิกจนา, สัลลพตปรามาส, ราคะอันเป็นอุปายคามิ, โทสะอันเป็น
อุปายคามิ, โมหะอันเป็นอุปายคามิ, ที่เป็นอดีตของพระโสดาบัน
มีอยู่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบันชื่อว่ามิโหะด้วยโหมะนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๖๓] ส. ราคะอดีตของปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชนชื่อว่ามิราคะด้วยราคะนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ราคะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ พระอรหันต์ชื่อว่ามิราคะด้วยราคะนั้น
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โทสะอดีตของปฺกุชนมีอยู่ ฯลฯ อนัตตปปะอดีตของปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชน
ชื่อว่ามิอนัตตปปะด้วยอนัตตปปะนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อนัตตปปะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ พระอรหันต์ชื่อว่ามิอนัตตปปะ
ด้วยอนัตตปปะนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๖๔] ส. สักกายทญฺญิตฺตของปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชนชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วยทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สักกายทญฺญิตฺตของพระอนาคามีมีอยู่ พระอนาคามีชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วย
ทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. วิจิกจนาอดีตของปฺกุชนมีอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของ
ปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชนชื่อว่ามิจิตฺตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของพระอนาคามีมีอยู่ พระอนาคามีชื่อว่า
มิจิตฺตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น
[๓๖๕] ส. สักกายทญฺญิตฺตของปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชนชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วยทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สักกายทญฺญิตฺตของพระสัททาคามีมีอยู่ พระสัททาคามีชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วย
ทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. วิจิกจนาอดีตของปฺกุชนมีอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของ
ปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชนชื่อว่ามิจิตฺตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของพระสัททาคามีมีอยู่ พระสัททาคามี
ชื่อว่ามิจิตฺตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๖๖] ส. สักกายทญฺญิตฺตของปฺกุชนมีอยู่ ปฺกุชนชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วยทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สักกายทญฺญิตฺตของพระโสดาบันมีอยู่ พระโสดาบันชื่อว่ามิทญฺญิตฺตด้วย
ทญฺญิตฺตนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. วิกิจจนาอดีตของปุถุชนมียอยู่ ฯลฯ โมหะอันเป็นอุปายคามิที่เป็นอดีตของ
ปุถุชนมียอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามิโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โมหะอันเป็นอุปายคามิที่เป็นอดีตของพระโสดาบันมียอยู่ พระโสดาบันชื่อ
ว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๖๗] ส. รากะอดีตของพระอรหันต์มียอยู่ แต่พระอรหันต์หาชื่อว่ามิรากะด้วยรากะนั้น
ไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รากะอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิรากะด้วยรากะนั้น ไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โทสะอดีตของพระอรหันต์มียอยู่ ฯลฯ อนัตตปปัจเจกอดีตของพระอรหันต์มี
อยู่ แต่พระอรหันต์หาชื่อว่ามิอนัตตปปะด้วยอนัตตปปะนั้นไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อนัตตปปัจเจกอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิอนัตตปปะด้วย
อนัตตปปะนั้นไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๖๘] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระอนาคามีมียอยู่ แต่พระอนาคามีหาชื่อว่ามิทิฏฐิด้วย
ทิฏฐินั้น ไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น ไม่
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิกิจจนาอดีตของพระอนาคามีมียอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็น
อดีตของพระอนาคามีมียอยู่ แต่พระอนาคามีหาชื่อว่ามิจิตพยาบาทด้วย
พยาบาทนั้นไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิจิต
พยาบาทนั้นไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๖๙] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระสกทาคามีมียอยู่ แต่พระสกทาคามีหาชื่อว่ามิทิฏฐิ
ด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น
ไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิกิจจนาอดีตของพระสกทาคามีมียอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างหยาบที่เป็น
อดีตของพระสกทาคามีมียอยู่ แต่พระสกทาคามีหาชื่อว่ามิจิตพยาบาทด้วย
พยาบาทนั้นไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิจิต
พยาบาทด้วยพยาบาทนั้นไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๗๐] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระโสดาบันมียอยู่ แต่พระโสดาบันหาชื่อว่ามิทิฏฐิ
ด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น ไม่
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิกิจจนาอดีตของพระโสดาบันมียอยู่ ฯลฯ โมหะอันเป็นอุปายคามิที่เป็น
อดีตของพระโสดาบันมียอยู่ แต่พระโสดาบันหาชื่อว่ามิโมหะด้วยโมหะนั้น
ไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โมหะอันเป็นอุปายคามิที่เป็นอดีตของปุถุชนมียอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามิ
โมหะด้วยโมหะนั้น ไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๑] ส. มืออดีตมียู่ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. เมื่อมืออดีตมียู่ การจับ การวาง ยังปรากฏอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เท้าอดีตมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เมื่อเท้าอดีตมียู่ การก้าวไป การถอยกลับ ยังปรากฏอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ข้อพับอดีตมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เมื่อข้อพับอดีตมียู่ การคู้ การเหยียด ยังปรากฏอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ท้องอดีตมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เมื่อท้องอดีตมียู่ ความหิว ความกระหาย ยังปรากฏอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กายอดีตมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กายอดีต ยังเข้าถึงการยกย่องและการปรามปราม ยังเข้าถึงการตัดและการทำลาย ยังเป็นของสาธารณะแก่กา แก่แรง แก่เหยี่ยว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ยาพิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายอดีต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กายอดีต ยังจะจงจำได้ด้วยเครื่องจำคือชื่อคา ด้วยเครื่องจำคือเชือก ด้วยเครื่องจำคือตรวน ด้วยเครื่องจำคือบ้าน ด้วยเครื่องจำคือนิคม ด้วยเครื่องจำคือนคร ด้วยเครื่องจำคือชนบท ด้วยเครื่องจำหาประการ หรือ?

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๒] ส. น้าอดีตมียู่ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลทำกิจที่ต้องใช้น้ำได้ด้วยน้านั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ไฟอดีตมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลทำกิจที่ต้องใช้ไฟได้ด้วยไฟนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ลมอดีตมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลทำกิจที่ต้องใช้ลมได้ด้วยลมนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๓] ส. รูปชั้นธอดีตมียู่ รูปชั้นธอนาคตมียู่ รูปชั้นธปัจจุบันมียู่ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปชั้นธเป็นสาม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ชั้นธห้าที่เป็นอดีตมียู่ ชั้นธห้าที่เป็นอนาคตมียู่ ชั้นธห้าที่เป็นปัจจุบันมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ชั้นธเป็นสิบห้า หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๔] ส. จักขยตนะอดีตมียู่ จักขยตนะอนาคตมียู่ จักขยตนะปัจจุบันมียู่ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขยตนะเป็นสาม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อายตนะสิบสองที่เป็นอดีตมียู่ อายตนะสิบสองที่เป็นอนาคตมียู่ อายตนะสิบสองที่เป็นปัจจุบันมียู่ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ถูกแล้ว
ส. อายุตนะเป็นสามสิบหก หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๗๕] ส. จักขุธาตุอดีตมียุ จักขุธาตุนาคตมียุ จักขุธาตุปัจจุบันมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุธาตุเป็นสาม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ธาตุสิบแปดที่เป็นอดีตมียุ ธาตุสิบแปดที่เป็นอนาคตมียุ ธาตุสิบแปดที่เป็นปัจจุบันมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ธาตุเป็นห้าสิบสี่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๗๖] ส. จักขุขันธ์อดีตมียุ จักขุขันธ์อนาคตมียุ จักขุขันธ์ปัจจุบันมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุขันธ์เป็นสาม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อินทรีย์ยี่สิบสองที่เป็นอดีตมียุ อินทรีย์ยี่สิบสองที่เป็นอนาคตมียุ อินทรีย์ยี่สิบสองที่เป็นปัจจุบันมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อินทรีย์เป็นหกสิบหก หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๗๗] ส. พระเจ้าจักรพรรดิอดีตมียุ พระเจ้าจักรพรรดิอนาคตมียุ พระเจ้าจักรพรรดิปัจจุบันมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระเจ้าจักรพรรดิทั้งสามพระองค์ทรงพบกันได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๗๘] ส. สัมมาสัมพุทธเจ้าอดีตมียุ สัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตมียุ สัมมาสัมพุทธเจ้าปัจจุบันมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งสามองค์ทรงพบกันได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๓๗๙] ส. อดีตมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีต หรือ?
ป. สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี
ส. ท่านจงรับรู้ณิหะ, หากว่าอดีตมียุ สิ่งที่มีอยู่เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ด้วยเหตุนี้ อดีตก็ไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตก็เป็นอดีต, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า พึงกล่าวได้ว่า อดีตมียุ สิ่งที่มีอยู่เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ด้วยเหตุนี้ อดีตก็ไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตก็เป็นอดีต ดังนี้ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อดีตไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตเป็นอดีต ก็ต้องไม่กล่าวว่า อดีตมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า พึงกล่าวได้ว่าอดีตมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ด้วยเหตุนี้ อดีตก็ไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตก็เป็นอดีต ดังนี้ผิด
[๓๘๐] ส. อนาคตมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สิ่งที่มีอยู่เป็นอนาคต หรือ?
ป. สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี
ส. ท่านจงรับรู้ณิหะ, หากว่าอนาคตมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี ด้วยเหตุนี้ อนาคตก็ไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตก็เป็นอนาคต, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า พึงกล่าวได้ว่า อนาคตมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี ด้วยเหตุนี้ อนาคตก็ไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตก็เป็นอนาคต ดังนี้ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อนาคตไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตเป็นอนาคต ก็ต้องไม่กล่าวว่า อนาคตมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี,

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า อนาคตมียุ สิ่งที่มีอยู่
เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี ด้วยเหตุนี้ อนาคตก็ไม่เป็นอนาคต
สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตก็เป็นอนาคต ดังนี้ผิด

[๓๘๑] ส. ปัจจุบันมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่มีอยู่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. สิ่งที่มีอยู่เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี

ส. ท่านจงรับรู้คิดหะ, หากว่าปัจจุบันมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นปัจจุบันก็มี ไม่
เป็นปัจจุบันก็มี ด้วยเหตุนี้ ปัจจุบันก็ไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่
ปัจจุบันก็เป็นปัจจุบัน ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ปัจจุบัน
มียุ สิ่งที่มีอยู่เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี ด้วยเหตุนี้ ปัจจุบัน
ก็ไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบัน ก็เป็นปัจจุบัน ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่
ฟังกล่าวว่า ปัจจุบัน ไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบันเป็นปัจจุบัน ก็ต้อง
ไม่กล่าวว่า ปัจจุบันมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี
ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า ปัจจุบันมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็น
ปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี ด้วยเหตุนี้ ปัจจุบันก็ไม่เป็นปัจจุบัน
สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบันก็เป็นปัจจุบัน ดังนี้ผิด

[๓๘๒] ส. นิพพานมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่มีอยู่เป็นนิพพาน หรือ?

ป. สิ่งที่มีอยู่เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี

ส. ท่านจงรับรู้คิดหะ, หากว่านิพพานมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่
เป็นนิพพานก็มี ด้วยเหตุนี้ นิพพานก็ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่
นิพพานก็เป็นนิพพาน, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า
นิพพานมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี ด้วยเหตุ
นี้ นิพพานก็ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพาน ก็เป็นนิพพาน ดังนี้
ผิด, แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า นิพพาน ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพาน
เป็นนิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า นิพพานมียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี
ไม่เป็นนิพพานก็มี. ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า นิพพาน
มียุ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี ด้วยเหตุนี้
นิพพานก็ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพานก็เป็นนิพพาน ดังนี้ผิด

[๓๘๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า อดีตมียุ อนาคตมียุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย รูปร่างใดอย่างหนึ่ง
ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ภายในกิติ ภายนอกกิติ หยาบกิติ
ละเอียดกิติ เลวกิติ ประณีตกิติ ที่อยู่ในทีโลก ในทีโลลก กิติ นี้
เรียกว่า รูปขันธ์ เวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ สัญญาอย่างใดอย่าง
หนึ่ง ฯลฯ สังขารเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฯลฯ วิญญาณอย่างใดอย่าง
หนึ่ง ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ภายในกิติ ภายนอกกิติ
หยาบกิติ ละเอียดกิติ เลวกิติ ประณีตกิติ ที่อยู่ในทีโลก ในทีโลลก
กิติ นี้เรียกว่า วิญญาณขันธ์ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น อดีตมียุ อนาคตมียุ นะสิ

[๓๘๔] ส. อดีตมียุ อนาคตมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย ครรลองแห่งภาษา
ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่งบัญญัติ สามประการนี้ อันสมณ-
พราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลาย ไม่ลบหลู่ ไม่เคยลบหลู่ ไม่รังเกียจอยู่
จักไม่รังเกียจ มิได้คัดค้าน สามประการเป็นไหน?

(๑) รูปใด ล่วงไปแล้ว ดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว รูปนั้น
เขากล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาเรียกว่า ได้มีแล้ว เขาบัญญัติว่า ได้มีแล้ว แต่รูปนั้น เขา
ไม่กล่าวกันว่า มียุ เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี เวทนาใด ฯลฯ สัญญาใด ฯลฯ สังขารเหล่า
ใด ฯลฯ วิญญาณใด ล่วงไปแล้ว ดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว วิญญาณนั้น
เขากล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาเรียกว่า ได้มีแล้ว เขาบัญญัติว่า ได้มีแล้ว แต่วิญญาณนั้น
เขาไม่กล่าวกันว่า มียุ เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี

(๒) รูปใด ยังไม่เกิด ยังไม่ปรากฏ รูปนั้น เขากล่าวกันว่า จักมี เขา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เรียกว่า จักมี เขบัญญัติว่า จักมี แต่รูปนั้น เขาไม่กล่าวกันว่า มีอยู่ เขาไม่กล่าวกันว่า
ได้มีแล้ว เวทนาใด ฯลฯ สัญญาใด ฯลฯ สังขารเหล่าใด ฯลฯ วิญญาณใด ยังไม่
เกิด ยังไม่ปรากฏ วิญญาณนั้น เขากล่าวกันว่า จักมี เขาเรียกว่า จักมี เขบัญญัติว่า
จักมี แต่เขาไม่กล่าวกันว่า มีอยู่ เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว

(๓) รูปใด เกิดแล้ว ปรากฏแล้ว รูปนั้น เขากล่าวกันว่า มีอยู่ เขาเรียก
ว่า มีอยู่ เขบัญญัติว่า มีอยู่ แต่เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี
เวทนาใด ฯลฯ สัญญาใด ฯลฯ สังขารเหล่าใด ฯลฯ วิญญาณใด เกิดแล้ว ปรากฏ
แล้ว วิญญาณนั้น เขากล่าวกันว่า มีอยู่ เขาเรียกว่า มีอยู่ เขบัญญัติว่า มีอยู่ แต่
วิญญาณนั้น เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่ง
บัญญัติ สามประการเหล่านี้แล อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลาย ไม่ลบหลู่ ไม่เคยลบหลู่
ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ มิได้คัดค้าน แม้ชนที่เป็นชาวอุกกละ ชาววิสสภัญญะ ที่
เป็นอเหตุกาท อภิรียาท นัตถิกาท ก็ได้สำคัญครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ
ครรลองแห่งบัญญัติ สามประการนี้ว่า อันตนไม่พึงติเตียน อันตนไม่พึงคัดค้าน ชื่อนั้น
เพราะเหตุไร เพราะกลัวการติเตียน การเพ็ดเพี้ยและการโต้แย้ง ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง
มิใช่หรือ?

๑๑. ส. ข. ข้อ ๑๓๔ หน้า ๘๘

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมียุ อนาคตมียุ นะสิ

[๓๕๕] ส. อดีตมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระผัดคุณะได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า
บุคคลเมื่อยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรีนิพพานแล้ว มี
ธรรมเครื่องเน้นช้ำอันตัดแล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวิญญะอันจำกัถแล้ว
ล่วงทุกขทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยจักขุใด
จักขุหนึ่งมียุหรือหนอ ฯลฯ ชิวหานั้นมียุหรือหนอ ฯลฯ บุคคล
เมื่อยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรีนิพพานแล้ว มีธรรม
เครื่องเน้นช้ำอันตัดแล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวิญญะอันจำกัถแล้ว
ล่วงทุกขทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยมโนใด
มโนหนึ่งมียุหรือหนอ ดูกรผัดคุณะ บุคคลเมื่อยังพระพุทธเจ้า
ทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรีนิพพานแล้ว มีธรรมเครื่องเน้นช้ำอันตัด
แล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวิญญะอันจำกัถแล้ว ล่วงทุกขทั้งปวงได้แล้ว
ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยจักขุใด จักขุหนึ่งไม่มีอยู่เลย ฯลฯ
ชิวหานั้น ไม่มีอยู่เลย ฯลฯ บุคคลยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไป
แล้ว ปรีนิพพานแล้ว มีธรรมเครื่องเน้นช้ำอันตัดแล้ว มีทางอันตัด
แล้ว มีวิญญะอันจำกัถแล้ว ล่วงพันทุกขทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ
พึงให้ปรากฏได้ด้วยมโนใด มโนหนึ่งไม่มีอยู่เลย ดังนี้ ๑- เป็นสูตร
มียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมียุ นะสิ

[๓๕๖] ส. อดีตมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. ส. สพ. ข้อ ๙๙-๑๐๐

ส. ท่านพระนันทกะได้กล่าวว่า โลกะได้มีแล้วในกาลก่อน ชื่อนั้นได้เป็น
ความไม่ดีแล้ว โลกะนั้น บัดนี้ไม่มีอยู่ ชื่อนี้เป็นความดี โทสะได้มี
แล้วในกาลก่อน ฯลฯ โมหะได้มีแล้วในกาลก่อน ชื่อนั้นได้เป็น
ความไม่ดีแล้ว โมหะนั้น บัดนี้ไม่มีอยู่ ชื่อนี้เป็นความดี ดังนี้ ๑-
เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมียุ นะสิ

[๓๕๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนาคตมียุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี
ความเพลิน ความมอยาก ยังมีอยู่ในกาฬิงการาหาร วิญญาณก็ตั้ง
มั่นแล้ว จอกลงมาแล้ว ในเพราะกาฬิงการาหารนั้น วิญญาณตั้งมั่น
แล้ว จอกลงแล้วในทิวา ความหยั่งลงแห่งนามรูปก็มียุในที่นั้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 ความหยั่งลงแห่งนามรูปมีอยู่ในที่ใด ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลาย
 ก็มีอยู่ในที่นั้น ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลายมีอยู่ในที่ใด การเกิด
 ในภพใหม่ต่อไปก็มีอยู่ในที่นั้น การเกิดในภพใหม่ต่อไปมีอยู่ในที่
 ใดชาติ ชรา มรณะ ก็ยังมีอยู่ต่อไปในที่นั้น ชาติ ชรา มรณะ
 ยังมีอยู่ต่อไปในที่ใด เรากล่าวว่า ที่นั้นยังมีโศก ยังมีธุลี ยังมี
 ความคับแค้น ดุรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี ความเพลิน
 ความอยาก ยังมีอยู่ในผัสสาหาร . . . ในมนัสสัจเจตนาหาร . . . ใน
 วิญญานาหาร ฯลฯ เรากล่าวว่า ที่นั้นยังมีโศก ยังมีธุลี มีความ
 คับแค้น ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อนาคตมียุ นะสิ

๑๑. อ. ตักก. ข้อ ๕๐๖ หน้า ๒๕๓ ๒. ส. น. ข้อ ๒๔๖ หน้า ๑๒๒
 [๓๔๘] ส. อนาคตมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี
 ความเพลิน ความอยาก ไม่มีอยู่ในกาวฬิงการาหาร วิญญานก็ไม่ตั้ง
 มั่นแล้ว ไม่อภังการแล้ว ในเพราะกาวฬิงการาหารนั้น วิญญานไม่
 ตั้งมั่นแล้ว ไม่อภังการแล้วในที่ใด ความหยั่งลงแห่งนามรูปก็
 ไม่มีอยู่ในที่นั้น ความหยั่งลงแห่งนามรูปไม่มีอยู่ในที่ใด ความ
 เจริญแห่งสังขารทั้งหลายก็ไม่มีอยู่ในที่นั้น ความเจริญแห่งสังขาร
 ทั้งหลายไม่มีอยู่ในที่ใด การเกิดในภพใหม่ต่อไปก็ไม่มีอยู่ในที่นั้น
 การเกิดในภพใหม่ต่อไปไม่มีอยู่ในที่ใด ชาติ ชรา มรณะ ก็ไม่มี
 ต่อไปในที่นั้น ชาติ ชรา มรณะ ไม่มีต่อไปในที่ใด เรากล่าวว่า
 ที่นั้น ไม่มีโศก ไม่มีธุลี ไม่มีมีความคับแค้น ดุรภิกษุทั้งหลาย
 หากว่า ความยินดี ความเพลิน ความอยาก ไม่มีอยู่ในผัสสาหาร . . .
 ในมนัสสัจเจตนาหาร . . . ในวิญญานาหาร ฯลฯ เรากล่าวว่า ที่นั้น
 ไม่มีโศก ไม่มีธุลี ไม่มีมีความคับแค้น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง
 มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อนาคตมียุ นะสิ
 สัพพมัตถ์ตักกตา จป.

อดีตชั้นธาตุกถา

[๓๔๙] ปรวาทิ อดีตเป็นชั้นหรือ?

สกวาทิ ถูกแล้ว

๑๑. ส. น. ข้อ ๒๔๘ หน้า ๑๒๔

ป. อดีตมียุ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นอายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมียุ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมียุ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นชั้น ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมียุ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๐] ป. อนาคตเป็นชั้นหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตมียุ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อนาคตเป็นอายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- [illegible]

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ญาณอดีตเป็นอายตนะ ฯลฯ ญาณอดีตเป็นธาตุ ฯลฯ ญาณอดีตเป็นขันธ ธาตุ อายตนะ ญาณอดีตไม่มีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ญาณปัจจุบันเป็นขันธ ธาตุ อายตนะ ญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๐๕] ป. ญาณอนาคตเป็นขันธ ญาณอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ญาณปัจจุบันเป็นขันธ ญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ญาณอนาคตเป็นอายตนะ ฯลฯ ญาณอนาคตเป็นธาตุ ฯลฯ ญาณอนาคตเป็นขันธ ธาตุ อายตนะ ญาณอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ญาณปัจจุบันเป็นขันธ ธาตุ อายตนะ ญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๐๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ขันธ ธาตุ อายตนะ ที่เป็นอดีตและอนาคตเหล่านี้ ไม่มีอยู่เลย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกฤกษทั้งหลาย ครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่งบัญญัติสามประการนี้ อันสมณพราหมณ์ ผู้ทั้งหลาย ไม่ลบหลู่ ไม่เคยลบหลู่ ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ มิได้คัดค้าน ฯลฯ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ขันธ ธาตุ อายตนะ ที่เป็นอดีตและอนาคต เหล่านี้ ก็ไม่มีอยู่ นะลิ
- [๔๐๗] ป. ขันธ ธาตุ อายตนะที่เป็นอดีตและอนาคตเหล่านี้ ไม่มีอยู่เลย หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
๑๑. ดูหน้า ๒๕๕
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกฤกษทั้งหลาย รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ฯลฯ นี้เรียกว่า รูปขันธ เวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ สังขารเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฯลฯ ญาณอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ฯลฯ นี้เรียกว่า ญาณขันธ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า ขันธ ธาตุ อายตนะ ที่เป็นอดีตและอนาคต เหล่านี้ ไม่มีอยู่เลย นะลิ
- อดีตขันธาทิกถา จบ .

เอกัจฉัตถิติติกถา

- [๔๐๘] สกวาที อดีตมียุ หรือ?
- ป. วาที อดีตบางอย่างมียุ อดีตบางอย่างไม่มีอยู่?
- ส. อดีตบางอย่างดับไปแล้ว บางอย่างยังไม่ดับไป บางอย่างปราศไปแล้ว บางอย่างยังไม่ปราศไป บางอย่างอสังคตแล้ว บางอย่างยังไม่อสังคต บางอย่างสาบสูญไปแล้ว บางอย่างยังไม่สาบสูญไป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๐๙] ส. อดีตบางอย่างมียุ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีต บางอย่างมียุ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๑๐] ส. อดีตบางอย่างมียุ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีต บางอย่างมียุ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๑๑] ส. อดีตบางอย่างมียุ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- จึงต้องกล่าวว่า ธรรมอันยังไม่ให้ผลล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่
- ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นชื่อว่า มีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า ยังจักให้ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายว่า ยังจักให้ผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายว่า ยังจักให้ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมที่เป็นปัจจุบัน ก็ชื่อว่าไม่มีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า จักดับไปด้วย หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๒๐] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?
- ป. บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่
- ส. อนาคตบางอย่างเกิดแล้ว บางอย่างยังไม่เกิด บางอย่างเกิดพร้อมแล้ว บางอย่างยังไม่เกิดพร้อม บางอย่างบังเกิดแล้ว บางอย่างยังไม่บังเกิด บางอย่างปรากฏแล้ว บางอย่างยังไม่ปรากฏ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๒๑] ส. อนาคตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุปาทิธรรม (ธรรมจักเกิดขึ้น) ที่เป็นอนาคต บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อนาคตบางอย่าง ฯลฯ อุปาทิธรรม (ธรรมจักไม่เกิดขึ้น) ฯลฯ
- [๔๒๒] ส. อนาคตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อะไรมีอยู่ อะไรไม่มีอยู่?
- ป. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตไม่มีอยู่
- ส. อุปาทิธรรมเป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคต ยังไม่เกิดมีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่
- [๔๒๓] ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ธรรมทั้งหลายนั้นมียุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ธรรมเหล่านั้นมียุ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ไม่มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๒๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคต จักบังเกิดขึ้นมีใช่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตจักบังเกิดขึ้น ด้วยเหตุฉะนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่
- [๔๒๕] ส. อุปาทิธรรมที่เป็นอนาคต ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า จักบังเกิดขึ้น

หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายไว้ว่า จักบังเกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายไว้ว่า จักบังเกิดขึ้นหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมที่เป็นปัจจุบัน ชื่อว่าไม่มีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า จักดับไป หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

เอกัจฉมัตถิตติกา จบ

สติปัญฐานกถา

[๔๒๖] สกวาที ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

- ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติ เป็นสตินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมมาสติ เป็นสติ-
สัมโพชฌงค์ เป็นอภายนมรรค เป็นเหตุให้ถึงความสิ้นไป เป็นเหตุให้
ถึงความตรัสรู้ เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่
เป็นอารมณ์ของสัญญา ๕ เป็นอารมณ์ของคันถะ ไม่เป็นอารมณ์ของ
โอหะ ไม่เป็นอารมณ์ของโยคะ ไม่เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ ไม่เป็น
อารมณ์ของปราคาสะ ไม่เป็นอารมณ์ของอุปทาน ไม่เป็นอารมณ์ของ
สังกิลเลส ธรรมทั้งปวงเป็นพุทธานุสสติ เป็นธัมมานุสสติ เป็น
สังฆานุสสติ เป็นสีลानุสสติ เป็นจาคานุสสติ เป็นเทวดานุสสติ
เป็นอานาปานุสสติ เป็นมรณานุสสติ เป็นกายคตาสติ เป็นอุปสมมานุสสติ
หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๗] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะเป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. จักขายตนะ เป็นสติ เป็นสตินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมมาสติ เป็นสติ-
สัมโพชฌงค์ เป็นอภายนมรรค เป็นเหตุให้ถึงความสิ้นไป เป็นเหตุให้
ถึงความตรัสรู้ เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็น
อารมณ์ของสัญญา ๕ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิลเลส จักขายตนะ
เป็นพุทธานุสสติ เป็นธัมมานุสสติ เป็นสังฆานุสสติ เป็นสีลानุสสติ
เป็นจาคานุสสติ เป็นเทวดานุสสติ เป็นอานาปานุสสติ เป็นมรณานุสสติ
เป็นกายคตาสติ เป็นอุปสมมานุสสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ ฯลฯ รูปายตนะ
สัททายตนะ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ รากะ ฯลฯ
โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ
อโนตตปปะ เป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโนตตปปะ เป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. อโนตตปปะ เป็นสติ เป็นสตินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมมาสติ ฯลฯ
เป็นกายคตาสติ เป็นอุปสมมานุสสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๘] ส. สติเป็นสติปัญฐาน และสตินั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นสติปัญฐาน และจักขายตนะนั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สติเป็นสติปัญฐาน และสตินั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายายตนะ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ รากะ
โทสะ โมหะ มานะ ฯลฯ อโนตตปปะ เป็นสติปัญฐาน และ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

อโนตตปปะนั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๙] ส. จักขายตนะ เป็นสติปัฏฐาน แต่จักขายตนะนั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติเป็นสติปัฏฐาน แต่สตินั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายตนะ รูปายตนะ ฯลฯ ฌเฏฐัพพายตนะ รากะ
โทสะ โมหะ ฯลฯ อโนตตปปะ เป็นสติปัฏฐาน แต่อโนตตปปะนั้น
ไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติเป็นสติปัฏฐาน แต่สตินั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๐] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สติปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ มิใช่หรือ?

ส. หากว่าสติ ปรารภธรรมทั้งปวง ตั้งมั่นได้ ด้วยเหตุที่นั่นน่ะท่านจึงต้อง
กล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน

[๔๓๑] ส. เพราะสติปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า สติ
ปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะผัสสะปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า
ผัสสะปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๒] ส. เพราะสติปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า สติ
ปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะเวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ จิตปรารภธรรมทั้งปวง
ตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า จิตตปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๓] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งปวงเป็นผู้ตั้งสติมั่น เป็นผู้ประกอบด้วยสติ เป็นผู้มั่นคงด้วยสติ
สติเป็นธรรมชาติเข้าไปตั้งมั่นแก่สัตว์ทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๔] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกฤทธิกษัตริย์ทั้งหลาย ขนเหล่าใดไม่ได้
บริโภคนกกายคตาสติ ขนเหล่านั้นไม่ได้บริโภคนกอมตะ ขนเหล่าใด
บริโภคนกกายคตาสติ ขนเหล่านั้นได้บริโภคนกอมตะ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมี
อยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งปวงเจริญ ปฏิบัติ เสพ อบรม ทำให้มาก ซึ่งกายคตาสติ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

๑๑. อ. เอก. ข้อ ๒๓๔ หน้า ๕๙

[๔๓๕] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกฤทธิกษัตริย์ทั้งหลาย นั้มรรคเป็นเอกายนะ
ทางอันเอก เพื่อความบริสุทธิ์แห่งสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความก้าวล่วง
ซึ่งโลภะ ปริเทวะ เพื่อความสาบสูญแห่งทุกข์และโศกนัส เพื่อ
บรรลุมรรคเครื่องออกไปจากทุกข์ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน
นี่คือสติปัฏฐานทั้ง ๔ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นเอกายนมรรค หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๖] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะ ๗ ประการ
ย่อมปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระเจ้าจักรพรรดิ ๗ ประการ
เป็นไฉน จักรรัตนะ (จักรแก้ว) ปรากฏ ๑ หัตถิรัตนะ (ช้างแก้ว)
ปรากฏ ๑ อัสสรัตนะ (ม้าแก้ว) ปรากฏ ๑ มณีรัตนะ (ดวงมณีแก้ว)
ปรากฏ ๑ อิตถิรัตนะ (นางแก้ว) ปรากฏ ๑ จหปติรัตนะ
(คหบดีแก้ว) ปรากฏ ๑ ปริณายกรัตนะ (ขุนพลแก้ว) ปรากฏ ๑
ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะ ๗ ประการเหล่านี้ ย่อมปรากฏ เพราะความ
ปรากฏแห่งพระเจ้าจักรพรรดิ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะคือโพชฌงค์ ๗ ประการ ย่อม
ปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระตถาคตผู้อรหันตสัมมาพุทธะ
๗ ประการเป็นไฉน รัตนะคือสติสัมโพชฌงค์ ปรากฏ ๑ รัตนะคือ
วิริยสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะคือปิตัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะ

@๑. ม.ม. ข้อ ๑๓๒ หน้า ๑๐๓

คือปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะคือสมาธิสัมโพชฌงค์
ปรากฏ ๑ รัตนะคืออุเบกขาสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย
รัตนะคือโพชฌงค์ ๗ ประการเหล่านี้ ย่อมปรากฏ เพราะความ
ปรากฏแห่งพระตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมี
อยู่จริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นรัตนะคือสติสัมโพชฌงค์ปรากฏ เพราะความปรากฏแห่ง
พระตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัญฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสัมมปปธาน ฯลฯ เป็นอิทธิบาท ฯลฯ เป็นอินทรีย์ ฯลฯ
เป็นพละ ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สติปัญฐานกถา จบ .

เหวถิตติกถา

[๔๓๓] สกวาที อติตมมีย หรือ?

ปราวตี มียโดยภาวะอย่างนี้ ไม่มียโดยภาวะอย่างนี้

ส. มียก็ขึ้นและ ไม่มียก็ขึ้นและ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มียก็ขึ้นและ ไม่มียก็ขึ้นและ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

@๑. ส. ม. ข้อ ๕๐๕-๕๐๖ หน้า ๑๓๘

ส. อรรถว่ามียก็คืออรรถว่าไม่มีย อรรถว่าไม่มียก็คืออรรถว่ามีย ความ
มียก็คือความ ไม่มีย ความไม่มียก็คือความมีย บัญญัติว่า มียหรือ
ว่าไม่มียก็ดี ว่าไม่มียหรือว่ามียก็ดี บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน
มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๔] ส. อนาคตมีย หรือ?

ป. มียโดยภาวะอย่างนี้ ไม่มียโดยภาวะอย่างนี้

ส. มียก็ขึ้นและ ไม่มียก็ขึ้นและ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มียก็ขึ้นและ ไม่มียก็ขึ้นและ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามียก็คืออรรถว่าไม่มีย อรรถว่าไม่มียก็คืออรรถว่ามีย ความ
มียก็คือความ ไม่มีย ความไม่มียก็คือความมีย บัญญัติว่า มียหรือ
ว่าไม่มียก็ดี ว่าไม่มียหรือว่ามียก็ดี บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน
มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๕] ส. ปัจจุบันมีย หรือ?

ป. มียโดยภาวะอย่างนี้ ไม่มียโดยภาวะอย่างนี้

ส. มียก็ขึ้นและ ไม่มียก็ขึ้นและ หรือ?

[illegible]

[๔๔๔] ส. รปมียอยู่ หรือ?

- Page 95

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. รูปมียุโดยภาวะว่าเวทนา ฯลฯ รูปมียุโดยภาวะว่าสัญญา ฯลฯ รูปมียุโดยภาวะว่าสังขาร ฯลฯ รูปมียุโดยภาวะว่าวิญญาณ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุโดยภาวะว่ารูป วิญญาณมียุโดยภาวะว่าเวทนา ฯลฯ วิญญาณมียุโดยภาวะว่าสังขาร หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น รูปก็มียุโดยภาวะอย่างนี้ ไม่มียุโดยภาวะอย่างนี้ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็มียุโดยภาวะอย่างนี้ ไม่มียุโดยภาวะอย่างนี้ นะลิ

เหวติถิติกถา จบ .

มหาวรรคที่ ๑ จบ .

วรรคที่ ๒

ปรูปหารกถา

[๔๔๖] สกวาที การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ สัญโญชนคือกามราคะ โอะมะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนินวรณ์ ของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๗] ส. ราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ สัญโญชนคือกามราคะ โอะมะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนินวรณ์ ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ สัญโญชนคือกาม-ราคะ โอะมะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนินวรณ์ ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียุ

[๔๔๘] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของปุถุชนมียุ และราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ สัญโญชนคือกามราคะ โอะมะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนินวรณ์ ของเขาก็กียังมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียุ และราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ ฯลฯ กามฉันทนินวรณ์ ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๙] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่ราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ ฯลฯ กามฉันทนินวรณ์ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของปุถุชนมียุ แต่ราคะ กามราคะ ความกัลัมมรแห่งกามราคะ ฯลฯ กามฉันทนินวรณ์ ไม่มีแก่เขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๐] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โดยอรรถาธิบายอย่างไร

ป. โดยอรรถาธิบายว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์

[๔๕๑] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของเทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มารมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๒] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิไม่มีแก่เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิไม่มีแก่เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร ก็ต้องไม่กล่าวว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์

[๔๕๓] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่ตนได้

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่คนอื่น ๆ ได้ และนำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่บุคคลนั้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๔] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมุมาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่ตนก็ไม่ได้ แก่คนอื่น ๆ ก็ไม่ได้ แก่บุคคลนั้นก็ไม่ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมุมาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่ตน ไม่ได้ แก่คนอื่น ๆ ก็ไม่ได้ แก่บุคคลนั้นก็ไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมุมาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์
- [๔๕๕] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมุมาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. นำเข้าไปทางขมชน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๖] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมุมาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสูกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะเหตุไร
- ป. เพราะจะยังท่านให้ตกอยู่ในความสงสัย
- ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๗] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ความสงสัยในสิกขา ความสงสัยในส่วนเบื้องต้น ความสงสัยในส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในส่วนเบื้องต้นและส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้นของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๘] ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ความสงสัยในสิกขา ความสงสัยในส่วนเบื้องต้น ความสงสัยในส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในส่วนเบื้องต้นและส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่
- [๔๕๙] ส. ความสงสัยของปุถุชนยังมีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาก็ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๐] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านไม่มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้นของเขาไม่มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความ

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปกรณ์
 สงสัยในปฏิจจนุปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึง
 เกิดขึ้นของเขาไม่มี หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๑] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของอะไร
- ป. เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม
 การเคี้ยว การลิ้ม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ขนเหล่าหนึ่งเหล่าใด ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสูกะ
 คืออสุจิของขนเหล่านั้นทุกจำพวกเที่ยวยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๒] ส. ขนเหล่าหนึ่งเหล่าใด ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสูกะ
 คืออสุจิของขนเหล่านั้นทุกจำพวกเที่ยวยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พวกทวารก ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสูกะคืออสุจิของ
 ทวารกมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๓] ส. พวกบัณฑิตยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสูกะคือ
 อสุจิของบัณฑิตมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๔] ส. พวกเทวดา ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสูกะคืออสุจิของ
 พวกเทวดามีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๕] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม
 การเคี้ยว การลิ้ม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความประสงคของท่านมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๖] ส. อุจจาระ ปัสสาวะ ของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การ
 เคี้ยว การลิ้ม ความประสงคของท่านมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม
 การเคี้ยว การลิ้ม ความประสงคของท่านมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๗] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม
 การเคี้ยว การลิ้ม แต่ความประสงคไม่มีแก่ท่าน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อุจจาระ ปัสสาวะ ของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การ
 เคี้ยว การลิ้ม แต่ความประสงคไม่มีแก่ท่าน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๘] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์พึงเสพเมถุนธรรม พึงยังเมถุนธรรมให้เกิด พึงนอนที่นอน
 อันเบียดเสียดด้วยบุตร พึงใช้ผ้ากาสิกพัสตร์และฉณจันทร์ พึงตัดทรง
 ดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ พึงยินดีทองเงิน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๖๙] การปล่อยสูกะคืออสุจิของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนพึงเสพเมถุนธรรม ยัง
 เมถุนธรรมให้เกิด ฯลฯ พึงยินดีทองเงิน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ พระอรหันต์พึงเสพเมถุน
 ธรรม ยังเมถุนธรรมให้เกิด ฯลฯ พึงยินดีทองเงิน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๗๐] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ แต่พระอรหันต์จะพึงเสพ
 เมถุนธรรม จะพึงยังเมถุนธรรมให้เกิด ฯลฯ จะพึงยินดีทองเงิน ก็หา

ได้เลย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของปถุนมียอยู่ แต่ปถุนจะพึงเสพเมถุนธรรม จะพึงยังเมถุนธรรมให้เกิด จะพึงนอนที่นอนอันเบียดเสียดด้วยบุตร จะพึงใช้ผ้ากาสีพัสตร์และจณจันทร์ จะพึงทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ จะพึงยินดีทองเงิน ก็หามิได้เลย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๗๑] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุตตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอื่นไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุตตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอื่นไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ไม่ต้องกล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่

[๔๗๒] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อนัตตปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุตตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอื่นไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนัตตปปะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจุตตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอื่นไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่

[๔๗๓] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้วเพื่อละขาดซึ่งราคะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่

[๔๗๔] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังสัมมปปธานให้เกิดแล้ว ยังอิทธิบาทให้เกิดแล้ว ยังอินทรีย์ให้เกิดแล้ว ยังพละให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่

[๔๗๕] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโมหะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ มียอยู่

[๔๗๖] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิมอันยกขึ้นแล้ว มีอุณหภพแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิมสลัก เป็นอริยะ ลตฺธง

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
(คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่าง
ตีพิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว
ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ซึ่งธรรมที่ควรรู้อย่างแล้ว ได้กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำ
หนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้
แจ้งแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควร
ทำเสร็จแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่
กล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่
[๔๓๗] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน (ผู้ปัญญา
วิมุต) มีอยู่ แต่การปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดใน
ธรรมอื่น (ผู้อกโตภาควิมุต)
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๓๘] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๓๙] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่การปล่อยสูกะ
คืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่การปล่อยสูกะคือ
อสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๐] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ละขาดโมหะ
แล้ว ฯลฯ ละขาดอนัตตปปะแล้ว แต่การปล่อยสูกะคืออสุจิของท่าน
ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดอนัตตปปะแล้ว แต่การปล่อย
สูกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๑] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพฆณค
ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละ
ขาดซึ่งโมหะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ แต่การปล่อยสูกะคือ
อสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังโพฆณคให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่ง
อนัตตปปะ แต่การปล่อยสูกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๒] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ
แล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การปล่อยสูกะคือ
อสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ
ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การปล่อยสูกะคืออสุจิของ
ท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๓] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และการปล่อยสูกะคือ
อสุจิก็น่ามีแก่ท่าน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และการปล่อยสูกะ
คืออสุจิก็น่ามีแก่ท่าน หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอินตตัปปะแล้ว และการปล่อยสูกะคืออสุจิ ก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดอินตตัปปะแล้ว และการปล่อยสูกะคืออสุจิก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพฆมงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโทสะ เพื่อละขาดซึ่งโมหะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพฆมงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอินตตัปปะ และการปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังโพฆมงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอินตตัปปะ และการปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๖] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โมหะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการปล่อยสูกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๗] ส. การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่าใด เป็นปุถุชน ถึงพร้อมด้วยศีล มีสติสัมปชัญญะ ก้าวลงสู่ความหลับ อสุจิของภิกษุเหล่านั้น ย่อมไม่เคลื่อน แม้ภายนอกศาสนาเหล่าใด เป็นผู้ปราศจากราคะในกามแล้ว อสุจิของภิกษุเหล่านั้น ก็หาเคลื่อนไม่ ดูกุรภิกษุทั้งหลาย ข้อที่อสุจิของพระอรหันต์จะพึงเคลื่อนนี้ มิใช่ฐานะ มิใช่โอกาสที่จะเป็นไปได้ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า การปล่อยสูกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๘๘] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า มีการนำเข้าไปสู่แห่งผู้อื่นแก่พระอรหันต์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ผู้อื่นพืงนำเข้าไปซึ่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจฉัยเภสัชบริวาร แก่พระอรหันต์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าผู้อื่นพืงนำเข้าไปซึ่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจฉัยเภสัชบริวาร แก่พระอรหันต์ ด้วยเหตุที่นั่นะท่านจึงต้องกล่าวว่า มีการนำปัจฉัยเข้าไปแห่งผู้อื่นแก่พระอรหันต์

[๔๘๙] ส. เพราะผู้อื่นพืงนำเข้าไปซึ่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจฉัยเภสัชบริวาร แก่พระอรหันต์ ฉะนั้น จึงมีการนำเข้าไปแห่งผู้อื่น แก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นพืงนำเข้าไป ซึ่งโสดาปัตติผล หรือสกทาคามิผล หรืออนาคามิผล หรืออรหัตผล แก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปรูปหารกถา จบ .

อัญญาณกถา

[๔๙๐] สกวาที ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปรกณ

- ป. อริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ของพระอรหันต์มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๑] ส. อริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ไม่มีแก่พระอรหันต์หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่
- [๔๙๒] ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ และอริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ของเขาก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ และอริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ของท่านก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๓] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ แต่อริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ไม่มีแก่ท่าน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ แต่อริชา โอฆะคืออริชา โยคะคืออริชา อนุสยคืออริชา ปริยฐานคืออริชา สัญโญชนคืออริชา นิวารณคืออริชา ไม่มีแก่เขา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๔] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ อันความไม่รู้ครอบงำ พิงฆาสัตว์ พิงลักทริพย พิงพุดเทจ พิงพุดสอเสียด พิงพุดเพ่อเจ้อ พิงตัดชองย่องเบา พิงปล้นตลอดบ้าน พิงปล้นเฉพาะหลังคาเรือน พิงข่มดักที่ทางเปลี่ยว พิงคบหาทาระของผู้อื่น พิงฆ่าชาวบ้าน พิงฆ่าขวานิคม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๕] ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ และปุถุชนอันความไม่รู้ครอบงำ พิงฆาสัตว์ พิงลักทริพย ฯลฯ พิงฆ่าชาวบ้าน พิงฆ่าขวานิคม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ และพระอรหันต์อันความไม่รู้ครอบงำ พิงฆาสัตว์ พิงลักทริพย ฯลฯ พิงฆ่าชาวบ้าน พิงฆ่าขวานิคม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๖] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ แต่พระอรหันต์จะได้ถูกความไม่รู้ครอบงำ ฆาสัตว์ ลักทริพย ฯลฯ ฆ่าชาวบ้าน ฆ่าขวานิคม ก็หาไม่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนจะได้ถูกความไม่รู้ครอบงำ ฆาสัตว์ ลักทริพย ฯลฯ ฆ่าชาวบ้าน ฆ่าขวานิคม ก็หาไม่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๗] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ความไม่รู้ในสิกขา ความไม่รู้ในส่วนอนาคต ความไม่รู้ในส่วนอดีต ความไม่รู้ทั้งในส่วนอนาคตและในส่วนอดีต ความไม่รู้ในปฏิจสมุปบาท-ธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของพระอรหันต์มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๘] ส. ความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ความไม่รู้ในสิกขา ความไม่รู้ในส่วนอนาคต ความไม่รู้ในส่วนอดีต

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ความไม่รู้ทั้งในส่วนอนาคตและส่วนอดีต ความไม่รู้ในปฏิจสุมปาท-
ธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ใน
พระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจสุมปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็น
ปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่
รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๙๙] ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ และความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้ใน
พระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจสุมปาทธรรม
ว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ และความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้
ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจสุมปาท-
ธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านก็มีอยู่
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๐] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ แต่ความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้ใน
พระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจสุมปาท-
ธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ แต่ความไม่รู้ในพระศาสนา ความไม่รู้ใน
พระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจสุมปาท-
ธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่เขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๑] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รากะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจตุตถายอด
ด้น ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็น
ธรรมดาแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รากะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจตุ
ตถายอดด้น ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไป
เป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ ฯลฯ

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อนัตตปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว
ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจตุตถายอดด้น ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภาย
หลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนัตตปปะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำ
ให้เป็นจตุตถายอดด้น ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิด
ขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์
มีอยู่

[๕๐๒] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อ
ละขาดซึ่งรากะ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิด เพื่อละขาดซึ่งรากะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๓] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละ
ขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอนัตตปปะ ก็
ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๔] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๕] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ความไม่รู้ของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ แต่ความไม่รู้ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๖] ส. ความไม่รู้ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๗] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๘] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตปปะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดอโนตตปปะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๙] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๐] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตปปะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตปปะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๑] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๒] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๓] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดอนัตตูปปะ และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดอนัตตูปปะแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งราคะ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอนัตตูปปะ และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอนัตตูปปะ และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๖] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะ สำหรับผู้ที่รู้ อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ไม่รู้ อยู่ ไม่เห็นอยู่ กับบุคคลรู้ อยู่ อย่างไร เห็นอยู่ อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลรู้ อยู่ เห็นอยู่ ว่า อย่างนี้รูป อย่างนี้ความเกิดขึ้นแห่งรูป อย่างนี้ความดับแห่งรูป อย่างนี้เวทนา ฯลฯ อย่างนี้สัญญา ฯลฯ อย่างนี้สังขาร ฯลฯ อย่างนี้วิญญาณ อย่างนี้ความเกิดขึ้นแห่งวิญญาณ อย่างนี้ ความดับแห่งวิญญาณ ดุริยภิกขทั้งหลาย บุคคลรู้ อยู่ อย่างไร เห็นอยู่ อย่างไร แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๑๗] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะ สำหรับผู้ที่รู้ อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ไม่รู้ อยู่ ไม่เห็นอยู่ กับบุคคลรู้ อยู่ อย่างไร เห็นอยู่ อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลรู้ อยู่ เห็นอยู่ ว่า นี้ทุกข์ นี้เหตุเกิดแห่งทุกข์ นี้ธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ นี้ทางให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ดังนี้ ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดุริยภิกขทั้งหลาย บุคคลรู้ อยู่ อย่างไร เห็นอยู่ อย่างไร แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๑๘] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. ส. ข. ข้อ ๑๓๖ หน้า ๑๘๕ ๒. ส. ม. ข้อ ๔๑๔ หน้า ๕๔๔

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย บุคคลเมื่อได้รู้ด้วยปัญญานอญ์ ไม่กำหนดรู้ ไม่สำรอก ไม่ละซึ่งสิ่งทั้งปวง ย่อมเป็นผู้ไม่เคารพเพื่อความสิ้นทุกข์ ต่อเมื่อรู้ด้วยปัญญานอญ์ กำหนดรู้ สำรอก ละซึ่งสิ่งทั้งปวง จึงเป็นผู้เคารพเพื่อความสิ้นทุกข์ ดังนี้เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๑๙] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการบรรลุโสดาปัตติผลของ

ท่าน ท่านละธรรม ๓ ประการได้แล้ว คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และ

สลิปปตปราคาส ที่ยังมีอยู่บ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านจึงพ้นจาก

อบายภูมิทั้ง ๔ และเป็นผู้ไม่ควรถูกความผิดสณหานัก ๖ ประการ

ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๒๐] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกริทธิทั้งหลาย ในสมัยใด ดวงตา

เห็นธรรมอันปราศจากผงฝ้า เกิดขึ้นแก่อยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมี

ความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ดังนี้

ในสมัยนั้น พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งทีศนะ อริยสาวกก็ละสัญญาโยชน

ได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สลิปปตปราคาส ดังนี้ ๒-

เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?

๑๑. ข. อติวุตตก. ข้อ ๑๘๗ หน้า ๒๓๒ ๒. ข. ส. ข้อ ๓๑๔ หน้า ๓๖๙

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๒๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์อาจไม่รู้นามและโคตรของสตรีและบุรุษทั้งหลาย อาจไม่รู้ทาง

และมีไชทาง อาจไม่รู้ชื่อของหญ้า ไม้ ต้นไม้เจ้าป่าทั้งหลายก็ได้ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์อาจไม่รู้นามและโคตรของสตรีและบุรุษทั้งหลาย อาจ

ไม่รู้ทางและมีไชทาง อาจไม่รู้ชื่อของหญ้า ไม้ และไม้เจ้าป่าก็ได้ ด้วย

เหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

ส. เพราะพระอรหันต์อาจไม่รู้นามและโคตรของสตรีและบุรุษทั้งหลาย อาจ

ไม่รู้ทางและมีไชทาง อาจไม่รู้จักชื่อของหญ้า ไม้ และไม้เจ้าป่าก็ได้

ฉะนั้น ความไม่รู้ของพระอรหันต์ จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ อาจไม่รู้โสดาปัตติผล หรือสกทาคามีผล หรืออนาคามีผล

ก็ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อัญญาณกถา จบ.

กัณฑกถา

[๕๒๒] สกวาที ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน วิจิกิจฉานิวรณ์ ของ

พระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๓] ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน วิจิกิจฉานิวรณ์ ของ

พระอรหันต์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน วิจิกิจฉา-

นิวรณ์ ของพระอรหันต์ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระ

อรหันต์มีอยู่

[๕๒๔] ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ และวิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน วิจิกิจฉา-

สัญโญชน วิจิกิจฉานิวรณ์ ของเขายังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ และวิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน

วิจิกิจฉาสัญโญชน วิจิกิจฉานิวรณ์ ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๕] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ แต่วินิจฉัยา วิจิตรญาณปริยฐาน วิจิตรญาณสัญญา วิจิตรญาณาวรณ์ ของท่านไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่วินิจฉัยา วิจิตรญาณปริยฐาน วิจิตรญาณสัญญา วิจิตรญาณาวรณ์ ของเขาไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๖] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ความสงสัยในสิกขา ความสงสัยในส่วนอนาคต ความสงสัยในส่วนอดีต ความสงสัยทั้งในส่วนอนาคตและส่วนอดีต ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๗] ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของพระอรหันต์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้นของพระอรหันต์ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๒๘] ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขายังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๙] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจลสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาไม่มี หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๐] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รากะอันพระอรหันต์ ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจตุตถาลยอด ด้าน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไป เป็นธรรมดาแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รากะอันพระอรหันต์ ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจตุตถาลยอดด้าน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไป เป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๓๑] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อนัตตตัปปะ อันพระอรหันต์ ละขาดแล้ว ฯลฯ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งรากะ มีไชหรือ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตตัปปะ ฯลฯ พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากรากะ โทสะ โมหะแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มีไชหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่ ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่
- [๕๓๒] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. ความสงสัยของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน มีอยู่ แต่ความสงสัยไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น
- ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๓๓] ส. ความสงสัยไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสงสัยไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๓๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๓๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอนัตตูปปะแล้ว ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตูปปะหรือ ฯลฯ
- [๕๓๖] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๓๗] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๓๘] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอนัตตูปปะแล้ว ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตูปปะหรือ ฯลฯ
- [๕๓๙] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๔๐] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะสำหรับผู้ที่อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่รู้ อยู่ ไม่เห็นอยู่.

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ก็บุคคลผู้รู้ได้อย่างไร เห็นอย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคล
ผู้รู้ เห็นอย่างไร อย่างนี้รูป ฯลฯ อย่างนี้ความดับแห่งวิญญาน ดุ
กริกษทั้งหลาย บุคคลผู้รู้เป็นอย่างนี้ เห็นอย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะ
จึงมีได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ

[๕๔๑] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุกริกษทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้น
อาสวะสำหรับผู้ที่รู้ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่รู้ เห็นอยู่ .
ก็บุคคลผู้รู้ได้อย่างไร เห็นอย่างไร ความสิ้นอาสวะ จึงมีได้
บุคคลผู้รู้เห็นอยู่ นี้ทุกข ฯลฯ นี้ทางให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่ง
ทุกข ดังนี้ ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดุกริกษทั้งหลาย บุคคลผู้
เห็นอยู่อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ ๒- เป็นสูตรที่มียุจริง
มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ

[๕๔๒] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. ดูหน้า ๒๔๒ ๒. ดูหน้า ๒๔๒

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุกริกษทั้งหลาย บุคคลเมื่อไม่รู้ด้วย
ปัญญอันยิ่ง ไม่กำหนดรู้ ไม่สำรอก ไม่ละซึ่งสิ่งทั้งปวง ย่อม
เป็นผู้ไม่ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ต่อเมื่อรู้ด้วยปัญญอันยิ่ง กำหนดรู้
สำรอก ละซึ่งสิ่งทั้งปวง จึงเป็นผู้ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ดังนี้ ๑-
เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ

[๕๔๓] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการบรรลุโสดาปัตติมารคของ
ท่าน ฯลฯ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะทำความผิดสถานหนัก ๖ ประการ
ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ

[๕๔๔] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุกริกษทั้งหลาย ในสมัยใด ดวงตา
เห็นธรรมอันปราศจากผงฝ้า เกิดขึ้นแก่อริยสาวกฯ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมดับไปเป็นธรรมดา
ดังนี้ ในสมัยนั้น พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งทัศนะ อริยสาวกก็ละ
สัญญาชนได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพต-
ปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ

๑๑. ดูหน้า ๒๔๓ ๒. ดูหน้า ๒๔๓

[๕๔๕] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่
พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของ
พราหมณ์นั้น ย่อมดับหายไป เพราะมารู้ธรรมกับทั้งเหตุ
เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่ง
อยู่ เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้น ย่อมดับหายไป
เพราะได้รู้ถึงความสิ้นไปแห่งปัจจัยทั้งหลาย
เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่ง
อยู่ เมื่อนั้น พราหมณ์นั้น ย่อมกำจัดมารและเสนามารเสียได้ ดุ
ดวงอาทิตย์อุทัยกำจัดมืด ยังอากาศให้สว่างฉะนั้น ๑-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ความสงสัยในโลกนี้หรือโลกอื่น ในประวัติของตน หรือใน
ประวัติของผู้อื่น ไม่ว่าอย่างไร ผู้มีความเพียรประพฤติพรหมจรรย์
เพ่งอยู่ ย่อมละความสงสัยเหล่านั้นได้หมด ๒-

บุคคลเหล่านี้ ข้ามความสงสัยทั้งหลายเสียได้ ในเมื่อคน
ทั้งหลายยังมีความสงสัยอยู่ เป็นผู้ไม่มีความสงสัย ไม่ข้องขัด
ทานที่ให้ในบุคคลเหล่านั้นมีผลมาก

การประกาศธรรมในพระศาสนานี้ เป็นเช่นนี้ บรรดาพระสาวก
เหล่านั้น องค์ใดหรือจะยังสงสัย ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนมัสการ
พระพุทธเจ้าผู้จอมคน ทรงข้ามพ้นห้วงสังสารวัฏ และทรงตัดความ
สงสัยเสียได้ ดังนี้ ๓- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

@๑. ข. อุ. ข้อ ๓๘, ๓๙, ๔๐ หน้า ๗๔-๗๖ ๒. ข. อุ. ข้อ ๑๒๓ หน้า ๑๖๖

@๓. ที่. ม. ข้อ ๓๒๕ หน้า ๓๐๙

[๕๔๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์ ยังมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์ อาจสงสัยในนามและโคตรของสตรีและบุรุษ อาจสงสัย
ในทางและมีไชทาง อาจสงสัยในชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า
ก็ได้ มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์อาจสงสัยในนามและโคตรของสตรีและบุรุษ อาจ
สงสัยในทางและมีไชทาง อาจสงสัยในชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้
เจ้าป่าก็ได้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ความสงสัยของพระ-
อรหันต์ ยังมีอยู่

ส. เพราะพระอรหันต์ อาจสงสัยในนามและโคตรของสตรีและบุรุษ อาจ
สงสัยในชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่าก็ได้ ฉะนั้น ความสงสัย
ของพระอรหันต์จึงยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ อาจสงสัยในโศดาปัตติผล หรือในสกทาคามีผล หรือใน
อนาคามีผล หรือในอรหัตผลก็ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

กัณฑกา จบ

ปริวารณากถา

[๕๔๗] สกทาทิ การแนะนำของผู้อื่น สำหรับพระอรหันต์ ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์อันผู้อื่นพืงนำไปได้ อันผู้อื่นพืงจูงไปได้ อาศัยผู้อื่น เกาะ
ผู้อื่น ไม่รู้ ไม่เห็น หลง ไม่รู้ตัว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๔๘] ส. พระอรหันต์อันผู้อื่นไม่พืงนำไปได้ อันผู้อื่นไม่พืงจูงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น
ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง รู้ตัวอยู่ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์อันผู้อื่นไม่พืงนำไปได้ อันผู้อื่นไม่พืงจูงไปได้ ไม่
อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง รู้ตัวอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
การแนะนำของผู้อื่น สำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๔๙] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปุกขนมียุ และเขาอันผู้อื่นพืงนำไปได้ อัน
ผู้อื่นพืงจูงไปได้ อาศัยผู้อื่น เกาะผู้อื่น ไม่รู้ ไม่เห็น หลง ไม่รู้ตัว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ และท่านอันผู้อื่นพืงนำ
ไปได้ อันผู้อื่นพืงจูงไปได้ อาศัยผู้อื่น เกาะผู้อื่น ไม่รู้ ไม่เห็น หลง
ไม่รู้ตัว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๐] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่ท่านอันผู้อื่นไม่พืง
นำไปได้ อันผู้อื่นไม่พืงจูงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น
ไม่หลง รู้ตัวอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุการณ

- ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปฏชนมียอยู่ แต่เขาอันผู้อื่นไม่ฟังนำไปได้
อันผู้อื่นไม่ฟังจึงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง
รู้ตัวอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๑] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสนา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในการ
ศึกษา ในส่วนอนาคต ในส่วนอดีต ทั้งในส่วนอนาคตและส่วนอดีต
ในปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น
สำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๒] ส. การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสนา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ฯลฯ
ในปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น
ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสนา ในพระธรรม ฯลฯ ใน
ปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มี
แก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์
ยังมีอยู่
- [๔๕๓] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปฏชนมียอยู่ และการแนะนำของผู้อื่นใน
พระศาสนา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรม
นี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น สำหรับปฏชนนั้นก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ และการแนะนำของ
ผู้อื่นในพระศาสนา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า
เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น สำหรับพระอรหันต์นั้นก็ยัง
มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๔] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่การแนะนำของ
ผู้อื่นในพระศาสนา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า
เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่ท่าน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปฏชนมียอยู่ แต่การแนะนำของผู้อื่นในพระ-
ศาสนา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจกสมุปปาตธรรมว่า เพราะธรรมนี้
เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่เขา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๕๕] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รากะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอด
ด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดา
แล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า รากะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจ
ตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไป
เป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระ-
อรหันต์มีอยู่ ฯลฯ โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อนัตตตัปปะ อันพระอรหันต์
ละขาดแล้ว ฯลฯ มีไชหรือ ฯลฯ
- [๔๕๖] ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ
เพื่อละขาดซึ่งรากะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้
เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตตัปปะ มีไช
หรือ ฯลฯ
- [๔๕๗] ส. พระอรหันต์ เป็นผู้ปราศจากรากะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้ง
ซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากรากะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้ง
ซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ ยังมีอยู่

[๕๕๘] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมีอยู่ แต่การแนะนำของผู้อื่นไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๙] ส. การแนะนำของผู้อื่น ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่น ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๐] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่นสำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่นสำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๑] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอนัตตูปปะแล้ว ฯลฯ

[๕๖๒] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตูปปะ ฯลฯ

[๕๖๓] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่น สำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่น สำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และการแนะนำของผู้อื่น ก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และการแนะนำของผู้อื่นก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอนัตตูปปะแล้ว ฯลฯ

[๕๖๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอนัตตูปปะ ฯลฯ

[๕๖๖] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการแนะนำของผู้อื่นก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการแนะนำของผู้อื่นก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๗] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกฤกษทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้น

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- อาสวะสำหรับผู้ที่อยู่ เห็นอยู่ ไม่ได้กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่อยู่ ไม่เห็นอยู่ ก็บุคคลรู้้อย่างไร เห็น้อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมิได้ บุคคลรู้้อย เห็น้อยว่า อย่างนี้รูป ฯลฯ อย่างนี้ความดับแห่งวิญญาณ ดุครกษทั้งหลาย บุคคลรู้้อย่างนี้ เห็น้อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมิได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่
- [๔๖๘] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุครกษทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะสำหรับผู้ที่อยู่ เห็นอยู่ ไม่ได้กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่อยู่ ไม่เห็นอยู่ ก็บุคคลรู้้อย่างไร เห็น้อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมิได้ บุคคลรู้้อย เห็น้อยว่า นีทกข ฯลฯ นีเหตุเกิดแห่งทกข ฯลฯ นีธรรมเป็นที่ดับแห่งทกข ฯลฯ นีทางให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทกข ดังนี้ ความสิ้นอาสวะจึงมิได้ ดุครกษทั้งหลาย บุคคลรู้้อย่างนี้ เห็นอยู่
๑๑. ดูหน้า ๒๔๒
- อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมิได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่
- [๔๖๙] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุครกษทั้งหลาย บุคคลเมื่อไม่รู้ด้วย ปัญญาอันยิ่ง ไม่กำหนดรู้ ไม่สำรอก ไม่ละซึ่งสิ่งทั้งปวง ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ต่อเมื่อรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง กำหนดรู้ สำรอก ละซึ่งสิ่งทั้งปวง จึงเป็นผู้ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่
- [๔๗๐] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการบรรลุโสดาปัตติมรรคของท่าน ฯลฯ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะทำความผิดสถานหนัก ๖ ประการ ดังนี้ ๓- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่
- [๔๗๑] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
๑๑. ดูหน้า ๒๔๒ ๒. ดูหน้า ๒๔๓ ๓. ดูหน้า ๒๔๓
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุครกษทั้งหลายในสมัยใด ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากผงฝ้า เกิดขึ้นแก่อริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมด มีความดับไปเป็นธรรมดา ดังนี้ ในสมัยนั้น พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งทัศนะ อริยสาวกก็ละสัญญาโทษได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่
- [๔๗๒] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุครโธทกะ เราจักไม่อุทสาหะเพื่อจะเปลื้องใครๆ ที่มีความสงสัยในโลก แต่ท่านเมื่อรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ซึ่งธรรมอันประเสริฐ ก็ข้ามโอฆะนี้ โดยอาการอย่างนี้ ดังนี้ ๑- เป็น
สูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์
ยังมีอยู่

[๕๓๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ผู้อื่นพึงแนะนำ นามและโคตรของสตรีและบุรุษ พึงแนะนำทางและมีไช
ทาง พึงแนะนำชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆ แก่พระอรหันต์
มีไชหรือ?

๑๑. ข. ส. ข้อ ๕๒๙

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ผู้อื่นพึงแนะนำ นามและโคตรของสตรีและบุรุษ พึงแนะนำทาง
และมีไชทาง พึงแนะนำชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆ แก่พระ
อรหันต์ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับ
พระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๓๔] ส. เพราะผู้อื่นพึงแนะนำ นามและโคตรของสตรีและบุรุษ พึงแนะนำทาง
และมีไชทาง พึงแนะนำชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้อื่นๆ แก่พระ
อรหันต์ ฉะนั้น การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์จึงยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นพึงแนะนำโศคาปัตติผล หรือสกทาคามีผล อนาคามีผลหรือ
อรหัตผล แก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปริวารานากถา จบ.

วชิรเกณฑกถา

[๕๓๕] สกวาที การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานในภพทั้งปวงมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๖] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานในกาลทั้งปวงมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๗] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานทั้งปวงมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๘] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจามียุในสมวัตตทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๙] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การไหวกายของผู้เข้าฌานมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๔๐] ส. การไหวกายไม่มีแก่ผู้เข้าฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๔๑] ส. วาจาของผู้เข้าฌานมียุ การเปล่งวาจาก็มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายของผู้เข้าฌานมียุ การไหวกายก็มียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๔๒] ส. กายของผู้เข้าฌานมียุ แต่การไหวกายไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. วาจาของผู้เข้าฌานมียู แต่การเปล่งวาจาไม่มี หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๓] ส. เมื่อรู้วาทุขย ย่อมเปล่งวาจาว่าทุขย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อรู้วาทุขย ย่อมเปล่งวาจาว่าสมุทย หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๔] ส. เมื่อรู้วาทุขย ย่อมเปล่งวาจาว่าทุขย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อรู้วาทุขย ย่อมเปล่งวาจาว่านิโรธ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๕] ส. เมื่อรู้วาทุขย ย่อมเปล่งวาจาว่าทุขย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อรู้วามรรค ย่อมเปล่งวาจาว่ามรรค หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๖] ส. เมื่อรู้วาทุขย ก็ไม่เปล่งวาจาว่าสมุทย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อรู้วาทุขย ก็ไม่เปล่งวาจาว่าทุขย หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๗] ส. เมื่อรู้วาทุขย ก็ไม่เปล่งวาจาว่านิโรธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อรู้วาทุขย ก็ไม่เปล่งวาจาว่าทุขย หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๘] ส. เมื่อรู้วามรรค ก็ไม่เปล่งวาจาว่ามรรค หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อรู้วาทุขย ก็ไม่เปล่งวาจาว่าทุขย หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๘๙] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ญาณ (ความรู้) มีอะไรเป็นโคจร
ป. ญาณมีสังขจะเป็โคจร
ส. โสตรียุญาณมีสังขจะเป็โคจร หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๙๐] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. โสตรียุญาณมีอะไรเป็นโคจร
ป. โสตรียุญาณมีสังขเป็นโคจร
ส. ญาณมีสังขเป็นโคจร หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๙๑] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู ญาณมีสังขจะเป็โคจร โสตรียุญาณมีสังขเป็นโคจร หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า ญาณมีสังขจะเป็โคจร โสตรียุญาณมีสังขเป็นโคจร ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู
- [๕๙๒] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู ญาณมีสังขจะเป็โคจร โสตรียุญาณมีสังขเป็นโคจร หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. การประชุมแห่งผัสสะ ๒ แห่งเวทนา ๒ แห่งสัญญา ๒ แห่งเจตนา ๒ แห่งจิต ๒ เป็นได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๙๓] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าสมาบัติ ที่มีปฐวิกสิณเป็นอารมณ์มียู หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๙๔] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมียู หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าสมาบัติ ที่มีอาโปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุการณ์

เตโชทกสฺสเป็นอารมณ์ ที่มีวาโยทกสฺสเป็นอารมณ์ ที่มีนิลกลิตฺตเป็น
อารมณ์ ที่มีปิตกสฺสเป็นอารมณ์ ที่มีโลหิตกสฺสเป็นอารมณ์ ที่
มีโอทาตกสฺสเป็นอารมณ์ ฯลฯ ของผู้เข้าอาภาสานัญญาตนสมาบัติ
วิญญานัญญาตนสมาบัติ อากิญจัญญาตนสมาบัติ ฯลฯ เวนัสสัญญานา-
สัญญาตนสมาบัตินมียอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๕] ส. การเปล่งวาจามีแก่ผู้เข้าสู่สมาบัติ ที่มีปฐมวิภังคเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าสู่สมาบัติ ที่มีปฐมวิภังคเป็นอารมณ์ ก็
ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่

[๕๙๖] ส. การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าสู่สมาบัติ ที่มีวาโยทกสฺสเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มี
โอทาตกสฺสเป็นอารมณ์ ฯลฯ ไม่มีแก่ผู้เข้าอาภาสานัญญาตนสมาบัติ
วิญญานัญญาตนสมาบัติ อากิญจัญญาตนสมาบัติ ฯลฯ เวนัสสัญญานา-
สัญญาตนสมาบัติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าเวณีสัญญาณาสัญญาตนสมาบัติ ก็
ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่

[๕๙๗] ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าโลกิยสมาบัตินมียอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๘] ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะมียอยู่ หรือ?

<ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าทุติยฌาน ฯลฯ ตติยฌาน ฯลฯ จตตุตถฌาน ที่เป็น
โลกิยะมียอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๙] ส. การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าโลกิยสมาบัติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าโลกิยสมาบัติ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การ
เปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่

[๖๐๐] ส. การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าว
ว่าการเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่

[๖๐๑] ส. การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าทุติยฌาน ฯลฯ ตติยฌาน ฯลฯ จตตุตถฌาน
ที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าจตตุตถฌานที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่
กล่าวว่า การเปล่งวจาของผู้เข้าฌานมียอยู่

[๖๐๒] ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะมียอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๓] ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวจาของผู้เข้าทุติยฌาน ตติยฌาน ฯลฯ จตตุตถฌานที่เป็นโลกิยะ
มียอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๔] ส. การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- [๖๐๕] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าทุติยฌาน ตติยฌาน ฯลฯ จตตฌานที่เป็นโลกียะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๐๖] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าทุติยฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๐๗] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าตติยฌาน ฯลฯ จตตฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๐๘] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าทุติยฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๐๙] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าตติยฌาน ฯลฯ จตตฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร (ธรรมชาติผู้ปรุงแต่งวาจา) และวิตก วิจารของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากพระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร และวิตก วิจารของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่
- [๖๑๑] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานนั้นจึงมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌาน ที่มีปฏิวิกลินเป็นอารมณ์มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานนั้นจึงมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๒] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานนั้น จึงมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานที่มีอาไปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีวาโยกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีนิลกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีปีตกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีโลหิตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มีโอหาคกสิณเป็นอารมณ์ ก็มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌาน ที่มีโอหาคกสิณเป็นอารมณ์นั้น ก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และ วิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานมีอยู่
- [๖๑๔] ส. เพราะพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และวิตก วิจาร

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ
- ของผู้เข้าปฐมนานก็มีอยู่ ฉะนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมนานนั้น จึงมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่าว่า มีสัญญาเป็นสมภูฐาน และสัญญาของผู้ เข้าตติยานก็มีอยู่ วิตก วิจารณ์ ของผู้เข้าตติยานนั้นจึงมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๕] ส. เพราะพระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่าว่า มีวิตกเป็นสมภูฐาน และวิตก วิจารณ์ ของผู้เข้าปฐมนานก็มีอยู่ ฉะนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมนานนั้น จึง มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่าว่า มีสัญญาเป็นสมภูฐาน และสัญญาของผู้ เข้าตติยาน ฯลฯ จตตถณ อากาสนัญญายตนสมาบัติ ญาณัญญาย- ตณสมาบัติ ฯลฯ อากิญจัญญายตนสมาบัติ ก็มีอยู่ วิตก วิจารณ์ ของผู้เข้า อากิญจัญญายตนสมาบัตินั้น จึงยังมีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๖] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้ามานมีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมนานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ ๑- เป็นสูตร มีอยู่จริง มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมนานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้ามานมีอยู่
- [๖๑๗] ส. คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมนานเป็นธรรมชาติดับไปแล้ว ดังนี้ เป็น สูตรมีอยู่จริง ถึงกระนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้ามาน ก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
๑๑. ส. สฬา ข้อ ๓๙๒ หน้า ๒๖๘
- ส. คำว่า วิตก วิจารณ์ของผู้เข้าตติยานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ ๑- เป็น สูตรมีอยู่จริง ถึงกระนั้น วิตก วิจารณ์ของผู้เข้ามาน ก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๘] ส. คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมนานเป็นธรรมชาติดับไปแล้ว ดังนี้ เป็นสูตร มีอยู่จริง ถึงกระนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้ามาน ก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คำว่า ปิติของผู้เข้าตติยานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ฯลฯ อัสนาสะ ปัสสาสะ ของผู้เข้าจตตถณเป็นธรรมชาติดับแล้ว รูปสัญญาของผู้ เข้าอากาสนัญญายตนสมาบัติเป็นธรรมชาติดับแล้ว อากา- สานัญญายตน สัญญาของผู้เข้าญาณัญญายตนสมาบัติเป็นธรรมชาติ ดับแล้ว ญาณัญญายตนสัญญาของผู้เข้าอากิญจัญญายตนสมาบัติ เป็นธรรมชาติดับแล้ว อากิญจัญญายตนสัญญาของผู้เข้าเนวสัญญานา สัญญาตนสมาบัติเป็นธรรมชาติดับแล้ว สัญญาและเวทนาของผู้เข้า สัญญาเวทิตนโรเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมีอยู่จริง ถึง กระนั้นสัญญาและเวทนาของผู้เข้าสัญญาเวทิตนโรนั้นก็มีอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๑๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้ามานมีอยู่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกของปฐมนาน มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกของปฐมนาน ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้ามานยังมีอยู่
- [๖๒๐] ส. เพราะพระผู้มีพระภาคได้ตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกของปฐมนาน ฉะนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมนานจึงมีอยู่ หรือ?
๑๑. ส. สฬา. ข้อ ๓๙๒ หน้า ๒๖๘
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารณ์ว่า เป็นข้าศึกของตติยาน ฯลฯ ตรัสปิตินา เป็นข้าศึกของตติยาน ตรัสอัสนาสะ ปัสสาสะว่า เป็นข้าศึก ของจตตถณ ตรัสรูปสัญญาว่า เป็นข้าศึกของผู้เข้าอากาสนัญญายตน- สมาบัติ ตรัสอากาสนัญญายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกของผู้เข้าญาณ-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ณัฏฐายตนสมาบัติ ตรัสวิญญานณัฏฐายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกของ
ผู้เข้าอาภิกขุณณัฏฐายตนสมาบัติ ตรัสอาภิกขุณณัฏฐายตนสัญญาว่าเป็นข้าศึก
ของผู้เข้าเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ ตรัสสัญญาและเวทนาวา
เป็นข้าศึกของผู้เข้าสัญญาเวทิตนโรธ สัญญาและเวทนาของผู้เข้าสัญญา-
เวทิตนโรธนั้น จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดุรณานนท์ สวากชื้ออภิกขุ ของพระผู้มี
พระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามว่าสิขี สถิตอยู่ในพรหม
โลก ได้ประกาศกะหมื่นโลกธาตุด้วยเสียงว่า ท่านทั้งหลายจงเริ่มต้น
จงบากัน จงประกอบความเพียรในพระพุทธานุสาสนา จงกำจัด
เสนาของพระยามัจจุราช จุกุญชรหรือเรือนที่มุงบังด้วยไม้ไผ่ ฉะนั้น
ด้วยว่า ผู้ที่ไม่ประมาทอยู่ในธรรมวินัยนี้ จักละชาติสงสารแล้วทำ
ที่สุดแห่งทุกข์ได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานก็มีอยู่ นะสิ
วชิรเกณฑา จบ .

๑๑. ส. สดา, ข้อ ๖๑๘ หน้า ๒๓๐

ทุกขาหารกถา

[๖๒๒] สกวาที การกล่าวว่า ทุกข์ เป็นองค์ของมรรค นับเนื่องในมรรค หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ทุกคนที่กล่าวคำว่า ทุกข์ ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๓] ส. ทุกคนที่กล่าวคำว่า ทุกข์ ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พาลปถุชนที่กล่าวคำว่า ทุกข์ ก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มามารดา ฯลฯ ผู้มาบิดา ผู้มาพระอรหันต์ ผู้ทำโลหิตบาป ฯลฯ
ผู้ทำสังฆเภท กล่าวคำว่า ทุกข์ ก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ทุกขาหารกถา จบ .

จิตตฐิติกถา

[๖๒๔] สกวาที จิตตวหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวัน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. กึ่งวันเป็นอุปาทกขณะ กึ่งวันเป็นนัยขณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๕] ส. จิตตวหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอด ๒ วัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วันหนึ่งเป็นอุปาทกขณะ อีกวันหนึ่งเป็นนัยขณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๖] ส. จิตตวหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ วัน ฯลฯ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ วัน ตั้งอยู่ได้

ตลอด ๑๐ วัน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐ วัน ตั้งอยู่ได้ตลอดเดือนหนึ่ง ตั้ง
อยู่ได้ตลอด ๒ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ เดือน
ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอดปีหนึ่ง ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒ ปี
ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐ ปี ตั้งอยู่
ได้ตลอด ๒๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๓๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔๐ ปี ตั้งอยู่
ได้ตลอด ๕๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐๐ ปี ตั้งอยู่
ได้ตลอด ๔๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๕๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑,๐๐๐ ปี
ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด
๘,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๖,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอดกัลป์หนึ่ง ตั้งอยู่ได้
ตลอด ๒ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ กัลป์
ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๖ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๓๒ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๖๔
กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๕๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส
ได้ตลอด ๒,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด
๘,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๖,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐,๐๐๐
กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๖๐,๐๐๐ กัลป์ ฯลฯ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔๘,๐๐๐
กัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ๒,๐๐๐ กัลป์เป็นอุปาทาขณะ อีก ๔๘,๐๐๐ กัลป์ เป็นวยขณะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๓] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นแล้วดับไป แม้มากครั้งในวันหนึ่งมียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๔] ส. ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า อัครภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็น
ธรรมอื่น แม้อีกอย่างหนึ่ง ที่เปลี่ยนแปลงไปเร็วเหมือนจิตเลย แม้
การเปรียบเทียบว่า จิตได้เปลี่ยนแปลงไปเร็วเพียงไรก็ทำได้ไม่มาย
เลยทีเดียว ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต

[๖๒๕] ส. ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า อัครภิกษุทั้งหลาย ลิงเที่ยวไปในป่า
ในไพร่ จับกิ่งไม้ ปลอยกิ่งนั้นแล้วจับกิ่งอื่น ปลอยกิ่งนั้นแล้วจับ
กิ่งอื่น แม้นั้นใด ธรรมชาติที่เรียกว่า จิต บ้าง ว่า มโน บ้าง
ว่า วิญญาณ บ้าง ก็ฉนั้นแล ดวงอื่นที่แวเกิดขึ้น ดวงอื่นที่แว
ดับไป ทั้งคืนทั้งวัน ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต

[๖๓๐] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขวิญญาณตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

๑๑. อ. เอก, ข้อ ๕๒ หน้า ๑๑

ส. โสทรวินญาณ ฯลฯ ฆานวินญาณ ชิวหาวิญาณ กายวิญาณ จิตเป็น
อกุศล จิตสหระตด้วยราคะ จิตสหระตด้วยโทสะ จิตสหระตด้วยโมหะ
จิตสหระตด้วยมานะ จิตสหระตด้วยทิฏฐิ จิตสหระตด้วยวิจิกิจฉา จิต
สหระตด้วยถีนะ จิตสหระตด้วยอุทธัจจะ จิตสหระตด้วยอหิริกะ จิต
สหระตด้วยอนตตัปปะ ตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๑] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเห็นรูปด้วยตาทางจิตใด ก็ฟังเสียงทางหูด้วยจิตดวงเดียวกันนั้น
แหละ ฯลฯ ตมกลิ่นทางจมูก ลิ้มรสทางลิ้น ถูกต้องโผฏฐัพพะทางกาย ฯลฯ
รู้ธรรมารมณ์ทางใจด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ฯลฯ บุคคลรู้ธรรมา-
รมณ์ทางใจด้วยจิตใด ก็เห็นรูปทางตาด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ฯลฯ
ฟังเสียงทางหู ตมกลิ่นทางจมูก ลิ้มรสทางลิ้น ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะ
ทางกายด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๒] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลก้าวไปด้วยจิตใด ก็ถอยกลับด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ถอย
กลับด้วยจิตใด ก็ก้าวไปด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ แลดูด้วยจิตใด
ก็เหลียวซ้ายแลขวาด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ เหลียวซ้ายแลขวาด้วย
จิตใดก็แลดูด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ คู้เข้าด้วยจิตใด ก็เหยียดออก

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- ด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ หยียดออกด้วยจิตใด ก็คู่เข้าด้วยจิต
ดวงเดียวกันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๓] ส. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่
จนตลอดอายุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มนุษย์ทั้งหลายก็มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จนตลอดอายุ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๔] ส. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จน
ตลอดอายุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เทพชั้นจาตุมหาราช ฯลฯ เทพชั้นดาวดึงส์ . . . เทพชั้นยามา . . . เทพชั้น
ดุสิต . . . เทพชั้นนิมมานรดี . . . เทพชั้นปรินิรมิตวสวัตติ . . . เทพชั้นพรหม
ปาริสา . . . เทพชั้นพรหมปโรหิต . . . เทพชั้นมหาพรหม . . . เทพชั้นปริต-
ตภา . . . เทพชั้นอัปปมาณาภา . . . เทพชั้นอาภัสสรา . . . เทพชั้นปริตตสุภา . . .
เทพชั้นอัปปมาณสุภา . . . เทพชั้นสุกภินหา . . . เทพชั้นเวหฬผลา . . .
เทพชั้นอวิหา . . . เทพชั้นอตัปปา . . . เทพชั้นสุทิสสา . . . เทพชั้นสุทิสสี ฯลฯ
เทพชั้นนอกนิฏฐา มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จนตลอดอายุ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๕] ส. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ มีประมาณอายุ ๒๐,๐๐๐
กัลป์ เทพเหล่านั้น มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด ๒๐,๐๐๐ กัลป์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มนุษย์ทั้งหลายมีประมาณอายุ ๑๐๐ ปี มนุษย์เหล่านั้นก็มีจิตดวงเดียว
ตั้งอยู่ตลอด ๑๐๐ ปี หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๖] ส. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ มีประมาณอายุ ๒๐,๐๐๐
กัลป์ เทพเหล่านั้น มีจิตดวงเดียวตั้ง อยู่ตลอด ๒๐,๐๐๐ กัลป์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เทพชั้นจาตุมหาราช มีประมาณอายุ ๕๐๐ ปี เทพเหล่านั้น ก็มีจิตดวงเดียว
ตั้งอยู่ตลอด ๕๐๐ ปี ฯลฯ ตั้งอยู่ตลอด ๑,๐๐๐ ปี (ชั้นดาวดึงส์) . . .
ตั้งอยู่ตลอด ๒,๐๐๐ ปี (ชั้นยามา) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๔,๐๐๐ ปี (ชั้น
ดุสิต) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๘,๐๐๐ ปี (ชั้นนิมมานรดี) . . . ตั้งอยู่ ๑๖,๐๐๐
ปี (ชั้นปรินิรมิตวสวัตติ) ตั้งอยู่ตลอด ๑ ใน ๓ ส่วน ของกัลป์ (ชั้น
พรหมปาริสา) . . . ตั้งอยู่ตลอดกึ่งกัลป์ (ชั้นพรหมปโรหิต) . . . ตั้งอยู่
ตลอดกัลป์หนึ่ง (ชั้นมหาพรหม) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๒ กัลป์ (ชั้น
ปริตตภา) ตั้งอยู่ตลอด ๔ กัลป์ (ชั้นอัปปมาณาภา) . . . ตั้งอยู่
ตลอด ๘ กัลป์ (ชั้นอาภัสสรา) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๑๖ กัลป์ (ชั้นปริตต
สุภา) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๓๒ กัลป์ (ชั้นอัปปมาณสุภา) . . . ตั้งอยู่ตลอด
๖๔ กัลป์ (ชั้นสุกภินหา) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๕๐๐ กัลป์ (ชั้นเวหฬผลา) . . .
ตั้งอยู่ตลอด ๑,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นอวิหา) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๒,๐๐๐ กัลป์
(ชั้นอตัปปา) . . . ตั้งอยู่ตลอด ๔,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นสุทิสสา) . . . ตั้งอยู่
ตลอด ๘,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นสุทิสสี) ฯลฯ เทพชั้นนอกนิฏฐา มีประมาณ
อายุ ๑๖,๐๐๐ กัลป์ เทพเหล่านั้น มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด ๑๖,๐๐๐
กัลป์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๗] ป. จิตของเทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ เกิดขึ้นครั้งหนึ่งๆ
ดับไปครั้งหนึ่งๆ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ จิตครั้งหนึ่งๆ อุปบัติครั้ง
หนึ่งๆ หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๘] ส. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด
อายุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เทพทั้งหลายผู้ปฏิบัติในอากาสนัญจายตนภพ อุปบัติด้วยจิตดวงใด ก็
จัตติด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
จิตตฐิติกา จบ

กุกกุกกา

[๖๓๙] สกวาที่ สังขารทั้งปวง เป็นดองเถารัง (ร้อนระอุ) ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?
ปรวาที่ ถูกแล้ว

ส. สุขเวทนา สุขทางกาย สุขทางใจ สุขเป็นทิพย์ สุขของมนุษย์ สุข
ในลาภ สุขในสักการะ สุขในการไป สุขในการนอน สุขในความเป็น
ใหญ่ สุขในความเป็นอธิบดี สุขของคฤหัสถ์ สุขของสมณะ สุขมี
อาสวะ สุขไม่มีอาสวะ สุขมีอุปปี สุขมีอามิส สุขไม่มีอุปปี สุขไม่มีอามิส
สุขมีปีติ สุขไม่มีปีติ สุขในฌาน สุขคือความหลุดพ้น สุขในกาม
สุขในการออกบวช สุขเกิดแต่ความวิเวก สุขคือความสงบ สุขเกิดแต่
ความตรัสรู้มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สุขเวทนา ฯลฯ สุขเกิดแต่ความตรัสรู้มีอยู่ ก็ไม่ต้องกล่าวว่า
สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น

[๖๔๐] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์เวทนา เป็นทุกข์ทางกาย เป็นทุกข์ทางใจ เป็น
ความโศก ความรำไร ทุกขโหม่นัส อุปายาส (ความคับแค้น) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๔๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุกรกิริยาทั้งหลาย สิ่งทั้งปวงเป็นของ
ร้อน อะไรเล่าชื่อว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ดุกรกิริยาทั้งหลาย จักข
เป็นของร้อน รูปทั้งหลายเป็นของร้อน จักขวิญญานเป็นของร้อน
จักขุสัมผัสเป็นของร้อน แม้ความรู้สึกเสวยอารมณ์ อันใด เป็นสุขก็
ตาม ทุกข์ก็ตาม มิใช่สุขมิใช่ทุกข์ก็ตาม เกิดขึ้นเพราะจักขุสัมผัส
เป็นปัจจัย แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน ร้อนด้วยอะไร ร้อนด้วยไฟ
คือราคะ ด้วยไฟคือโทสะ ด้วยไฟคือโมหะ ร้อนด้วยชาติ ด้วย
ชรา มรณะ ด้วยโศก ด้วยปริเทวะ ด้วยทุกข์ ด้วยโหม่นัส ด้วย
อุปายาส เรากล่าวว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ฉะนั้น โสตะเป็นของร้อน
เสียงทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ ฆานะเป็นของร้อน กลิ่นทั้งหลาย
เป็นของร้อน ฯลฯ ชิวหาเป็นของร้อน รสทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ
กายเป็นของร้อน โภภูฏัพพะทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ มโน
เป็นของร้อน ธรรมทั้งหลายเป็นของร้อน มโนวิญญานเป็นของร้อน
มโนสัมผัสเป็นของร้อน ความรู้สึกเสวย อารมณ์ อันใด เป็นสุข
ก็ตาม ทุกข์ก็ตาม มิใช่สุขมิใช่ทุกข์ก็ตาม เกิดขึ้นเพราะมโน
สัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน ร้อนด้วยอะไร ร้อน
ด้วยไฟคือราคะ ด้วยไฟคือโทสะ ด้วยไฟคือโมหะ ร้อนด้วยชาติ
ด้วยชรา มรณะ ด้วยโศก ด้วยปริเทวะ ด้วยทุกข์ ด้วยโหม่นัส
ด้วยอุปายาส เรากล่าวว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ฉะนั้น ดังนี้ ๑-
เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

๑๑. วิ.ม. เล่ม ๑ ข้อ ๔๔ หน้า ๖๒

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สังขารทั้งปวงก็เป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้นนะสิ

[๖๔๒] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุกรกิริยาทั้งหลาย กามคุณ ๕ ประการนี้
๕ ประการอะไรบ้าง รูปทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งจักขวิญญาน ที่
นำปรารภนา นำใคร่ นำพึงใจ มีลักษณะน่ารัก ยั่วกามเป็นที่ตั้ง
แห่งความกำหนัด เสียงทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งโสตวิญญาน ฯลฯ
กลิ่นทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งฆานวิญญาน ฯลฯ รสทั้งหลายอันเป็น
วิสัยแห่งชิวหาวิญญาน ฯลฯ โภภูฏัพพะทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่ง
กายวิญญาน ที่นำปรารภนา นำใคร่ นำพึงใจ มีลักษณะน่ารัก
ยั่วกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ดุกรกิริยาทั้งหลาย กามคุณ ๕

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ประการ เหล่านี้แล ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน

[๖๔๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย เป็นลากของพวกเธอ พวกเธอได้ดี ขณะเพื่อการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ พวกเธอแทงตลอดแล้ว ดุริยภิกขุทั้งหลาย เราได้เห็นนรกชื่อว่า จมัสสยตนิกา ในนรกชื่อว่า จมัสสยตนิกา นั้น บุคคลเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย จักษุ ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะน่าปรารถนา ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะไม่น่าใคร มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะน่าใคร ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ มิได้

@๒. ส. สฬา. ข้อ ๔๑๓ หน้า ๒๗๘ และ อ. นวก. ข้อ ๒๓๘ หน้า ๔๒๙
เห็นรูปที่มีลักษณะน่าพึงใจ พึงเสียอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยโสท ฯลฯ ดมกลืนอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจุมภุ ฯลฯ ลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยลิ้น ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกาย ฯลฯ รู้แจ้งธรรมารมณอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยใจ ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา มิได้รู้แจ้งธรรมารมณที่มีลักษณะน่าปรารถนา ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณที่มีลักษณะไม่น่าใคร มิได้รู้แจ้งธรรมารมณที่มีลักษณะน่าใคร ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ มิได้รู้แจ้งธรรมารมณที่มีลักษณะน่าพึงใจ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สังขารทั้งปวงก็เป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวันนะสิ

[๖๔๔] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย เป็นลากของพวกเธอ พวกเธอได้ดีแล้ว ขณะเพื่อการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ พวกเธอแทงตลอดแล้ว ดุริยภิกขุทั้งหลาย เราได้เห็นสวรรค์ชื่อว่า จมัสสยตนิกา ในสวรรค์ชื่อว่า จมัสสยตนิกา นั้น บุคคลเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจักษุ ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะน่าปรารถนา มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะน่าใคร มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะไม่น่าใคร ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะน่าพึงใจ มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ พึงเสียอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยโสท ฯลฯ ดมกลืนอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจุมภุ ฯลฯ ลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยลิ้น ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกาย ฯลฯ รู้แจ้งธรรมารมณอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยใจ ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณที่มีลักษณะน่าปรารถนา มิได้รู้แจ้งธรรมารมณที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณที่มีลักษณะน่าใคร มิได้รู้แจ้งธรรมารมณที่มีลักษณะไม่น่าใคร ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณที่มีลักษณะน่าพึงใจ มิได้รู้แจ้งธรรมารมณที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน

[๖๔๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกข์ สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง มีไช หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกข์ สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน

[๖๔๖] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดองเถารัง ไม่มีระยะว่างวัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่าน มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร มีผลไม่เป็นที่พอใจมีผลแสดงมีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. คีล ฯลฯ อุโบสถ ฯลฯ กาวนา ฯลฯ พรหมจรรย์ มีผลไม่นำปรารภนา มีผลไม่นำใคร มีผลไม่เป็นที่พอใจ มีผลแสง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ทาน มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ทานมีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า สังขารทั้งปวง เป็นดอเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น
- ส. คีล ฯลฯ อุโบสถ ฯลฯ กาวนา ฯลฯ พรหมจรรย์ มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พรหมจรรย์ มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า สังขารทั้งปวง เป็นดอเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น
- [๖๔๓] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดอเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ความสังัดของบุคคลผู้ยินดีแล้ว ผู้มีธรรมอันได้สดับแล้ว เห็นอยู่ เป็นสุข ความไม่เบียดเบียนคือความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เป็นสุขในโลก ความคลายกำหนดคือความล่วงกามทั้งหลายเสียได้ เป็นสุขในโลก การที่นำอัสมีมานะออกเสียได้ นี่แลเป็นสุขอย่างยิ่ง ๑- สุขยิ่งกว่าความสุขนั้น เราได้ถึงแล้วนั้นเป็นสุขเต็มที่ทีเดียว วิชชา ๓ เราได้บรรลุโดยลำดับแล้ว ข้อนี้แลเป็นสุขอย่างยิ่ง ดังนี้ เป็นสูตรมียุจจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดอเถารัง ไม่มีระยะว่างเว้น
- กุกกุกกุกกา จบ .

๑๑. ข. อุ. ข้อ ๑๕ หน้า ๘๖

อนุปุพพาทิสมยกถา

[๖๔๔] สกวาที การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังโสดาปัตติมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังโสดาปัตติมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๔๕] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังสกทาคามีมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังสกทาคามีมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๔๖] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังอนาคามีมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังอนาคามีมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผลได้โดยลำดับ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๑] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังอรหัตมรรคให้เกิดขึ้นได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังอรหัตมรรคให้เกิดขึ้นได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข

ป. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบัน อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระโสดาบัน , ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล , ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบันผู้สัจตชัตตปรมะ ผู้ไกลกังวล ผู้เอกพีช ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธรเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบัน อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระโสดาบัน , ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล , ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบันผู้สัจตชัตตปรมะ ผู้ไกลกังวล ผู้เอกพีช ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธรเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข

ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระสกทาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระสกทาคามี , ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล อีก ๑ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระสกทาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระสกทาคามี , ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข

ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และบรรดาภิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอนาคามี , ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอนาคามีผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วย

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- นามกายอยู่ซึ่งอนาคามีผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามีผู้อันตรายปรี-
 นิพพายี ฯลฯ ผู้อุปหัจจะปรีนิพพายี ฯลฯ ผู้สังขารปรีนิพพายี ฯลฯ
 ผู้สสังขารปรีนิพพายี ฯลฯ ผู้ทฐังโสโตกนิภูคามิ อีก ๓ ใน ๔ ส่วน
 ไม่เป็นพระอนาคามี ผู้ทฐังโสโตกนิภูคามิ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย
 ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค
- ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และบรรดาภิเลสพวก
 เดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน
- ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระ-
 อนาคามี, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรล ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูก
 ต้องด้วยนามกายซึ่งอนาคามีผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนาม
 กายอยู่ซึ่งอนาคามีผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามีผู้อันตรายปรีนิพ-
 พายี ฯลฯ ผู้อุปหัจจะปรีนิพพายี ฯลฯ ผู้สังขารปรีนิพพายี ฯลฯ
 ผู้สสังขารปรีนิพพายี ฯลฯ ผู้ทฐังโสโตกนิภูคามิ อีก ๓ ใน ๔ ส่วน
 ไม่เป็นพระอนาคามี ผู้ทฐังโสโตกนิภูคามิ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๕๕] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์
- ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดาภิเลสพวก
 เดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน
- ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอรหันต์ อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอรหันต์,
 ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรล ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วย
 นามกายอยู่ซึ่งอรหัตผล, อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่
 ซึ่งอรหัตผล, ๑ ใน ๔ ส่วนเป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว
 ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่อง
 ผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ มีลิมอันยกขึ้น
 แล้ว มีอุอันกลบแล้ว มีสภาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิมสลัก
 เป็นอริยะตลอด (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพัน
 แล้ว มีชัยชนะอย่างตีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว
 ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว
 กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่
 ควรบำเพ็ญแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว อีก ๓ ใน
 ๔ ส่วน ยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย
 ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค
- ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดาภิเลสพวก
 เดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน
- ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอรหันต์ อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอรหันต์,
 ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรล ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนาม
 กายอยู่ซึ่งอรหัตผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่ง
 อรหัตผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว
 ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่อง
 ผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ มีลิมสลักอันยก
 ขึ้นแล้ว มีอุอันกลบแล้ว มีสภาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิม
 สลัก เป็นอริยะ ตลอด (คือมานะ) แล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มี
 ชัยชนะอย่างตีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำ
 นิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว
 กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่
 ควรบำเพ็ญแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว อีก ๓
 ใน ๔ ส่วน ยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๕๖] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นทุกข์พึงกล่าวว่า ผู้
 ดำเนินไปแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เมื่อเห็นทุกข์แล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อเห็นนิโรธแล้ว ฟังกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๖๕๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นมรรค ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว ฟังกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อเห็นทุกข์ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ฟังกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อเห็นมรรค ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว ฟังกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นนิโรธแล้ว ฟังกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๖๕๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นทุกข์ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อเห็นมรรค ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นนิโรธแล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อเห็นมรรค ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๖๕๕] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นทุกข์ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. การเห็นทุกข์ไร้ประโยชน์ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ ฟังกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นนิโรธแล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. การเห็นนิโรธไร้ประโยชน์ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๖๖๐] ป. เมื่อเห็นทุกข์แล้ว สัจจะ ๔ ก็เป็นอันได้เห็นแล้ว หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. ทุกขสัจเป็นสัจจะ ๔ หรือ?
 ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๖๖๑] ส. เมื่อเห็นรูปขันธ์โดยความไม่เที่ยงแล้ว ขันธ์ ๕ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยงหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปขันธ์เป็นขันธ์ ๕ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๖๖๒] ส. เมื่อเห็นจักขายตนะโดยความไม่เที่ยงแล้ว อายตนะ ๑๒ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยง หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. จักขายตนะเป็นอายตนะ ๑๒ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๖๖๓] ส. เมื่อเห็นจักขุธาตุโดยความไม่เที่ยงแล้ว ธาตุ ๑๘ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุธาตุเป็นธาตุ ๑๘ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๖๖๔] ส. เมื่อเห็นจักขุอินทรีย์โดยความไม่เที่ยงแล้ว อินทรีย์ ๒๒ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยงหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. จักขุอินทรีย์ เป็นอินทรีย์ ๒๒ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๖๖๕] ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๔ หรือ ๑- ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. โสดาปัตติผล เป็น ๔ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๘ หรือ ๒- ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. โสดาปัตติผลเป็น ๘ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๑๒ หรือ ๓- ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. โสดาปัตติผลเป็น ๑๒ หรือ?
๔๑. ญาณ ๔ คือ ญาณในอริยสัจ ๔
๔๒. ญาณ ๘ คือ ญาณในอริยสัจ ๔ และญาณในปฏิสัมภิทา ๔
๔๓. ญาณ ๑๒ คือ ญาณในปฏิจลสมุปบาทอันมีองค์ ๑๒
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลด้วยญาณ ๔๔ หรือ ๑- ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. โสดาปัตติผล เป็น ๔๔ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๗๗ หรือ ๒- ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. โสดาปัตติผลเป็น ๗๗ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๖๖๖] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ตรัสรู้ธรรมโดยลำดับ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย มหาสมุทราลาดไปโดยลำดับ ลุ่มไปโดยลำดับ ลึกไปโดยลำดับ มิได้ลึกเป็นเหวแต่เบื้องต้นทีเดียว แม้ฉันใด ในธรรมวินัยนี้ ก็ฉันนั้นเดียวแลเป็นการศึกษาโดยลำดับ เป็นการกระทำโดยลำดับ เป็นการปฏิบัติโดยลำดับ มิได้เป็นการแหงนตลอดโดยรู้ทั่วถึงแต่เบื้องต้นทีเดียว ดังนี้ ๓- เป็นสูตรมีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้อยคำนั้น การตรัสรู้ธรรมก็เป็นการตรัสรู้โดยลำดับนะสิ
[๖๖๗] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ตรัสรู้ธรรมโดยลำดับ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
๔๑. ญาณ ๔๔ คือ ญาณวิตถุ ๔๔ ที่มาในนิทานวารค สังยุต ขัณ ๑๑๙ หน้า ๖๗
๔๒. ญาณ ๗๗ คือ ญาณวิตถุ ๗๗ ที่มาในนิทานวารค สังยุต ขัณ ๑๒๗ หน้า ๗๑
๔๓. อ. อฏฐก- ขัณ ๑๑๐ หน้า ๒๑๐
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ผู้เป็นปราชญ์พึงกำจัดมลทินของตนทีละน้อยๆ ทุกๆ ขณะโดยลำดับ ดุจช่างทองกำจัดมลทินทองฉะนั้น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมีอยู่จริง มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้อยคำนั้น การตรัสรู้ธรรมก็เป็นการตรัสรู้โดยลำดับนะสิ
[๖๖๘] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. ท่านพระคัมภีระได้กล่าวกะภิกษุทั้งหลายดังนี้ว่า คำนี้ข้าพเจ้าได้สดับมาโดยตรง ได้รับมาโดยตรงต่อพระผู้มีพระภาคว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดเห็นทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ผู้ใดเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นทุกข์ด้วย ย่อมเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นปฏิปทาให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ผู้ใดเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นทุกข์ด้วย ย่อมเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ผู้ใดเห็นปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นทุกข์ด้วย ย่อมเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ [๖๖๙] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

@๑. ข. ธ. ข้อ ๒๘ หน้า ๔๗

@๒. สัมหารวาร, ข้อ ๑๓๑๑ หน้า ๕๔๖.

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการถึงพร้อมด้วยหัสสนะของท่าน (พระโสดาบัน) ท่าน ฯลฯ เป็นผู้ไม่ควรทำความผิดสณฺหาณก ๖ ประการ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ [๖๗๐] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย สมัยใดธรรมจักษุ (ดวงตาเห็นธรรม) ปรากฏจากผองฝ้า ได้เกิดขึ้นแก่พระอริยสาวกแล้ว สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมตา สิ่งนั้นทั้งหมดล้วนมีความดับเป็นธรรมตา (สมัยนั้น) พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งโสดาปัตติมรรค อริยสาวกนั้นละสัญญาชนได้ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพต-ปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ อนุปพพาภิสสมยกา จบ

โฆหารกถา

[๖๗๑] สกฺวาที พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า กระทบโสดที่เป็นโลกุตตระ ไม่กระทบโสดที่เป็นโลกิยะ รับรู้ได้ด้วยวิญญานที่เป็นโลกุตตระ รับรู้ไม่ได้ด้วยวิญญานที่เป็นโลกิยะ พระสาวกทั้งหลายรับรู้ได้ ปุณฺชนทั้งหลายรับรู้ไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๗๒] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้า กระทบโสดที่เป็นโลกิยะ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า กระทบโสดที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ

[๖๗๓] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า รับรู้ได้ด้วยวิญญานที่เป็นโลกิยะ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า รับรู้ได้ด้วยวิญญานที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ

[๖๗๔] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ปุณฺชนทั้งหลายรับรู้ได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปุณฺชนรับรู้พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ ก็ต้องไม่

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ
- [๖๓๕] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล เป็นสกทาคามีมรรค เป็นสกทาคามีผล เป็นอนาคามีมรรค เป็นอนาคามีผล เป็นอหัตมรรค เป็นอหัตผล เป็นสติปัญฐาน เป็นสัมมุปปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๖] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ใครๆ ที่ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ มียุหรือ
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลกุตตรธรรม พึงรับรู้ได้ด้วยโสต กระทั่งที่โสตมาสู่คลองแห่งโสต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๗] ส. โลกุตตรธรรม ไม่พึงรับรู้ได้ด้วยโสต ไม่กระทั่งที่โสตไม่มาสู่คลองแห่งโสต มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า โลกุตตรธรรม ไม่พึงรับรู้ได้ด้วยโสต ไม่กระทั่งที่โสต ไม่มาสู่คลองแห่งโสต ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ
- [๖๓๘] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ใครๆ ที่พึงยินดีในพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามียุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลกุตตรธรรมเป็นที่ตั้งแห่งราคะ เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา เป็นที่ตั้งแห่งความติด เป็นที่ตั้งแห่งความสยบ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๓๙] ส. โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความติด ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความสยบ มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความติด ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความสยบ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ
- [๖๔๐] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ใครๆ ที่พึงขัดเคืองพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามียุ หรือ
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลกุตตรธรรมเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง เป็นที่ตั้งแห่งความกระโทกกระเทือน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๔๑] ส. โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระโทกกระเทือน มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า โลกุตตรธรรม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระโทกกระเทือน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ
- [๖๔๒] พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ใครๆ ที่พึงหลงในพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามียุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลกุตตรธรรมเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ กระทำความไม่รู้ กระทำให้ตาบอด เป็นที่เสื่อมสิ้นแห่งปัญญา เป็นฝักฝ่ายแห่งความคับแค้น ไม่เป็นไปพร้อม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุกรณ์

เพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๓] ส. โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ไม่กระทำให้ตาบอด เป็นที่เจริญแห่งปัญญา ไม่เป็นฝักฝ่ายแห่งความคับแค้น เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ไม่กระทำให้ตาบอด เป็นที่เจริญแห่งปัญญา ไม่เป็นฝักฝ่ายแห่งความคับแค้น เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ

[๖๘๔] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ ขนเหล่านั้นทั้งหมดชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๕] ส. ขนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ ขนเหล่านั้นทั้งหมดชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พาลปุถุชน ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ พาลปุถุชนก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คนทำมาตุมาต ฯลฯ คนทำปิตุมาต . . . คนทำอรหันตมาต . . . คนทำโลหิตูปบาท ฯลฯ คนทำสังฆเภท ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ คนทำสังฆเภท ก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๖] ป. กองข้าวกดี กองทองกดี ใช้ไม่เท่าทองช็บอกได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เหมือนกันนั้นแหละ ธรรมที่เป็นโลกียะกดี ที่เป็นโลกุตตระกดี พระผู้มีพระภาคย่อมตรัสด้วยพระดำรัสที่เป็นโลกุตตระ

[๖๘๗] ส. กองข้าวกดี กองทองกดี ใช้ไม่เท่าตันละหู่ช็บอกก็ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ป. เหมือนกันนั้นแหละ ธรรมที่เป็นโลกียะกดี ที่เป็นโลกุตตระกดี พระผู้มีพระภาคย่อมตรัสด้วยพระดำรัสที่เป็นโลกียะ

[๖๘๘] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกียธรรม ก็เป็นโลกียะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อตรัสโลกียธรรม พระดำรัสนั้น กระทบโสดที่เป็นโลกียะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็กระทบโสดที่เป็นโลกุตตระ เมื่อตรัสโลกียธรรม ขนทั้งหลายรับรู้ได้ด้วยวิญญานที่เป็นโลกียะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็รับรู้ได้ด้วยวิญญานที่เป็นโลกุตตระ เมื่อตรัสโลกียธรรม ปุถุชนทั้งหลายรับรู้ได้ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม พระสาวกทั้งหลายรับรู้ได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๙] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกียธรรม ก็เป็นโลกียะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสทั้งโลกียธรรมและโลกุตตรธรรม มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าตรัสทั้งโลกียธรรมและโลกุตตรธรรม ด้วยเหตุนี้ท่านต้องกล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกียธรรม ก็เป็นโลกียะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ

[๖๙๐] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกียธรรม ก็เป็นโลกียะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อตรัสมรรค ก็เป็นมรรค เมื่อตรัสธรรมมีไชมรรค ก็เป็นธรรมมีไชมรรค เมื่อตรัสผล ก็เป็นผล เมื่อตรัสธรรมมีไชผล ก็เป็นธรรมมีไชผล เมื่อตรัสนิพพาน ก็เป็นนิพพาน เมื่อตรัสธรรมมีไชนิพพาน ก็เป็น

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสสการณ
- ธรรมมิชไนพพาน เมื่อตรัสสังขตะ ก็เป็นสังขตะ เมื่อตรัสสังขต ก็
เป็นอสังขตะ เมื่อตรัสรูป ก็เป็นรูป เมื่อตรัสสอรูป ก็เป็นอรูป เมื่อ
ตรัสเวทนาก็เป็นเวทนา เมื่อตรัสธรรมมิชเวทนา ก็เป็นธรรมมิชเวทนา
เมื่อตรัสสัญญา ก็เป็นสัญญา เมื่อตรัสธรรมมิชสัญญา ก็เป็นธรรมมิ
ชสัญญา เมื่อตรัสสังขาร ก็เป็นสังขาร เมื่อตรัสธรรมมิชสังขาร ก็
เป็นธรรมมิชสังขาร เมื่อตรัสวิญญาน ก็เป็นวิญญาน เมื่อตรัสธรรมมิ
ชวิญญาน ก็เป็นธรรมมิชวิญญาน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
โฆหารกถา จบ

- นิโรธกถา
- [๖๙๑] ส. นิโรธ เป็น สอง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ทกขนิโรธ เป็น สอง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ทกขนิโรธ เป็น สอง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. นิโรธสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. นิโรธสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ทกขสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. นิโรธสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สมุทัยสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. นิโรธสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มรรคสังขจะ เป็น สอง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. นิโรธสังขจะเป็น สอง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ตามะ ๑- (ที่ด้านทันทาน) เป็น สอง หรือ ฯลฯ เณระ (ที่เร้น)
เป็น สอง หรือ... สรณะ (ที่พึง) เป็น สอง หรือ... ปรายณะ
(ที่หมาย) เป็น สอง หรือ... อัจจุตะ (ที่มัน) เป็น สอง หรือ...
อมตะ เป็น สอง หรือ ฯลฯ นิพพาน เป็นสอง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. นิพพานเป็นสอง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มีความสูงและต่ำ ความเลวและประณีต ความยิ่งและหย่อนเขตแดน
ความแตกต่าง ร่องรอย ระหว่าง แห่งนิพพานทั้งสอง หรือ?
๑๑. คำว่า ตามะ เป็นต้นนี้ เป็นไวพจน์ของ นิพพาน .
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๖๙๒] ส. นิโรธเป็นสองหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา (โลกุตตรญาณ) จะพิจารณา
แล้วให้ดับได้ มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา จะพิจารณาแล้ว
ให้ดับได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า นิโรธเป็นสอง
- [๖๙๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า นิโรธเป็นสองหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ทั้งที่ดับแล้วด้วยปัญญา
เป็นเครื่องพิจารณา ต่างก็ย่อยยับไปสิ้นแล้ว มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. หากว่า สังขารทั้งที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ทั้งที่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ต่างก็ย่อยยับไปสิ้นแล้ว ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า นิโรธเป็นสอง

[๖๙๔] ส. นิโรธเป็นสอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. สังขารที่ดับแล้วด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ชื่อว่าดับแล้วเพราะอาศัย อริยมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. แม้สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ก็ชื่อว่าดับแล้วเพราะอาศัยอริยมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๕] ส. นิโรธเป็นสองหรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. สังขารที่ดับแล้วด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ย่อมไม่เกิดขึ้นได้อีกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. สังขารที่มีได้ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ก็ย่อมไม่เกิดขึ้นได้อีกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า นิโรธเป็นสอง

นิโรธกถา จบ .

วรรคที่ ๒ จบ .

วรรคที่ ๓

ผลกถา

[๖๙๖] สกวาที กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวกหรือ?

ป.ร. ถูกแล้ว

- ส. กำลังของตถาคต ก็คือ กำลังของพระสาวก กำลังของพระสาวก ก็คือ กำลังของพระตถาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๗] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. กำลังของพระตถาคตอันนั้น กำลังของพระสาวกก็อันนั้นแหละ กำลังของพระสาวกอันนั้น กำลังของพระตถาคตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๘] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. กำลังของพระตถาคตเช่นใด กำลังแห่งพระสาวกก็เช่นนั้นกำลังแห่งพระสาวกเช่นใด กำลังของพระตถาคตก็เช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๙] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. บรพประโยชน์ บรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรมแห่งพระตถาคต เช่นใด บรพประโยชน์ บรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรม แห่งพระสาวกก็เช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๐๐] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. พระตถาคต คือ พระชินะ พระศาสดา พระสัมมาสัมพุทธะ พระสัพพัญญู (ผู้รู้ธรรมทั้งปวง) พระสัพพทสสารี (ผู้เห็นธรรมทั้งปวง) พระธรรมสามี (เจ้าแห่งธรรม) พระธรรมปฏิสนธิ (ผู้มีธรรมเป็นท่อน้ำเลี้ยง) หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. พระสาวก ก็คือ พระชินะ พระศาสดา พระสัมมาสัมพุทธะ พระสัพพัญญู พระสัพพทสสารี พระธรรมสามี พระธรรมปฏิสนธิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๑] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคต เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้บังเกิดให้บังเกิดขึ้น เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้ปรากฏให้ปรากฏขึ้น เป็นผู้กล่าวมรรคที่ใครๆ มิเคยได้กล่าว เป็นผู้รู้มรรค เป็นผู้รู้แจ้งมรรค เป็นผู้ฉลาดในมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวก ก็เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้บังเกิดให้บังเกิดขึ้น เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้ปรากฏให้ปรากฏขึ้น เป็นผู้กล่าวมรรคที่ใครๆ มิเคยได้กล่าว เป็นผู้รู้มรรค เป็นผู้รู้แจ้งมรรค เป็นผู้ฉลาดในมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๒] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวก เป็นพระสัพพัญญู เป็นพระสัพพทสสารี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๓] ป. พระสาวกรู้ฐานะและอฐานะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ฐานะและอฐานะ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งฐานะและอฐานะ ทั่วไปแก่พระสาวก ดังนี้

[๓๐๔] ป. พระสาวกรู้ผลอันสุกพิเศษโดยฐานะ โดยเหตุแห่งกรรมสมาทนทั้งอดีตอนาคตและปัจจุบัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ผลอันสุกพิเศษโดยฐานะ โดยเหตุแห่งกรรมสมาทนทั้งอดีตอนาคตและปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งผลอันสุกพิเศษโดยฐานะ โดยเหตุแห่งกรรมสมาทนทั้งอดีตอนาคตและปัจจุบัน ทั่วไปแก่พระสาวก

[๓๐๕] ป. พระสาวก รู้ปฏิบัติอันนำไปสู่คติทั้งปวง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ปฏิบัติอันนำไปสู่คติทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งปฏิบัติอันจะนำไปในคติทั้งปวง ทั่วไปแก่พระสาวก ดังนี้

[๓๐๖] ป. พระสาวกรู้โลกอันมีธาตุต่างๆ มีธาตุมิใช่น้อย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้โลกอันมีธาตุต่างๆ มีธาตุมิใช่น้อย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งโลกอันมีธาตุต่างๆ มีธาตุมิใช่น้อย ทั่วไปแก่พระสาวก

[๓๐๗] ป. พระสาวก รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีอริมิต (อริยาศัย) ต่างๆ กัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวก รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีอริมิตต่างๆ กัน ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีอริมิตต่างๆ กัน ทั่วไปแก่พระสาวก

[๓๐๘] ป. พระสาวก รู้ความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฉาน วิโมกข สมาริ และสมาบัติ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวก รู้ความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฉาน วิโมกข สมาริ และสมาบัติ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฉาน วิโมกข สมาริ และสมาบัติ ทั่วไปแก่พระสาวก

[๓๐๙] ป. พระสาวกรู้ญาณเป็นเครื่องระลึกถึงขั้นที่เคยอยู่อาศัยในกาลก่อน (ระลึกชาติหนหลังได้) หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ญาณเป็นเครื่องระลึกถึงขั้นที่เคยอยู่อาศัยในกาลก่อน ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งญาณเป็นเครื่องระลึกถึงขั้นที่เคยอยู่อาศัยในกาลก่อน ทั่วไปแก่

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

พระสาวก

[๗๑๐] ป. พระสาวกรู้จิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้จิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้หนะท่าน
จึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งจิตและอุปบัติ
แห่งสัตว์ทั้งหลาย ทัวไปแก่พระสาวก

[๗๑๑] ป. อาสวะทั้งหลาย ทั้งของพระตถาคต ทั้งพระสาวกต่างก็สิ้นไปแล้ว มีใช่
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มีเหตุอะไร ที่ทำให้ต่างกันระหว่างความสิ้นอาสวะแห่งพระตถาคต
กับความสิ้นอาสวะแห่งพระสาวก หรือในระหว่างความหลุดพ้นแห่ง
พระตถาคต กับความหลุดพ้นแห่งพระสาวก หรือ?

ส. ไม่มี

ป. หากว่า ไม่มีเหตุอะไร ที่ทำให้ต่างกันระหว่างความสิ้นอาสวะแห่ง
พระตถาคต กับความสิ้นอาสวะแห่งพระสาวก หรือในระหว่างความ
หลุดพ้นแห่งพระตถาคต กับความหลุดพ้นแห่งพระสาวก ด้วยเหตุนี้
หนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความ
สิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ทัวไปแก่พระสาวก

[๗๑๒] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้ง
หลาย ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ทัวไปแก่
พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๓] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้ง
หลาย ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้ง
หลาย ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๔] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ไม่ทัวไปแก่
พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้ง
หลาย ไม่ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๕] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย
ไม่ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย
ไม่ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๖] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทริย
ไม่ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามความจริงในฐานะและอฐานะ ไม่ทัวไป
แก่พระสาวกหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๗] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทริย
ไม่ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย
ไม่ทัวไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๘] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ทัวไปแก่
พระสาวก หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์
ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๙] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย
ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์
ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พลกถา จบ .

อรียันติกถา

[๗๒๐] สกวาที กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ เป็น
อริยะ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล
เป็นสกทาคามีมรรค เป็นสกทาคามีผล เป็นอนาคามีมรรค เป็นอนาคา
มิผล เป็นอรหัตมรรค เป็นอรหัตผล เป็นสติปัญญา เป็นสัมมปธาน
เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๑] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีสัญญาตะ เป็นอาารมณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีสัญญาตะ เป็นอาารมณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ใน
พระทัยซึ่งสัญญาตะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ใน
พระทัยซึ่งสัญญาตะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มือนิมิตตะเป็นอาารมณ หรือ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอาารมณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอัปปณิหิตะเป็นอาารมณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ใน
พระทัยซึ่งอัปปณิหิตะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ใน
พระทัยซึ่งอัปปณิหิตะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๒] ส. สติปัญญา เป็นอริยะ มีสัญญาตะเป็นอาารมณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ
มีสัญญาตะเป็นอาารมณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ มือนิมิตตะเป็นอารมณฺ์ ฯลฯ มีอัปปณฺ्हิตะ เป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะ เป็นอริยะ มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๓] ส. สัมมปฺปธาน อธิธัมม อินทริยํ พละ โพชฌงค์ เป็นอริยะ มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะเป็นอริยะ มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โพชฌงค์เป็นอริยะ มือนิมิตตะเป็นอารมณฺ์ ฯลฯ มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะเป็นอริยะ มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๔] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สติปัฏฐานเป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มือนิมิตตะเป็นอารมณฺ์ ฯลฯ มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สติปัฏฐานเป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณฺ์ ฯลฯ มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมปฺปธาน ฯลฯ โพชฌงค์ เป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีอัปปณฺ्हิตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๕] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจติและอุปฺบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๖] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจติและอุปฺบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มีสญฺญตะเป็นอารมณฺ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจติและอุปฺบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งสญฺญตะด้วย หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจติและอุปฺบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งสญฺญตะด้วย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งอุปปณฺหิตะด้วย หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งอุปปณฺหิตะด้วย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๗] ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ มีสญฺญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัมมปฺปธาน ฯลฯ โพชฌงค์ เป็นอริยะ มีสญฺญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๘] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีสญฺญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีอุปปณฺหิตะ เป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๒๙] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามความจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีสญฺญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอุปปณฺหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมปฺปธาน ฯลฯ โพชฌงค์ เป็นอริยะ แต่ไม่ฟังกล่าวว่า มีอุปปณฺหิตะ เป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๐] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๑] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจิตและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๒] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ไม่ฟังกล่าวว่า เป็นอริยะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็ไม่พึงกล่าวว่าเป็นนริยะ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๓] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในเจตติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่าเป็นนริยะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็ไม่พึงกล่าวว่าเป็นนริยะ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๔] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นนริยะ มีสัพพัญญุตเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะก็เป็นนริยะ มีสัพพัญญุตเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นนริยะ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มื้อปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะก็เป็นนริยะ มื้อปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๕] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นนริยะ มีสัพพัญญุตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มื้อปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในเจตติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ก็เป็นนริยะ มื้อปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๖] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นนริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่ามีสัพพัญญุตเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นนริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่ามีสัพพัญญุตเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นนริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่ามีนนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มื้อปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็เป็นนริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่ามีปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๗] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในเจตติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นนริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่ามีสัพพัญญุตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มือนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มื้อปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็เป็นนริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่ามีปณฺธิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- อรียันติกถา จบ .

วิมจจติกถา

[๗๓๘] สกวาที จิตมึรอะหลุตพันฺนํ ได้ หรือ?

ปราวาที ถูกแล้ว

- ส. จิตสหารคตด้วยราคะ เกิดพร้อมกับราคะ ระคนด้วยราคะ สัมปยุตด้วยราคะ ปรากฏพร้อมด้วยราคะ แปรไปตามราคะ เป็นอกุศล เป็นโลภียะ

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญญาชน เป็นอารมณ์ของ
 คันถะ เป็นอารมณ์ของโอหะ เป็นอารมณ์ของโยคะ เป็นอารมณ์ของ
 นิวารณ เป็นอารมณ์ของปรามาสะ เป็นอารมณ์ของอุปทาน เป็นอารมณ์
 ของสังกิเลส หลุดพ้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๓๙] ส. จิตมีผัสสะหลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตมีราคะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๐] ส. จิตมีเวทนา ฯลฯ จิตมีสัญญา ฯลฯ จิตมีเจตนา ฯลฯ จิตมีปัญญา
 หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตมีราคะหลุดพ้นได้ หลุดพ้นได้ทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๑] ส. จิตมีผัสสะ มีราคะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต
 หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๒] ส. จิตมีเวทนา มีราคะ ฯลฯ จิตมีสัญญา มีราคะ ฯลฯ จิตมีเจตนา มีราคะ
 ฯลฯ จิตมีปัญญา มีราคะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและ
 จิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๓] ส. จิตมีโทสะ หลุดพ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตสหระตด้วยโทสะ เกิดพร้อมกับโทสะ ระคนด้วยโทสะ สัมปยุตด้วย
 โทสะ ปรากฏพร้อมกับโทสะ แปรไปตามโทสะ เป็นอกุศล เป็นโลภียะ
 เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หลุดพ้นได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๔] ส. จิตมีผัสสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตมีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๕] ส. จิตมีเวทนา ฯลฯ จิตมีสัญญา ฯลฯ จิตมีเจตนา ฯลฯ จิตมีปัญญา
 หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตมีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๖] ส. จิตมีผัสสะ มีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต
 หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๗] ส. จิตมีเวทนา มีโทสะ ฯลฯ จิตมีสัญญา มีโทสะ ฯลฯ จิตมีเจตนา มี
 โทสะ ฯลฯ จิตมีปัญญา มีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้ง
 ปัญญาและจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๗๔๘] ส. จิตมีโมหะ หลุดพ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตสหระตด้วยโมหะ เกิดพร้อมกับโมหะ ระคนด้วยโมหะ สัมปยุตด้วย
 โมหะ ปรากฏพร้อมกับโมหะ แปรไปตามโมหะ เป็นอกุศล เป็นโลภียะ
 เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หลุดพ้นได้ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๔๙] ส. จิตมีผัสสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จิตมีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๐] ส. จิตมีเวทนา ฯลฯ จิตมีสัญญา ฯลฯ จิตมีปัญญา หลุดพ้น
ได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จิตมีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๑] ส. จิตมีผัสสะ มีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและ
จิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๒] ส. จิตมีเวทนา มีโมหะ ฯลฯ จิตมีสัญญา มีโมหะ ฯลฯ จิตมีเจตนา
มีโมหะ ฯลฯ จิตมีปัญญา มีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้ง
ปัญญาและจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๓] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า จิตมีราคะ มีโทสะ มีโมหะ หลุดพ้นได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จิตที่ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ หมดกิเลส หลุด
พ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ถ้าอย่างนั้น จิตมีราคะ มีโทสะ มีโมหะ ก็หลุดพ้นได้ละสิ
วิมจจติกถา จบ .

วิมจจมานกถา

- [๗๕๔] สกวาที จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ส่วนหนึ่งหลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังไม่หลุดพ้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๕] ส. ส่วนหนึ่งหลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังไม่หลุดพ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ส่วนหนึ่ง เป็นพระโสดาบัน อีกส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระโสดาบัน ส่วน
หนึ่ง ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่-
ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล อีกส่วนหนึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่
ซึ่งโสดาปัตติผล ส่วนหนึ่ง เป็นพระโสดาบัน ผู้สัสตชัตตปรมะ ผู้ไกล-
ไกละ ผู้เอกพีชี ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธร-
เจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล
อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๖] ส. ส่วนหนึ่ง หลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่ง ยังไม่หลุดพ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ส่วนหนึ่ง เป็นพระสกทาคามี อีกส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระสกทาคามี ส่วน
หนึ่ง ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่-
ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งสกทาคามีผล อีกส่วนหนึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยกาย
อยู่ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๕๗] ส. ส่วนหนึ่ง หลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่ง ยังไม่หลุดพ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่งถึง
แล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วย
กายอยู่ ซึ่งอนาคามีผล อีกส่วนหนึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ผล ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรีณิพพายี ผู้อุปหัจจปรีณิพพายี
ผู้สังขารปรีณิพพายี ผู้สังขารปรีณิพพายี ผู้ทฐังโสโตกนิฏฐคามิ
อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้ทฐังโสโตกนิฏฐคามิ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๘] ส. ส่วนหนึ่งหลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังไม่หลุดพ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ส่วนหนึ่งเป็นพระอรหันต์ อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ส่วนหนึ่ง
ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้อง
ด้วยกายอยู่ ซึ่งอรหัตผล อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัต-
ผล ส่วนหนึ่งปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ส่วนหนึ่งทำให้แจ้ง
แล้วซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง อีกส่วนหนึ่งไม่ทำให้แจ้งแล้วซึ่งธรรมที่ควร
ทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๙] ส. จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตหลุดพ้นแล้วในขณะที่เกิดขึ้น ยังหลุดพ้นอยู่ในขณะดับไป หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๐] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อบุคคลนั้น รุ้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้
จิตย่อมหลุดพ้นแม้อาจกมาสวะ จิตย่อมหลุดพ้นแม้อาจกาสวะ
จิตย่อมหลุดพ้นแม้อาจกอริขาสวะ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมื่อยุจจึง มีไช
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น จิตที่หลุดพ้นแล้ว ก็ยังหลุดพ้นอยู่นะสิ

[๗๖๑] ส. จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลนั้น เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว เป็นจิต
บริสุทธิ์ ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเครื่องยั่วชวน ปราศจากอุปกิเลส เป็นจิต-
อ่อน การแก่การงาน ถึงความเป็นจิตไม่หวั่นไหวตั้งอยู่แล้วอย่างนี้
ย่อมโน้มจิตไปเพื่อญาณเป็นเครื่องสิ้นไปแห่งอาสวะ ดังนี้ ๒- เป็นสูตร
มื่อยุจจึง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่

[๗๖๒] ส. จิตที่หลุดพ้นอยู่ มื่อยุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตที่กำหนดอยู่ ชัดเคื่องอยู่ หลงอยู่ เสร้าหมองอยู่ มื่อยุ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตมีแต่กำหนดแล้วและไม่กำหนดแล้ว ชัดเคื่องแล้วและไม่ชัดเคื่องแล้ว
หลงแล้วและไม่หลงแล้ว ขาดแล้วและไม่ขาดแล้ว ตกแล้วและไม่ตก
แล้ว อันปัจฉัยทำแล้วและอันปัจฉัยไม่ทำแล้ว เท่านั้น มีไชหรือ?

๑๑. ม. อุ. ข้อ ๒๖ หน้า ๒๔ ๒. ม. อุ. ข้อ ๒๖ หน้า ๒๔

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าจิตมีแต่กำหนดแล้วและไม่กำหนดแล้ว ชัดเคื่องแล้วและไม่ชัดเคื่องแล้ว
หลงแล้วและไม่หลงแล้ว ขาดแล้วและไม่ขาดแล้ว ตกแล้วและไม่
ตกแล้ว อันปัจฉัยทำแล้วและอันปัจฉัยไม่ทำแล้ว เท่านั้น ก็ต้องไม่กล่าว
ว่า จิตหลุดพ้นอยู่ มื่อยุ

วิมูจจมานกถา

อัฐมกถา

[๗๖๓] สกวาที บุคคลที่ ๘ ๑- ละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นพระโสดาบัน เป็นผู้ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว
กระทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๔] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ เป็นพระโสดาบัน เป็นผู้ถึงแล้ว ฯลฯ ถูกแล้ว ด้วยกายอยู่
 ซึ่งโสดาปัตติผล หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๗๖๕] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?
๑๑. บุคคลที่ ๘ คือ พระอริยบุคคล ผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือวิจิกจนา ฯลฯ สิ้นพตปรามาสได้แล้ว หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๗๖๖] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกจนาได้แล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือวิจิกจนาได้แล้ว หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกจนาได้แล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือทิฏฐิ ฯลฯ สิ้นพตปรามาสได้แล้ว หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๗๖๗] ส. บุคคลที่ ๘ ยังละอนุสัยคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละอนุสัยคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกจนาไม่ได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละอนุสัยคือวิจิกจนา ฯลฯ สิ้นพตปรามาสไม่ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละสิ้นพตปรามาสไม่ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกจนาไม่ได้ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๗๖๘] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังมรรคให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังสติปัญฐานให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังสัมมปปธาน ฯลฯ ยังโพช-
 ฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๗๖๙] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกจนาได้แล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลที่ ๘ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละ
 เครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกจนา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๗๗๐] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่ได้ยังมรรคให้เกิดเพื่อละเครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. เครื่องกัณฐมรุมคือทิฏฐิอันบุคคลที่ ๘ ละได้แล้ว ด้วยธรรมที่มีมรรค
 เป็นโลกียะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส
 หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลที่ ๘ ไม่ได้ยังสติปัฏฐาน ฯลฯ ยังโพชนงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูอื่นบุคคลที่ ๘ ละได้แล้ว ด้วยธรรมที่มีไขมรรคเป็นโลกียะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๗๑] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่ได้ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ไม่ได้ยังสติปัฏฐาน ฯลฯ ยังโพชนงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉา อื่นบุคคลที่ ๘ ละได้แล้วด้วยธรรมที่มีไขมรรคเป็นโลกียะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๗๒] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. เครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูยังจักเกิดขึ้น หรือ?
- ส. จักไม่เกิดขึ้น
ป. หากว่า จักไม่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว
[๗๗๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. เครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉายังจักเกิดขึ้น หรือ?
- ส. จักไม่เกิดขึ้น
ป. หากว่า จักไม่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ และเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว
[๗๗๔] ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละอนุสัยคือทัญญูได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๗๕] ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละอนุสัยคือวิจิกิจฉา ฯลฯ สิ้นพหุปรามาสได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๗๖] ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละอนุสัยคือวิจิกิจฉา ฯลฯ สิ้นพหุปรามาสได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๗๗] ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ใดตรรก เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือทัญญูได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๗๗๘] ส. บุคคลที่ ๘ เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ใดตรรก เชื่อว่าละเครื่องกัณฐมรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อัฐมกถา จบ.

อัฐมกัสน อินทริยกถา

[๓๓๙] สกาวาที บุคคลที่ ๘ ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีศรัทธา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๐] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีวิริยอินทริย์ ฯลฯ ไม่มีสติอินทริย์ ฯลฯ ไม่มีสมาธิอินทริย์ ฯลฯ ไม่มีปัญญินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีปัญญา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๑] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีวิริยะ ฯลฯ มีสติ ฯลฯ มีสมาธิ ฯลฯ มีปัญญา หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญินทริย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๒] ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน มิมนินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน มิมนินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา มีปัญญินทริย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๓] ส. บุคคลที่ ๘ มีโสมนัส มีโสมนัสสินทริย์ ฯลฯ มีชีวิต มีชีวิตินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีชีวิต มีชีวิตินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีวิริยะ ฯลฯ มีปัญญา มีปัญญินทริย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๔] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน แต่ไม่มีมิมนินทริย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๕] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีโสมนัส แต่ไม่มีโสมนัสสินทริย์ ฯลฯ มีชีวิต แต่ไม่มีชีวิตินทริย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๖] ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน แต่ไม่มีมิมนินทริย์ ฯลฯ มีโสมนัส แต่ไม่มีโสมนัสสินทริย์ ฯลฯ มีชีวิต แต่ไม่มีชีวิตินทริย์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๗] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้ไม่มีศรัทธา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีวิริยอินทริย์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้เกียจคร้าน ละความเพียร หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีสตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้ลุ่มสติ ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีสมาธิ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้ไม่มีสมาธิ มีจิตวอกแวก หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๘๘] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้มียุญาทรม บ้าน้ำลาย (โง่เขลา) หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๘๙] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา และศรัทธานั้นเป็นนียยานิกะ (เครื่องนำออกไป) หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา และศรัทธานั้นเป็นนียยานิกะก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ไม่มีสัทธินทรีย์
- ส. บุคคลที่ ๘ มีวิริยะ และวิริยะนั้นเป็นนียยานิกะ ฯลฯ มีสติ และสตินั้นเป็นนียยานิกะ ฯลฯ มีสมาธิ และสมาธิเป็นนียยานิกะ ฯลฯ มีปัญญา และปัญญานั้นเป็นนียยานิกะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลที่ ๘ มีปัญญา และปัญญานั้นเป็นนียยานิกะก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ไม่มีปัญญินทรีย์
- [๓๙๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอานาคามิผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ ฯลฯ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๒] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๓] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ ฯลฯ มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอานาคามิผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๓๙๔] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีอินทรีย์ ๕ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย อินทรีย์นี้ ๕ ประการ , ๕ ประการ เป็นโณ สัทธินทรีย์ ๑ วิริยอินทรีย์ ๑ สตินทรีย์ ๑ สมานินทรีย์ ๑ ปัญฺณินทรีย์ ๑ อินทรีย์ ๕ ประการจะนี้แล , ดุรภิกษุทั้งหลาย เพราะความเต็มบริบูรณ์แห่งอินทรีย์ ๕ ประการนี้แล จึงเป็นพระอรหันต์ เพลากว่านั้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้ง ซึ่งอหัตผล เพลากว่านั้น ก็เป็นพระอนาคามี เพลากว่านั้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เพลากว่านั้นก็เป็นพระสกทาคามี เพลากว่านั้นก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามีผล เพลากว่านั้น ก็เป็นพระโสดาบัน เพลากว่านั้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ดุรภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดแล ไม่มีอินทรีย์ ๕ ประการนี้เสียเลย โดยประการทั้งปวง เราเรียกผู้นั้นว่าเป็นคนภายนอก เป็นผู้ตั้งอยู่ในฝ่ายปุถุชน ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลที่ ๘ เป็นคนภายนอก เป็นผู้ตั้งอยู่ในฝ่ายปุถุชน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ถ้าอย่างนั้น บุคคลที่ ๘ ก็มีอินทรีย์ ๕ นะสิ
 อัฐมกิสส อินทริยกถา จป .
๑๑. ส. มหาวาร. ข้อ ๘๘๘ , ๘๘๙ หน้า ๒๖๗
 ทิพพจักขุกถา
 [๓๙๕] สกวาที่ มังสัจฺญ์ อันธรรมอุปถัมภแล้ว เป็นทิพยจักขุ หรือ?
 พรวาที ถูกแล้ว
- ส. มังสัจฺญ์ ก็คือทิพยจักขุ ทิพยจักขุ ก็คือมังสัจฺญ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๖] ส. มังสัจฺญ์ อันธรรมอุปถัมภแล้ว เป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มังสัจฺญ์เป็นเช่นใด ทิพยจักขุก็เป็นเช่นนั้น ทิพยจักขุเป็นเช่นใด มังสัจฺญ์ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๗] ส. มังสัจฺญ์อันธรรมอุปถัมภแล้ว เป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มังสัจฺญ์อันนั้น ทิพยจักขุก็อันนั้นแหละ ทิพยจักขุอันนั้น มังสัจฺญ์ก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๘] ส. มังสัจฺญ์ อันธรรมอุปถัมภแล้ว เป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิสัย อานุภาพ โคจร ของมังสัจฺญ์ เป็นเช่นใด วิสัย อานุภาพ โคจร ของทิพยจักขุ ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๓๙๙] ส. มังสัจฺญ์ อันธรรมอุปถัมภแล้ว เป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นอุปาทินนະแล้วเป็นอนุปาทินนະ ๑- หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
๑๑. อุปาทินนະ-อนุปาทินนະ ดนิตฺเตในธรรมสังคณี ข้อ ๗๗๙ และข้อ ๙๕๕
 [๘๐๐] ส. เป็นอุปาทินนະแล้วเป็นอนุปาทินนະ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๘๐๑] ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๘๐๒] ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. เป็นปริยาป็นนะแล้วเป็นปริยาป็นนะ ๑- หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๘๐๓] ส. มังสจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ทิพยจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว ก็เป็นมังสจักษุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๘๐๔] ส. มังสจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ทิพยจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นปัญญาจักษุ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๘๐๕] ส. มังสจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ทิพยจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นมังสจักษุ หรือ?
 ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 @๑. ปริยาป็นนะ-อปริยาป็นนะ ดุณฺเฑโธในธรรมสังคณี ข้อ ๘๓๑ และข้อ ๘๘๓
 [๘๐๖] ส. มังสจักษุ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. จักษุ มี ๒ อย่างเท่านั้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๘๐๗] ส. จักษุ มี ๒ อย่างเท่านั้น หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสจักษุว่ามี ๓ คือ มังสจักษุ ทิพยจักษุ ปัญญาจักษุ มีไชหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสจักษุว่ามี ๓ คือ มังสจักษุ ทิพยจักษุ ปัญญาจักษุ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า จักษุมี ๒ อย่างเท่านั้น
 [๘๐๘] ส. จักษุมี ๒ อย่างเท่านั้น หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุณฺเฑโธทั้งหลาย จักษุนี้มี ๓ อย่าง, ๓ อย่างเป็นไฉน มังสจักษุ ทิพยจักษุ ปัญญาจักษุ จักษุมี ๓ อย่าง จะนี้แล
 พระผู้มีพระภาคผู้ปรโมกข ได้ตรัสจักษุ ๓ อย่างนี้ คือ มังสจักษุ ทิพยจักษุ และปัญญาจักษุ อันยอดเยี่ยมไว้แล้ว ความเกิดขึ้นแห่งมังสจักษุ เป็นทางแห่งทิพยจักษุ ก็เมื่อใด ญาณ คือ ปัญญาจักษุ อันยอดเยี่ยมเกิดขึ้นแล้ว เมื่อนั้น ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ เพราะการได้จักษุนั้น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจจริง มีไชหรือ?
 @๑. ข. อิตฺตวุตตะ ข้อ ๒๓๙ หน้า ๒๓๐
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ถ้อยคำนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า จักษุมี ๒ อย่างเท่านั้น
 ทิพพจักขุกถา จบ

- ทิพพโสตกถา
 [๘๐๙] สกวาที มังสโสธ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพพโสธ หรือ?
 ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
 ส. มังสโสธ ก็คือทิพพโสธ ทิพพโสธ ก็คือ มังสโสธ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๘๑๐] ส. มังสโสธ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพพโสธ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. มังสโสธเป็นเช่นใด ทิพพโสธก็เป็นเช่นนั้น ทิพพโสธเป็นเช่นใด มังสโสธก็เป็นเช่นนั้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๘๑๑] ส. มังสโสธ อธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพพโสธ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. มังสโสธอันนั้น ทิพพโสธก็อันนั้นแหละ ทิพพโสธอันนั้น มังสโสธก็อันนั้นแหละ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๒] ส. มังสโสธ อังธรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. วิสัย อานาภาพ โจร แห่งมังสโสธ เป็นเช่นใด วิสัย อานาภาพ โจร แห่งทิพยโสธ ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๓] ส. มังสโสธ อังธรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นอุปาตินนะแล้วเป็นอนุปาตินนะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๔] ส. เป็นอุปาตินนะแล้วเป็นอนุปาตินนะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๕] ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๖] ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นปริยาป็นนะแล้วเป็นอปริยาป็นนะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๗] ส. มังสโสธ อังธรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ทิพยโสธ อังธรมอุปถัมภ์แล้ว ก็เป็นมังสโสธ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๘] ส. มังสโสธ อังธรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. โสธมียอย่างเดียวเท่านั้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๑๙] ส. โสธมียอย่างเดียวเท่านั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสโสธว่ามี ๒ อย่าง คือ มังสโสธและทิพยโสธ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสโสธว่ามี ๒ อย่าง คือมังสโสธ และทิพย-
โสธ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โสธมียอย่างเดียวเท่านั้น
ทิพโสธกถา จบ .

ยถากัมมุปคตญาณกถา

- [๘๒๐] สกวาที ยถากัมมุปคตญาณ (ญาณเป็นเครื่องรู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม) เป็นทิพยจักขุ หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ทำไว้ในใจซึ่งความที่สัตว์เป็นไปตามกรรมด้วย เห็นรูปได้ด้วยทิพยจักขุ ด้วย หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๒๑] ส. ทำไว้ในใจซึ่งความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรมด้วย เห็นรูปด้วยทิพย-
จักขุด้วย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๘๒๒] ส. ยถากัมมุปคตญาณ เป็นทิพยจักขุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านี้หนอ ท่านทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยกายทุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยวจีทุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- "เป็นผู้ประกอบด้วยมโนหจรีต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้
 ตีเตียนพระอริยะทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นมัจฉา-
 ทิฏฐิ" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สมทานกรรมคือมัจฉาทิฏฐิ" ดังนี้
 ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้นเข้าถึงแล้วซึ่งอภัย ทศต วิ-
 ชาติ นรก เบื้องหน้าแต่ภพ เพราะกายแตก" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจ
 ซึ่งบทว่า "ก็หรือสัตว์เหล่านั้นะท่านทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบท
 ว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยกายสุจรีต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า
 "เป็นผู้ประกอบด้วยวจีสุจรีต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้
 ประกอบด้วยมโนสุจรีต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ไม่ตีเตียน
 พระอริยะทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นสัมมาทิฏฐิ"
 ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สมทานกรรมคือสัมมาทิฏฐิ" ดังนี้ด้วย
 ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้นเข้าถึงแล้วซึ่งสุคติ โลกสวรรค์ เบื้อง
 หน้าแต่ภพ เพราะกายแตก" ดังนี้ด้วย เห็นรูปด้วยทิพยจักขุด้วย
 หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๘๒๓] ส. ยถากัมมุปคตญาณเป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้น ทานทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ฯลฯ ทำ
 ไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้น ได้เข้าถึงแล้วซึ่งสุคติ โลกสวรรค์ เบื้อง
 หน้าแต่ภพ เพราะกายแตก" ดังนี้ด้วย เห็นรูปด้วยทิพยจักขุด้วย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น
- [๘๒๔] ส. ยถากัมมุปคตญาณเป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลบางคน เป็นผู้ไม่มีทิพยจักขุ เป็นผู้ไม่ได้เฉพาะแล้ว ไม่บรรลุแล้ว
 ไม่กระทำให้แจ้งแล้วซึ่งทิพยจักขุ แต่รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตาม
 กรรมได้มียุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลบางคน เป็นผู้ไม่มีทิพยจักขุ เป็นผู้ไม่ได้เฉพาะแล้ว ไม่
 บรรลุแล้ว ไม่กระทำให้แจ้งแล้วซึ่งทิพยจักขุ แต่รู้ความที่สัตว์ทั้งหลาย
 เป็นไปตามกรรมได้มียุ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ยถากัมมุปคตญาณเป็นทิพยจักขุ
- [๘๒๕] ส. ยถากัมมุปคตญาณเป็นทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านพระสารีบุตร รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ท่านพระสารีบุตร รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม ก็ต้อง
 ไม่กล่าวว่า ยถากัมมุปคตญาณเป็นทิพยจักขุ
- [๘๒๖] ส. ท่านพระสารีบุตร รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านพระสารีบุตร มีทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๘๒๗] ส. ท่านพระสารีบุตร มีทิพยจักขุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านพระสารีบุตร ได้กล่าวคำนี้ไว้ว่า การตั้งความปรารถนา เพื่อปุพ-
 เพนิวาสญาณ ทิพพจักขุญาณ เจโตปริยญาณ อิทธิวิธี ความหมด
 จิตแห่งโสตรธาตุ และจตุปปาตญาณของเราไม่มี ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมี
 อยู่จริง มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยถากัมมุปคตญาณเป็นทิพยจักขุ ดังนี้
 ยถากัมมุปคตญาณกถา จบ

- สังวรกถา
- [๘๒๘] สกวาที ความสำรวมมียุในหมู่เทวดา หรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. ความไม่สำรวมก็มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
๑๑. ข. เกรธาภา ข้อ ๓๙๖ หน้า ๔๐๓
- [๔๒๙] ส. ความไม่สำรวมไม่มีในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสำรวมก็ไม่มีในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๓๐] ส. คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม มีไชหรือ ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้น ก็มีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ท่านจงรับรู้โรคหะ, หากว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมูเทวดา, ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา แต่ไม่ฟังกล่าวว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมูเทวดา ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่ฟังกล่าวว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมูเทวดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา ที่ท่านกล่าวในปัญหานี้ว่า ฟังกล่าวได้ว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา แต่ไม่ฟังกล่าวว่า คีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมูเทวดา ดังนี้ ผิด
- [๔๓๑] ส. ความสำรวมมีอยู่ในมนุษย์ ความไม่สำรวมก็มีอยู่ในหมูมนุษย์นั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา ความไม่สำรวมก็มีอยู่ในหมูเทวดานั้น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๓๒] ส. ความสำรวมมีอยู่ในหมูเทวดา ความไม่สำรวมไม่มีอยู่ในหมูเทวดานั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสำรวมมีอยู่ในหมูมนุษย์ ความไม่สำรวมไม่มีอยู่ในหมูมนุษย์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๓๓] ส. การเว้นจากปาณาติบาต มีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปาณาติบาตก็มีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ตมน์น้ำเมา กล่าวคือสุราและเมรัย มีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ตมน์น้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย ก็อยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๓๔] ส. ปาณาติบาตไม่มีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเว้นจากปาณาติบาต ก็ไม่มีในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ตมน์น้ำเมากล่าวคือ สุราและเมรัย ไม่มีอยู่ในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ตมน์น้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย ก็ไม่มีในหมูเทวดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๓๕] ส. การเว้นจากปาณาติบาตมีอยู่ในหมูมนุษย์ ปาณาติบาตก็มีอยู่ในหมูมนุษย์

นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากปาณาติบาตมียอยู่ในหมูเทวดา ปาณาติบาตก็มีอยู่ในหมูเทวดา นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือ สุรา และเมรัย มียอยู่ในหมูมนุษย์ เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุราและเมรัย ก็มีอยู่ในหมูมนุษย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุรา และเมรัย มียอยู่ในหมูเทวดา เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุราและเมรัย ก็มีอยู่ในหมูเทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๖] ส. การเว้นจากปาณาติบาตมียอยู่ในหมูเทวดา ปาณาติบาตไม่มีในหมูหมวดนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากปาณาติบาตมียอยู่ในหมูมนุษย์ ปาณาติบาตไม่มีในหมูมนุษย์นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุรา และเมรัย มียอยู่ในหมูเทวดา เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุราและเมรัย ไม่มีอยู่ในหมูเทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุรา และเมรัย มียอยู่ในมนุษย์ เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุราและเมรัย ไม่มีในมนุษย์นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๗] ป. ความสำรวมไม่มีในหมูเทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เทวดาทั้งปวง เป็นผู้ลลาญชีวิต เป็นผู้ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ เป็นผู้ประพฤตผิดในกาม เป็นผู้พูดเท็จ เป็นผู้ตั้งอยู่ในความประมาท คือ ดื่มน้ำมากแล้วคือสุราและเมรัย หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้อยคำนั้น ความสำรวมก็มีอยู่ในหมูเทวดา นะสิ
สังวรกถา จบ

อสังญญกถา

[๔๓๘] สกวาที สัณญามียอยู่ในสังญาสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นสังญญภพ เป็นสังญญคติ เป็นสังญญัตตาวาส เป็นสังญญสงสาร เป็นสังญญโยนิ (กำเนิดแห่งสัตว์ผู้มีสังญา) เป็นสังญญัตตภาวปฏิลาภ (การได้อัตภาพแห่งสัตว์ผู้มีสังญา) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๙] ส. เป็นอสังญญภพ เป็นอสังญญคติ เป็นอสังญญัตตาวาส เป็นอสังญญสงสาร เป็นอสังญญโยนิ เป็นอสังญญัตตภาวปฏิลาภ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นสังญญภพ เป็นสังญญคติ เป็นสังญญัตตาวาส เป็นอสังญญสงสาร เป็นอสังญญโยนิ เป็นอสังญญัตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่าสังญามียอยู่ในอสังญาสัตว์ทั้งหลาย

[๔๔๐] ส. สัณญามียอยู่ในอสังญาสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นปัญจโวการภพ ๑- เป็นปัญจโวการคติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๑] ส. เป็นเอกโวการภพ ๒- เป็นเอกโวการคติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ มีไช หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่าเป็นเอกโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อุตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย
[๔๔๒] ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- @๑. ภพมีชนธ ๕ ได้แก่กามภพ และรูปภพ
@๒. ภพมีชนธ ๑ คือมีแต่รูปชนธ ได้แก่อสังขยภพ
[๔๔๓] ส. สัญญามืออยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั่นเป็นสังขยภพ เป็นสังขยคติ เป็นสังขยสัตตาวาส เป็นสังขยสงสาร เป็นสังขยโยนิ เป็นสังขยอุตตภาว-ปฏิลาภ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย และนั่นเป็นสังขยภพ เป็นสังขยคติ เป็นสังขยสัตตาวาส เป็นสังขยสงสาร เป็นสังขยโยนิ เป็นสังขยอุตตภาว-ปฏิลาภ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๔] ส. สัญญามืออยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั่นเป็นปัญจโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย และนั่นเป็นปัญจโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๕] ส. สัญญามืออยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๖] ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย และนั่นเป็นอสังขยภพ เป็นอสังขยคติ เป็นอสังขยสัตตาวาส เป็นอสังขยสงสาร เป็นอสังขยโยนิ เป็นอสังขยอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สัญญามืออยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั่นเป็นอสังขยภพ ฯลฯ เป็นอสังขยอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๗] ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย และนั่นเป็นเอกโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สัญญามืออยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั่นเป็นเอกโวการภพ ฯลฯ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๘] ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย แต่ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาไม่ได้ด้วยสัญญาไม่ได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สัญญามืออยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย แต่ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาไม่ได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า อภิธรรมทั้งหลาย เทวตาชื่ออสังขยัตถ์ มืออยู่ ก็เทวตาเหล่านั้น ย่อมจติจากหมื่น เพราะความเกิดขึ้นแห่งสัญญา ดังนั้นเป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น สัญญาก็มืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย นะสิ
[๔๕๐] ส. สัญญามืออยู่ในอสังขยัตถ์ทั้งหลาย หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ป. มีในกาลบางคราว ไม่มีในกาลบางคราว
ส. เป็นสัญญาสัตว์ในบางคราว เป็นสัญญาสัตว์ในกาลบางคราว เป็นสัญญา-
ภพในกาลบางคราว เป็นสัญญาภพในกาลบางคราว เป็นปัญจโวการภพ
ในกาลบางคราว เป็นเอกโวการภพในกาลบางคราว หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๑] ส. สัญญามืออยู่ในสัญญาสัตว์ทั้งหลายในกาลบางคราว ไม่มีในกาลบางคราว
หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มืออยู่ในกาลไหน ไม่มีในกาลไหน
ป. มืออยู่ในกาลจติ ในกาลอุปบัติ ไม่มีในกาลตั้งอยู่
ส. เป็นสัญญาสัตว์ในกาลจติ ในกาลอุปบัติ เป็นสัญญาสัตว์ในกาลตั้งอยู่
เป็นสัญญาภพในกาลจติ ในกาลอุปบัติ เป็นสัญญาภพในกาลตั้งอยู่ เป็น
ปัญจโวการภพในกาลจติ ในกาลอุปบัติ เป็นเอกโวการภพในกาลตั้งอยู่
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
อสังญกถา จบ .

เนวสัญญานาสัญญายตนกถา

[๔๔๒] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามืออยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. เป็นสัญญาภพ เป็นสัญญาคติ เป็นสัญญาสัตตาวาส เป็นสัญญาสงสาร
เป็นสัญญาโยนิ เป็นสัญญาอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๓] ส. เป็นสัญญาภพ สัญญาคติ สัญญาสัตตาวาส สัญญาสงสาร สัญญาโยนิ
สัญญาอุตตภาวปฏิลาภ มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า เป็นสัญญาภพ เป็นสัญญาคติ ฯลฯ เป็นสัญญาอุตตภาวปฏิลาภ
ก็ต้องไม่กล่าวว่า ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามืออยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ
[๔๔๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามืออยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นเอกโวการภพ คติ ฯลฯ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เป็นจตุโวการภพ ๑- เป็นจตุโวการคติ ฯลฯ อุตตภาวปฏิลาภ มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า เป็นจตุโวการภพ คติ ฯลฯ อุตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามืออยู่ในเนวสัญญายตนภพ
[๔๔๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในสัญญาสัตว์ทั้งหลาย และนั่นเป็นสัญญาภพ
เป็นสัญญาคติ เป็นสัญญาสัตตาวาส เป็นสัญญาสงสาร เป็นสัญญาโยนิ
เป็นสัญญาอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ และนั่นก็เป็น
อสังญาภพ เป็นสัญญาคติ เป็นสัญญาสัตตาวาส เป็นสัญญาสงสาร
เป็นสัญญาโยนิ เป็นสัญญาอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?

- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในสัญญาสัตว์ทั้งหลาย และนั่นเป็นเอกโว-
การภพ คติ ฯลฯ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?

๑๑. ภพมีชั้น ๔ คือ อรูปชั้น ๔ ได้แก่ อรูปภพ

- ส. ถูกแล้ว
ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในเนวสัญญายตนภพ และนั่นก็เป็นเอก
โวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๔๔๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ และนั่นเป็น
สัญญาภพ สัญญาคติ ฯลฯ สัญญาอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามืออยู่ในสัญญาสัตว์ทั้งหลาย และนั่นเป็นสัญญาภพ
สัญญาคติ ฯลฯ สัญญาอุตตภาวปฏิลาภ หรือ?

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

สัญญาที่อยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แนวสัญญานาสัญญาตนภพ เป็นจตุโวการภพ สัญญาที่อยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖๕] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ๑- ในแนวสัญญานาสัญญาตนภพ หากกล่าวว่าไม่ว่า มีสัญญาหรือว่าไม่มีสัญญา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นแนวสัญญานาสัญญาตนภพ มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่าเป็นแนวสัญญานาสัญญาตนภพ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ในแนวสัญญานาสัญญาตนภพ หากกล่าวว่าไม่ว่ามีสัญญาหรือ? ว่าไม่มีสัญญา

[๘๖๖] ส. เพราะทำอธิบายว่า เป็นแนวสัญญานาสัญญาตนภพ จึงกล่าวว่าไม่ว่า สัญญาที่อยู่ในภพหรือว่าไม่อยู่ในแนวสัญญานาสัญญาตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะทำอธิบายว่า เป็นอทุกขมสุขเวทนา จึงกล่าวว่าไม่ว่าเวทนา หรือว่ามีใช่เวทนา ในอทุกขมสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

แนวสัญญานาสัญญาตนภพ จบ

วรรคที่ ๓ จบ

วรรคที่ ๔

คิหิสส อรหตักถา

[๘๖๗] สกวาที คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. คิหิสัญญาชนของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

๑๑. คำนี้เดิมเข้ามาในเวลาแปล เพื่อให้เข้ากับกระบวนการความต่อไป และเมื่อเทียบกับสัญญาถากก็เห็นว่า บาลีตรงนี้ @ควรเป็น "นวัตตพฺพํ เนวสํญาณาสํญาตนํ . . ."

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คิหิสัญญาชนของพระอรหันต์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คิหิสัญญาชนของพระอรหันต์ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า คฤหัสถ์ พึงเป็นพระอรหันต์ได้

[๘๖๘] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คิหิสัญญาชนอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็น จตตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไป เป็นธรรมดาแล้ว มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คิหิสัญญาชนอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นจตตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้

[๘๖๙] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คฤหัสถ์ใดๆ ที่ยังมีได้ละคิหิสัญญาชนแล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ในปัจจุบันเที่ยงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คฤหัสถ์ใดๆ ที่ยังมีได้ละคิหิสัญญาชนแล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ในปัจจุบันเที่ยงไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ดังนี้

[๘๗๐] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บริพาชก ผู้วิจลโคตร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า ข้าแต่พระ โคตมผู้เจริญ คฤหัสถ์ใดๆ ที่ยังมีได้ละคิหิสัญญาชน แล้วเป็นผู้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะกายแตกมียูหรือหนอ พระผู้มีพระ
ภาคตรัสตอบว่า ดูกรวิจจะ ไม่มีภคฺยฺสฺสํ ไรๆ ที่ยังมีได้ละภคฺยฺสฺสํ-
โยชนแล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้เพราะกายแตก ดังนี้ ๑- เป็น
สูตรมียูจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ภคฺยฺสฺสํเป็นพระอรหันต์ได้ ดังนี้

[๘๓๑] ส. ภคฺยฺสฺสํเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ทรงเสพเมถุนธรรม พึงยังเมถุนธรรมให้เกิดขึ้น พึงนอนที่
นอนอันคับแคบด้วยบุตร พึงใช้ผ้ากาสิกและจวนจันทน์ พึงทัดทรงดอก
ไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ พึงยินดีเงินทอง พึงรับแพะ แกะ ไก่
สุกร พึงรับช้าง วัว ม้า ลา พึงรับนกกะทา นกคุ่ม และหางนกยูง
พึงทรงเกี้ยว (เครื่องประดับมวยผม) มีข้าวอันเหลือเฟือ พึงทรงผ้าขาวมีชาย
ยาว พึงเป็นผู้ครองเรือนตลอดชีวิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ภคฺยฺสฺสํเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ยสฺสกลบุตร อุตฺตยภคฺยฺสฺสํ เสตฺมาณพ ได้บรรลฺพพระอรหันต์ทั้งเพศภคฺยฺสฺสํ
มิใช่หรือ?

๑๑. ม. ม. ข้อ ๑๔๓ หน้า ๒๓๘

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ยสฺสกลบุตร อุตฺตยภคฺยฺสฺสํ เสตฺมาณพ ได้บรรลฺพพระอรหันต์ทั้งเพศ
ภคฺยฺสฺสํ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ภคฺยฺสฺสํเป็นพระอรหันต์
ได้

คฺยฺสฺสํ อรหตฺติกา จป

อุปิตติกา

[๘๓๓] สกฺวาที เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. เป็นพระโสดาบันพร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๔] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกฺวาทีพร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๕] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นพระอนาคามีพร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๖] ส. เป็นพระโสดาบันพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นพระโสดาบันพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๓๗] ส. เป็นพระสกฺวาทีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นพระสกฺวาทีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๓๘] ส. เป็นพระอนาคามีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นพระอนาคามีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๓๙] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาริปฺตฺรเถระ เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโมคคัลลานเถระ ฯลฯ พระมหากัสสปเถระ ฯลฯ พระมหากัจจายน-

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 เถระ ฯลฯ พระมหาโกฏฐิตเถระ ฯลฯ พระมหาปณฺธุเถระ เป็น
 พระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๔๘๐] ส. พระสารีบุตรเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า พระสารีบุตรเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด
 ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้
 [๔๘๑] ส. พระมหาโมคคัลลานเถระ ฯลฯ พระมหากัสสปเถระ มหากัจจายนเถระ
 พระมหาโกฏฐิตเถระ ฯลฯ
 [๔๘๒] ส. พระมหาปณฺธุเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า พระมหาปณฺธุเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด ก็ต้อง
 ไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้
 [๔๘๓] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. ทำให้แจ้งซึ่งพระอรหันต์ได้ด้วยจิตดวงแสงหาการผุดเกิด ๑- อันเป็นโลกียะ
 มีอาสวะ ฯลฯ ประกอบด้วยสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๔๘๔] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. จิตดวงแสงหาการผุดเกิด เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ให้ถึงความสิ้น
 ไปให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ
 ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๔๘๕] ส. จิตดวงแสงหาการผุดเกิด ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็น
 ธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้
 ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส
 มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า จิตดวงแสงหาการผุดเกิด ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ
 ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรม
 ให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลสก็
 ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้
 [๔๘๖] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
๑๑. คำบาลีว่า อุปฺปตฺเตสฺสเณ จิตฺเตน, นี้หมายถึง ปฏิสนธิจิต
 ส. ละราคะได้ ละโทสะได้ ละโมหะได้ ฯลฯ ละอโนตตปปะ ได้ด้วย
 จิตดวงแสงหาการผุดเกิด หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๔๘๗] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. จิตดวงแสงหาการผุดเกิด เป็นมรรค ฯลฯ เป็นสติปัญฐาน เป็น
 สัมมปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ ฯลฯ เป็นโพชฌงค์
 หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๔๘๘] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. กำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยจิตดวง
 แสงหาการผุดเกิด หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๔๘๙] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
 ส. จิตฺตํเป็นมคฺคจิต จิตดวงแสงหาการผุดเกิด เป็นผลจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 อุปฺปตฺติกา จป

อนาสวกถา

[๘๙๐] สกทาที่ ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล เป็นสกทาคามีมรรค เป็นสกทาคามีผล เป็นอนาคามีมรรค เป็นอนาคามีผล เป็นอรหัตมรรค เป็นอรหัตผล เป็นสติปัญญา เป็นสัมมปปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๑] ส. ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. จักขุของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะของพระอรหันต์ ฯลฯ ฆานะของพระอรหันต์ ฯลฯ ชิวหาของพระอรหันต์ ฯลฯ กายของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๒] ส. กายของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๓] ส. กายของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. กายของพระอรหันต์ ยังเข้าถึงการยกย่องและการชมเชย ยังเข้าถึงการตัดและการทำลาย ยังทั่วไปแก่ฝูงกา ฝูงแร้ง ฝูงเหยี่ยว หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ธรรมอันไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ยังเข้าถึงการยกย่องและการชมเชย ยังเข้าถึงการตัดและการทำลาย ยังทั่วไปแก่ฝูงกา ฝูงแร้ง ฝูงเหยี่ยว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๔] ส. พืชพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายของพระอรหันต์หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พืชพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไปในธรรมอันไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๕] ส. กายของพระอรหันต์ ยังจะจองจำ ด้วยเครื่องจองจำคือข้อ ด้วยเครื่องจองจำคือเชือก ด้วยเครื่องจองจำคือตรวน ด้วยเครื่องจองจำคือบ้าน ด้วยเครื่องจองจำคือนิคม ด้วยเครื่องจองจำคือเมือง ด้วยเครื่องจองจำคือชนบท ด้วยเครื่องจองจำ ๕ ประการ ได้หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ธรรมอันไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ยังจะจองจำด้วยเครื่องจองจำคือข้อ ด้วยเครื่องจองจำคือเชือก ด้วยเครื่องจองจำคือตรวน ด้วยเครื่องจองจำคือบ้าน ด้วยเครื่องจองจำคือนิคม ด้วยเครื่องจองจำคือเมือง ด้วยเครื่องจองจำคือชนบท ด้วยเครื่องจองจำ ๕ ประการ ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๖] ส. ฌีวา พระอรหันต์ให้จิรวแก่ปฤชณ จิรวนั้นไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิรวนั้นไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็นั้นแหละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มรรคไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผล สติปัญฐาน สัมมปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๓] ส. ฌิว่า พระอรหันต์ ให้บิณฑบาต ให้เสนาสนะ ให้คิลานปัจฉัยเภสัชชบริขาร แก่ปุถุชน คิลานปัจฉัยเภสัชชบริขารนั้น ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. คิลานปัจฉัยเภสัชชบริขารนั้น ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของเป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มรรคไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผล สติปัญฐาน สัมมปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๔] ส. ฌิว่า ปุถุชน ถวายจีวรแก่พระอรหันต์ จีวรนั้นเป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๔๙๕] ส. จีวรนั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รากจะเป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โทสะ โมหะ ฯลฯ อนัตตูปปะ เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๐๐] ส. ฌิว่า ปุถุชน ถวายบิณฑบาต ถวายเสนาสนะ ถวายคิลานปัจฉัยเภสัชชบริขารแก่พระอรหันต์ คิลานปัจฉัยเภสัชชบริขารนั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๕๐๑] ส. คิลานปัจฉัยเภสัชชบริขารนั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รากจะเป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อนัตตูปปะ เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว
ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๐๒] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ
หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระอรหันต์เป็นผู้ไม่มีอาสวะ มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ไม่มีอาสวะ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า
ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ดังนี้
อนาสวกถา จบ

สมันนาตคกถา

- [๙๐๓] สกวาที พระอรหันต์ประกอบด้วยผล ๔ หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยผัสสะ ๔ ด้วยเวทนา ๔ ด้วยสัญญา ๔ ด้วย
เจตนา ๔ ด้วยจิต ๔ ด้วยศรัทธา ๔ ด้วยวิริยะ ๔ ด้วยสติ ๔ ด้วย
สมาธิ ๔ ด้วยปัญญา ๔ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๐๔] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยผล ๓ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอนาคามีประกอบด้วยผัสสะ ๓ ฯลฯ ด้วยปัญญา ๓ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๐๕] ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยผล ๒ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยผัสสะ ๒ ฯลฯ ด้วยปัญญา ๒ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๐๖] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์เป็นพระโสดาบันผู้สัจตชัตตปรมะ ผู้ไกลังไกละ ผู้เอกพีซี
หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามีผล หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์เป็นพระสกทาคามี หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามีผล หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์เป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ผู้
อสังขารปรินิพพายี ผู้สังขารปรินิพพายี ผู้ทุทังโสโตกนิฏฐคามิ
หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๐๗] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอนาคามีเป็นพระโสดาบันผู้สัจตชัตตปรมะ ผู้ไกลังไกละ ผู้เอกพีซี
หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอนาคามีประกอบด้วยสกทาคามีผลหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอนาคามีเป็นพระสกทาคามีหรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๐๘] ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีเป็นพระโสดาบันผู้สัจตชัตตปรมะ ผู้ไกลังไกละ ผู้เอกพีซี
หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๙] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล ฟังกล่าวว่า โสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์องค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๐] ส. ผู้ประกอบด้วยสกทาคามีผล ฟังกล่าวว่า สกทาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามีผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์องค์นั้น พระสกทาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๑] ส. ผู้ประกอบด้วยอนาคามีผล ฟังกล่าวว่า อนาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามีผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์องค์นั้น พระอนาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๒] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล ฟังกล่าวว่า โสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๓] ส. ผู้ประกอบด้วยสกทาคามีผล ฟังกล่าวว่า สกทาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีประกอบด้วยสกทาคามีผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีองค์นั้น พระสกทาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๔] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล ฟังกล่าวว่า โสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๕] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๙๑๖] ส. พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิวิจิกิจฉา สัมม-
พตปราคาส รากะที่เป็นอุปายคามิ โทสะที่เป็นอุปายคามิ โมหะที่เป็น
อุปายคามิ ไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโมหะที่เป็นอุปายคามินั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๗] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามีผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยสกทาคามีผลไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เลยสกทาคามีผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามีผล

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๙๑๘] ส. พระอรหันต์เลยสภากาฬมิลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยสภากาฬมิลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยสภากาฬมิลมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบไปแล้ว ยังชื่อว่า ประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๙] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยอนาคามิผลไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เลยอนาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามิผล

[๙๒๐] ส. พระอรหันต์เลยอนาคามิผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยอนาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยอนาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดไปแล้ว ยังชื่อว่า ประกอบด้วยพยาบาทอย่างละเอียดนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๑] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอนาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๙๒๒] ส. พระอนาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอุปายคามีไปแล้ว ยังชื่อว่า ประกอบด้วยโมหะที่เป็นอุปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๓] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยสภากาฬมิล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยสภากาฬมิลไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอนาคามีเลยสภากาฬมิลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยสภากาฬมิล

[๙๒๔] ส. พระอนาคามีเลยสภากาฬมิลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยสภากาฬมิลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยสภากาฬมิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๕] ส. พระสภากาฬมิลประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสภากาฬมิลเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสภากาฬมิลเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระสภากาฬมิลประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๙๒๖] ส. พระสภากาฬมิลเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสภากาฬมิลเลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอุปายคามีไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโมหะที่เป็นอุปายคามีนั้น หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๒๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยผล ๔ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระอรหันต์ได้ผล ๔ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๔ นั้น มีใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า พระอรหันต์ได้ผล ๔ และไม่เสื่อมจากผล ๔ นั้น ด้วยเหตุนี้แหละ
ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยผล ๔
[๙๒๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยผล ๓ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระอนาคามีได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น มีใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า พระอนาคามี ได้ผล ๓ และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น ด้วยเหตุนี้
ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยผล ๓
[๙๒๕] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระสกทาคามีประกอบด้วยผล ๒ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระสกทาคามี ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น มีใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า พระสกทาคามี ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น
ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีประกอบด้วยผล ๒
[๙๓๐] ส. พระอรหันต์ ได้ผล ๔ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๔ นั้น เพราะเหตุนี้
พระอรหันต์จึงชื่อว่า ประกอบด้วยผล ๔ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์ได้มรรค ๔ แล้วและไม่เสื่อมจากมรรค ๔ นั้น เพราะเหตุนี้
พระอรหันต์จึงชื่อว่า ประกอบด้วยมรรค ๔ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๓๑] ส. พระอนาคามี ได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น เพราะเหตุนี้
พระอนาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยผล ๓ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอนาคามีได้มรรค ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๓ นั้น เพราะเหตุ
นี้ พระอนาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยมรรค ๓ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๓๒] ส. พระสกทาคามี ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น เพราะเหตุนี้
พระสกทาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยผล ๒ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามีได้มรรค ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๒ นั้น เพราะ
เหตุนี้ พระสกทาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยมรรค ๒ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
สมันนาคตกกา จบ

อุเบกขาสมันนาคตกกา

- [๙๓๓] สกวาที พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยผัสสะ ๖ ด้วยเวทนา ๖ ด้วยสัญญา ๖ ฯลฯ
ด้วยปัญญา ๖ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๓๔] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์เห็นรูปด้วยจักขุอยู่ ยังฟังเสียงด้วยโสตได้ ยังสูกกลืนด้วย
ฆานะได้ ยังลิ้มรสด้วยชีวาหาได้ ยังถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายได้ ยังรู้
ธรรมารมณ์ด้วยใจได้ ฯลฯ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจอยู่ ยังเห็นรูปด้วยจักขุได้
ยังฟังเสียงด้วยโสตได้ ยังสูกกลืนด้วยฆานะได้ ยังลิ้มรสด้วยชีวาหาได้
ยังถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายได้ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๓๕] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ประกอบ ตั้งมั่นด้วยอุเบกขา ๖ อุเบกขา ๖ ปรากฏเนื่องๆ สม่่าเสมอ

ไม่ระคนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์มีอุเบกขา ๖ มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์มีอุเบกขา ๖ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า
พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖
อุเบกขาสมนนาคตกา จป .

โพธิยา พุทโธติกา

[๙๓๗] สกวาที ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เมื่อปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ดับไปแล้ว ปราศจากไปแล้ว ระวังไปแล้ว
ก็กลับเป็นผู้มีโพธิพุทธะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๘] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๙] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังกระทำการที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่อง
ตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๐] ส. ยังกระทำการที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่อง
ตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังกำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดได้ ด้วย
ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๑] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๒] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กระทำการที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่อง
ตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๓] ส. กระทำการที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่อง
ตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ นั้น
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๔] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน กระทำการที่พึง
ทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต กระทำการที่พึงทำ
ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๕] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน กำหนดรู้ทุกข์
ละสมุทัย ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่อง
ตรัสรู้ นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ถูกแล้ว
ป. ชื่อว่า พุทธะ เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า ชื่อว่า พุทธะ เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ด้วยเหตุนี้แหละ
ท่านจึงต้องกล่าวว่า ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้
[๙๕๕] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่า
พุทฺธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ชื่อว่า โพธิ์ (ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้) ก็เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่อง
ตรัสรู้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
โพธิยา พุทโธติกา จบ

ลักษณะกถา

- [๙๕๖] สกาวาที ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะบางส่วน เป็นพระโพธิสัตว์ บางส่วน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๕๗] ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะ ๑ ใน ๓ ส่วน เป็นพระโพธิสัตว์ ๑ ใน ๓ ส่วน
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๕๘] ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะกึ่งหนึ่ง เป็นพระโพธิสัตว์กึ่งหนึ่ง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๕๙] ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จักกวัตตีสัตว์เป็นผู้ประกอบด้วยลักษณะ จักกวัตตีสัตว์ก็เป็นพระโพธิ-
สัตว์ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๖๐] ส. จักกวัตตีสัตว์เป็นผู้ประกอบด้วยลักษณะ จักกวัตตีสัตว์ก็เป็นพระโพธิ-
สัตว์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุรพประโยค บุรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรมของพระโพธิสัตว์
เป็นเช่นใด บุรพประโยค บุรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรม ของ
พระเจ้าจักรพรรดิ ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๖๑] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ พวกเทวดารับก่อน พวกมนุษย์รับภายหลัง
ฉันใด เมื่อจักกวัตตีสัตว์ประสูติ พวกเทวดารับก่อน พวกมนุษย์รับภาย
หลัง ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๖๒] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ เทพบุตร ๔ องค์รับแล้ววางไว้เบื้องหน้าพระ-
มารดา ทูลว่า ข้าแต่พระเทวี ทรงดีพระทัยเกิด พระโอรสผู้มีศักดิ์ใหญ่ของ
พระองค์บังเกิดแล้ว ฉันใด เมื่อจักกวัตตีสัตว์ประสูติ เทพบุตร ๔ องค์
รับแล้ววางไว้เบื้องหน้าพระมารดา ทูลว่า ข้าแต่พระเทวี ทรงดีพระทัยเกิด
พระโอรสผู้มีศักดิ์ใหญ่ของพระองค์บังเกิดแล้ว ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๖๓] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ ธารน้ำทั้ง ๒ คือ ธารน้ำเย็น ๑ ธารน้ำร้อน ๑
ปรากฏจากอากาศ สำหรับเป็นน้ำสรงของพระโพธิสัตว์และพระมารดา
ฉันใด เมื่อจักกวัตตีสัตว์ประสูติ ธารน้ำทั้ง ๒ คือ ธารน้ำเย็น ๑ ธารน้ำ
ร้อน ๑ ก็ปรากฏจากอากาศ สำหรับเป็นน้ำสรงของจักกวัตตีสัตว์และพระ
มารดา ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๖๔] ส. พระโพธิสัตว์พอประสูติแล้วเดี่ยวนั้น ก็ทรงยืนได้ด้วยพระบาททั้งสองอัน

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- เสมอ ผันพระพักตร์ทางทิศอุดร ทรงดำเนินได้ ๗ ก้าว มีพระกรดขาว
 กันตามไป ทรงแลดูทิศทั้งปวง และทรงเปล่งอาสภิวาจาว่า เราเป็นผู้เลิศ
 แห่งโลก เราเป็นผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลก
 ขาดินนี้เป็นที่สุด บัดนี้ ภพใหม่เป็นไม่มีอีกละ ดังนี้ จันใด จักกวัตติ-
 สัตว์พอประสูติแล้วเดี๋ยวนั้น ก็ยืนได้ด้วยพระบาททั้งสองอันเสมอ ผัน
 พระพักตร์ไปทางทิศอุดร ทรงดำเนินไปได้ ๗ ก้าว มีพระกรดขาวกันตาม
 ไป ทรงแลดูทิศทั้งปวง และทรงเปล่งอาสภิวาจาว่า เราเป็นผู้เลิศแห่ง
 โลก เราเป็นผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลก ขาดิ
 นีเป็นที่สุด บัดนี้ ภพใหม่เป็น ไม่มีละ จันนั้นเหมือนกัน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๖๕] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ ย่อมปรากฏแสงสว่างใหญ่ โอภาสใหญ่ แผ่นดิน
 ไหวใหญ่ จันใด เมื่อจักกวัตติสัตว์ประสูติ ก็ย่อมปรากฏแสงสว่างใหญ่
 โอภาสใหญ่ แผ่นดินไหวใหญ่ จันนั้นเหมือนกัน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๖๖] ส. พระกายตามปกติของพระโพธิสัตว์ ฉายพระรัศมีออกไปวาหนึ่งโดยรอบ
 จันใด พระกายตามปกติของจักกวัตติสัตว์ ก็ฉายพระรัศมีออกไปวาหนึ่ง
 โดยรอบ จันนั้นเหมือนกัน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๖๗] ส. พระโพธิสัตว์ ทรงเห็นมหาสุบิน จันใด จักกวัตติสัตว์ ก็ทรงเห็นมหา-
 สิบิน จันนั้นเหมือนกัน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๖๘] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ผู้ประกอบด้วยลักษณะ เป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย มหาปรัลลักษณะของ
 พระมหาบุรุษ ๓๒ ประการนี้ ที่พระมหาบุรุษผู้ประกอบมคฺติเป็น ๒
 เท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ
 ผู้ทรงธรรม เป็นธรรมราชา ทรงพิชิตตลอดปฐพีมีมหาสมุทรทั้ง ๔
 เป็นที่สุด ทรงเจนจบรัฐประศาสน์นโยบายเป็นเหตุมั่นคงแห่งชนบท ทรง
 ประกอบด้วยรัตนะ ๗ ประการ เพราะรัตนะ ๗ ประการนี้ ย่อมบัง
 เกิดแก่ท้าวเธอ คือจักรรัตนะ (จักรแก้ว) หัตถิรัตนะ (ช้างแก้ว)
 อัสนรัตนะ (ม้าแก้ว) มณีรัตนะ (ดวงมณีแก้ว) อิตถิรัตนะ (นางแก้ว)
 คหปติรัตนะ (ขุนคลังแก้ว) ปริณายกรัตนะ (ขุนพลแก้ว) เป็นที่ ๗
 และท้าวเธอมีพระราชบุตรจำนวนพันปลาย ล้านแก้วถ้าองอาจ
 สามารถยัภิกองทัพฝ่ายปรปักษ์ ทรงพิชิตยั้งแล้ว ครบครองแผ่นดิน
 นี้ อันมีสาครเป็นขอบเขต โดยธรรม โดยไม่ต้องใช้อำญา โดย
 ไม่ต้องใช้ศัตรา แต่ถ้าออกจากเรือนบวชเป็นอนาคาริยะ จะเป็น
 พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก
 ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้ประกอบด้วยลักษณะ ก็เป็นพระโพธิสัตว์ นะสิ
 ลักษณะกถา จบ

๑๑. ที. ปา. ข้อ ๑๓๐ หน้า ๑๕๗

นียาโมกกันตีกถา

- [๙๖๙] สภาที่ พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน (อริยมรรค) มีพรหมจรรย์
 อันประเสริฐแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า กัสสปะ
 หรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. พระโพธิสัตว์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๐] ส. พระโพธิสัตว์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นสาวกแล้ว จึงเป็นพระพุทธเจ้า หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๑] ส. เป็นสาวกแล้ว จึงเป็นพระพุทธเจ้า หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยการฟังตาม หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๒] ส. เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยการฟังตาม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคเป็นพระสยัมภู หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าพระผู้มีพระภาคเป็นพระสยัมภู ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยการฟังตาม
- [๙๗๓] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้สามัญญผลอีก ๓ เท่านั้น ณ คางไม้โพธิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๔] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้สามัญญผลทั้ง ๔ ณ คางไม้โพธิ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้สามัญญผลทั้ง ๔ ณ คางไม้โพธิ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ
- [๙๗๕] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโพธิสัตว์ได้กระทำการทุกกรกิริยา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทัสสนะ ฟังกระทำการทุกกรกิริยา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๖] ส. พระโพธิสัตว์ ได้กระทำความเพียรอย่างอื่น ได้นับถือศาสดาอื่น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้เข้าถึงพร้อมด้วยทัสสนะ ฟังนับถือศาสดาอื่น หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๗] ส. ท่านพระอานนท์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค ท่านพระอานนท์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ พระโพธิสัตว์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๘] ส. ท่านจิตตคฤหบดี ท่านหัตถกะ ชาวเมืองอาฬวี ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค ท่านจิตตคฤหบดี ท่านหัตถกะ ชาวเมืองอาฬวี เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ พระโพธิสัตว์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๗๙] ส. พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ แต่ไม่เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านพระอานนท์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค แต่ไม่เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๙๘๐] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ แต่เป็นสาวก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปริกข

ของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านจิตตคฤหบดี ท่านหัตถกะ ชาวเมืองอาฬวี ได้หยั่งลงสู่ทางทางอัน
แน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค
แต่ไม่เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๑] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว
ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ แต่ไม่เป็นสาวก
ของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นสาวก ครั้นล่วงชาติหนึ่งไปแล้ว กลับเป็นผู้มิใช่สาวก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๒] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอนมีพรหมจรรย์
อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ เราได้ประพุดติพรหมจรรย์
ในพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ เพื่อความตรัสรู้ต่อไป
ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น พระโพธิสัตว์ ก็ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอนมีพรหมจรรย์อัน
ประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ นะลิ

[๙๘๓] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว
ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เราเป็นผู้ครอบงำเสียซึ่งธรรมทั้งปวง เป็น
ผู้รู้แจ้งธรรมทั้งปวง ไม่ติดแล้วในธรรมทั้งปวง ละเสียซึ่งโลกียธรรม
ทั้งปวง หลุดพ้นแล้ว เพราะสิ้นไปแห่งตัณหา เรารู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง
เองแล้ว จะพึงอ้างศาสดาไรเล่า อาจารย์ของเราไม่มี ผู้ที่จะเสมอ
ด้วยเรากไม่มี เราไม่มีบุคคลเปรียบในโลกนี้กับทั้งเทวโลก เพราะ
เราเป็นพระอรหันต์ในโลก เราเป็นศาสดาที่ไม่มีศาสดาอื่นยิ่งกว่า
เราผู้เดียวเป็นสัมมาสัมพุทธะ เป็นผู้เย็นแล้ว เป็นผู้ดับแล้ว เราจะ
ไปยังเมืองแห่งชาวกัสสิ เพื่อยังธรรมจักรให้เป็นไป เราจักได้ตี
อมตเกริ ให้บรรลือขึ้นในโลกอันมืดนี้ (อุปมาชีวกล่าวว) อาวุโส
ตามที่ท่านปฏิญาณนั้นแล ท่านก็ควรเป็นอนัตตชน (พระผู้มีพระภาค
ตรัสว่า คนเช่นเรานี้แล) ที่ถึงแล้วซึ่งความสิ้นอาสวะ เป็นผู้ชื่อว่า
ชินะ ดูกรอุปกะ เราชนะบาปธรรมทั้งหลายแล้ว เพราะฉะนั้น เรา
จึงชื่อว่า ชินะ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน
มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า
กัสสปะ นะลิ

[๙๘๔] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพุดติแล้ว
ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักขุญาณ ปัญญา
วิเศษ แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่มีได้
สดับมาแล้วในกาลก่อนว่า นี่ทุกขอริยสัจ ดังนี้ อนึ่งแล้ว จักขุ ฯลฯ
แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่มีได้สดับมา

๑๑. วิ. มหาวรรค เล่ม ๑ ข้อ ๑๑ หน้า ๑๔ ม.ม. ข้อ ๕๑๓ หน้า ๔๖๖
แล้วในกาลก่อนว่า ทุกขอริยสัจนี้นั้น อันเราพึงกำหนดรู้ ดังนี้ ฯลฯ
ว่าทุกขอริยสัจนี้นั้น อันเราได้กำหนดรู้แล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่านี้ ทุกข-
สมัตถยอริยสัจ ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขสมัตถยอริยสัจนี้นั้น อันเราพึงละเสีย
ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขสมัตถยอริยสัจนี้นั้น อันเราจะได้แล้ว ดังนี้ ฯลฯ
ว่านี้ทุกขนิโรธอริยสัจ ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขนิโรธอริยสัจนี้นั้นอันเรา
พึงทำให้แจ้ง ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขนิโรธอริยสัจนี้นั้น อันเราได้ทำ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ให้แจ้งแล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่านี้ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ดังนี้
 ฯลฯ ว่าทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้นั้น อันเราพึงให้เกิดดังนี้
 หนึ่งเล่า จักขุ ญาณ ปัญญา วิชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้ว
 แก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เรา ไม่ได้สดับมาแล้วในกาลก่อน ว่า
 ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้นั้น อันเราให้เกิดแล้ว ดังนี้ ๑-
 เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน
 มีพรหมจรรย์อันประเสริฐแล้ว ในศาสนานี้ของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า
 กัสสปะ

นินยาโมกกันตีกถา จบ

สมันนาคตถา อิกกถาหนึ่ง

[๙๘๕] สกวาที บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผลเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓
 หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. วิ. มหาวรรค เล่ม ๑ หน้า ๑๙ ส. มหาวาร ข้อ ๑๖๖๖ หน้า ๕๒๙

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นผู้ประกอบด้วย ฌัสสะ ๔
 เวทนา ๔ สัญญา ๔ เจตนา ๔ จิต ๔ สัทธา ๔ วิริยะ ๔ สติ ๔ สมาธิ ๔
 ปัญญา ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๖] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒
 หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วย ฌัสสะ ๓
 เวทนา ๓ ฯลฯ ปัญญา ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสตา-
 ปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วย ฌัสสะ ๒
 เวทนา ๒ ฯลฯ ปัญญา ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสตาปัตติ-
 ผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นพระโสดาบัน ผู้สัจตชัตต-
 ประมา ผู้ไกลกังวล ผู้เอกพชิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล
 หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นพระสกทาคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล
 หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอหัตตผล เป็นพระอนาคามี ผู้อันตรา-
 ปรีณิพพายี ผู้อุปหัจจปรีณิพพายี ผู้สังขารปรีณิพพายี ผู้สังขารปรีณิพพายี
 ผู้ทรรังโสโตกนิฏฐคามิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสตาปัตติ-
 ผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นพระโสดาบัน ผู้สัจต-
 ชัตตประมา ผู้ไกลกังวล ผู้เอกพชิ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยสัททา-
คามิผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็นพระสัททาคามี หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดา-
ปัตติผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามีผล เป็นพระโสดาบัน ผู้สัจ-
จัตตปรมะ ผู้ไกลกังวล ผู้เอกพชิ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๔] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล ฟังเรียกว่า พระโสดาบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติ-
ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ
หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๕] ส. ผู้ประกอบด้วยสัททาคามีผล ฟังเรียกว่า พระสัททาคามี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยสัททา-
คามิผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลองค์นั้น พระสัททาคามีก็องค์นั้นแหละ
หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๖] ส. ผู้ประกอบด้วยอนาคามีผล ฟังเรียกว่า พระอนาคามี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามีผล
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลองค์นั้น พระอนาคามีก็องค์นั้นแหละ
หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๗] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล ฟังเรียกว่า พระโสดาบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัต-
ติผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผลองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ
หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๘] ส. ผู้ประกอบด้วยสัททาคามีผล ฟังเรียกว่า พระสัททาคามี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยสัททา-
คามิผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผลองค์นั้น พระสัททาคามีก็องค์นั้น
แหละ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๙๙๙] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล ฟังเรียกว่า พระโสดาบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดา-
ปัตติผล หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททกาคามีผลองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๐๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล
- [๑๐๐๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สลัปปตปราคาส ราคะที่เป็นอุปายคามี โทสะที่เป็นอุปายคามี โมหะที่เป็นอุปายคามีไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโมหะที่เป็นอุปายคามีนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๐๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยสัททกาคามีผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสัททกาคามีผลไปแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสัททกาคามีผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบด้วยสัททกาคามีผล
- [๑๐๐๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสัททกาคามีผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยสัททกาคามีผลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสัททกาคามีมรรคไปแล้ว เลยกามราคอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๐๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามีผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามีผลไปแล้ว มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามีผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามีผล
- [๑๐๐๕] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามีผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยอนาคามีผลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามีมรรคไปแล้ว เลยกามราคอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยพยาบาทอย่างละเอียดนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๐๖] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มี
ไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยโสดาปัตติผลไป
แล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็น
ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล
- [๑๐๐๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว แต่
ยังประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว
เลยสักกายทิฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอุปายคามิไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วย
โมหะที่เป็นอุปายคามินั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๐๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เป็นผู้ประกอบด้วยสัททาคามิ-
ผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยสัททาคามิผลไปแล้ว มีไช
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยสัททาคามิผลไป
แล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผลเป็นผู้
ประกอบด้วยสัททาคามิผล
- [๑๐๐๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยสัททาคามิผลไปแล้ว แต่
ยังประกอบด้วยสัททาคามิผลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล เลยสัททาคามิมรรคไปแล้ว
เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วย
พยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๑๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดา-
ปัตติผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้วมีไช
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล เลยโสดาปัตติผล
ไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล
เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล
- [๑๐๑๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว
แต่ยังประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสัททาคามิผล เลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว
เลยสักกายทิฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอุปายคามิไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วย
โมหะที่เป็นอุปายคามินั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๑๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบ
ด้วยผล ๓ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อม
จากผล ๓ นั้น มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผลได้ผล ๓ แล้ว และไม่
เสื่อมจากผล ๓ นั้น ด้วยเหตุที่นั่นะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติ
เพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓
- [๑๐๑๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผลเป็นผู้ประกอบ
ด้วยผล ๒ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น ด้วยเหตุที่นั่นท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒
[๑๐๑๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสตาปัตติผล หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้โสตาปัตติผลแล้ว และไม่เสื่อมจากโสตาปัตติผลนั้น มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้โสตาปัตติผลแล้ว และไม่เสื่อมจากโสตาปัตติผลนั้น ด้วยเหตุที่นั่นท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสตาปัตติผล
[๑๐๑๕] ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ได้มรรค ๔ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๔ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยมรรค ๔ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๑๖] ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้มรรค ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๓ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยมรรค ๓ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๑๗] ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้โสตาปัตติผลแล้ว และไม่เสื่อมจากโสตาปัตติผลนั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยโสตาปัตติผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้มรรค ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๒ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยมรรค ๒ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
สมันนาคตกถา อิกกถาหนึ่ง จบ

สัพพัญญูชนปหานกถา

- [๑๐๑๘] สกวาที การละสัญญาชนทั้งปวง ชื่อว่า อรหัตผล หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. สัญญาชนทั้งปวงจะได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๑๙] ส. สัญญาชนทั้งปวงจะได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลพพตปราคาส กิเลสได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๒๐] ส. สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลพพตปราคาส กิเลสได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญญาชน ๓ ว่า โสตาปัตติผล มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญญาโยชน ๓ ว่า สัตวาปตติผล ก็
ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วยอหัตมรรค
- ส. สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วยอหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ก็จะได้ด้วยอหัตมรรค
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๒๑] ส. กามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ก็จะได้ด้วยอหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่าสหกคา-
มิมผล มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาท
ว่าสหกคามิมผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วยอหัต-
มรรค ดังนี้
- [๑๐๒๒] ส. สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วยอหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด ก็จะได้ด้วยอหัตมรรค
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๒๓] ส. กามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด ก็จะได้ด้วยอหัตมรรค
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือ แห่งกามราคะและพยาบาทว่า
อนาคามิมผล มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือแห่งกามราคะและ
พยาบาทว่าอนาคามิมผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วย
อหัตมรรค
- [๑๐๒๔] ส. สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วยอหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือแห่งรูปราคะ อรูปราคะ มานะ
อุทธัจจะ และอวิชชาว่า เป็นอหัตตผล มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือแห่งรูปราคะ อรูปราคะ
มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาว่า เป็นอหัตตผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า
สัญญาโยชนทั้งปวงจะได้ด้วยอหัตมรรค
- [๑๐๒๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การละสัญญาโยชนทั้งปวง ชื่อว่า อหัตตผล หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระอรหันต์มีสัญญาโยชนทั้งปวงเสื่อมสิ้นแล้ว มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า พระอรหันต์มีสัญญาโยชนทั้งปวงเสื่อมสิ้นแล้ว ด้วยเหตุนี้
ท่านจึงต้องกล่าวว่า การละสัญญาโยชนทั้งปวง ชื่อว่าอหัตตผล ดังนี้
สัพพัญญูชนปหานกถา จบ
วรรคที่ ๕
วิมุตตกถา
- [๑๐๒๖] สกวาที วิมุตติญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. วิมุตติญาณ ไม่ว่าอย่างใดหมด ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปัจจุบันกขณญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. วิมุตติญาณของโคตรภูบุคคล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๒๗] ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้ง ซึ่งโสดาปัตติผลชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ญาณของพระโสดาบัน เป็นญาณของผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรล ทำให้แจ้ง ซึ่งโสดาปัตติผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามีผลชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ญาณของพระสกทาคามี เป็นญาณของผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรล ทำให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามีผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ญาณของพระอนาคามี เป็นญาณของบุคคลผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรล ทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ส. ญาณของพระอรหันต์ ชื่อว่า ญาณของผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรล ทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๒๘] ส. วิมุตติญาณ ของบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณของบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยสกทาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิมุตติญาณ ของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณของบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอนาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอรหัตผลชื่อหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๒๙] ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลผล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลผล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยสกทาคามีผลชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติ เพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอนาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอรหัตผล ชื่อหลุดพ้นแล้วและนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั่นเป็นญาณของผู้บรรลุลผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

วิมุตตกถา จบ

อเสกขญาณกถา

[๑๐๓๐] สกวาที พระเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระเสกขะ รู้เห็นธรรมของพระอเสกขะได้ เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งธรรมของพระอเสกขะที่ตนเห็นแล้ว รู้แล้ว ทำให้แจ้งแล้วได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมของพระอเสกขะ อันพระเสกขะ รู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมของพระอเสกขะ อันพระเสกขะ รู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ มิได้ทำให้แจ้ง ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ

[๑๐๓๑] ส. พระอเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ พระอเสกขะรู้เห็นธรรมของพระอเสกขะได้ เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งธรรมของพระอเสกขะที่ตนเห็นแล้ว รู้แจ้งแล้ว ทำให้แจ้งแล้วได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ พระเสกขะรู้เห็นธรรมของพระอเสกขะได้ เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งธรรมของพระอเสกขะที่ตนเห็นแล้ว รู้แล้ว ทำให้แจ้งแล้วได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๒] ส. พระเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ แต่ธรรมของพระอเสกขะอันพระเสกขะรู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ มิได้ทำให้แจ้ง ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ แต่พระธรรมของพระอเสกขะ อันพระอเสกขะรู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ มิได้ทำให้แจ้ง ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๓] ส. พระเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โคตรภูบุคคล มีญาณในโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล มีญาณในโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามีผล ฯลฯ เพื่อให้แจ้งซึ่ง อนาคามีผล ฯลฯ เพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีญาณในอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านพระอานนท์เมื่อยังเป็นเสกขะ ก็ทราบได้ว่าพระผู้มีพระภาคมีพระคุณ อันยิ่ง ทราบได้ว่า พระสารีบุตรเถระ พระมหาโมคคัลลานเถระ มีคุณอัน ยิ่ง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านพระอานนท์เมื่อยังเป็นเสกขะก็ทราบได้ว่า พระผู้มีพระภาค มีพระคุณอันยิ่ง ทราบได้ว่า พระสารีบุตรเถระ พระมหาโมคคัลลานเถระ มีคุณอันยิ่ง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่าพระเสกขะมีญาณของ พระอเสกขะ

อเสกขญาณกถา จบ

วิปริตกถา

[๑๐๓๕] สกวาที ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริตหรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. มีความเห็นผิดในสภาวะที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีความเห็นผิดในสภาวะที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุขหรือ ฯลฯ มีความเห็นผิด ในสภาวะที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตาหรือ ฯลฯ มีความเห็นผิดในสภาวะที่ ไม่งามว่างาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๖] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นกุศลไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าเป็นกุศล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ ความรู้วิปริต

[๑๐๓๗] ส. สภาวะที่ไม่เที่ยงเห็นว่ายั่งยืน เป็นความเห็นผิดและนั่นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั่นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สภาวะที่เป็นทุกข์เห็นว่าเป็นสุข ฯลฯ สภาวะที่เป็นอนัตตา เห็นว่าเป็น อัตตา ฯลฯ สภาวะที่ไม่งามเห็นว่ายั่งยืน เป็นความเห็นผิด และนั่นเป็น อกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั่นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๘] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั่นเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สภาวะที่ไม่เที่ยงเห็นว่ายั่งยืน และนั่นเป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฏิริกสลิเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั่นเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สภาวะที่เป็นทุกข์เห็นว่าเป็นสุข ฯลฯ สภาวะที่เป็นอนัตตา เห็นว่าเป็น

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 อัตตา ฯลฯ สภาวะที่ไม่งามเห็นว่างาม เป็นความเห็นผิด และนั่นเป็น
 กุศล หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๓๙] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์พึงเข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์พึงเข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่
 กล่าวหา ผู้ที่เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต
- [๑๐๔๐] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต พระอรหันต์พึงเข้า
 สมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ยังมีความเห็นผิดอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๔๑] ส. พระอรหันต์ ยังมีความเห็นผิดอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ ยังมีความสำคัญผิด มีความคิดผิด มีความเห็นผิดอยู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๔๒] ส. พระอรหันต์ไม่มีความสำคัญผิด ความคิดผิด ความเห็นผิดหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์ ไม่มีความสำคัญผิด ความคิดผิด ความเห็นผิด
 ก็ต้องไม่กล่าวหา พระอรหันต์ยังมีความเห็นผิดอยู่
- [๑๐๔๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ปฐวิกลีณปรากฏแก่ท่านผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์อยู่ เป็นดิน
 ล้วนเทียว หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ ก็มีความรู้วิปริตนะสิ
- [๑๐๔๔] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ดินมีอยู่ และบางคนที่เข้าปฐวิกลีณจากดินก็มีอยู่ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ดินมีอยู่ และบางคนที่เข้าปฐวิกลีณจากดินก็มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต
- [๑๐๔๕] ส. ดินมีอยู่ แต่ความรู้ของผู้เข้าปฐวิกลีณจากดิน เป็นความรู้วิปริต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. นิพพานมีอยู่ แต่ความรู้ของผู้เข้าสมาบัติมีนิพพานเป็นอารมณ์จากนิพพาน
 ก็เป็นความรู้วิปริต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกลีณเป็นอารมณ์มีความ
 รู้วิปริต

วิปริตกถา จบ

นิยามกถา

- [๑๐๔๖] สกวาที บุคคลผู้ไม่แน่นอน (ยังเป็นปุถุชน) มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน
 (อริยมรรค) หรือ?
- ป. ราวที่ ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้แน่นอน (อริยบุคคล) มีญาณเพื่อไปสู่โลกียธรรมอันมีไชทาง
 แน่นอน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๔๗] ส. บุคคลผู้แน่นอน ไม่มีญาณเพื่อไปสู่โลกียธรรม อันมีไชทางแน่นอน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๔๘] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. บุคคลผู้แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๔๙] ส. บุคคลผู้แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๐] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่โลกียธรรมอันมีไชทางแน่นอน หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๑] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีญาณเพื่อไปสู่โลกียธรรมอันมีไชทางแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๒] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีทางอันแน่นอน เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๓] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน มีสติปัญฐาน ฯลฯ สัมมปธาน อิทธิบาท อินทรีย์
พละ โพชฌงค์ เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๔] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีทางอันแน่นอนเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีทางอันแน่นอนเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน
ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน
[๑๐๕๕] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีสติปัญฐาน ฯลฯ โพชฌงค์ เพื่อไปสู่ทางอัน
แน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีโพชฌงค์เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน ก็
ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน
[๑๐๕๖] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. โคตรภูบุคคลมีญาณในโสดาปัตติมรรค หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล มีญาณในโสดาปัตติผล
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่ง
อนาคามีผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีญาณในอรหัตผล หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๕๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันไม่แน่นอน หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคทรงทราบได้ว่า บุคคลนี้จักก้าวลงสู่ทางอันแน่นอนเพื่อ
ความชอบ บุคคลนี้เป็นผู้ควรเพื่อจะตรัสรู้ธรรมนี้ มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคทรงทราบได้ว่า บุคคลนี้จักก้าวลงสู่ทางอัน
แน่นอนเพื่อความชอบ บุคคลนี้เป็นผู้ควรเพื่อจะตรัสรู้ธรรม ด้วยเหตุ
นั้นะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน

นิยามกถา จบ

ปฏิบัติสมาธิภาวนา

[๑๐๕๙] สกาวที ความรู้ทั้งปวงเป็นปฏิบัติสมาธิ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ความรู้สมมติเป็นปฏิสัมภิทาหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้สมมติเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขนเหล่าใดเหล่าหนึ่งรู้สมมติ ขนเหล่านั้นทั้งหมดเป็นผู้ถึงปฏิสัมภิทาแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้ทั้งปวงเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้ในการกำหนดใจผู้อื่นเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขนเหล่าใดเหล่าหนึ่งรู้จักของบุคคลอื่น ขนเหล่านั้นทั้งหมด เป็นผู้ถึงปฏิสัมภิทาแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖๐] ส. ความรู้ทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญาทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกสิตเป็นอารมณ์ ก็มีปัญญานั้นเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีอาไปกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีเตโชกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีวายุกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีนิลกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีปีตกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีโลหิตกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีโอทาทกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ ผู้เข้าอากาสานัญจายตนสมาบัติ ฯลฯ วิทยานัญจายตน-สมาบัติ ฯลฯ อากิญจัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตน-สมาบัติ ฯลฯ ผู้ให้ทาน ฯลฯ ผู้ให้จิวร ฯลฯ ผู้ให้บิณฑบาต ฯลฯ ผู้ให้เสนาสนะ ฯลฯ ผู้ให้คิลานปัจจัยเภสัชบริขารก็มีปัญญา ปัญญานั้นเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัญญาอันเป็นโลกตระมียอยู่ ปัญญานั้นไม่เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้อยคำนั้น ความรู้ทั้งปวงก็เป็นปฏิสัมภิทานะสิ

ปฏิสัมภิทาภา จป

สัมมติญาณกถา

[๑๐๖๒] ปรวาทิ ไม่พึงกล่าวว่า ญาณให้สมมติ มีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

สกวาทิ ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกสิตเป็นอารมณ์ มีญาณ และปฐวิกสิตเป็นสมมติสัจจะ มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้เข้าสมาบัติมีปฐวิกสิตเป็นอารมณ์ มีญาณและปฐวิกสิตเป็นสมมติสัจจะ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ญาณในสมมติมีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณในสมมติ มีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เข้าสมาบัติมีอาไปกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีเตโชกสิตเป็นอารมณ์ ฯลฯ บุคคลผู้ให้อยู่ซึ่งคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร มีญาณและคิลานปัจจัย-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เกสัชชบริหารเป็นสมมติสัจจะ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้ให้อยู่ซึ่งกิลานปัจฉัยเกสัชชบริหาร มีญาณและกิลาน-

ปัจฉัยเกสัชชบริหารเป็นสมมติสัจจะ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า

ญาณในสมมติสัจจะจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๔] ส. ญาณในสมมติ สัจจะจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำหนดรู้ทุกขได้ ละสมุทัยได้ กระทำนิโรธให้แจ้งได้ ยังมรรคให้เกิดได้
ด้วยญาณนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สัมมติญาณกถา จบ

จิตตารัมมณกถา

[๑๐๖๕] สกวาที ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรม
อื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. มีบางคน เมื่อจิตมีราคะ ก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มีบางคนเมื่อจิตมีราคะ ก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็น
อารมณ์

ส. มีบางคน เมื่อจิตปราศจากราคะ ก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากราคะ ฯลฯ เมื่อจิต
มีโทสะ ฯลฯ เมื่อจิตปราศจากโทสะ เมื่อจิตมีโมหะ เมื่อจิตปราศจาก
โมหะ เมื่อจิตหดหู่ เมื่อจิตกวัดแกว่ง เมื่อจิตใหญ่ เมื่อจิตไม่ใหญ่
เมื่อจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า เมื่อจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า เมื่อจิตเป็นสมาธิ เมื่อ
จิตไม่เป็นสมาธิ เมื่อจิตหลุด ฯลฯ เมื่อจิตยังไม่หลุด ก็รู้ชัดว่าจิตยัง
ไม่หลุด มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มีบางคนเมื่อจิตยังไม่หลุด ก็รู้ชัดว่า จิตยังไม่หลุด ก็ต้องไม่
กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มี
ธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๖] ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ ผัสสะ
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ
ผัสสะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์
เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ เวทนา
ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสัญญา ว่าความรู้ในอารมณ์คือเจตนา ว่า
ความรู้ในอารมณ์คือจิต ว่าความรู้ในอารมณ์คือศรัทธา ว่าความรู้ในอารมณ์
คือ วิริยะ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสติ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสมาธิ ว่า
ความรู้ในอารมณ์คือปัญญา ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คือราคะ ฯลฯ
ว่าความรู้ในอารมณ์ คือ โทสะ ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คืออนัตตปปะ
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์คือ
อนัตตปปะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็น
อารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๗] ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ
ผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความรู้ในการกำหนดรู้ผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์คือเวทนา
ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสัญญา ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์ คือ

อนัตตปปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความรู้ในการกำหนดรู้อนัตตปปะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นความรู้ในการกำหนดรู้ผู้อื่น มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เป็นความรู้ในการกำหนดรู้ผู้อื่น ด้วยเหตุนี้แหละ ท่าน จึงต้องกล่าวว่าความรู้ในการกำหนดรู้ผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

จิตตารัมมณกถา จบ

อนาคตญาณกถา

[๑๐๖๙] สกวาที ความรู้ในอนาคต (สภาวะที่ยังไม่มาถึง) มีอยู่หรือ

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อนาคตรู้ได้โดยมูล รู้ได้โดยเหตุ รู้ได้โดยนิทาน (เหตุเป็นแดนมอบให้ซึ่งผล) รู้ได้โดยสมภพ (เหตุเป็นแดนเกิด) รู้ได้โดยประภพ (เหตุเป็นแดนเกิดก่อน) รู้ได้โดยสมุฏฐาน รู้ได้โดยอาหาร (เหตุนำมาซึ่งผล) รู้ได้โดยอารมณ์ (เหตุเป็นที่ยึดเหนี่ยว) รู้ได้โดยปัจจัย (เหตุเป็นที่ยอาศัยเป็นไป) รู้ได้โดยสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๐] ส. ความรู้ในอนาคตมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รู้ความเป็นเหตุปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นอารมณ์ปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นอธิปัตปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นอนันตรปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นสมันตรปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๑] ส. ความรู้ในอนาคตมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โคตรภูบุคคล มีความรู้ในโสตาปัตติมรรคหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งโสตาปัตติผล มีความรู้ในโสตาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล ฯลฯ เพื่อให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล ฯลฯ เพื่อให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีความรู้ในอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในอนาคตมีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ อันตราย ๓ อย่าง จักเกิดแก่เมืองปาฏลิบุตร คือ จากไฟ หรือจากน้ำ หรือจากการแตกความสามัคคี ๑- ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ความรู้ในอนาคตก็มีอยู่นะสิ

อนาคตญาณกถา จบ

ปัจจุปปันนญาณกถา

[๑๐๗๓] สกวาที ความรู้ในปัจจุบัน (สภาวะที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า) มีอยู่หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลรู้ความรู้ันได้ด้วยความรู้ัน หรือ?

๑๑. วิ. มหาวรรค เล่ม ๒ ข้อ ๗๑ หน้า ๙๑

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลรู้ความรู้ันได้ด้วยความรู้ัน หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลรู้ความรู้นั้นว่าความรู้ ด้วยความรู้นั้น หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลรู้ความรู้นั้นว่าความรู้ ได้ด้วยความรู้นั้นหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ความรู้นั้น เป็นอารมณ์แห่งความรู้นั้น หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ความรู้นั้น เป็นอารมณ์แห่งความรู้นั้น หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. บุคคลถูกต้องผัสสะนั้น ได้ด้วยผัสสะนั้น เสวยเวทนานั้น ได้ด้วยเวทนานั้น จำสัญญานั้น ได้ด้วยสัญญานั้น ตั้งเจตนา นั้น ได้ด้วยเจตนา นั้น คิดจิตนั้น ได้ด้วยจิตนั้น ตรีกิริยานั้น ได้ด้วยวิตกนั้น ตรองวิจารณ์ ได้ด้วยวิจารณ์ ดมปีตินั้น ได้ด้วยปีตินั้น ระลึกสตินั้น ได้ด้วยสตินั้น ทราบชัดปัญญานั้น ได้ด้วยปัญญานั้น ตัดขั้นนั้น ได้ด้วยขั้นนั้น ถากขวานนั้น ได้ด้วยขวานนั้น ถากฝั้นนั้น ได้ด้วยฝั้นนั้น ถากมีดนั้น ได้ด้วยมีดนั้น เย็บเข็มนั้น ได้ด้วยเข็มนั้น ลูบคลำปลายองคุลนั้น ได้ด้วยปลายองคุลนั้น ลูบคลำปลายนาสิกนั้น ได้ด้วยปลายนาสิกนั้น ลูบคลำกระหม่อมนั้น ได้ด้วยกระหม่อมนั้น ล้างกุดนั้น ได้ด้วยกุดนั้น ล้างมูตรนั้น ได้ด้วยมูตรนั้น ล้างขะพะนั้น ได้ด้วยขะพะนั้น ล้างหนองนั้น ได้ด้วยหนองนั้น ล้างเลือดนั้น ได้ด้วยเลือดนั้น หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๐๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในปัจจุบันมีอยู่ หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. เมื่อพระโยคาวจรเห็นสังขารทั้งปวง โดยความเป็นของไม่เที่ยงแล้ว แม้ความรู้นั้น ก็เป็นอันพระโยคาวจรนั้น ได้เห็นโดยความเป็นของ ไม่เที่ยงด้วย มิใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า เมื่อพระโยคาวจรเห็นสังขารทั้งปวง โดยความเป็นของไม่เที่ยงแล้ว แม้ความรู้นั้น ก็เป็นอันพระโยคาวจรนั้น ได้เห็นโดยความเป็นของ ไม่เที่ยงด้วย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า ความรู้ในปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันนิมิตตภา จบ

ผลญาณกถา

- [๑๐๗๕] สกวาที พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?
 ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
 ส. พระสาวกประกาศคุณสมบัติแห่งผลได้ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. การรู้ความยิ่งความหย่อนแห่งผล การรู้ความยิ่งความหย่อนแห่งอินทรีย์ การรู้ความยิ่งความหย่อนแห่งบุคคล ของพระสาวกมีอยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. การบัญญัติขั้น การบัญญัติอายตนะ การบัญญัติธาตุ การบัญญัติสัจจะ การบัญญัติอินทรีย์ การบัญญัติบุคคล ของพระสาวกมีอยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระสาวก เป็นพระชินะ เป็นพระคาสดา เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ เป็นพระสัพพัญญู เป็นผู้เห็นธรรมทั้งปวง เป็นเจ้าแห่งธรรม เป็นที่อาศัย เป็นไปแห่งธรรม หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระสาวกเป็นผู้ยังมรรคที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้น เป็นผู้ยังมรรคที่ยังไม่

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เกิดพร้อมให้เกิดพร้อม เป็นผู้กล่าวมรรคที่ใครๆ ยังไม่กล่าว เป็นผู้
รู้มรรค เป็นผู้รู้แจ้งมรรค เป็นผู้ฉลาดในมรรค หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๗๖] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระสาวกเป็นผู้ไม่มีความรู้ หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น พระสาวกก็มีความรู้ในผลนะสิ
ผลญาณกถา จบ
วรรคที่ ๕ จบ
มหาปิ่นณาสก จบ

- วรรคที่ ๖
นิยามกถา
[๑๐๗๗] สกวาที่ นิยาม (ทางอันแน่นอน) เป็นอสังขตะ หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่ฟัง เป็นที่หมาย เป็น
ฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๗๘] ส. นิยามเป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ต้านทาน ก็เป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่ฟังก็เป็น ๒ อย่าง ที่
หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒
อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มีความสูงและต่ำ มีความเลวและประณีต มีความอกุศลและทราม มี
เขตแดน หรือมีความแตกต่าง หรือรอง หรือระหว่างชั้นแห่งนิพพาน ๒
อย่างนั้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๗๙] ส. นิยามเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มีบุคคลบางพวกก้าวลงสู่นิยาม ได้นิยาม ยังนิยามให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้น
พร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดโดยยัง ให้เกิด
พร้อมได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มีบุคคลบางพวก ก้าวลงสู่สังขตะ ได้อสังขตะ ยังอสังขตะให้เกิดขึ้น
ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดโดยยัง
ให้เกิด ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘๐] ส. นิยามเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มรรคเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มรรคเป็นสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. นิยามเป็นสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสตาปัตตินิยาม เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. โสตาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสดาปัตติมรรค เป็นสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. โสดาปัตตินิยาม เป็นสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สกทาคามินิยาม ฯลฯ อนาคามินิยาม ฯลฯ อรหัตตนิยาม เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อรหัตตมรรคเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อรหัตตมรรค เป็นสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อรหัตตนิยาม เป็นสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘๑] ส. โสดาปัตตินิยาม เป็นอสังขตะ ฯลฯ อรหัตตนิยาม เป็นอสังขตะ นิพพาน เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะ เป็น ๕ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะ เป็น ๕ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทานก็เป็น ๕ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างชั้นแห่งนิพพาน ๕ อย่างนั้น หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘๒] ส. นิยาม เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มิจฉัตตนิยาม (ทางอันแน่นอนข้างผิด) เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มิจฉัตตนิยามเป็นสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัมมัตตนิยาม (ทางอันแน่นอนข้างถูก) เป็นสังขตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘๓] ป. ไม่ฟังกล่าววานิยามเป็นอสังขตะ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. เมื่อนิยามเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลยังเป็นผู้ไม่แน่นอนอยู่หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น นิยามเป็นอสังขตะนะสิ
ส. เมื่อมิจฉัตตนิยามเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลเป็นผู้ไม่แน่นอน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ถ้าอย่างนั้น มิจฉัตตนิยาม ก็จะเป็นอสังขตะไปนะสิ
นิยามกถา จบ

ปฏิจจนสมุปปาทกถา

- [๑๐๘๔] สกวาที ปฏิจจนสมุปปาทเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ราวาทิ ถูกแล้ว
ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ด้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่ฟัง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ปฏิจจนสมุปปาทเป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่างหรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทานก็เป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่ฟังก็เป็น ๒ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีความสูงและต่ำ มีความเลวและความประณีต มีความอกุศลและ
ทรม มีเขตแดน หรือความแตกต่าง หรือร่อง หรือระหว่างขั้นแห่ง
นิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๕] ส. ปฏิจสุมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริชาก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อริชาเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจสุมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจสุมุปบาทเป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารที่เกิดเพราะอริชาเป็นปัจจัย ก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารที่เกิดเพราะอริชา เป็นปัจจัย เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจสุมุปบาทก็เป็นสังขารหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจสุมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณที่เกิดเพราะสังขารเป็นปัจจัย ก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณที่เกิดเพราะสังขารเป็นปัจจัย เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจสุมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจสุมุปบาทเป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นามรูปที่เกิดเพราะวิญญาณเป็นปัจจัย ก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นามรูปที่เกิดเพราะวิญญาณเป็นปัจจัย เป็นสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจสุมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจสุมุปบาทเป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขราและมรณะที่มีเพราะชาติเป็นปัจจัยก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ขราและมรณะที่มีเพราะชาติเป็นปัจจัย ก็เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจสุมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๖] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ปฏิจสุมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขรา มรณะ มีเพราะชาติ
เป็นปัจจัย โดยพระตถาคตทั้งหลายจะอุบัติขึ้นหรือมีอุบัติขึ้นก็ตาม
ชาตนั้นได้ตั้งอยู่แล้วเทียว เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม คือความที่
ธรรมนี้เกิดขึ้นเพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย พระตถาคตตรัสรู้ด้วยปัญญา
อันยิ่ง ค้นพบด้วยปัญญาอันยิ่ง ซึ่งชาตนั้น ครันตรัสรู้ด้วยปัญญาอัน
ยิ่งแล้ว ครันค้นพบด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว จึงบอก แสดง ประกาศ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ
เผยแพร ขยาย ทำให้ง่าย และได้ชี้แจงว่า ชราและมรณะมีเพราะ
ชาติเป็นปัจจัย ดูกิริยาทั้งหลาย ชาติมีเพราะภพเป็นปัจจัย ฯลฯ
สังขารมีเพราะอริชาเป็นปัจจัย โดยตถาคตทั้งหลายจะอุปบัติขึ้น
หรือมือบัณฑิตขึ้นก็ตาม ธาตุนั้นได้ตั้งอยู่แล้วเทียว ฯลฯ และได้ชี้แจง
ว่าสังขารมีเพราะอริชาเป็นปัจจัย กิริยาทั้งหลาย ความจริงแท้
ความไม่คลาดเคลื่อน ความไม่เป็นโดยประการอื่น คือความที่ธรรม
เกิดขึ้นเพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย สภาวะธรรมนั้น ดังกล่าวนี้อันใด นี้
เรากล่าวว่า ปฏิจสมุปบาท ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมือยูจริง มีไหรือ?

- ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น ปฏิจสมุปบาทก็เป็นอสังขตะนะสิ
๑๑. ส. นิ. ข้อ ๖๑ หน้า ๓๐
[๑๐๘๗] ส. ปัจจายการบทหนึ่งว่า สังขารมีเพราะอริชาเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด
เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจายการนั้น สภาวะนั้นเป็นอสังขตะ
นิพพานก็เป็นอสังขตะนะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทาน ก็เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ หรือมีระหว่างชั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่าง
นั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘๘] ส. ปัจจายการบทหนึ่งว่า สังขารมีเพราะอริชาเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด
เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจายการนั้น สภาวะนั้นเป็นอสังขตะ
ปัจจายการอีกบทหนึ่งว่า วิทยญาณมีเพราะสังขารเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะ
ใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจายการนั้น สภาวะนั้นก็เป็น
อสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะ เป็น ๓ อย่างหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะ เป็น ๓ อย่างหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทาน ก็เป็น ๓ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างชั้นแห่งนิพพาน ๓ อย่างนั้น
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๐๘๙] ส. ปัจจายการบทหนึ่งว่า สังขารทั้งหลายมีเพราะอริชาเป็นปัจจัย ดังนี้
สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจายการนั้น สภาวะนั้น
เป็นอสังขตะ ปัจจายการอีกบทหนึ่งว่า วิทยญาณมีเพราะสังขารเป็น
ปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจายการนั้น
สภาวะนั้นก็เป็นอสังขตะ ฯลฯ ปัจจายการอีกบทหนึ่งว่า ชรามรณะมี
เพราะชาติเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ใน
ปัจจายการนั้น สภาวะนั้นก็เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะ เป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทาน ก็เป็น ๑๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๑๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างชั้น
แห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ปฏิจสมุปบาทกถา จบ

~~~~~
สัจจกถา
[๑๐๙๐] สกาวที สัจจะ ๔ เป็นอสังขตะ
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทานก็เป็น ๔ ที่เร้นก็เป็น ๔ ที่พึงเป็น ๔ ที่หมายก็เป็น ๔ ฐานะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

อันไม่เคลื่อนก็เป็น ๔ อมตะก็เป็น ๔ นิพพานก็เป็น ๔ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพาน ก็เป็น ๔ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. มีความสูงและต่ำ มีความเลวและประณีต มีความอุกฤษฎ์ เลวทราม มี
เขตแดน หรือความแตกต่าง หรือร่อง หรือระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๔
อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๑] ส. ทุกขสังเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขสังเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขทางกาย ทุกขทางใจ โสกะ ปริเทวะ ทุกข โทมนัส อุปายาส เป็น
อสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยสังเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยสังเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคสังเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรรคเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคสังเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๒] ส. ทุกขเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขทางกาย ทุกขทางใจ โสกะ ปริเทวะ ทุกข โทมนัส อุปายาส เป็น
สังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มรรคเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มัคคสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ส. มัคคสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๓] ส. นิโรธสังเป็นสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทกขสังเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสังเป็นสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสังเป็นสังขตะ สมุทัยเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสังเป็นสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มัคคสังเป็นสังขตะ มรรคเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๔] ส. ทกขสังเป็นสังขตะ ทุกข์เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสังเป็นสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยสังเป็นสังขตะ สมุทัยเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสังเป็นสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคสังเป็นสังขตะ มรรคเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสังเป็นสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๕] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า สังขะ ๔ เป็นสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกิริยทั้งหลาย ๔ อย่างนี้ แท้ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น ๔ อย่าง เป็นโจน คำว่า นี้ทุกข์ นี้แท้ นี้ไม่ผิด นี้ไม่เป็นอย่างอื่น ฯลฯ คำว่า นี้ทุกข์สมุทัย ฯลฯ คำว่า นี้ทุกข์ นิโรธ ฯลฯ คำว่า นี้ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา นี้แท้ นี้ไม่ผิด นี้ไม่เป็นอย่างอื่น ดุรกิริยทั้งหลาย ๔ อย่างนี้แล แท้ ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สังขะ ๔ ก็เป็นสังขตะ นะสิ

สังขกถา จบ

อารุပ္ปกถา

[๑๐๙๖] สกวาที อากาสนัญจายตนะเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

@๑. เล่มที่ ๓๑ ข. ป. ข้อ ๕๔๔ หน้า ๓๒๖

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อากาสนัญจายตนะเป็นสังขตะ นิพพานเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างชั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อากาสนัญจายตนะเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. อากาสนัญจายตนะเป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะเป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กรรมที่เป็นเหตุเข้าถึงอากาสนัญจายตนะ มียุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมที่เป็นเหตุเข้าถึงสังขตะ มียุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ทั้งหลายผู้เข้าถึงอากาสนัญจายตนะ มียุหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลายผู้เข้าถึงสังขตะ มียุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๙๗] ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิด แก่ ตาย จุตี อุปบัติ ในอากาสนัญจายตนะ ได้หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิด แก่ ตาย จุตี อุปบัติ ในอสังขตะ ได้หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๙๘] ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในอากาสนัญจายตนะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในอสังขตะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อากาสนัญจายตนะ เป็นจตุโวการภพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะ เป็นจตุโวการภพ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๐๙๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อรูป ๔ เป็นอสังขตะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. อรูป ๔ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นสภาพไม่หวั่นไหว มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอรูป ๔ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นสภาพไม่หวั่นไหว ด้วยเหตุนี้ นั่นท่านจึงต้องกล่าวว่า อรูป ๔ เป็นอสังขตะ
- อารูปปกถา จบ

นิโรธสมาปัตติกถา

- [๑๑๐๐] สกวาที นิโรธสมาบัติ เป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ราวาทิ ถูกแล้ว
- ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่จุติ เป็นอมตะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. นิโรธสมาบัติเป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ที่ต้านทาน เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. นิโรธสมาบัติเป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มีคนบางพวก เข้านิโรธ ได้ นิโรธ ยังนิโรธ ให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดขึ้นอย่างยิ่ง ให้เกิด ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. มีคนบางพวก เข้าอสังขตะ ได้อสังขตะ ยังอสังขตะให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดขึ้นอย่างยิ่ง ให้เกิด ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความผ่องแผ้ว ความออกจากนิโรธ ปรากฏได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความผ่องแผ้ว ความออกจากอสังขตะ ปรากฏได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผู้เข้านิโรธ มีจิตสังขารดับไปก่อน แต่นั้นกายสังขารดับ แต่นั้นจิตตสังขารดับ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผู้เข้าอสังขตะก็มีจิตสังขารดับไปก่อน แต่นั้นกายสังขารดับ แต่นั้นจิตตสังขารดับ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผู้ออกจากนิโรธมีจิตตสังขารเกิดขึ้นก่อน แต่นั้นกายสังขารเกิดขึ้น แต่นั้นจิตตสังขารเกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผู้ออกจากอสังขตะ ก็มีจิตตสังขารเกิดขึ้นก่อน แต่นั้นกายสังขารเกิดขึ้น แต่นั้นจิตตสังขารเกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๑] ส. ผัสสะ ๓ คือ สญญตผัสสะ อนิมิตตผัสสะ อัปปณิหิตผัสสะ ย่อมถูกต้องผู้ออกจากนิโรธแล้ว หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผัสสะ ๓ คือ สญญตผัสสะ อนิมิตตผัสสะ อัปปณิหิตผัสสะ ย่อมถูกต้องผู้ที่ออกจากอสังขตะแล้ว หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๒] ส. จิตของผู้ที่ออกจากนิโรธแล้ว เป็นธรรมชาติโน้มไปสูวิเวก เอียงไปสูวิเวก น้อมไปสูวิเวก หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จิตของผู้ที่ออกจากอสังขตะแล้ว ก็เป็นธรรมชาติโน้มไปสูวิเวก เอียงไปสูวิเวก น้อมไปสูวิเวก หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า นิโรธสมาบัติเป็นอสังขตะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. นิโรธสมาบัติเป็นสังขตะหรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น นิโรธสมาบัติก็เป็นอสังขตะ นะสิ
- นิโรธสมาบัติตักกะ จป

आकाशका

- [๑๑๐๔] สกวาที आकाशเป็นอสังขตะหรือ?
- ป. ราวาทิ ถูกแล้ว
- ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๕] ส. आकाशเป็นอสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ที่ต้านทาน เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างชั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๖] ส. आकाशเป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. มีชนบางพวกทำอนากาศให้เป็นอนากาศได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. มีชนบางพวกทำสังขตะให้เป็นสังขตะได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๗] ส. มีชนบางพวก ทำอากาศให้เป็นอนากาศได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. มีชนบางพวกทำสังขตะให้เป็นสังขตะได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๘] ส. ในอากาศ นกทั้งหลายบินไปได้ พระจันทร์และพระอาทิตย์โคจรไปได้ ดวงดาวทั้งหลายโคจรไปได้ ผู้มีฤทธิ์แสดงฤทธิ์ได้ ชนทั้งหลายไกวแขนได้ โบกมือได้ ขว้างก้อนดินไปได้ แผลงฤทธิ์ไปได้ แผลงศรไปได้หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ในอสังขตะ นกทั้งหลายก็บินไปได้ พระจันทร์และพระอาทิตย์ก็โคจรไปได้ ดวงดาวทั้งหลายก็โคจรไปได้ ผู้มีฤทธิ์ก็แสดงฤทธิ์ได้ ชนทั้งหลายก็ไกวแขนได้ โบกมือได้ ขว้างก้อนดินไปได้ ขว้างลูกขลุบไปได้ แผลงฤทธิ์ไปได้ แผลงศรไปได้หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๐๙] ส. ชนทั้งหลายล้อมอากาศ ทำให้เป็นเรือน ทำให้เป็นฌางได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ชนทั้งหลายล้อมอสังขตะ ทำให้เป็นเรือน ทำให้เป็นฌางได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๑๐] ส. เมื่อขุดบ่ออยู่ อยู่นากาศ (ที่มีใสอากาศ) กลายเป็นอากาศได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. สังขตะ ก็กลายเป็นอสังขตะได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๑๑] ส. เมื่อถมบ่อเปล่าอยู่ ยังฌางเปล่าให้เต็มอยู่ ยังหม้อเปล่าให้เต็มอยู่ อากาศอันตรธานไปได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะ ก็อันตรธานไปได้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๑๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อากาศเป็นอสังขตะ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
- ป. อากาศเป็นอสังขตะ หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น อากาศก็เป็นอสังขตะ นะลิ
อากาศกถา จบ

อากาศโสณทัสสน์นตีกถา

- [๑๑๑๓] สกวาที อากาศเป็นสนธิสสนะ (เห็นได้ด้วยจักขุ) หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ เป็นสีเขียว เป็นสีเหลือง เป็นสีแดง เป็นสีขาว เป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาน กระทบที่จักขุ มาสู่คลองแห่งจักขุ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๑๔] ส. อากาศเป็นสนธิสสนะหรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. อาศัยจักขุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญานขึ้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๑๕] ส. อาศัยจักขุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญานขึ้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. คำว่า อาศัยจักขุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญานขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียอยู่จริง หรือ?
ป. ไม่มี
- ส. คำว่า อาศัยจักขุและรูปจึงเกิดจักขุวิญญานขึ้น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียอยู่จริง หรือ?
ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. หากว่า คำว่า อาศัยจักขุและรูปจึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็น
สูตรมียุอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักขุและอากาศ จึงเกิดจักขุ-
วิญญาณขึ้น

[๑๑๑๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อากาศเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. ท่านเห็นช่องในระหว่างต้นไม้อันทั้งสอง ช่องในระหว่างเสาทั้งสอง ช่อง-
ดาล ช่องหน้าต่าง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

@๑. ม. อุ. ข้อ ๘๑๔ หน้า ๕๑๐ ส. นิ. ข้อ ๑๖๔ หน้า ๘๗

ป. หากว่า ท่านเห็นช่องในระหว่างต้นไม้อันทั้งสอง ช่องในระหว่างเสาทั้งสอง
ช่องดาล ช่องหน้าต่าง ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่าอากาศเป็น
สนิทัสสนะ

อากาศสนิทัสสน์ในติกกา จบ

ปฐวีธาตุ สนิทัสสนาตยาติกกา

[๑๑๑๗] สกวาที ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ เป็นสีเขียว เป็นสีเหลือง เป็น
สีแดง เป็นสีขาว เป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ กระพบที่จักขุ มาสู่
คลองแห่งจักขุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๘] ส. ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักขุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๙] ส. อาศัยจักขุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักขุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุ
อยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักขุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุอยู่
จริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หาก คำว่า อาศัยจักขุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็น
สูตรมียุอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักขุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุ-
วิญญาณขึ้น

[๑๑๒๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นแผ่นดิน แผ่นดิน ภูเขา มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นแผ่นดิน แผ่นดิน ภูเขา ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้อง
กล่าวว่า ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า อาโปธาตุ เป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นน้ำ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นน้ำ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า อาโปธาตุเป็น
สนิทัสสนะ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า เตโชธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นไฟที่โผลงอยู่ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นไฟที่โผลงอยู่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เตโช-
ธาตุเป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า เตโชธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ท่านเห็นต้นไม้ที่ถูกลมโยกอยู่ มีไช้หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า ท่านเห็นต้นไม้ที่ถูกลมโยกอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า
วาโยธาตุเป็นสนธิ์สสนะ ฯลฯ
ปฐวีธาตุสนธิ์สสนาตยาทิกกา จป
-

จักขุทริยสนธิ์สสนันตือาทิกกา

[๑๑๒๑] สกาวาที จักขุทริยเป็นสนธิ์สสนะ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ ฯลฯ มาสู่คลองแห่งจักขุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๒๒] ส. จักขุทริยเป็นสนธิ์สสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักขุและจักขุทริย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๒๓] ส. อาศัยจักขุและจักขุทริย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักขุและจักขุทริย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็น
สูตรมียุจริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักขุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุ
จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า อาศัยจักขุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็น
สูตรมียุจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักขุและจักขุทริย จึงเกิดจักขุ-
วิญญาณขึ้น

[๑๑๒๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อินทริย ๕ เป็นสนธิ์สสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นจักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กาย มีไช้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นจักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กาย ด้วยเหตุนี้แหละ
ท่านจึงต้องกล่าวว่า อินทริย ๕ เป็นสนธิ์สสนะ ฯลฯ
จักขุทริยสนธิ์สสนันตือาทิกกา จป

กายกัมมสนธิ์สสนันตือาทิกกา

[๑๑๒๕] สกาวาที กายกรรมเป็นสนธิ์สสนะหรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ เป็นสีเขียว เป็นสีเหลือง เป็นสีแดง
เป็นสีขาว เป็นวินัยแห่งจักขุวิญญาณ กระทบที่จักขุ มาสู่ครองแห่งจักขุ
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรม เป็นสนธิ์สสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักขุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อาศัยจักขุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักขุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตร
มียุจริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักขุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุ
จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า อาศัยจักขุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็น
สูตรมียุจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักขุและกายกรรม จึงเกิดจักขุ-
วิญญาณขึ้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๑๒๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า กายกรรมเป็นสนิทัสสนะหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นอาการก้าวไปข้างหน้า ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เหยียดแขน มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นอาการก้าวไปข้างหน้า ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เหยียดแขน ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า กายกรรมเป็นสนิทัสสนะ กายกัมมสนิทัสสนันติกถา จบ

ปริโยสานกถาตั้งต้นแต่ปฐวีธาตุสนิทัสสนะ ถึงกายกัมมสนิทัสสนะ
วรรคที่ ๖ จบ

วรรคที่ ๗

สังคหิตกถา

[๑๑๒๗] สกวาที ธรรมบางเหล่าที่ท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยธรรมบางเหล่าไม่มีหรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ธรรมบางเหล่า ที่นับเข้าได้ จัดเข้าห้วงข้อได้ นับเนื่องแล้วด้วยธรรม บางเหล่า มีอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมบางเหล่า ที่นับเข้าได้ จัดเข้าห้วงข้อได้ นับเนื่องแล้ว ด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า ธรรมบางเหล่าที่ท่านสงเคราะห์ เข้าไว้ด้วยธรรมบางเหล่าไม่มี

[๑๑๒๘] ส. จักขยตนะนับเข้าได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในรูปขันธ์

ส. หากว่า จักขยตนะนับเข้าได้ในรูปขันธ์ ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้อง กล่าวว่า จักขยตนะท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยรูปขันธ์

ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆณายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ ฯลฯ กายายตนะ นับเข้าได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในรูปขันธ์

ส. หากว่า กายายตนะนับเข้าได้ในรูปขันธ์ ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้อง กล่าวว่า กายายตนะท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยรูปขันธ์

[๑๑๒๙] ส. รูปายตนะ ฯลฯ สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ ฯลฯ รสายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ นับเข้าได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในรูปขันธ์

ส. หากว่า โผฏฐัพพายตนะนับเข้าได้ในรูปขันธ์ ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้อง กล่าวว่า โผฏฐัพพายตนะ ท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยรูปขันธ์

[๑๑๓๐] ส. สุขเวทนานับเข้าได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในเวทนาขันธ์

ส. หากว่า สุขเวทนานับเข้าได้ในเวทนาขันธ์ ด้วยเหตุนั้นท่านจึงต้อง กล่าวว่า สุขเวทนาท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยเวทนาขันธ์

ส. ทกขเวทนา ฯลฯ อทุกขมสุขเวทนา นับเข้าได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในเวทนาขันธ์

ส. หากว่า อทุกขมสุขเวทนานับเข้าได้ในเวทนาขันธ์ ด้วยเหตุนั้นท่าน จึงต้องกล่าวว่า อทุกขมสุขเวทนาท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยเวทนาขันธ์

[๑๑๓๑] ส. สัญญาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส นับเข้าได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์

ส. หากว่า สัญญาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์ ด้วยเหตุ นั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า สัญญาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส ท่านสงเคราะห์ เข้าไว้ด้วยสัญญาขันธ์

ส. สัญญาอันเกิดแต่โสตสัมผัส ฯลฯ สัญญาอันเกิดแต่มนโสมผัส นับเข้า ได้ในชั้นไหน?

ป. นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์

ส. หากว่า สัญญาอันเกิดแต่มนโสมผัส นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์ ด้วยเหตุ นั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า สัญญาอันเกิดแต่มนโสมผัส ท่านสงเคราะห์ เข้าไว้ด้วยสัญญาขันธ์

[๑๑๓๒] ส. เจตนาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส ฯลฯ เจตนาอันเกิดแต่มนโสมผัส นับเข้า ได้ในชั้นไหน?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. นับเข้าได้ในสังขารชั้นนี้
- ส. หากว่า เจตนาอันเกิดแต่มนสิมผัส นับเข้าได้ในสังขารชั้นนี้ ด้วยเหตุ
นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เจตนาอันเกิดแต่มนสิมผัส ท่านสงเคราะห์
เข้าไว้ด้วยสังขารชั้นนี้
- [๑๑๓๓] ส. จักขวิญญาณ ฯลฯ มโนวิญญาณ นับเข้าได้ในชั้นนี้ไหน?
- ป. นับเข้าได้ในวิญญาณชั้นนี้
- ส. หากว่า มโนวิญญาณนับเข้าได้ในวิญญาณชั้นนี้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึง
ต้องกล่าวว่า มโนวิญญาณท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยวิญญาณชั้นนี้
- ป. ธรรมเหล่านั้น ท่านสงเคราะห์เข้าด้วยธรรมเหล่านั้น ก็เหมือนอย่าง
โคพลีพท์พหูหนึ่ง ที่เขาสงเคราะห์ (ลาม) ไว้ด้วยทามหรือเชือก บิณฑบาต
ที่เขาสงเคราะห์ (แขวน) ไว้ด้วยสาแหรก สุนัขที่เขาสงเคราะห์ (ผูก)
ไว้ด้วยเชือกผูกสุนัข
- ส. หากว่า โคพลีพท์พหูหนึ่ง เขาสงเคราะห์ (ลาม) ไว้ด้วยทามหรือเชือก
บิณฑบาตสงเคราะห์ (แขวน) ไว้ได้ด้วยสาแหรก สุนัขเขาสงเคราะห์
(ผูก) ไว้ด้วยเชือกผูกสุนัข ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ธรรม
บางเหล่า ที่ท่านสงเคราะห์ไว้ด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่
สังคหิตกถา จบ

สัมปยุตตกถา

- [๑๑๓๔] สกวาที ธรรมบางเหล่า ที่สัมปยุตด้วยธรรมบางเหล่า ไม่มีหรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. ธรรมบางเหล่าที่สหระต เกิดร่วม ระคน เกิดกับดับพร้อม มีวัตถุอันเดียว
กัน มีอารมณ์อันเดียวกันกับด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ธรรมบางเหล่า ที่สหระต เกิดร่วม ระคน เกิดกับดับพร้อม มี
วัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันกับด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ก็
ต้องไม่กล่าวว่า ธรรมบางเหล่า ที่สัมปยุตด้วยธรรมบางเหล่า ไม่มี
- [๑๑๓๕] เวทนาชั้นนี้เกิดร่วมกับสัญญาชั้นนี้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า เวทนาชั้นนี้เกิดร่วมกับสัญญาชั้นนี้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึง
ต้องกล่าวว่า เวทนาชั้นนี้สัมปยุตด้วยสัญญาชั้นนี้
- ส. เวทนาชั้นนี้ เกิดร่วมกับสังขารชั้นนี้ กับวิญญาณชั้นนี้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า เวทนาชั้นนี้ เกิดร่วมกับวิญญาณชั้นนี้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึง
ต้องกล่าวว่า เวทนาชั้นนี้ สัมปยุตด้วยวิญญาณชั้นนี้
- ส. สัญญาชั้นนี้ สังขารชั้นนี้ วิญญาณชั้นนี้ เกิดร่วมกับเวทนาชั้นนี้ กับสัญญา-
ชั้นนี้ กับสังขารชั้นนี้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า วิญญาณชั้นนี้ เกิดร่วมกับสังขารชั้นนี้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึง
ต้องกล่าวว่า วิญญาณชั้นนี้ สัมปยุตด้วยสังขารชั้นนี้
- ป. น้ำมัน ชับอยู่ ชีมอยู่ในภา รส ชับอยู่ ชีมอยู่ในอ้อย จันใด ธรรมเหล่า
นั้น ก็แทรกอยู่ ชีมอยู่ กับธรรมเหล่านั้น จันนั้น หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- สัมปยุตตกถา จบ

เจตสิกกถา

- [๑๑๓๖] สกวาที เจตสิกธรรมไม่มี หรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. ธรรมบางเหล่า ที่สหระต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดกับดับพร้อม มี
วัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันด้วยจิตมีอยู่ มีใช่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ธรรมบางเหล่า ที่สหระต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดกับดับ
พร้อม มีวัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันด้วยจิต มีอยู่ ก็ต้องไม่
กล่าวว่า เจตสิกธรรมไม่มี
- [๑๑๓๗] ส. ผัสสะเกิดร่วมกับจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. หากว่า ผัสสะเกิดร่วมกับจิต ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า ผัสสะ เป็นเจตสิก
- ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ฯลฯ สัทธา วิริยะ สติ สมาริ ปัญญา ราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ อนัตตปปะ เกิดร่วมกับจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อนัตตปปะเกิดร่วมกับจิต ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า อนัตตปปะ เป็นเจตสิก
- ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับจิต จึงชื่อว่าเจตสิก หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับผัสสะ ก็ชื่อว่าผัสสสิกหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับจิต จึงชื่อว่าเจตสิกหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับเวทนา ฯลฯ กับสัญญา ฯลฯ กับเจตนา ฯลฯ กับสัทธา กับวิริยะ กับสติ กับสมาริ กับปัญญา กับราคะ กับโทสะ กับโมหะ ฯลฯ กับอนัตตปปะ ก็ชื่อว่า อนัตตปัสสิก หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ส. เจตสิกธรรมไม่มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า จิตนี้และบรรดาเจตสิกธรรมย่อมปรากฏ แก่ผู้ทราบชัดโดยความเป็นอนัตตา ครั้นทราบชัดธรรมทั้ง ๒ นั้น ทั้งที่หยามและประณัตแล้ว ก็เป็นผู้มีความเห็นโดยชอบ ทราบชัดว่า มีอันแตกดับเป็นธรรมดา ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น เจตสิกธรรมก็มีอยู่ นะสิ
- [๑๑๓๔] ส. เจตสิกธรรมไม่มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกุระกัณฐกัณฐิก ในธรรมวินัยนี้ ย่อม ทายได้แม้ซึ่งจิต แม้ซึ่งเจตสิก แม้ซึ่งการที่ตริก แม้ซึ่งการที่ตรอง ของสัตว์อื่นๆ ของบุคคลอื่นๆ ว่า ใจของท่านเป็นอย่างนี้บ้าง ใจ ของท่านเป็นโดยประการนี้บ้าง จิตของท่านเป็นจะนี้น้าง ดังนี้ ๑- เป็น สูตรมียุจริง มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น เจตสิกธรรมก็มีอยู่ นะสิ
- เจตสิกกถา จบ

ทานกถา

[๑๑๓๕] สกวาที ทาน คือ เจตสิกธรรม หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. จะให้เจตสิกธรรมแก่คนอื่น ๆ ก็ได้ หรือ?

@๑. ที. ส. ข้อ ๓๔๐ หน้า ๒๗๔

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จะให้เจตสิกธรรมแก่คนอื่น ๆ ก็ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จะให้ผัสสะแก่คนอื่น ๆ ก็ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จะให้เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาริ ฯลฯ ปัญญา แก่คนอื่น ๆ ก็ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือเจตสิกธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ทาน มีผลไม่นำปรารภนา มีผลไม่นำใคร มีผลไม่เป็นที่พอใจ มีผลแสดง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ทานมีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสดง มี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
สขเป็นกำไร มีสขเป็นวิบาก มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ทาน มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่
แสดง มีสขเป็นกำไร มีสขเป็นวิบาก ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าว
ว่า ทาน คือ เจตสิกธรรม

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ทานมีผลนำปรารภนา (และ) ทานก็คือจิวร
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิวร มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสดง
มีสขเป็นกำไร มีสขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ทานมีผลนำปรารภนา (และ) ทานก็คือ บิณฑ-
บาต เสนาสนะ คีลานปัจจัยเภสัชบริขาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คีลานปัจจัยเภสัชบริขาร มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ
มีผลไม่แสดง มีสขเป็นกำไร มีสขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือ เจตสิกธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ธรรมเหล่านี้ คือ ศรัทธา หิริและทานที่เป็น
กุศล ไปตามสัตตบรุษ ธรรม ๓ ประการนี้แล สัตตบรุษทั้งหลาย
กล่าวว่า เป็นทางไปสู่เทวโลกเพราะบุคคลไปสู่เทวโลกได้ด้วยธรรม
๓ ประการนี้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ทาน ก็คือ เจตสิกธรรม นะสิ

[๑๑๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือ เจตสิกธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยกิจทั้งหลาย ทาน ๕ ประการนี้
เป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ ปรากฏโดยราตรี ปรากฏว่าเป็นวงศ์
เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณพราหมณผู้ทั้งหลายมิได้ลบหลู่ ไม่เคย
ลบหลู่ ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้ว ทาน ๕
เป็นโจน ดุริยกิจทั้งหลาย อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ละปาณา-
ติบาต เป็นผู้เว้นขาดแล้วจากปาณาติบาต อริยสาวกผู้เว้นขาดแล้วจาก

๑๑. อ. อฏฐก ข้อ ๑๒๒ หน้า ๒๔๐

ปาณาติบาต ชื่อว่า ให้อภัย ให้ความเป็นผู้ไม่มีเวร ให้ความไม่
เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้ ครั้นให้อภัย ให้ความเป็นผู้ไม่
มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียน แก่สัตว์หาประมาณมิได้แล้ว ย่อม
เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียน
หาประมาณมิได้ นี่เป็นทานข้อแรก ซึ่งเป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ
ปรากฏโดยราตรี ปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณ-
พราหมณผู้ทั้งหลายมิได้ลบหลู่ ไม่เคยลบหลู่ ไม่รังเกียจอยู่ จัก
ไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้ว ดุริยกิจทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก
อริยสาวก ละอทินนาทาน ฯลฯ ละกาเมสุมิฉาจาร ฯลฯ ละมสวาท
ฯลฯ ละฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทคือติ่มสุราเมรัย เป็นผู้
เว้นขาดแล้วจากฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือติ่มน้ำเมา
กล่าวคือสุราเมรัย อริยสาวกผู้เว้นขาดแล้วจากฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่ง
ความประมาท คือติ่มน้ำเมากล่าวคือสุราเมรัย ชื่อว่า ให้อภัย ให้
ความไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้ ครั้น
ให้อภัย ให้ความไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประ-
มาณมิได้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร
ความไม่เบียดเบียนหาประมาณมิได้ นี่เป็นทานข้อคำรบ ๕ ซึ่งเป็น
ทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ ปรากฏโดยราตรี ปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็น
ธรรมเก่าแก่ อันสมณพราหมณและผู้ทั้งหลาย มิได้ลบหลู่ ไม่
เคยลบหลู่ ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้ว ดุริย
กิจทั้งหลาย ทาน ๕ ประการนี้แล เป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ
ปรากฏว่าโดยราตรีปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณ

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ
พราหมณ์ทั้งหลาย มิได้ลบล้าง ไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่
รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้วดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
๑๑. อ. อฏฐก ข้อ ๑๒๙ หน้า ๒๕๐
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ทาน ก็คือ เจตสิกธรรม นะสิ
[๑๑๔๓] ส. ไม่ฟังกล่าววาทาน คือ เทยธรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมให้ข้าว ให้
น้ำ ให้ผ้า ให้ยาน ให้ดอกไม้ ให้ของหอม ให้เครื่องลูบไล้
ให้ที่นอน ให้ที่พิง ให้เครื่องประทีป ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไช
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ทานคือเทยธรรมนะสิ
[๑๑๔๔] ป. ทาน คือ เทยธรรม หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เทยธรรม มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสดง
มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ทานมีผลนำปรารภนา (และ) ทาน ก็คือ
จิวร หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. จิวร มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ มีผลไม่แสดง มีสุข
เป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ทานมีผลนำปรารภนา (และ) ทานก็คือ
บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร มีผลนำปรารภนา มีผลนำใคร มีผลเป็นที่พอใจ
มีผลไม่แสดง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าววาทาน คือ เทยธรรม
ทานกถา จบ

- ปริโยคมยปญญกถา
- [๑๑๔๕] สกาวาที บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?
- ป. ราวาทิ ถูกแล้ว
- ส. ผู้สำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ เวทนา สัญญาเจตนา จิต
สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา สำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๔๖] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เจริญได้จุจเครีเถา จุจเครีเถาอย่างทราย จุจตันไม้ จุจหญ้า จุจแพ
แห่งหญ้าปล้อง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๑๔๗] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทายกให้ทานแล้วไม่สนใจก็เป็นบุญได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นได้แก่ผู้ไม่นึก เป็นได้แก่ผู้ไม่กังวล เป็นได้แก่ผู้ไม่สนใจ เป็นได้
แก่ผู้ไม่กระทำไว้ในใจ เป็นได้แก่ผู้ไม่จงใจ เป็นได้แก่ผู้ไม่ปรารภนา เป็น
ได้แก่ผู้ไม่ตั้งใจ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุญเป็นได้แก่ผู้ไม่นึกถึง เป็นได้แก่ผู้กังวล เป็นได้แก่ผู้สนใจ เป็นได้แก่
ผู้ทำไว้ในใจ เป็นได้แก่ผู้จงใจ เป็นได้แก่ผู้ปรารภนา เป็นได้แก่ผู้ตั้งใจ
มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิทกปรกณ

ส. หากว่า บุญเป็นได้แก่ผู้หนึ่งถึง เป็นได้แก่ผู้กังวล เป็นได้แก่ผู้สนใจ
เป็นได้แก่ผู้ทำไว้ในใจ เป็นได้แก่ผู้จงใจ เป็นได้แก่ผู้ปรารถนา เป็น
ได้แก่ผู้ตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภคน เจริญได้
[๑๑๔๘] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภคน เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกถวายทาน ตรีกามวิตกอยู่ ตรีกพยาบาทวิตกอยู่ ตรีกวิหิงสา-
วิตกอยู่ ก็เป็นบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่
เป็นฝ่ายดำและฝ่ายขาว มารวมกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่
เป็นฝ่ายดำและฝ่ายขาว มารวมกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยกิจทั้งหลาย ๔ ประการนี้ไกลกัน
ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ฟาและแผ่นดินนี้ประการแรก ซึ่ง
ไกลกัน ไกลกันนัก ผิงข้างนี้และผิงข้างโน้นแห่งสมุทร นี้ประการ
ที่ ๒ ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก แดนอาทิตย์อุทัย และดาวอัสตงค์
นี้ประการที่ ๓ ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก ธรรมของสัตว์บุรุษและ
ธรรมของอสัตบุรุษ นี้ประการที่ ๔ ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก ดุริย
กิจทั้งหลาย ๔ ประการนี้แล ไกลกัน ไกลกันนัก
ท้องฟ้ากับแผ่นดิน ไกลกัน ผิงสมุทรเขากว่าไกลกัน แดนอาทิตย์อุทัย
และดาวอัสตงค์ ก็ไกลกัน ธรรมของสัตว์บุรุษ กับธรรมของอสัต-
บุรุษ กล่าวได้ว่า ไกลกันกว่านั้นอีก
สมาคมของพวกสัตว์บุรุษ ยั่งยืน คงที่ อยู่ได้แม้นตลอดกาล ที่ดำรงชีพ
อยู่ แต่สมาคมของพวกอสัตบุรุษ ย่อมเสื่อมไปเร็วแท้ เพราะฉะนั้น
ธรรมของสัตว์บุรุษ จึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิ
ใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศลที่มีโทษและไม
มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่เป็นฝ่ายดำและฝ่ายขาว มารวมกันได้
[๑๑๔๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภคน เจริญได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ชนเหล่าใด ปลุกสร้างสวน ปลุกสร้างป่า
สร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ สระน้ำ สร้างที่พักอาศัยให้เป็นทาน บุญ
ย่อมเจริญมากแก่ชนเหล่านั้นทุกเมื่อ ทั้งกลางวันกลางคืน ชนเหล่า

๑๑. อ. จตฺตก ขัฏ ๔๗ หน้า ๖๕

นั้นตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมจะไปสู่สวรรค์ ดังนี้ ๑- เป็น
สูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุญก็สำเร็จแต่การบริโภคน เจริญได้นะสิ

[๑๑๕๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภคน เจริญได้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยกิจทั้งหลาย ห้วงน้ำคือบุญ ห่วง
น้ำคือกุศล ๔ ประการนี้ นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์งาม มีสุขเป็น
วิบาก ยังสัตว์ให้เป็นไปในสวรรค์ เป็นไปพร้อมเพื่อผลอันน่าปรา-
รณา เพื่อผลอันน่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์ เพื่อ
ความสุข ๔ ประการเป็นไฉน ดุริยกิจทั้งหลาย กิจเมื่อบริโภคน
จิตรของบุคคลใด เข้าใจโสมหาภิพาประมาณมิได้อยู่ ห่วงน้ำคือบุญ
ห่วงน้ำคือกุศล ของบุคคลนั้น ก็หาประมาณมิได้ นำมาซึ่งความสุข
มีอารมณ์งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์ให้เป็นไปในสวรรค์ เป็นไป
พร้อมเพื่อผลอันน่าปรารถนา เพื่อผลอันน่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกรณ์

เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ภิกษุ เมื่อบริโภคบิณฑบาต ฯลฯ
เมื่อบริโภคเสนาสนะ ฯลฯ เมื่อบริโภคคิลานปัจฉิมภัตตบริขารของ
บุคคลใด เข้าใจโสมมาธิหาประมาณมิได้อยู่ ห่วงน้ำคือบุญ ห่วงน้ำ
คือกุศล ของบุคคลนั้น ก็หาประมาณมิได้ นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์
งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์ให้เป็นไปในสวรรค์ ย่อมเป็นไปพร้อม
เพื่อผลอันน่าปรารถนา น่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์
เพื่อความสุข ดุกรภิกษุทั้งหลาย ห่วงน้ำคือบุญ ห่วงน้ำคือกุศล ๔
ประการนี้แล นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์

๑๑. ส. สคาถ. ข้อ ๑๔๖ หน้า ๔๖

ให้เป็นไปในสวรรค์ ย่อมเป็นไปเพื่อผลอันน่าปรารถนา เพื่อผลอัน
น่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ดังนี้ ๑- เป็น
สูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้อยคำนั้น บุญก็สำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?

[๑๑๕๑] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกให้ทาน ปฏิภาหกรับแล้วไม่บริโภค แต่ทิ้งเสีย สละเสีย เป็นบุญ
ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทายกให้ทาน ปฏิภาหกรับแล้วไม่บริโภค แต่ทิ้งเสีย สละเสีย
เป็นบุญได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้

[๑๑๕๒] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกให้ทาน ครั้นเมื่อปฏิภาหกรับแล้ว พระราชาไปเสีย หรือโจรลัก
ไปเสีย หรือไฟไหม้เสีย หรือน้ำพัดไปเสีย หรือทายาทผู้ไม่เป็นที่รักนำ
ไปเสีย เป็นบุญได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทายกให้ทาน ครั้นเมื่อปฏิภาหกรับแล้ว พระราชาไปเสีย
หรือโจรลักไปเสีย หรือไฟไหม้เสีย หรือน้ำพัดไปเสีย หรือทายาทผู้ไม่
เป็นที่รักนำไปเสีย ก็เป็นบุญได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การ
บริโภค ย่อมเจริญได้

ปริโคมยปัญญกถา จบ

-----

๑๑. อ. จตกก. ข้อ ๕๑ หน้า ๓๑

อิโตทินนกกถา

[๑๑๕๓] สกวาที บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทาน
ที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เมื่อให้อริจรตโลกนี้ ก็บริโภคจิวรนั้นในปรโลกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อให้บิณฑบาตแต่โลกนี้ . . . เมื่อให้เสนาสนะแต่โลกนี้ . . . เมื่อให้
คิลานปัจฉิมภัตตบริขารแต่โลกนี้ . . . เมื่อให้ของขบเคี้ยวแต่โลกนี้ . . .
เมื่อให้ของกินแต่โลกนี้ . . . เมื่อให้น้ำดื่มแต่โลกนี้ ก็บริโภคน้ำดื่มนั้นใน
ปรโลกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๕๔] ส. บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกด้วยทานที่บุคคล
ให้แล้วแต่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นเป็นผู้กระทำแก่ผู้อื่น สุขและทุกข์ผู้อื่นกระทำให้ ผู้อื่นกระทำผู้อื่น
เสวยผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๕๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น
ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พวกเปรต เห็นเขาให้ทานเพื่อประโยชน์แก่ตน ย่อมอนโมทนา ย่อมยัง
จิตให้เลื่อมใส ย่อมยังปิตีให้เกิดขึ้น ย่อมได้โสมนัส มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เปอตเห็นเขาให้ทานเพื่อประโยชน์แก่ตน ย่อมยังจิตให้เสื่อมใส
ย่อมยังปิตีให้เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่
ปรโลกยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้ว
แต่โลกนี้

[๑๑๕๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น
ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า น้ำฝนตกในที่ดอน ย่อมไหลไปสู่ที่ลุ่ม
ฉันใด ทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ ย่อมเข้าไปสำเร็จแก่บุคคลผู้
ละไปแล้ว ฉันนั้นแล

ห้วงน้ำที่เต็ม ย่อมไหลหลากยังสมุทรสาครให้เต็มรอบได้
ฉันใด ทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ ย่อมเข้าไปสำเร็จแก่บุคคลผู้
ละไปแล้ว ฉันนั้นแล

กสิกรรมไม่มีในเปตโลกนั้นเลย โครักขกรรมก็ไม่มี ณ ที่
นั้นพาณิชย์กรรมก็เช่นกัน การซื้อขายด้วยเงินก็ไม่มี บุคคลผู้ละไป
แล้ว คือ ผู้ที่ตายไปแล้ว ย่อมยังอรรถภาพให้เป็นไปในเปตโลกนั้น
ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ก็ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น
ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ นะลิ

๑๑. ข. ข. ข้อ ๘ หน้า ๑๐

[๑๑๕๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น
ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาเล็งเห็น
ฐานะ ๕ ประการ จึงปรารธนาบุตรซึ่งจะเกิดในสกุล ฐานะ ๕ เป็น
ไหน? เราเลี้ยงเขามาแล้ว เขาก็เลี้ยงเราตอบ เขาก็ช่วยทำกิจ
ของเรา สกฺขวงศ์จักดำรงอยู่นาน เขาก็ดูแลทรัพย์ มฤตกสืบไป
ก็หรือเมื่อเราล่วงลับไปแล้ว เขาก็ทำบุญส่งไปให้ ดุริยภิกษุทั้ง
หลาย มารดาบิดาเล็งเห็นฐานะ ๕ ประการนี้แล จึงปรารธนา
บุตรซึ่งจะเกิดในสกุล

บัณฑิตเล็งเห็นฐานะ ๕ ประการ จึงปรารธนาบุตร คือ เรา
เลี้ยงเขามาแล้ว เขาก็เลี้ยงเราตอบ เขาก็ช่วยทำกิจของเรา สกฺข
วงศ์จักดำรงอยู่ได้นาน เขาก็ดูแลทรัพย์มฤตกสืบไป ก็หรือเมื่อเรา
ล่วงลับไปแล้ว เขาก็ทำบุญส่งไปให้ บัณฑิตทั้งหลายเล็งเห็นฐานะ
๕ ประการนี้ จึงปรารธนาบุตร

เพราะฉะนั้น สัปปริสชน คนเรียวร้อย จึงเป็นคนกตัญญูกต-
เวที เมื่อระลึกถึงอุปการคุณที่ท่านได้ทำก่อน ย่อมเลี้ยงมารดาบิดา
ทำกิจของท่านตามฐานะที่ท่านเป็นบุพพการี บุตรผู้อยู่ในโอวาท
บิดามารดาเลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงตอบ ไม่ทำวงศ์สกุลให้เสื่อม มีศรัทธา
ถึงพร้อมด้วยศีล เป็นบุตรที่ควรสรรเสริญ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง
มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

๑๑. อ. ปญฺจะ ข ๓๙ หน้า ๔๗

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ก็ยังอรรถภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น
ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ นะลิ

อิโตทินนถา จ

ปฐวิกัมมวิปาโกติกา

[๑๑๕๘] ป. สกฺวาที แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ปราวาที ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินมีสขเวทนา มีทุกขเวทนา มีอทุกขมสขเวทนา ประกอบด้วย
สขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบด้วยอทุกขมสขเวทนา
ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบด้วยสัญญา ประกอบ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ
ด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ
ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของแผ่นดิน
นั้นมียุหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. แผ่นดินไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ไม่มีทุกขมสุขเวทนา ไม่
ประกอบด้วยสุขเวทนา ไม่ประกอบด้วยทุกขเวทนา ไม่ประกอบด้วย
อทุกขมสุขเวทนา ไม่ประกอบด้วยผัสสะ ไม่ประกอบด้วยเวทนา ไม่
ประกอบด้วยสัญญา ไม่ประกอบด้วยเจตนา ไม่ประกอบด้วยจิต ไม่มี
อารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความ
จงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของแผ่นดินนั้น ไม่มี มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า แผ่นดินไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของแผ่นดินนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่าแผ่นดิน
เป็นกรรมวิบาก

[๑๑๕๙] ส. ผัสสะ เป็นกรรมวิบาก และผัสสะมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มีทุกขม-
สุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบ
ด้วยอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบ
ด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ ความนึก
ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น มียุหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก และแผ่นดินมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มี
อทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา
ประกอบด้วยอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา
ประกอบด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์
ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ
ความปรารถนา ความตั้งใจของแผ่นดิน มียุหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๐] ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก แต่แผ่นดินไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ
ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของแผ่นดินนั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เป็นกรรมวิบาก แต่ผัสสะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ
ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๑] ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินเช็ดชูได้ เหยียบย่ำได้ ตัดได้ ทำลายได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบาก เช็ดชูได้ เหยียบย่ำได้ ตัดได้ ทำลายได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๒] ส. แผ่นดิน บุคคล จะพูน จะเพิ่ม จะถม จะก่อ จะเสริมก็ทำได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบาก บุคคลจะพูน จะเพิ่ม จะถม จะก่อ จะเสริมก็ทำได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๓] ส. แผ่นดินทั่วไปแก่ชนอื่นๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบากทั่วไปแก่ชนอื่นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๔] ส. กรรมวิบาก ทั่วไปแก่ชนอื่นๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า นิริ คือ บุญ ไม่ทั่วไปแก่ชนอื่นๆ
โจรลักไม่ได้ ผู้มีอันจะพึงตายเป็นสภาวะการทำบุญ ผู้นั้นพึง
ประพฤตีสัจจัตถิ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กรรมวิบากทั่วไปแก่ชนอื่นๆ

[๑๑๖๕] ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. แผ่นดินตั้งอยู่ด้วยดีก่อน สัตว์ทั้งหลายจึงบังเกิดขึ้นในภายหลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิวาห์บังเกิดขึ้นก่อน ต่อภายหลังสัตว์ทั้งหลายจึงทำการเพื่อได้วิวาห์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๖] ส. แผ่นดินเป็นวิวาห์แห่งกรรมของสัตว์ทั้งปวงหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งปวง บริโภคแผ่นดิน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งปวง บริโภคแผ่นดิน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางพวกบริโภคแผ่นดิน แล้วปรินิพพานมียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางพวกไม่ยังกรรมวิวาห์ให้สิ้นไปแล้วปรินิพพาน มียู หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๗] ส. แผ่นดินเป็นวิวาห์แห่งกรรมของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภคแผ่นดิน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภควิวาห์แห่งกรรมของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภควิวาห์แห่งกรรมของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภคผัสสะ เวทนา เจตนา จิต สัทธา วิริยะ สติ

สมาธิ ปัญญา ของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า แผ่นดินเป็นกรรมวิวาห์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กรรมที่ยังสัตว์ให้ไปพร้อมเพื่อความเป็นใหญ่ กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นเจ้าเป็นใหญ่ มียู มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นใหญ่ กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อม เพื่อความเป็นเจ้าเป็นใหญ่ มียู ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า แผ่นดินเป็นกรรมวิวาห์

ปฐวิกัมมวิปาโกตติกา จ

ชราภรณ์วิปาโกตติกา

[๑๑๖๙] สกาวที ชราภรณ์ เป็นวิวาห์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์ มีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มีทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบด้วยยทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของชราภรณ์นั้น มียูหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชราภรณ์ไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของชราภรณ์นั้น ไม่มี มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ชราภรณ์ไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของชราภรณ์นั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่าชราภรณ์ เป็นวิวาห์

[๑๑๗๐] ส. ผัสสะ เป็นวิวาห์ และผัสสะมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา ฯลฯ มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้นมียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์ เป็นวิวาห์ และชราภรณ์มีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของชราภรณ์นั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๑] ส. ชราภรณ์ เป็นวิบาก แต่ชราภรณ์ไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกข์เวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของชราภรณ์นั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกข์เวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของชราภรณ์นั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๒] ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๓] ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๔] ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๕] ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๖] ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๗] ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราภรณ์แห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ชราภรณ์เป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีผิวพรรณขี้ริ้ว กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีอายุน้อย มีอยู่ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีผิวพรรณขี้ริ้ว กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีอายุน้อย มีอยู่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ชราภรณ์เป็นวิบาก

ชราภรณ์วิปากโกตติกา จบ

อริยธัมมวิปากกถา

[๑๑๗๙] สกวาที วิบากแห่งอริยธรรมไม่มี หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. สามัญญะ ๑- มีผลมาก พรหมัญญะ มีผลมาก มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สามัญญะมีผลมาก พรหมัญญะ มีผลมาก ก็ต้องไม่กล่าวว่าวิบากแห่งอริยธรรมไม่มี

[๑๑๘๐] ส. วิบากแห่งอริยธรรมไม่มี หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. โสดาปัตติผลมีอยู่ มีใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า โสดาปัตติผลมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิวาภแห่งอริยธรรมไม่มี
 ส. สกทาคามีผล ฯลฯ อนาคามีผล ฯลฯ อรหัตผล มีอยู่ มีใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า อรหัตผลมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิวาภแห่งอริยธรรมมีไม่
 [๑๑๘๑] ส. โสดาปัตติผล ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ผลแห่งทาน ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
- @๑. สามัญญะ-คุณเครื่องเป็นสมณะ พรหมัญญะ=คุณเครื่องเป็นพรหม ทั้งสองนี้ หมายถึง อริยมรรค
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสดาปัตติผล ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ผลแห่งศีล ฯลฯ ผลแห่งภาวนา ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สกทาคามีผล ฯลฯ อนาคามีผล ฯลฯ อรหัตผล ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ผลแห่งทาน ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อรหัตผล ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ผลแห่งศีล ฯลฯ ผลแห่งภาวนา ไม่เป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๑๘๒] ส. ผลแห่งทานเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โสดาปัตติผลเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ผลแห่งทานเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. สกทาคามีผล ฯลฯ อนาคามีผล ฯลฯ อรหัตผลเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ผลแห่งศีล ฯลฯ ผลแห่งภาวนาเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โสดาปัตติผลเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ผลแห่งภาวนาเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. สกทาคามีผล ฯลฯ อนาคามีผล ฯลฯ อรหัตผลเป็นวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๑๘๓] ส. กามาวจรกุศลมีวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โลกุตตรกุศลมีวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. รูปาวจรกุศล ฯลฯ อรูปาวจรกุศลมีวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โลกุตตรกุศลมีวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๑๘๔] ส. โลกุตตรกุศลไม่มีวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กามาวจรกุศลไม่มีวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โลกุตตรกุศลไม่มีวิวาภ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. รูปาวจรกุศล ฯลฯ อรูปาวจรกุศลไม่มีวิวาภ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๑๘๕] ป. กามาวจรกุตลมีวิบาก เป็นอาเจยคามิ (ก่อวิปากวิภูไป) หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. โลกุตตรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก เป็นอาเจยคามิ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปาวจรกุตล ฯลฯ อรูปาวจรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก เป็นอาเจยคามิ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. โลกุตตรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก เป็นอาเจยคามิ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๖] ป. โลกุตตรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอุปเจยคามิ (หลีกวิปากวิภูไป) หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กามาวจรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอุปเจยคามิ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. โลกุตตรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอุปเจยคามิ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปาวจรกุตล ฯลฯ อรูปาวจรกุตล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอุปเจยคามิ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อริยธัมมวิปากกถา จบ

วิปากโก วิปากธัมมธัมมโมติกถา

[๑๑๘๗] สกวาที วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. วิบากของวิบากนั้น ก็เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิบากของวิบากนั้น ก็เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเป็นอย่างนั้น วิบากนั้นๆ ก็ไม่มีการทำที่สุดทุกข์ ไม่มีความขาดตอน แห่งวิภูฏะ ไม่มีอนุปาทาปรีนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๘] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า วิบาก หรือว่า ธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบากก็ดี คำว่า ธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือว่า วิบากก็ดี คำทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๙] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบาก กับ ธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก ธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก กับ วิบาก สหคตกัน เกิดร่วมกัน ระคนกัน สัมปยุตกัน เกิดด้วยกัน ด้วยกัน กัน มีวิัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๐] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อกุตลอันนั้น วิบากแห่งอกุตลก็อันนั้นแล กุตลอันนั้น วิบากแห่งกุตล ก็อันนั้นแล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๑] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลฆ่าสัตว์ด้วยจิตใจ ก็ไหม้ในนรกด้วยจิตนั้นแหละ บุคคลให้ทาน ด้วยจิตใด ก็บันเทิงในสวรรค์โดยจิตนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิบาก คือ ชันธ ๔ ส่วนนามธรรม เป็นอัญญมัญญูปัจจยมิใช่ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า วิบาก คือ ชั้นที่ ๔ ส่วนนามธรรมเป็นอัญญมัญญปัจจัย ด้วย
เหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า วิบากเป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก
วิปาก วิปากธัมมัมมิโตติกา จบ
วรรคที่ ๗ จบ

วรรคที่ ๘

จตติกา

[๑๑๙๓] สกาวที คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคติไว้ ๕ คือ นรก กำเนิดดิรัจฉาน ปิตติวิสัย
มนุษย์ เทวดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคติไว้ ๕ คือ นรก กำเนิดดิรัจฉาน
ปิตติวิสัย มนุษย์ เทวดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๔] ส. คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสุรพวกกาลกัญชิกา มีรูปร่างเหมือนกัน มีการเสวยอารมณ์อย่างเดียวกัน
มีอาหารอย่างเดียวกัน อายุเท่ากัน กับพวกเปรต ทำอวาหะวิวาหะกับ
ด้วยเปรต มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อสุรพวกการกัญชิกา มีรูปร่างเหมือนกัน มีการเสวยอารมณ์
อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน มีอายุเท่ากันกับเปรตทำอวาหะ
วิวาหะกับด้วยพวกเปรต ก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๕] ส. คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พวกอสุรบริษัทท้าวเวปจิตติ มีรูปร่างเหมือนกัน มีการเสวยอารมณ์
อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน มีอายุเท่ากัน กับพวกเทวดา ทำ
อวาหะวิวาหะกับด้วยพวกเทวดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พวกอสุรบริษัทท้าวเวปจิตติ มีรูปร่างเหมือนกันมีการเสวยอารมณ์
อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน มีอายุเท่ากันกับพวกเทวดา ทำ
อวาหะวิวาหะกับด้วยพวกเทวดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๖] ส. คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พวกอสุรบริษัทท้าวเวปจิตติ เคยเป็นเทวดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พวกอสุรบริษัทท้าวเวปจิตติ เคยเป็นเทวดาก็ต้องไม่กล่าวว่า
คติมี ๖

[๑๑๙๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า คติมี ๖ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มือสุรกาย มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่ามือสุรกาย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า คติมี ๖

จตติกา จบ

อันตราภกถา

[๑๑๙๘] สกาวที อันตราภ ๑- มียูหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นกามภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภมียูหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูปภพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภมียูหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. เป็นอรุณภาพหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๑๙๙] ส. อันตรภาพมียุหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อันตรภาพมียุในระหว่างกามภพและรูปภพหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- @๑. ภพในระหว่าง
 ส. อันตรภาพมียุหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อันตรภาพมียุในระหว่างรูปภพและอรุณภาพหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๒๐๐] ส. อันตรภาพไม่มีอยู่ในระหว่างกามภพและรูปภพหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า อันตรภาพไม่มีอยู่ในระหว่างกามภพและรูปภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 อันตรภาพมียุ
 ป. อันตรภาพไม่มีอยู่ในระหว่างรูปภพกับอรุณภาพหรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. หากว่า อันตรภาพไม่มีอยู่ในระหว่างรูปภพกับอรุณภาพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 อันตรภาพมียุ
 [๑๒๐๑] ส. อันตรภาพมียุหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อันตรภาพนั้น เป็นกำเนิดที่ห้า เป็นคติที่หก เป็นวิญญานฐิติที่แปด
 เป็นสัตตาวาสที่สิบ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อันตรภาพมียุหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อันตรภาพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด
 เป็นวิญญานฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตรภาพมียุ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตรภาพมียุ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตีอยู่ อุปบัติอยู่ ในอันตรภาพ
 หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน มีในอันตรภาพ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อันตรภาพเป็นปัญจโวการภพหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๒๐๒] ส. กามภพมียุ กามภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร
 เป็นกำเนิด เป็นวิญญานฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อันตรภาพมียุ อันตรภาพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร
 เป็นกำเนิด เป็นวิญญานฐิติ เป็นการได้อัตภาพหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามภพมียุหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตรภาพมียุหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามภพมียุหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตรภาพมียุหรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตีอยู่ อุปบัติอยู่ ในกามภพ

หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัติอยู่ในอันตรากภ

หรือ?

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียอยู่ในกามภพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียอยู่ในอันตรากภ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามภพ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อันตรากภ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๓] ส. รูปภพมียู่ รูปภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. อันตรากภมียู่ อันตรากภ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปภพ มียู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตรากภมียู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปภพมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตรากภ มียู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัติอยู่ในรูปภพ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัติอยู่ในอันตรากภ หรือ?

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียู่ในรูปภพ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียู่ในอันตรากภ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูปภพเป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อันตรากภเป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๔] ส. อรูปภพ มียู่ อรูปภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. อันตรากภ มียู่ อันตรากภ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอรูปภพ มียู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตรากภ มียู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอรูปภพ มียู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตรากภ มียู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัติอยู่ในอรูปภพ

หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัตติอยู่ ในอันตรากภ

หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียอยู่ในอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียอยู่ในอันตรากภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปภพเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๕] ส. อันตรากภมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับสัตว์ทั้งปวงทีเดียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับสัตว์ทั้งปวงทีเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับสัตว์ทั้งปวงทีเดียว ก็ต้องไม่กล่าวว่า
อันตรากภมียอยู่

[๑๒๐๖] ส. อันตรากภมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับบุคคลผู้กระทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม ก็ต้องไม่
กล่าวว่า อันตรากภมียอยู่

[๑๒๐๗] ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงนรก ฯลฯ สำหรับบุคคลผู้เข้าถึง
อัสัญญสัตว์ ฯลฯ สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
อันตรากภมียอยู่

[๑๒๐๘] ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภมียอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตรากภไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อันตรากภมียอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้อันตราปริณิพพายี มียอยู่ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. หากว่า บุคคลผู้อันตราปรีณิพพายีมียอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า
อันตราภพมียอยู่
ส. อันตราภพ ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อันตราปรีณิพพายี
มียอยู่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อุปหัจจปรีณิพพายีมียอยู่ อุปหัจจภพก็ชื่อว่ามีย
อยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อันตราภพ ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อันตราปรีณิพพายี
มียอยู่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้สังขารปรีณิพพายีมียอยู่ ฯลฯ บุคคลผู้
สังขารปรีณิพพายีมียอยู่ สังขารภพก็ชื่อว่ามียอยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
อันตราภพกถา จบ

กามคุณกถา

[๑๒๑๐] สกวาที กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุหรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ความพอใจเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น มียอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความพอใจเกี่ยวกับกามคุณนั้นมียอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กามคุณ
๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ

ส. ความกำหนดเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น ความกำหนดด้วยอำนาจความพอ
ใจเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น ความดำริเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น ความกำ
หนดเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น ความกำหนดด้วยอำนาจความดำริเกี่ยวกับ
กามคุณ ๕ นั้น ปิติเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น โสมนัสเกี่ยวกับกามคุณ ๕
นั้น ปิติโสมนัสเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้น มียอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปิติโสมนัสเกี่ยวกับกามคุณ ๕ นั้นมียอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กามคุณ
๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ

[๑๒๑๑] ส. กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขของมนุษย์ทั้งหลาย ไม่เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ฆานะ ชิวหา มโน ของมนุษย์ทั้งหลายไม่เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนของมนุษย์ทั้งหลาย ไม่เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า กามคุณ ๕ ในโลกมีมโนเป็นที่ ๖ พระ
พุทธะทั้งหลายประกาศแล้ว บุคคลสำรวจความพอใจในกามคุณ ๕
และมโนนี้แล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ได้ ด้วยอาการอย่างนี้ ดังนี้ ๑-
เป็นสูตรมียอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า มโนของมนุษย์ทั้งหลายไม่เป็นกามธาตุ

[๑๒๑๒] ส. กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามคุณ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็น
วิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามคุณมียอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

๑๑ ข. ส. ข้อ ๓๐๙ หน้า ๓๔๘

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามคุณมียอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตีอยู่ อุปบัติอยู่ในกามคุณ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียอยู่ในกามคุณ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามคุณ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมอุบัติขึ้น คู่พระสาวกย่อมอุบัติขึ้นในกามคุณ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามธาตุ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็น วิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามคุณ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็น วิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามธาตุ มียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามคุณ มียู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามธาตุมียู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามคุณมียู่ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุต้อยู่ อุปบัติอยู่ ในกามธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุต้อยู่ อุปบัติอยู่ ในกามคุณ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียู่ในกามธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียู่ในกามคุณ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามธาตุ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามคุณ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมอุบัติขึ้น คู่พระสาวกย่อมอุบัติขึ้น ในกามธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมอุบัติขึ้น คู่พระสาวกย่อมอุบัติขึ้น ในกามคุณ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๑๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย กามคุณนี้ ๕ อย่าง ๕ อย่างเป็นไฉน? รูปซึ่งเป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ อันนำปรารภณานำใคร่ จำเรียวใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เสี่ยง ซึ่งเป็นวิสัยแห่งโสตวิญญาณ กลิ่นซึ่งเป็นวิสัยแห่งฆานวิญญาณ รส ซึ่งเป็นวิสัยแห่งชีวหาวิญญาณ โผฏฐัพพะซึ่งเป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่นำปรารภณานำใคร่ จำเรียวใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ดุรภิกษุทั้งหลาย กามคุณ ๕ อย่าง ฉะนั้นแล ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ก็กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุนะสิ
- กามคุณกถาจบ

กามกถา

[๑๒๑๔] สกวาที อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ความพอใจเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. หากว่า ความพอใจเกี่ยวกับอายตนะนั้น มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม

ส. ความกำหนดเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น ความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น ความดำริเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น ความกำหนดเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น ความกำหนดด้วยอำนาจความยินดีเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น ปิติเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น โสมนัสเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น ปิติโสมนัสเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น มีอยู่ มิใช่หรือ?

๑๑. ส. สฟา. ข้อ ๔๑๓ หน้า ๒๗๘

ป. ปรากฏแล้ว

ส. หากว่า ปิติโสมนัสเกี่ยวกับอายตนะ ๕ นั้น มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม

[๑๒๑๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม หรือ?

ส. ปรากฏแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกริษทั้งหลาย กามคุณนี้ ๕ อย่าง ๕ อย่างเป็นไฉน? รูปที่เป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพะที่เป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ จำเริญใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ดุรกริษทั้งหลาย กามคุณ ๕ อย่าง จะนี้แล ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ส. ปรากฏแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม นะสิ

[๑๒๑๖] ส. อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกริษทั้งหลาย กามคุณนี้ ๕ อย่าง ๕ อย่างเป็นไฉน? รูปอันเป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพะอันเป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ จำเริญใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ดุรกริษทั้งหลาย กามคุณ ๕ อย่าง จะนี้แล อีกอย่างหนึ่ง ทั้ง ๕ อย่างนี้มิใช่กาม (แต่) ทั้ง ๕ อย่างนี้ เรียกในวินัยของพระอริยะว่า กามคุณ ความกำหนดด้วยอำนาจความดำริเป็นกามของบุรุษ สิ่งที่สวยงามในโลก มิใช่กาม ความกำหนดด้วยอำนาจความดำริ เป็นกามของบุรุษ สิ่งที่สวยงามย่อมตั้งอยู่ในโลกอย่างนี้แล แต่ว่านักปราชญ์ ย่อมกำจัดความพอใจในสิ่งที่สวยงามนี้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

๑๑. อ. จกข ข้อ ๓๓๔ หน้า ๔๔๙

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม กามกถา จบ

รูปธาตุกถา

[๑๒๑๗] สกวาที รูปธรรม รูปเป็นธาตุ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. รูป เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุต้อยู่ อุปบัติอยู่ในรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในรูป หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูป เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๑๘] ส. รูปธาตุ เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูป เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปธาตุมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปมียุ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปธาตุมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปมียุ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุต้อยู่ อุปบัติอยู่ในรูปธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุต้อยู่ อุปบัติอยู่ในรูป หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในรูปธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในรูป หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปธาตุ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูป เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปธรรมเป็นรูปธาตุ รูปมียุในกามธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลประกอบด้วยกามภพ เป็นผู้ประกอบด้วยภพสอง คือกามภพ และรูปภพ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
รูปธาตุคถา จบ

อรุปรธาตุคถา

[๑๒๑๙] สกาวที อรูปธรรม เป็นอรุปรธาตุ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

- ส. เวทนา เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงเวทนามียุ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัตว์ผู้เข้าถึงเวทนามียุ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุต้อยู่ อุปบัติอยู่ในเวทนา หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในเวทนา หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เวทนาเป็นจตุโวการภพ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๐] ส. อรูปธาตุ เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. เวทนา เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปธาตุมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงเวทนามียุ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปธาตุมียุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัตว์ผู้เข้าถึงเวทนามียุ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัติอยู่ในรูปธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุตี้อยู่ อุปบัติอยู่ในเวทนา หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในรูปธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในเวทนา หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปธาตุเป็นจตุโวการภพ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เวทนาเป็นจตุโวการภพ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปธรรม เป็นรูปธาตุ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณมียุในกามธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ประกอบด้วยกามภพ เป็นผู้ประกอบด้วยภพสองคือกามภพ และรูปภพ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปธรรม เป็นรูปธาตุ รูปธรรม เป็นรูปธรรม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มียุในกามธาตุ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ประกอบด้วยกามภพ เป็นผู้ประกอบด้วยภพสาม คือ กามภพ รูปภพ และอรูปภพ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
รูปธาตุทุกถา จบ

รูปธาตุยา आयตनेकथा

[๑๒๒๑] สกวาที อัตภาพอันมีอายตนะ ๖ มียุในรูปธาตุ หรือ?

- ป. วาที ถูกแล้ว
ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ในรูปธาตุนั้น มีคันธายตนะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ในรูปธาตุนั้น มีชีวหายตนะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว

[illegible]

[๑๒๒๗] ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ และเห็นรูปนั้นได้ด้วยจักขุนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีมานายตนะ มีคันธายตนะ และสูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ และเห็นรูปนั้นได้ด้วยจักขุนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชีวหายตนะ มีรสายตนะ และลิ้มรสนั้นได้ด้วยชีวหานั้น ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโณฐัพพายตนะ และถูกต้องโณฐัพพะนั้นได้ด้วยกายนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๘] ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสedayตนะ มีสัทธายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ และรู้แจ้งธรรมนั้นด้วยมโนนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีมานายตนะ มีคันธายตนะ และสูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ และรู้แจ้งธรรมนั้นได้ด้วยมโนนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชีวหายตนะ มีรสายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโณฐัพพายตนะ และถูกต้องโณฐัพพะนั้นได้ด้วยกายนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๙] ส. ในรูปธาตุนั้น มีมานายตนะ มีคันธายตนะ แต่สูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้นไม่ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ แต่เห็นรูปนั้นด้วยจักขุนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีมานายตนะ มีคันธายตนะ แต่สูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสedayตนะ มีสัทธายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ แต่รู้แจ้งธรรมนั้นด้วยมโนนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๐] ส. ในรูปธาตุนั้น มีชีวหายตนะ มีรสายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโณฐัพพายตนะ แต่ถูกต้องโณฐัพพะนั้นด้วยกายนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ แต่เห็นรูปนั้นด้วยจักขุนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโณฐัพพายตนะ แต่ถูกต้องโณฐัพพะนั้นด้วยกายนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสedayตนะ มีสัทธายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ แต่รู้แจ้งธรรมนั้นด้วยมโนนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๑] ส. ในรูปธาตุนั้น มีมานายตนะ มีคันธายตนะ และสูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีกลิ่นเกิดแต่รากไม้ กลิ่นเกิดแต่แก่น กลิ่นเกิดแต่เปลือก กลิ่นเกิดแต่ใบ กลิ่นเกิดแต่ดอก กลิ่นเกิดแต่ผล กลิ่นสด กลิ่นเป็นพิษ กลิ่นหอม กลิ่นเหม็น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
[๑๒๓๒] ส. ในรูปธาตุนั้น มีชีวหายตนะ มีรสายตนะ และลิ้มรสนั้นได้ด้วยชีวหา
นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีรสเกิดแต่รากไม้ รสเกิดแต่ลำต้น รสเกิดแต่เปลือก
รสเกิดแต่ใบ รสเกิดแต่ดอก รสเกิดแต่ผล รสเปรี้ยว หวาน ขม
เผ็ด เฝื่อน ปรา เผื่อน ผาด ดี ไม่ดี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๓] ส. ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโผฏฐัพพายตนะ และบุคคลถูกต้อง
โผฏฐัพพะนั้นได้ด้วยกายนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีสัมผัสแข็ง อ่อน ละเอียด หยาบ สุขสัมผัส ทุกข-
สัมผัส หนัก เบา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อตภาพอันมีอายตนะ ๖ มีอยู่ในรูปธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ในรูปธาตุนั้น มีมานนิมิต ชิวหานิมิต กายนิมิต มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ในรูปธาตุนั้น มีมานนิมิต ชิวหานิมิต กายนิมิต ด้วยเหตุนี้
ท่านจึงต้องกล่าวว่า อตภาพอันมีอายตนะ ๖ มีอยู่ในรูปธาตุ
รูปธาตุยา อายตนกกา จบ

อรุเป รูปกถา

[๑๒๓๕] สกวาที รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ป. เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ เป็นรูปสัตตาวาส เป็นรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่ง
รูปสัตว์ เป็นการได้อตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อรูปภพ เป็นอรูปคติ อรูปสัตตาวาส อรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งอรูป-
สัตว์ เป็นการได้อตภาพแห่งอรูปสัตว์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นอรูปภพ ฯลฯ เป็นการได้อตภาพแห่งอรูปสัตว์ก็ไม่พึงกล่าว
ว่า รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย

[๑๒๓๖] ส. รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นภพ คติ สัตตาวาส สงสาร กำเนิด วิญญานฐิติ การได้อตภาพ
แห่งสัตว์มีขันธ ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นภพ ฯลฯ การได้อตภาพแห่งสัตว์มีขันธ ๕ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นภพ คติ ฯลฯ การได้อตภาพแห่งสัตว์มีขันธ ๕ ก็ไม่พึง
กล่าวว่า รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย

[๑๒๓๗] ส. รูปมียอยู่ในรูปธาตุ และรูปธาตุนั้น เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ เป็นรูป
สัตตาวาส เป็นรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งรูปสัตว์ เป็นการได้อตภาพ
แห่งรูปสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย และรูปสัตว์นั้น เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ
 ฯลฯ เป็นการได้อตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปมียอยู่ในรูปธาตุ และรูปธาตุนั้น เป็นปัญจโวการภพ เป็นคติ ฯลฯ
การได้อตภาพแห่งสัตว์มีขันธ ๕ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย และรูปสัตว์นั้น เป็นปัญจโวการภพ คติ
 ฯลฯ การได้อตภาพแห่งสัตว์มีขันธ ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๘] ส. รูปมียอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย และรูปสัตว์นั้น เป็นอรูปภพ เป็นอรูปคติ
เป็นอรูปสัตตาวาส เป็นอรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งอรูปสัตว์ เป็นการ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ได้อัตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมีในรูปธาตุ และรูปธาตุนั้น เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ ฯลฯ
เป็นการได้อัตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๙] ส. รูปมีอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย และรูปสัตว์นั้น เป็นจตุโวการภพ คติ
 ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีชน ๔ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมีอยู่ในรูปธาตุ และรูปธาตุนั้น เป็นจตุโวการภพ คติ ฯลฯ การ
ได้อัตภาพแห่งสัตว์มีชน ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๐] ส. รูปมีอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งรูปทั้งหลายว่า รูป มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งรูปทั้งหลายว่ารูป ก็ต้อง
ไม่กล่าวว่า รูปมีอยู่ในรูปสัตว์ทั้งหลาย

[๑๒๔๑] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งรูปทั้งหลายว่า รูป แต่รูปก็ยังมีอยู่
ในรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งกามทั้งหลายว่า เนกขัมมะ แต่
กามทั้งหลายก็ยังมีอยู่ในหมุ่เนกขัมมะ อาสวะทั้งหลายก็ยังมีอยู่ในหมุ่
หาอาสวะมิได้ โลกียธรรมก็ยังมีอยู่ในโลกุตระธรรมทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อรุเป รูปกถา จบ

รูปังกัมมันตักถา

[๑๒๔๒] สกวาที กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความพอใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ
ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของกายกรรมนั้นมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ความพอใจ ความสนใจ
ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกาย-
กรรมนั้น ไม่มี มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
ของกายกรรมนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต
เป็นรูป เป็นกุศล

[๑๒๔๓] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ
ความตั้งใจของผัสสะนั้น มียุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรม มีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายกรรมนั้นมียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาริ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้ง
ขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
ของปัญญานั้น มียุหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรม มีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มียุหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๔] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของธรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ฯ ความตั้งใจของผู้สละนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของปัญญานั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๕] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๖] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ฯลฯ ปฐวี-
ธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๗] ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอภยาคฤตหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ฯลฯ ปฐวี-
ธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นอภยา-
คฤตหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๘] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่ไม่มี
อารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๙] ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ฯลฯ ปฐวี-
ธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็น
อภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๐] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่วิปปยุตจากผัสสะ

หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวี-
ธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่
วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

[๑๒๕๑] ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอภัยกถาที่วิปปยุต จากผัสสะ
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป อภัยกถาที่วิปปยุตจากผัสสะ
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอภัยกถา
ที่วิปปยุต จากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภัยกถา ที่วิปปยุตจากผัสสะ
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๒] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ
ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้ง ไม่มี
อารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ
ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล ที่ทั้ง
วิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๓] ส. รุปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอภัยกถา ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ
ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภัยกถา ที่ทั้งวิปปยุตจาก
ผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นอภัยกถา
ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภัยกถา ที่ทั้งวิปปยุตจาก
ผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๔] ส. วิจิตรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวิจิตรกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิตรกรรม เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวิจิตรกรรมนั้น
ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. หากว่า วิกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของ
วิกรรมนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป
เป็นกุศล

[๑๒๕๕] ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ
ความตั้งใจของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของวิกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้งขึ้น
ด้วยกุศลจิต เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
ของปัญญานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวิกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๖] ส. วิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวิกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก
ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวิกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้ง
ขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความ
ตั้งใจ ของปัญญานั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๗] ส. วิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นกุศลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

วิกรรมพึงให้พิสดารอย่างเดียวกับกายกรรม

[๑๒๕๘] ส. กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความพอใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ
ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ความพอใจ ความสนใจ
ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกายกรรม
นั้น ไม่มี มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายกรรมนั้นเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ความพอใจ ความ
สนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของ
กายกรรมนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยกุศลจิต เป็น
รูป เป็นอกุศล

[๑๒๕๙] ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ
ความตั้งใจของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิกิจจนา
ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตปปะ ที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็น
อกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตปปะนั้น

ส. กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่หรือไม่?

[๑๒๖๐] ส. กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มี
อารมณ์ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ส. กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มี
อารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ส. เวทนา ขสฺส สัญญา เจตนา รากะ โหสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ
อหังการะ อหิริกะ ขสฺส อโนตตปเป ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล
แต่เป็นธรรมชาติไม่มีอารมณ์ ความนึก ขสฺส ความตั้งใจ ของอโนตตปเปนั้น
ไม่มีหรือ?

[๑๒๖๑] ส. กายกรรมที่สร้างขึ้นด้วยอกศลจิต เป็นรูป เป็นอกศล หรือ?

[๑๒๖๒] ส. วาจักรที่สร้างขึ้นด้วยอกศล เป็นรูป เป็นอกศล หรือ?

ส. วาจิกรณนั้น เป็นธรรมไม่มื่อารมณฺ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวาจิกรณนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ส. หากว่าวจิรณนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของ วจิรณนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า วจิรณที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล

[๑๒๖๓] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก
ขลุว ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น มีอยู่หรือไม่?

ส. วาจิกรรรมที่ต้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมม็อรณณ
ความนึก ฯลฯ ความต้งใจ ของวาจิกรรรมนั้ ม็อยหรือ?

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา
 ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตปเป ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็น
 อกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตปเพนั้น
 มีอยู่หรือ?

ส. วาจักรที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวาจักรนั้น มีอยู่หรือ?

[๑๒๖๔] ส. วชิกรรมที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มี
 อารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวชิกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ส. วาจักรที่ดั่งขึ้นด้วยอกศลจิต เป็นรูป เป็นอกศล แต่เป็นธรรมไม่มี
อารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวาจักรนั้น ไม่มีหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา รากะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา
ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อนัตตปปะที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล
แต่เป็นธรรม ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอนัตตปปะนั้น
ไม่มีหรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๖๕] ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๖๖] ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปายตนะที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือที่ตังขันธ์
ด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๖๗] ส. รูปายตนะที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอภยาคฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือ ที่ตัง
ขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอภยาคฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๖๘] ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปายตนะที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ ฯลฯ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ฯลฯ
ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ
เหนือ ที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศลจิต เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์
หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๖๙] ส. รูปายตนะที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศล เป็นรูป เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โภกัณฺณูปายตนะ ปฐวีธาตุ
อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือ ที่เกิดขึ้น
ด้วยอกุศล เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยาคฤตที่ไม่มีอารมณ์
หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๗๐] ส. วิกรรมที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่วิปปยต จากผัสสะ
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปายตนะที่ตังขันธ์ด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศลที่วิปปยตจากผัสสะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททพยตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ นาสสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๑] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอภยากฤตที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

@อภิ. ก. แปล. ๓๗/๖๗

ป. ถูกแล้ว

ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยากฤตที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททพยตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ นาสสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอภยากฤตที่วิปปยุตจากผัสสะ ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๒] ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททพยตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ นาสสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๓] ป. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอภยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททพยตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหนือ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอภยากฤตที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วชิรกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอภยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กายกรรม วชิรกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กายกรรม วชิรกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านจึงต้องกล่าวว่า รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง

[๑๒๗๕] ส. รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะ เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูป เป็นกศลบ้าง เป็นอกศลบ้าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ป. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ รูปายตนะ สัททาย-
ตนะ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ
เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ เป็นกศลบ้าง
เป็นอกศลบ้าง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๗๖] ส. กายเป็นรูป กายกรรมก็เป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มโน เป็นรูป มโนกรรมก็เป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๗๗] ส. มโน เป็นรูป (นาม) มโนกรรมก็เป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กาย เป็นรูป กายกรรมก็เป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๗๘] ส. กาย เป็นรูป แต่กายกรรมเป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มโน เป็นรูป แต่มโนกรรมเป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๗๙] ส. มโน เป็นรูป มโนกรรมก็เป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กาย เป็นรูป กายกรรมก็เป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๘๐] ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูปหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะจักขายตนะ เป็นรูป ฉะนั้น จักขุวิญญาณ จึงเป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะโสตายตนะ เป็นรูป ฉะนั้น โสตริญาณ จึงเป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะฆานายตนะเป็นรูป ฉะนั้น ฆานวิญาณ จึงเป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะชิวหายตนะเป็นรูป ฉะนั้น ชิวหาวิญาณ จึงเป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เพราะกายายตนะเป็นรูป ฉะนั้น กายวิญาณ จึงเป็นรูป หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๘๑] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่า
เป็นกรรม บุคคลคิดแล้วจึงทำกรรมด้วยกาย วาจา ใจ ดังนี้ ๑-
เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นกรรม
[๑๒๘๒] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ เมื่อกายมีอยู่ สุขทุกข์อันเป็น
ภายในย่อมเกิดขึ้นเพราะกายสัญญาเจตนาเป็นเหตุ หรือเมื่อกายมีอยู่
สุขทุกข์อันเป็นภายในย่อมเกิดขึ้นเพราะวจีสัญญาเจตนาเป็นเหตุ หรือ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เมื่อใจมีอยู่ สุขทุกข์อันเป็นภายในย่อมเกิดขึ้นเพราะมโนสัญญาเจตนา
เป็นเหตุ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกรรม
[๑๒๘๓] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรกริขะทั้งหลาย กายสัญญาเจตนา ๓ อย่าง
เป็นกายกรรมฝ่ายอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นริบาก วิสสัญญา-
เจตนา ๔ อย่าง เป็นวจีกรรมฝ่ายอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็น
ริบาก มโนสัญญาเจตนา ๓ อย่าง เป็นมโนกรรมฝ่ายอกุศล มีทุกข์เป็น
กำไร มีทุกข์เป็นริบาก ดุรกริขะทั้งหลาย กายสัญญาเจตนา ๓ อย่าง
เป็นกายกรรมฝ่ายอกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นริบาก วิสสัญญาเจตนา

๑๑. อ. จก. ก. ข้อ ๓๓๔ หน้า ๔๖๓

๑๑. ส. นิ. ข้อ ๘๓ หน้า ๔๗

๔ อย่าง เป็นวจีกรรมฝ่ายอกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นริบาก มโน
สัญญาเจตนา ๓ อย่าง เป็นมโนกรรมฝ่ายอกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุข
เป็นริบาก ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกรรม
[๑๒๘๔] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรอาณนถ์ ถาสมฺหิธิ ผู้โหมบรุษนี้
ถูกปาตลิตฺตปริพาชกถามอย่างนี้ ความพยากรณ์อย่างนี้ว่า อาวุโส
ปาตลิตฺต บุคคลทำกรรมอันเป็นด้วยสัญญาเจตนา ด้วยกาย วาจา
ใจ เป็นกรรมที่จะให้ได้เสวยความสุขแล้ว เขาย่อมจะได้เสวยความ
สุข บุคคลทำกรรมอันเป็นไปด้วยสัญญาเจตนาด้วยกาย วาจา ใจ เป็น
กรรมที่จะให้ได้เสวยความทุกข์แล้ว เขาย่อมจะได้เสวยความทุกข์
บุคคลทำกรรมอันเป็นไปด้วยสัญญาเจตนาด้วยกาย วาจา ใจ เป็น
กรรมที่จะให้ได้เสวยเวทนาอันมีใช่ทุกข์มีใช่สุขแล้ว เขาย่อมจะได้
เสวยเวทนาอันมีใช่ทุกข์มีใช่สุข ดุรอาณนถ์ สมฺหิธิ ผู้โหมบรุษ
เมื่อพยากรณ์อย่างนี้แล้ว ชื่อว่า พึงพยากรณ์โดยชอบแก่ปาตลิต
ตฺตปริพาชก ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกรรม
รูปก็มมันตักถา จบ

-----

๑๑. ม. อุ. ข้อ ๖๐๒ หน้า ๓๘๘

ชีวิตินทริยถา

[๑๒๘๕] สกฺวาที รูปชีวิตินทริยํ โหมมี หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่อง
กันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ โหมมีแก่รูปธรรม
ทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่อง
กันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้ง
หลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ ความ
ที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูป
ธรรมทั้งหลาย ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปชีวิตินทริยํ โหมมี

[๑๒๘๖] ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่อง
กันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่นามธรรมทั้ง
หลาย และอรูปชีวิตินทริยํ มียุหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่อง

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 ก็นอยู่ ความประพตติเป็น ไปอยู่ ความห่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้ง
 หลาย และรูปชีวิตินทรีย์ มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๘๗] ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่อง
 ก็นอยู่ ความประพตติเป็น ไปอยู่ ความห่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้ง
 หลาย แต่รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มีหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่อง
 ก็นอยู่ ความประพตติเป็น ไปอยู่ ความห่อเลี้ยงอยู่ มีอยู่แก่นามธรรม
 ทั้งหลาย แต่รูปชีวิตินทรีย์ไม่มี หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๘๘] ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๘๙] ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๐] ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๑] ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ๐อภิ. ก. แปล. ๓๗/๖๘
- ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า รูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๒] ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๓] ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์
 หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์
 หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๔] ส. รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มีหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผู้เข้านิโรธ ไม่มีชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๕] ส. ผู้เข้านิโรธ มีชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ผู้เข้านิโรธมีชีวิตินทรีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มี
- [๑๒๙๖] ส. ผู้เข้านิโรธมีชีวิตินทรีย์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เนืองในชั้นไหน?
- ป. เนืองในสังขารชั้น
- ส. ผู้เข้านิโรธมีสังขารชั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ผู้เข้านิโรธมีสังขารชั้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ผู้เข้านิโรธมีเวทนาชั้น ฯลฯ สัญญาชั้น ฯลฯ วิญญาณชั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๒๙๗] ส. ผู้เข้านิโรธ มีเวทนาชั้น ฯลฯ สัญญาชั้น ฯลฯ วิญญาณชั้น

หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. มีไข้เข้าเนื้อหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๒๙๘] ส. รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มีหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสัณญัสตว์ทั้งหลาย ไม่มีชีวิตินทรีย์ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสัณญัสตว์ทั้งหลายมีชีวิตินทรีย์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า อสัณญัสตว์มีชีวิตินทรีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปชีวิตินทรีย์ไม่มี
[๑๒๙๙] ส. อสัณญัสตว์มีชีวิตินทรีย์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เนื่องด้วยชั้นไหน?
ป. เนื่องด้วยสังขารชั้น
ส. อสัณญัสตว์มีสังขาร หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสัณญัสตว์มีสังขารชั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสัณญัสตว์มีเวทนาชั้น ฯลฯ สัญญาชั้น ฯลฯ วิญญาณชั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสัณญัสตว์มีเวทนาชั้น ฯลฯ สัญญาชั้น ฯลฯ วิญญาณชั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นปัญจโวการภพ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๐๐] ส. ชีวิตินทรีย์ที่สร้างขึ้นด้วยจิตดวงแสงหาอุปบัติ ดับไปส่วนหนึ่งในเมื่อจิต
ดวงแสงหาอุปบัติดับ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยจิตดวงแสงหาอุปบัติ ดับไปส่วนหนึ่งในเมื่อจิตดวง
แสงหาอุปบัติดับ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๐๑] ส. ผัสสะที่สร้างขึ้นด้วยจิตดวงแสงหาอุปบัติ ดับไปหมด ในเมื่อจิตดวงแสง
หาอุปบัติดับไป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ชีวิตินทรีย์ที่สร้างขึ้นด้วยจิตดวงแสงหาอุปบัติ ดับไปหมดในเมื่อจิตดวง
แสงหาอุปบัติดับ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๐๒] ป. ชีวิตินทรีย์เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลเป็นอยู่ด้วยชีวิต ๒ อย่าง ตายด้วยมรณะ ๒ อย่าง หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ชีวิตินทรีย์กถา จบ

กัมมเหตุกถา

- [๑๓๐๓] สกวาที พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. พระโสดาบัน เสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระสกทาคามี ฯลฯ พระอนาคามี เสื่อมจากอนาคามีผลได้ เพราะเหตุ
แห่งกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๐๔] ส. โสดาบัน ไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์ ไม่เสื่อมจากอรหัตผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. พระสทกาคามี ฯลฯ พระอนาคามี ไม่เสื่อมจากอนาคามีผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระอรหันต์ไม่เสื่อมจากอรหัตผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๓๐๕] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เพราะเหตุแห่งกรรมคือปาณาติบาต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะเหตุแห่งกรรมคืออกุศลนาทาน ฯลฯ เพราะเหตุแห่งกรรม คือการเม สมิจฉาจาร เพราะเหตุแห่งกรรมคือมสวาท เพราะเหตุแห่งกรรมคือ ปิสถนาจาเพราะเหตุแห่งกรรมคือมรสุวาจา เพราะเหตุแห่งกรรมคือ ปิตฆาต เพราะเหตุแห่งกรรมคืออรหันตฆาต เพราะเหตุแห่งกรรมคือ โลหิตุปบาท เพราะเหตุแห่งกรรมคือสังฆเภท หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะเหตุแห่งกรรมไหน?
 ป. เพราะกล่าวแต่พระอรหันต์ทั้งหลาย
 ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม คือกล่าวแต่พระอรหันต์ทั้งหลาย หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ไม่ว่าใครที่กล่าวแต่พระอรหันต์ ย่อมทำให้แจ้งอรหัตผลได้ทุกคน หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 กัมมเหตุกถา จบ
 วรรคที่ ๘ จบ

วรรคที่ ๙

อานิสสังกถา

- [๑๓๐๖] สกวาที ผู้เห็นอานิสสัง (ในนิพพาน) ละสัญญาโยชนได้ หรือ?
 ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
 ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยง ละสัญญาโยชนได้ มิใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยง ละสัญญาโยชนได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เห็นอานิสสัง (ในนิพพาน) ละสัญญาโยชนได้ ฯลฯ บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นทุกข์ ฯลฯ โดยความเป็นโรค โดยความเป็นหวั่นไหว โดยความเป็นลูกศร โดยความเป็นของล้าเฉื่อย โดยความเป็นอาพาธ โดยความเป็นดังคนอื่น โดยความเป็นของหลอกลวง โดยความเป็นของเสนียด โดยความเป็นเครื่องเบียดเบียน โดยความเป็นภัย โดยความเป็นอุปสรรค โดยความเป็นของหวั่นไหว โดยความเป็นของเปื่อยพัง โดยความเป็นของไม่ยั่งยืน โดยความไม่เป็นที่ต้านทาน โดยความไม่เป็นที่หลีกเลี่ยง โดยความไม่เป็นที่พึง โดยความไม่เป็นที่จัดกัณฑ์ โดยความเป็นของว่าง โดยความเป็นของเปล่า โดยความเป็นของสูญ โดยความเป็นอนัตตา โดยความเป็นโทษ ฯลฯ โดยความเป็นของมีความแปรไปเป็นธรรมดา ละสัญญาโยชนได้ มิใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของมีความแปรไปเป็นธรรมดา ละสัญญาโยชนได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เห็นอานิสสัง (ในนิพพาน) ละสัญญาโยชนได้
 ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยงด้วย เป็นผู้เห็นอานิสสังในนิพพานด้วย หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยงด้วย เป็นผู้เห็นอานิสสังในนิพพานด้วย หรือ?
 ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นทุกข์ ฯลฯ โดยความ
อาเนเป็นโรค ฯลฯ โดยความเป็นของมีความแปรไปเป็นธรรมดาด้วย เห็น
สงส์ในนิพพานด้วย หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลายโดยความเป็นของแปรไปเป็นธรรมดา
ด้วย เป็นผู้เห็นอาเนสงส์ในนิพพานด้วย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๐๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เห็นอาเนสงส์ (ในนิพพาน) ละสัญญาชนได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้
เป็นผู้พิจารณาเห็นว่า เป็นสุข หมายถึงว่าเป็นสุข มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสุข
น้อมใจไปเนื่องนิตย์สมาเสมอ ไม่สับสน หยั่งปัญญาลงในพระ
นิพพานอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้เห็นอาเนสงส์ (ในนิพพาน) ก็ละสัญญาชนได้ละสิ
อาเนสังสกา จบ

อมตารัมมณกถา

[๑๓๐๘] สกวาที สัญญาชนเมื่อมตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

- ส. อมตะเป็นอารมณ์ของสัญญาชน เป็นอารมณ์ของคันถะ เป็นอารมณ์ของ
โอะมะ เป็นอารมณ์ของโยคะ เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ เป็นอารมณ์ของ
ปารามสะ เป็นอารมณ์ของอุปาทาน เป็นอารมณ์สังกิลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อมตะไม่เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ ไม่
เป็นอารมณ์ของสังกิลส มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. หากว่า อมตะไม่เป็นอารมณ์ของสัญญาชน ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของ
สังกิลส ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาชนเมื่อมตะเป็นอารมณ์

[๑๓๐๙] ส. รากะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. อมตะเป็นที่ตั้งแห่งรากะ อันจิตพึงยินดี พึงใคร่ พึงมัวเมา พึงผูกพัน
พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- ส. อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งรากะ อันจิตไม่พึงยินดี ไม่พึงใคร่ ไม่พึงมัวเมา
ไม่พึงผูกพัน ไม่พึงสยบอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. หากว่า อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งรากะ อันจิตไม่พึงยินดี ไม่พึงใคร่ ไม่พึง
มัวเมา ไม่พึงผูกพัน ไม่พึงสยบอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รากะปรารภอมตะ
เกิดขึ้นได้

[๑๓๑๐] ส. โทสะปรารภอมตะ เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. อมตะเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ เป็นที่ตั้งแห่งความ
กระทบบกระเทือน หรือ?

@อภิ. ก. แปล ๓๗/๖๙

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- ส. อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่ง
ความกระทบบกระเทือน มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. หากว่า อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็น
ที่ตั้งแห่งความกระทบบกระเทือน ก็ต้องไม่กล่าวว่า โทสะปรารภอมตะเกิด
ขึ้นได้

[๑๓๑๑] ส. โมหะ ปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อมตะเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ทำความไม่รู้ ทำความไม่เห็น เกื้อกูลแก่ความดับสูญแห่งปัญญา เป็นไปในฝ่ายทำลายปัญญา ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ เกื้อกูลแก่ความเจริญแห่งปัญญา ไม่เป็นไปในฝ่ายทำลายปัญญา เป็นไปเพื่อนิพพาน มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ฯลฯ เป็นไปเพื่อนิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า โมหะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้

[๑๓๑๒] ส. สัญโญชน์ ปรารภรูปเกิดขึ้นได้ และรูปเป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญโญชน์ปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๓] ส. ราคะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ รูปเป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตพึงยินดี พึงใคร่ พึงมีวเมา พึงผูกพัน พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นที่ตั้งแห่งราคะอันจิตพึงยินดี ฯลฯ พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๔] ส. โทสะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ และรูปเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๕] ส. โมหะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ และรูปเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ กระทำความไม่รู้ ฯลฯ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โมหะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ กระทำความไม่รู้ ฯลฯ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๖] ส. สัญโญชน์ปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ แต่อมตะไม่ใช่อารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่ใช่อารมณ์ของคันถะ ไม่ใช่อารมณ์ของโอะชะ ไม่ใช่อารมณ์ของโยคะ ไม่ใช่อารมณ์ของนิวรณ์ ไม่ใช่อารมณ์ของปราคาสะ ไม่ใช่อารมณ์ของอุปาทาน ไม่ใช่อารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญโญชน์ปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่ใช่อารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่ใช่อารมณ์ของคันถะ ฯลฯ ไม่ใช่อารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๗] ส. ราคะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ แต่อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะอันจิตไม่พึงยินดี ไม่พึงใคร่ ไม่พึงมีวเมา ไม่พึงผูกพัน ไม่พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตไม่พึงยินดี ฯลฯ ไม่พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๘] ส. โทสะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๙] ส. โมหะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ แต่อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่ทำความ

ไม่รู้ ฯลฯ เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โมหะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ฯลฯ เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๐] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า สัญโญชนมีอมตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า (ปฤชณ . . .) หมายรู้นิพพานโดยความเป็นนิพพาน ครั้นหมายรู้นิพพานโดยความเป็นนิพพานแล้ว ย่อมสำคัญนิพพาน ย่อมสำคัญในนิพพาน ย่อมสำคัญโดยความเป็นนิพพาน ย่อมสำคัญนิพพานว่าของเรา ย่อมชื่นชมนิพพาน ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สัญโญชนก็มีอมตะเป็นอารมณ์ นะสิ
อมตารัมมณกถา จบ

รูปร่างารัมมณันติกถา

[๑๓๒๑] สกาวที รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของรูปนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มี มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีอารมณ์

[๑๓๒๒] ส. ผัสสะเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. ม. ม. ข้อ ๒ หน้า ๔

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๓] ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา จิต ตริทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตปปะ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตปปะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๔] ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๕] ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา สัญญา ฯลฯ อโนตตปปะ เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตปปะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๖] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นธรรมมีปัจจัย มีใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า รูปเป็นธรรมมีปัจจัย ด้วยเหตุนี้แหละ ท่าน จึงต้องกล่าวว่า รูปเป็น
ธรรมมีอารมณ์
รูปจึงสามัคคีกันติดตา จบ

อนสยา อนารัมมณาทิกถา

[๑๓๒๗] สกาวที อนสยเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๘] ส. กามราคานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะ กามราคปริยภูฐาน กามราคสัณญิโกชน กาโมหะ กามโยหะ กาม-
ฉันทนิวรณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ กามราคปริยภูฐาน กามราคสัณญิโกชน กาโมหะ กามโยคะ กาม-
ฉันทนิวรณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัย เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๙] ส. กามราคานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นัยเนื่องในขันธไหน?

ป. นัยเนื่องในสังขารขันธ

ส. สังขารขันธ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๐] ส. กามราคานุสัย นัยเนื่องในสังขารขันธ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะนัยเนื่องในสังขารขันธ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะนัยเนื่องในสังขารขันธ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัยนัยเนื่องในสังขารขันธ และเป็นสามัคคี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๑] ส. กามราคานุสัย นัยเนื่องในสังขารขันธ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ส่วน
กามราคะนัยเนื่องในสังขารขันธ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่
อารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่
มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์
แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๒] ส. ปฏิฆานุสัย มานานุสัย ทิฏฐานุสัย วิจิกิจฉานุสัย ภวราคานุสัย อวิชชา-
านุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา อวิชโชหะ อวิชชาโยคะ อวิชชานุสัย อวิชชาปริยภูฐาน
อวิชชาสัณญิโกชน อวิชชานิวรณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. อริชชา อริชโชมะ อริชชาโยคะ ฯลฯ อริชชานิวรณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริชชานุสัย เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๓] ส. อริชชานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในชั้นไหน?

ป. นับเนื่องในสังขารชั้น

ส. สังขารชั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารชั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาชั้น สัญญาชั้น วิญญาณชั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๔] ส. อริชชานุสัย นับเนื่องในสังขารชั้น แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริชชา นับเนื่องในสังขารชั้น แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อริชชา นับเนื่องในสังขารชั้น และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริชชานุสัย นับเนื่องในสังขารชั้น และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๕] ส. อริชชานุสัย นับเนื่องในสังขารชั้น แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ส่วนอริชชานับเนื่องในสังขารชั้น และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารชั้นส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาชั้น สัญญาชั้น วิญญาณชั้น ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสัยเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน เมื่อจิตเป็นกุศลและอัปยาคฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวได้ว่า เป็นผู้มือนุสัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อารมณ์ของอนุสัยเหล่านั้น มีอยู่หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสัยก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ นะสิ

[๑๓๓๗] ส. ปุถุชน เมื่อจิตเป็นกุศลและอัปยาคฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวได้ว่า เป็นผู้มืราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อารมณ์ของราคะนั้นมียอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ นะสิ

อนุสยา อนารัมมณตักกา จป

ญาณัง อนารัมมณตักกา

[๑๓๓๘] สกวาที ญาณ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมิจักขายตนะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ญาณ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฐิ สัมมวियสัมโพষণัง
เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฐิ สัมมวियสัมโพষণัง
เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ญาณ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๓๙] ส. ญาณ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. นับเนื่องในขันธไหน
ป. นับเนื่องในสังขารขันธ
ส. สังขารขันธ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สังขารขันธ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๔๐] ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารขันธ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารขันธ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๔๑] ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ส่วนปัญญานับ
เนื่องในสังขารขันธ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สังขารขันธส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มี
อารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สังขารขันธ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มี
อารมณ์ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่
อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๔๒] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ญาณเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระอรหันต์ผู้พึงพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ ฟังกล่าวว่ามิญาณ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. อารมณ์ของญาณนั้น มีหรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น ญาณก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ นะสิ
ส. อรหันต์ผู้พึงพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ ฟังกล่าวว่า มิปัญญา หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อารมณ์ของปัญญานั้น มีหรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ถ้าอย่างนั้น ปัญญาก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ นะสิ
ญาณัง อนารัมมณันตักกา จ

อติตารัมมณกถา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๑] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า จิตที่มีอดีตและอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตและอนาคตไม่มีอยู่ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อดีตและอนาคตไม่มีอยู่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า จิตที่มีอดีตและอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรม ไม่มีอารมณ์ ฯลฯ
อนาคตารัมมณกถา จบ

วิตักกานุปัตติกถา

[๑๓๕๒] สกวาที จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิจาร์ เนื่องด้วยปิติ เนื่องด้วยสุข เนื่องด้วยทุกข์
เนื่องด้วยโสมนัส เนื่องด้วยโทมนัส เนื่องด้วยอุเบกขา เนื่องด้วย
ครุฑา เนื่องด้วยวิริยะ เนื่องด้วยสติ เนื่องด้วยสมาธิ เนื่องด้วยปัญญา
เนื่องด้วยราคะ เนื่องด้วยโทสะ ฯลฯ เนื่องด้วยอนัตตปปะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๓] ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร์ มีอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร์ มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตทุกดวง
เนื่องด้วยวิตก

[๑๓๕๔] ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร์ มีอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิที่ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร์ มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตทุกดวง
เนื่องด้วยวิตก

[๑๓๕๕] ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิ ๓ อย่าง คือ สมาธิมีวิตก มีวิจาร์ สมาธิ
ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร์ สมาธิไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร์ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิ ๓ อย่าง คือ สมาธิมีวิตกมีวิจาร์
สมาธิไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร์ สมาธิไม่มีวิตกไม่มีวิจาร์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก

วิตักกานุปัตติกถา จบ

วิตักกวิปหารสัททกถา

[๑๓๕๖] สกวาที ทุกครั้งที่ตรีกอยู่ ตรองอยู่ ความแผ่ไปแห่งวิตก เกิดเป็นเสียง
หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ทุกครั้งที่ถูกต้องอยู่ ความแผ่ไปแห่งผัสสะก็เกิดเป็นเสียงทุกครั้งที่เสวย
อารมณ์อยู่ ทุกครั้งที่จำอารมณ์อยู่ ทุกครั้งที่งใจอยู่ ทุกครั้งที่คิดอยู่
ทุกครั้งที่ระลึกอยู่ ทุกครั้งที่รู้ชัดอยู่ ความแผ่ไปแห่งเวทนา สัญญา เจตนา
จิต สติ ปัญญา ก็เกิดเป็นเสียง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๗] ส. ทุกครั้งที่ตรีก อยู่ตรองอยู่ ความแผ่ไปแห่งวิตกเกิดเป็นเสียง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความแผ่ไปแห่งวิตก เป็นเสียงที่พึงรู้ได้ด้วยโสตวิญญาณ กระทบที่โสตะ
มาสู่คลองแห่งโสตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความแผ่ไปแห่งวิตก ไม่เป็นเสียงที่พึงรู้ได้ด้วยโสตวิญญาณ ไม่กระทบที่
โสตะ ไม่มาสู่คลองแห่งโสตะ มีไชหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า ความแผ่ไปแห่งวิตก ไม่เป็นเสียงที่พึงรู้ได้ด้วยโสตวิญญาน ไม่กระทบที่โสตะ ไม่มาสู่คลองแห่งโสตะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทุกครั้งที่ตรีกอยู่ ตรองอยู่ ความแผ่ไปแห่งวิตกเกิดเป็นเสียง วิตกกิริยาฬารสัททกถา จบ

นยถาจิตตัสสวาจาติกถา

[๑๓๕๘] สกวาที บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีผัสสะ ไม่มีเวทนา ไม่มีสัญญา ไม่มีเจตนา ไม่มีจิต ไม่มีวาจาได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีผัสสะ มีเวทนา มีสัญญา มีเจตนา มีจิต จึงมีวาจาได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีผัสสะ ฯลฯ มีจิต จึงมีวาจาได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

[๑๓๕๙] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่นึกอยู่ ไม่ผูกใจอยู่ ฯลฯ ไม่ตั้งใจอยู่ ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนึกอยู่ ผูกใจอยู่ ฯลฯ ตั้งใจอยู่ จึงมีวาจาได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลนึกอยู่ ผูกใจอยู่ จึงมีวาจาได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร มีวาจาได้

[๑๓๖๐] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วาจาที่มีจิตเป็นสมภูฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดขณะเดียวกับจิต มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วาจาที่มีจิตเป็นสมภูฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดขณะเดียวกับจิต ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

[๑๓๖๑] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลไม่ปรารภนาจะกล่าวก็กล่าวได้ ไม่ปรารภนาจะแสดงก็แสดงได้ ไม่ปรารภนาจะร้องเรียกก็ร้องเรียกได้ ไม่ปรารภนาจะพูดก็พูดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. บุคคลปรารภนาจะกล่าวจึงกล่าวได้ ปรารภนาจะแสดงจึงแสดงได้ ปรารภนาจะร้องเรียกจึงร้องเรียกได้ ปรารภนาจะพูดจึงพูดได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลปรารภนาจะกล่าวจึงกล่าวได้ ปรารภนาจะแสดงจึงแสดงได้ ปรารภนาจะร้องเรียกจึงร้องเรียกได้ ปรารภนาจะพูดจึงพูดได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

[๑๓๖๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บางคนที่จะคิดว่าจะกล่าวอย่างหนึ่ง ก็กล่าวเสียอีกอย่างหนึ่ง คิดว่าจะแสดงอย่างหนึ่ง ก็แสดงเสียอีกอย่างหนึ่ง คิดว่าจะร้องเรียกอย่างหนึ่ง ก็ร้องเรียกเสียอีกอย่างหนึ่ง คิดว่าจะพูดอย่างหนึ่ง ก็พูดเสียอีกอย่างหนึ่ง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บางคนที่จะคิดว่าจะกล่าวอย่างหนึ่ง ก็กล่าวเสียอีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คิดว่าจะพูดอย่างหนึ่ง ก็พูดเสียอีกอย่างหนึ่ง มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่าน จึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

นยถาจิตตัสสวาจาติกถา จบ

นยถาจิตตัสสกายกัมมันตติกา

[๑๓๖๓] สกวาที บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ ฯลฯ ผู้ไม่มีจิต ก็มีกายกรรมได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลมีผัสสะ ฯลฯ มีจิต จึงมีกายกรรมได้ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลมีผัสสะ ฯลฯ มีจิต จึงมีกายกรรมได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้
- [๑๓๖๔] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ไม่นิโกยฺ ฯลฯ ไม่ตั้งใจอยู่ ก็มีกายกรรมได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้นิโกยฺ ฯลฯ ตั้งใจอยู่ จึงมีกายกรรมได้ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้นิโกยฺ ฯลฯ ตั้งใจอยู่ จึงมีกายกรรมได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้
- [๑๓๖๕] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กายกรรมมีจิตเป็นสมุฏฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดในขณะเดียวกับจิต มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า กายกรรมมีจิตเป็นสมุฏฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดในขณะเดียวกับจิต ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้
- [๑๓๖๖] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลไม่ปรารภณะจะก้าวไปข้างหน้า ก็ก้าวไปข้างหน้าได้ ไม่ปรารภณะจะถอยไปข้างหลัง ก็ถอยไปข้างหลังได้ ไม่ปรารภณะจะแลดูก็แลดูได้ ไม่ปรารภณะจะเหยียดขาคือเหยียดขาคูได้ ไม่ปรารภณะจะคู้แขนก็คู้แขนได้ ไม่ปรารภณะจะเหยียดแขนก็เหยียดแขนได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลปรารภณะจะก้าวไปข้างหน้า จึงก้าวไปข้างหน้าได้ ปรารภณะจะถอยหลัง จึงถอยไปข้างหลังได้ ปรารภณะจะแลดู จึงแลดูได้ ปรารภณะจะเหยียดขาคือเหยียดขาคูได้ ปรารภณะจะคู้แขน จึงคู้แขนได้ ปรารภณะจะเหยียดแขน จึงเหยียดแขนได้ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลปรารภณะจะก้าวไปข้างหน้า จึงก้าวไปข้างหน้าได้ ฯลฯ ปรารภณะจะเหยียดแขน จึงเหยียดแขนได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้
- [๑๓๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. บางคนที่คิดว่าจะไปในที่แห่งหนึ่ง ก็ไปเสียในที่อีกแห่งหนึ่ง ฯลฯ คิดว่าจะเหยียดแขนข้างหนึ่ง ก็เหยียดอีกเสียข้างหนึ่ง มีอยู่ มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า บางคนที่คิดว่าจะไปในที่แห่งหนึ่ง ก็ไปเสียในที่อีกแห่งหนึ่ง ฯลฯ คิดว่าจะเหยียดแขนข้างหนึ่ง ก็เหยียดเสียอีกข้างหนึ่ง มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้
- นยถาจิตตัสสกายกัมมันตักถา จป

อดีตานาคตปัจจุปปันนกลา

[๑๓๖๘] สกวาที บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอดีต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อดีตดับไปแล้ว ปราคไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตดับไปแล้ว ปราคไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสตงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอดีต

[๑๓๖๙] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอนาคต หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. อนาคตยังไม่มีเกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า อนาคต ยังไม่มีเกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอนาคต
- [๑๓๗๐] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๓ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๑๕ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๗๑] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะ ๓ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๑๒ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๑๒ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๑๒ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๓๖ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๗๒] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุ ๓ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๑๘ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๑๘ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๑๘ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๕๔ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๗๓] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยจักขุขันธ์ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุขันธ์ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุขันธ์ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุขันธ์ ๓ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๖๖ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลประกอบด้วยอดีตและอนาคต หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลผู้มีปกติเพ่งวิโมกข์ ๘ (สมาบัติ ๘) ผู้ได้ตามปรารภนาซึ่งฉน ๔ ผู้มีปกติได้อนุพัพพิหารสมาบัติ ๔ มีอยู่ มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลผู้มีปกติเพ่งวิโมกข์ ๘ ผู้ได้ตามปรารภนาซึ่งฉน ๔ ผู้มีปกติได้อนุพัพพิหารสมาบัติ ๔ มีอยู่ ด้วยเหตุนี้แหละ จึงต้องกล่าวว่า

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
บุคคลผู้ประกอบด้วยอดีตและอนาคต
อดีตอนาคตปัจจุปันนกา จบ
วรรคที่ ๙ จบ

วรรคที่ ๑๐
นิโรธกา

[๑๓๗๕] สกาวที เมื่อขันธ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติยังไม่ทันดับ ขันธ ๕ ที่เป็นกิริยา
ก็เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ภาวตี ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ ๑๐ ขันธ ๑๐ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ ๑๐ ขันธ ๑๐ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๖] ส. เมื่อขันธ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติยังไม่ทันดับ ขันธ ๕ ที่เป็นกิริยาก็คือเกิดขึ้น
ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ ๕ ขันธ ๕ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ ๕ ขันธ ๕ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมเป็นแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๗] ส. เมื่อขันธ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติยังไม่ทันดับ ญาณอันเป็นกิริยาก็คือเกิดขึ้นได้
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ ๖ ขันธ ๖ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ ๖ ขันธ ๖ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๘] ส. เมื่อขันธ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติ ดับไปแล้ว มรรคก็เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ตายแล้ว ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ บุคคลผู้ทำกาลแล้ว ยังมรรคให้
เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นิโรธกา จบ

รูปมัคโคตติกา

[๑๓๗๙] ส. สกาวที รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค หรือ?

ป. ภาวตี ถูกแล้ว

ส. รูปนั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความพอใจ ความสนใจ ความ
ทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของรูปนั้นมียุ
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น
ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของ
รูปนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค
เป็นมรรค

[๑๓๘๐] ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจาอัน เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของ

สัมมาวาจา นั้น มีย่อยหรือ?

ส. สัมมาวาจานั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของ
สัมมาวาจานั้นไม่มี มิใช่หรือ?

ส. หากว่า สัมมาวาจา นั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
ของสัมมาวาจา นั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัมมาวาจา เป็นมรรค

ส. สัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมมีอรรถ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของ
สัมมาอาชีวะนั้น มีอย่างไร?

ส. สัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมไม่มีอามรณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของ
สัมมาอาชีวะนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ส. หากว่า สัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมไม่มีอามรณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัมมาอาชีวะเป็นมรรค

ส. สัมมาวาจาเป็นมรรค และสัมมาวาจา นั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก
 ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจา นั้น มีอยู่หรือไม่?

ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นมรรค และสัมมาทิฏฐินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก
 ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาทิฏฐินั้น มีอยู่หรือ

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค และสัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้นมีอยู่หรือไม่?

[๑๓๘๓] ส. สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก
 ปรุง ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้น มีอยู่หรือ?

ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค และสัมมาวาจา นั้น เป็นธรรมมีอรรถ ความนึก
 ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจา นั้น มีอยู่หรือไม่?

ส. สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก
 ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้น มีอยู่หรือ?

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค และสัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมมีอรรถ ๖ ความ ๑ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้น มีอยู่หรือ?

[๑๓๘๔] ส. สัมมาวาจาเป็นมรรค และสัมมาวาจา นั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ขลุบ ความตั้งใจของสัมมาวาจา นั้น ไม่มี หรือ?

ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นมรรค และสัมมาทิฏฐินั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก
ขลุบ ความตั้งใจของสัมมาทิฏฐินั้นไม่มี หรือ?

ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค และสัมมาวาจา นั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ขวบ ความตั้งใจของสัมมาวาจา นั้น ไม่มี หรือ?

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้นไม่มี หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘๕] ส. สัมมาภิรมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค และสัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฐิ ฯลฯ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้นไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัมมาวาจา สัมมาภิรมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า สัมมาวาจา สัมมาภิรมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค

รูปึงมัคโคตติกา จบ

ปัญจวิญญานสมังคัมคกาวานากถา

[๑๓๘๗] สกาวาที บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาน ๕ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิญญาน ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ (ที่อาศัย) มีธรรมที่เกิดขึ้น แล้วเป็นอารมณ์ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาน ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาน ๕ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้

[๑๓๘๘] ส. วิญญาน ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นอารมณ์ มีธรรมภายในเป็นวัตถุ มีธรรมภายนอกเป็นอารมณ์ มีธรรมที่ยังไม่ทำ ลายเป็นวัตถุ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นอารมณ์ มีวัตถุต่างๆ มีอารมณ์ ต่างๆ ไม่เสวยโคจรวิสัยแห่งกันและกัน เกิดขึ้นโดยไม่มีการสนใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่มีการทำไว้ในใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่เจือด้วยสัมปฏิจ- จันนจิตเป็นต้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ก่อนไม่หลังกันไม่ได้ เกิดขึ้นในลำดับ อันชิตแห่งกันและกันก็ไม่ได้ มีใช่หรือ ฯลฯ วิญญาน ๕ ไม่มีความผูกใจ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาน ๕ ไม่มีความผูกใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่าบุคคล ผู้มีความ พร้อมเพรียงด้วยวิญญาน ๕ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้

[๑๓๘๙] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาน ๕ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขวิญญานปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขวิญญานปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยจักขุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขวิญญานขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยจักขุและความเป็นของว่างเปล่า จึงเกิดจักขวิญญานขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักขุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขวิญญานขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขวิญญานขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หาก คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขวิญญานขึ้น

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- ดังนี้ เป็นสูตรมียุจจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า เพราะอาศัยจักขุและความ
ว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น
- [๑๓๙๐] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ปรารภเวทนา ปรารภสัญญา ปรารภเจตนา
ปรารภจิต ปรารภจักขุ ฯลฯ ปรารภกาย ปรารภเสียง ฯลฯ ปรารภโณภูมิจึง
เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ และ
มโนวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ และ
จักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ และ
มโนวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ และ
จักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ และ
มโนวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโณภูมิจึง เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ และ
จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโณภูมิจึง เกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๙๑] ส. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ยังมรรคให้เกิด
ได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกุณทุกขัตถะทั้งหลาย ภิขุในธรรมวินัยนี้
เห็นรูปด้วยจักขุแล้ว เป็นผู้ไม่ถือินมิต ไม่ถือโดยอนุพยัญชนะ ฯลฯ
ฟังเสียงด้วยโสตแล้ว ฯลฯ สูดกลิ่นด้วยฆานะแล้ว ฯลฯ ลิ้มรสด้วย
ชีวาแล้ว ฯลฯ ถูกต้องโณภูมิจึงด้วยกายแล้ว เป็นผู้ไม่ถือินมิต
ไม่ถือโดยอนุพยัญชนะ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจจริง มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ก็ยังมรรคให้เกิด
ได้ นะสี
- ปัญจวิญญาณสมังคิมัคคภาวนากถา จบ

-
- ปัญจวิญญาณา กุสลาปัตติกา
- [๑๓๙๒] สกวาที วิญญาณ ๕ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็น
อารมณ์ มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
เป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณ ๕ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี
- ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นอารมณ์ มี
ธรรมภายในเป็นวัตถุ มีธรรมภายนอกเป็นอารมณ์ มีธรรมที่ยังไม่ทำลาย
เป็นวัตถุ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นอารมณ์ มีวัตถุต่างๆ มีอารมณ์ต่างๆ
ไม่สลายโคจรวิสัยแห่งกันและกัน เกิดขึ้นโดยไม่มีความสนใจไม่ได้ เกิด
ขึ้นโดยไม่มีการทำไว้ในใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่มีความพอใจด้วยสัมปฏินันจิต

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เป็นต้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ก่อนไม่หลังกันไม่ได้ เกิดขึ้นในลำดับอันชัดแห่ง
กันและกันไม่ได้ มีไชหรือ? ฯลฯ ญาณ ๕ ไม่มีความพอใจ มีไชหรือ?
๑๑. ม. ม. ข้อ ๓๗๘ หน้า ๕๑๕ อ. จตฺตก. ข้อ ๓๗ หน้า ๕๑
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ญาณ ๕ ไม่มีความพอใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณ ๕ เป็น
กุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม ดังนี้
- [๑๓๙๓] ส. จักขุญาณ เป็นกุตล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุญาณ ปราภกความว่างเปล่าเกิดขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. จักขุญาณ ปราภกความว่างเปล่าเกิดขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เพราะอาศัยจักขุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุญาณขึ้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เพราะอาศัยจักขุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุญาณขึ้น หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คำว่า เพราะอาศัยจักขุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุญาณ ดังนี้
เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ไม่มี
- ส. คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุญาณขึ้น ดังนี้
เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุญาณขึ้น
ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า เพราะอาศัยจักขุและความว่าง
เปล่า จึงเกิดจักขุญาณขึ้น
- [๑๓๙๔] ส. จักขุญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุญาณ ปราภกอดีตและอนาคต เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. จักขุญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุญาณปราภกผัสสะ ฯลฯ ปราภกจิต ฯลฯ ปราภกจักขุ ฯลฯ
ปราภกกาย ฯลฯ ปราภกเสียง ฯลฯ ปราภกโณภูตัพพะ เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มโนวิญญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม และมโนวิญญาณปราภกความ
ว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม และจักขุญาณปราภกความ
ว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มโนวิญญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม และมโนวิญญาณปราภกอดีต
และอนาคต เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม จักขุญาณปราภกอดีตและ
อนาคต เกิดขึ้นได้ ฯลฯ
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มโนวิญญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม มโนวิญญาณปราภกผัสสะ
ฯลฯ ปราภกจิต ปราภกจักขุ ฯลฯ ปราภกกาย ปราภกเสียง ฯลฯ ปราภก
โณภูตัพพะ เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จักขุญาณ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม จักขุญาณปราภกผัสสะ
ฯลฯ ปราภกโณภูตัพพะ เกิดขึ้นได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๙๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณ ๕ เป็นกุตลกัมม เป็นอกุตลกัมม หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยทุกขทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
เห็นรูปด้วยจักขุ เป็นผู้ยึดถือนิमित ฯลฯ ไม่เป็นผู้ยึดถือนิमित ฯลฯ
พึงเสียดด้วยโสท ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย เป็นผู้ยึดถือนิमित
ฯลฯ ไม่เป็นผู้ยึดถือนิमित ดังนี้ เป็นสูตรมียุ่จริง มีไชหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น วิทยญาณ ๕ ก็เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี นะสิ
ปัญจวิทยญาณ กุสลาปัตติกา จบ

ปัญจวิทยญาณ สาโกตติกา

[๑๓๓๖] สภาวที วิทยญาณ ๕ มีความผูกใจหรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. วิทยญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็น
อารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิทยญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
เป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิทยญาณ ๕ มีความผูกใจ

ส. วิทยญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นอารมณ์ มี
ธรรมภายในเป็นวัตถุ มีธรรมภายนอกเป็นอารมณ์ มีธรรมที่ยังไม่ทำลาย
เป็นวัตถุ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นอารมณ์ มีวัตถุต่างๆ มีอารมณ์ต่างๆ
ไม่เสวยใครวิสัยแห่งและกัน เกิดขึ้นโดยไม่มีความสนใจไม่ได้ เกิด
ขึ้นโดยไม่มีการทำให้ในใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่เจือด้วยสัมปฏิจฉนจิต
เป็นต้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ก่อนไม่หลังไม่ได้ มีไชหรือ วิทยญาณ ๕ เกิด
ขึ้นในลำดับอันชิดแห่งกันและกันไม่ได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิทยญาณ ๕ เกิดขึ้นในลำดับอันชิดแห่งกันและกัน ไม่ได้ ก็ต้อง
ไม่กล่าวว่า วิทยญาณ ๕ มีความผูกใจ

[๑๓๓๗] ส. จักขุวิทยญาณ มีความผูกใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิทยญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิทยญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยจักขุ และความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิทยญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยจักขุ และความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิทยญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักขุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิทยญาณขึ้น ดังนี้
เป็นสูตรมียุ่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิทยญาณขึ้น ดังนี้
เป็นสูตรมียุ่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิทยญาณขึ้น
ดังนี้ เป็นสูตรมียุ่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า เพราะอาศัยจักขุและความ
ว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิทยญาณขึ้น

[๑๓๓๘] ส. จักขุวิทยญาณมีความผูกใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิทยญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิทยญาณมีความผูกใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิทยญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิทยญาณมีความผูกใจ และมโนวิทยญาณปรารภความว่างเปล่าเกิดขึ้น
ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิทยญาณมีความผูกใจ และจักขุวิทยญาณปรารภความว่างเปล่าเกิดขึ้น

ได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณมีความพอใจ มโนวิญญาณปรารภอดีตและอนาคตเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณมีความพอใจ และจักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคตเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณ มีความพอใจ มโนวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภ ใญ่รู้พพะ เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณมีความพอใจ จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภ ใญ่รู้พพะเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙๙] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า วิญญาณ ๕ มีความพอใจ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยทุกขทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักขุ เป็นผู้ถือนิมิต ฯลฯ เป็นผู้ไม่ถือนิมิต ฯลฯ ถูกต้องใญ่รู้พพะด้วยกาย เป็นผู้ถือนิมิต ฯลฯ เป็นผู้ไม่ถือนิมิต ดังนี้ เป็นสูตรมียอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น วิญญาณ ๕ ก็มีความพอใจ นะสิ ปัญจวิญญาณา สาโกตติกา จบ

ทวิหิ สึเลหิ สมันนาคโตติกถา

[๑๔๐๐] สกวาที บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีล ๒ อย่าง หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะ ๒ อย่าง ด้วยเวทนา ๒ อย่าง ด้วยสัญญา ๒ อย่าง ด้วยเจตนา ๒ อย่าง ด้วยจิต ๒ อย่าง ด้วยศรัทธา ๒ อย่าง ด้วยวิริยะ ๒ อย่าง ด้วยสติ ๒ อย่าง ด้วยสมาธิ ๒ อย่าง ด้วยปัญญา ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๑] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีลอันเป็นโลกียะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะอันเป็นโลกียะ ด้วยเวทนาอันเป็นโลกียะ ด้วยสัญญาอันเป็นโลกียะ ด้วยเจตนาอันเป็นโลกียะ ด้วยจิตอันเป็นโลกียะ ด้วยศรัทธาอันเป็นโลกียะ ด้วยวิริยะอันเป็นโลกียะ ด้วยสติอันเป็นโลกียะ ด้วยสมาธิอันเป็นโลกียะ ด้วยปัญญาอันเป็นโลกียะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๒] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีล ทั้งที่เป็นโลกียะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะทั้งที่เป็นโลกียะและโลกุตตระ ฯลฯ เป็นผู้ประกอบด้วยปัญญา ทั้งที่เป็นโลกียะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค ประกอบด้วยศีลอันเป็นโลกียะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นปุถุชน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๓] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาวาจาอันเป็นโลกียะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- [illegible]

สัลล อเจตสิกกันตักถา

[๑๔๐๗] สกาวาที คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นกายายตนะ ฯลฯ
เป็นรูปายตนะ ฯลฯ เป็นโณฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้สละไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ ศรัทธา ฯลฯ วิริยะ ฯลฯ

สติ ฯลฯ สมภาณี ฯลฯ ปัญญา ไม่เป็นเจตสิกหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๘] ส. ผู้สละเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ ศรัทธา ฯลฯ วิริยะ ฯลฯ

สติ ฯลฯ สมภาณี ฯลฯ ปัญญา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๙] ส. คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คีลมีผลไม่นำปรารภนา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คีลมีผลนำปรารภนา มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าคีลมีผลนำปรารภนา ก็ต้องไม่กล่าวว่าคีลไม่เป็นเจตสิก

[๑๔๑๐] ส. ศรัทธามีผลนำปรารภนา และศรัทธาเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คีลมีผลนำปรารภนา และคีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยะ สติ สมภาณี ฯลฯ ปัญญา มีผลนำปรารภนา และปัญญา เป็น
เจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คีลมีผลนำปรารภนา และคีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๑] ส. คีลมีผลนำปรารภนา แต่คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศรัทธามีผลนำปรารภนา แต่ศรัทธาเป็นเจตนา หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คีลมีผลนำปรารภนา แต่คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิริยะ ฯลฯ สติ สมภาณี ฯลฯ ปัญญา มีผลนำปรารภนา แต่ปัญญา ไม่เป็น
เจตสิก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๒] ส. คีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่มีผล ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คีลมีผล มีวิบาก มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. หากว่า ศีลมีผล มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า ศีลไม่เป็นเจตสิก ฯลฯ

[๑๔๑๓] ส. จักขยตนะ ไม่เป็นเจตสิก และไม่มวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก และไม่มวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ไม่
เป็นเจตสิก และไม่มวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก และไม่มวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๔] ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขยตนะ ไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ไม่
เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๕] ส. สัมมวาจา ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมวาจา ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ
ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาอาชีวะ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ
ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๖] ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมวาจา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ
เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมวาจา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสมาธิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- ป. เมื่อศีลเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลผู้มีศีลดับไปแล้วนั้น เป็นคนทุศีล หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น ศีลก็ไม่เป็นเจตสิกนะสิ
- สีลัง อเจตสิกนตักกา จ

สีลัง นจิตตานปริวัตตติติกถา

[๑๔๑๘] สกาวที ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้สละ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ ศรัทธา วิริยะ สติ สมานะ

    ฯลฯ ปัญญา ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๙] ส. ผู้สละ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลเกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น หรือ?

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ศรัทธา วิริยะ สติ สมานะ ฯลฯ ปัญญา
    เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีล เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๐] ส. สัมมวาจา ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฐิ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมวาจา ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ
    ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฐิ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาอาชีวะ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ
    ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๑] ส. สัมมาทิฐิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมวาจา เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฐิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๒] ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ
    เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ถูกแล้ว
ส. สัมมาวาจา เกิดคล้อยตามจิต หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สัมมาสมาธิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๔๒๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สิลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. เมื่อสิลเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลผู้มีสิลดับแล้วนั้นเป็นคนทุศีล หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น สิล ก็ไม่เกิดคล้อยตามจิต นะสิ
สิลัง นจิตตานุปริวัตตติกา จบ

สมาทานเหตุกถา

[๑๔๒๔] สกวาที สิลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ตรีทธา วิริยะ สติ สมาริ ปัญญา
ที่การสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๕] ส. สิลที่มีสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจริญได้ดุจเกาวัลย์ เจริญได้ดุจเถาวัลย์ เจริญได้ดุจต้นไม้อื่น เจริญได้
ดุจหญ้า เจริญได้ดุจแพหญ้าปล้อง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๖] ส. สิลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อบุคคลสมาทานสิลแล้ว ตรีภิกขามวิตกอยู่ ตรีภิกขยาบาทวิตกอยู่ ตรีภิก
ขิงสรวิตกอยู่ สิลก็เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่โทษ ที่เลวและประณีต ที่
ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล มีโทษและไม่โทษ เลวและประณีต ที่ดำ
และขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน
ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ท้องฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก
ซึ่งไกลกันไกลกันนัก ฯลฯ เพราะเหตุฉะนั้น ธรรมของสัตว์บุรุษจึง
ไกลจากอัสติบุรุษ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

๑๑. ดูในข้อ ๑๑๔๘ หน้า ๒๐๓

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศล และอกุศลที่มีโทษและ
ไม่โทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน
ได้

[๑๔๒๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สิลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ชนเหล่าใด ปลุกสร้างสวน ปลุกสร้างป่า
ฯลฯ ชนเหล่านั้น ตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศัลยกรรมจะไปสู่สวรรค์
ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สิลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ ก็เจริญได้ นะสิ

วิญญัตติสสันติกถา

[๑๔๒๘] สกวาที วิญญัตติเป็นศีล หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากอกุศลทณนาทาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร หรือ

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากมสสาวาท หรือ?

@๑. ดูข้อ ๑๑๕๙ หน้า ๒๐๓

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การกรบไหว้เป็นศีล การลูกรับเป็นศีล การทำอัญชลีเป็นศีล สามิจิกรรม
เป็นศีล การให้อาสนะเป็นศีล การให้ที่นอนเป็นศีล การให้น้ำล้างเท้า
เป็นศีล การให้รองเท้าเป็นศีล การนวดหลังในเวลาอาบน้ำเป็นศีล
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๙] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า วิญญัตติเป็นศีล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นความทูล หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น วิญญัตติก็เป็นศีล นะสิ

วิญญัตติสสันติกถา จบ

อวิญญัตติ ทสสันติกถา

[๑๔๓๐] สกวาที อวิญญัตติเป็นความทูล หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นอกุศลทณนาทาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นกาเมสุมิจฉาจาร หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นมสสาวาท หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลสมาทานบาปกรรมแล้วให้ทานอยู่ บุญและบาปทั้งสองอย่าง เจริญ
ได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุญและบาปทั้งสองอย่างเจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่โทษ ที่เลวและประณีต
ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยทุกขทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการ เป็นโชน ท้องฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก ซึ่งไกลกันไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้นธรรมของสัตตบุรุษจึงไกลจาก อสัตตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีจริง มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศลที่มีโทษและไม่มี โทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้
- ส. เมื่อบุคคลสมาทานบาปกรรมแล้ว ถวายจีวรอยู่ ถวายบิณฑบาตอยู่ ถวาย เสนาสนะอยู่ ถวายคิลานปัจจัยเภสัชบริขารอยู่ กราบไหว้แก่ผู้ที่ควร กราบไหว้อยู่ ต้อนรับผู้ที่ควรต้อนรับอยู่ กระทำอัญชลีกรรมแก่ผู้ที่ควร อัญชลีกรรมอยู่ กระทำสามัคคีกรรมแก่ผู้ที่ควรสามัคคีกรรมอยู่ ให้อาสนะ แก่ผู้ที่ควรให้อาสนะอยู่ ให้ทางแก่ผู้ที่ควรให้ทางอยู่ บุญและบาปทั้ง ๒ อย่าง เจริญได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุญและบาปทั้ง ๒ อย่าง เจริญได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ ดำและขาว อันเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ภิขุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ไกลกัน ไกล กันนัก ๔ ประการเป็นโชน ท้องฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก ซึ่ง ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้นธรรมของสัตตบุรุษจึงไกลจาก อสัตตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและ ไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว อันเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้
- [๑๔๓๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อริยัญญัติ เป็นความมุสล หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. บุคคลเป็นผู้สมาทานบาปกรรมไว้แล้ว มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า บุคคลเป็นผู้สมาทานบาปกรรมไว้แล้ว ด้วยเหตุนี้แหละ ท่าน จึง ต้องกล่าวว่า อริยัญญัติ เป็นความมุสล ดังนี้
- อริยัญญัติ มุสลียันติกถา จบ
- วรรคที่ ๑๐ จบ
- หุติยปิณณาสก จบ

วรรคที่ ๑๑

ติสโสปี อนุสยกถา

[๑๔๓๒] สกวาที อนุสย เป็นอภัยกถา หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นอภัยกถาคือวิบาก เป็นอภัยกถาคือกิริยา เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๓] ส. กามราคานุสย เป็นอภัยกถา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. กามราคะ กามราคปริยฐาน กามราคสัญญาโยชน กามโหมะ กามโยคะ
กามฉันทนิเวรณ เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามราคะ กามราคปริยฐาน ฯลฯ กามฉันทนิเวรณ เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคานุสัย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓๔] ส. ปฏิฆานุสัย เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปฏิฆะ ปฏิฆปริยฐาน ปฏิฆสัญญาโยชน เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ปฏิฆะ ปฏิฆปริยฐาน ปฏิฆสัญญาโยชน เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปฏิฆานุสัย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓๕] ส. มานานุสัย เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มานะ มานปริยฐาน มานสัญญาโยชน เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มานะ มานปริยฐาน มานสัญญาโยชน เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มานานุสัย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓๖] ส. ทิฏฐานุสัย เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทิฏฐิ ทิฏโฐมะ ทิฏฐิโยคะ ทิฏฐิปริยฐาน ทิฏฐิสัญญาโยชน
เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ทิฏฐิ ทิฏโฐมะ ทิฏฐิโยคะ ทิฏฐิปริยฐาน ทิฏฐิสัญญาโยชน
เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทิฏฐานุสัย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓๗] ส. วิจิกิจจานุสัย เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน วิจิกิจฉาสัญญาโยชน วิจิกิจฉานิเวรณ เป็น
อภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยฐาน วิจิกิจฉาสัญญาโยชน วิจิกิจฉานิเวรณ เป็น
อกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิจิกิจฉานุสัย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓๘] ส. ภวราคานุสัย เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ภวราคะ ภวราคปริยฐาน ภวราคสัญญาโยชน เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ภวราคะ ภวราคปริยฐาน ภวราคสัญญาโยชน เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ภวราคานุสัย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๓๙] ส. อวิชชานุสัย เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อวิชา อวิชโหมะ อวิชาโยคะ อวิชาปริยฐาน อวิชาสัญญาโยชน
อวิชชานิเวรณ เป็นอภัยกถา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. อริชา อริชโฆมะ อริชาโยคะ อริชาปริยฐาน อริชาสัญญาชน
อริชานิวรณ เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อริชานุสย เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๔๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสยเป็นอัพยาทุก หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและอัพยาทุกเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มี
อนุสย หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ธรรมที่เป็นกุศลและที่เป็นอกุศล มาพบกัน หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสยก็เป็นอัพยาทุก นะสิ
- ส. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัพยาทุกเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า
ผู้มีราคะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมที่เป็นกุศลและที่เป็นอกุศล มาพบกัน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็เป็นอัพยาทุก นะสิ
- [๑๔๔๑] ส. อนุสย เป็นอเหตุกะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมัพพายตนะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามราคานุสย เป็นอเหตุกะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคะ กามราคปริยฐาน กามราคสัญญาชน ฯลฯ กามฉันทนิวรณ
เป็นอเหตุกะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามราคะ กามราคปริยฐาน ฯลฯ กามฉันทนิวรณ เป็นสเหตุกะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคานุสย เป็นสเหตุกะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ปฏิฆานุสย ฯลฯ มานานุสย ทิฏฐานุสย วิจิกิจจานุสย ภวราคานุสย
ฯลฯ อริชานุสย เป็นอเหตุกะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อริชา อริชโฆมะ อริชาโยคะ อริชาปริยฐาน อริชาสัญญาชน
อริชานิวรณ เป็นอเหตุกะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อริชา อริชโฆมะ ฯลฯ อริชานิวรณ เป็นสเหตุกะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อริชานุสย เป็นสเหตุกะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสยเป็นอเหตุกะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและเป็นอัพยาทุกเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มี
อนุสย หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. อนุสยเป็นสเหตุกะโดยเหตุอันนั้น หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสยก็เป็นอเหตุกะ นะสิ
- ส. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัพยาทุก เป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า
ผู้มีราคะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ราคะเป็นสเหตุกะโดยเหตุอันนั้น หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็เป็นอเหตุกะ นะสิ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๔๔๓] ส. อนสฺยวิปปยตจากจิต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมัพพายตนะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามราคานุสฺย วิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคะ กามราคปริยฐาน กามราคสัณฺญาณ กามโมหะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ วิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามราคะ กามราคปริยฐาน ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคานุสฺย สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๔] ส. กามราคานุสฺย วิปปยตจากจิต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. นັบเนองในขันธไหนด
- ป. นັบเนองในสังขารขันธ
- ส. สังขารขันธวิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สังขารขันธวิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๕] ส. กามราคานุสฺย นັบเนองในสังขารขันธ แต่วิปปยตจากจิต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคะ นັบเนองในสังขารขันธ แต่วิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กามราคะ นັบเนองในสังขารขันธ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กามราคานุสฺย นັบเนองในสังขารขันธ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๖] ส. กามราคานุสฺย นັบเนองในสังขารขันธ แต่วิปปยตจากจิต ส่วน กามราคะ นັบเนองในสังขารขันธ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. สังขารขันธ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่ง วิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สังขารขันธ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เวทนาขันธ สัญญาขันธ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๗] ส. ปฏิกขานุสฺย มานานุสฺย ทิฏฐานุสฺย วิจิกิจจานุสฺย ภวราคานุสฺย อวิชชา-
นุสฺย วิปปยตจากจิต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. อวิชชา อวิชโชหะ อวิชชาโยคะ ฯลฯ อวิชชานิวรณ์ วิปปยตจากจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อวิชชา อวิชโชหะ อวิชชาโยคะ ฯลฯ อวิชชานิวรณ์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อวิชชานุสฺย สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อวิชชานุสฺย วิปปยตจากจิต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. นับเนื่องในชั้นไหน
 ป. นับเนื่องในสังขารชั้น
 ส. สังขารชั้น วิปปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สังขารชั้น วิปปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เวทนาชั้น สัญญาชั้น วิปปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อวิชชาชั้น นับเนื่องในสังขารชั้น แต่วิปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อวิชชา นับเนื่องในสังขารชั้น แต่วิปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อวิชชา นับเนื่องในสังขารชั้น สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อวิชชาชั้น นับเนื่องในสังขารชั้น สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อวิชชาชั้น นับเนื่องในสังขารชั้น แต่วิปยุตจากจิต ส่วนอวิชชา นับ
 เนื่องในสังขารชั้น และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. สังขารชั้นส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สังขารชั้น ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เวทนาชั้น สัญญาชั้น ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุต
 จากจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๔๔๘] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า อนุสยวิปปยุตจากจิต หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัปายากฤตเป็นไปอยู่ ฟังกล่าวว่า ผู้มี
 อนุสย หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. อนุสย สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?
 ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสยก็วิปปยุตจากจิต นะสิ
 ส. ปุถุชน ครั้นเมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัปายากฤตเป็นไปอยู่ ฟังกล่าวว่า
 ผู้มีราคะ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ราคะ สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็วิปปยุตจากจิต นะสิ
 ตัสโสปี อนุสยกถา จบ

ญาณกถา

[๑๔๔๙] สกวาที ถึงความไม่รู้จะปราศไปแล้ว เมื่อจิตที่เป็นญาณวิปปยุตเป็นไปอยู่ ไม่
 ฟังกล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?

ปราวาทิ ถูกแล้ว

- ส. เมื่อราคะปราศไปแล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า ผู้ปราศจากราคะ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ถึงความไม่รู้จะปราศไปแล้ว เมื่อจิตที่เป็นญาณวิปปยุตเป็นไปอยู่ ไม่ฟัง
 กล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อโหสะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อโมหะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อกิเลส
 ปราศไปแล้ว ไม่ฟังกล่าวว่า ผู้หมดกิเลส หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๔๕๐] ส. เมื่อราคะปราศไปแล้ว ฟังกล่าวว่า ผู้ปราศจากราคะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อความไม่รู้ปราศไปแล้ว ถึงจิตที่เป็นญาณวิปยุต จะเป็นไปอยู่ ก็พึงกล่าวหา ผู้มีความรู้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เมื่อโหระปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อโมหะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อกิเลสปราศไปแล้ว พึงกล่าวหา ผู้หมดกิเลส หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เมื่อความไม่รู้ปราศไปแล้ว ถึงจิตที่เป็นญาณวิปยุตจะเป็นไปอยู่ ก็พึงกล่าวหา ผู้มีความรู้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เมื่อความไม่รู้ปราศไปแล้ว ถึงจิตที่เป็นญาณวิปยุตจะเป็นไปอยู่ ก็พึงกล่าวหา ผู้มีความรู้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ชื่อว่า ผู้มีความรู้ ด้วยความรู้ที่เป็นอดีต ชื่อว่าผู้มีความรู้ ด้วยความรู้ที่ดับแล้ว ที่ปราศไปแล้ว ที่สงบระงับแล้ว หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ญาณกถา จบ

ญาณังจิตตวิปยุตตันตีกถา

[๑๔๕๑] สกาวที ญาณ วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. รวาทิ ถูกแล้ว

- ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมิจักขายตนะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ญาณวิปยุตจากจิต หรือ?
ป. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฏฐิ ัมมวิจยสัมโพชฌงค์ ก็วิปยุตจากจิต หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฏฐิ ัมมวิจยสัมโพชฌงค์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๒] ส. ญาณ วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในชั้นไหน?

ป. นับเนื่องในสังขารชั้น

ส. สังขารชั้น วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารชั้น วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาชั้น สัญญาชั้น วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารชั้น แต่วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารชั้น แต่วิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารชั้น และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารชั้น และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารชั้น แต่วิปยุตจากจิต ส่วนปัญญานับเนื่องในสังขารชั้น และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารชั้น ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารชั้น ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปยุตจากจิต หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกม

- ป. ถูกแล้ว
 ส. เวทนาขันธ สัมมัญชัญธ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต ส่วนหนึ่งวิปยุตจากจิต หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๔๕๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ญาณวิปยุตจากจิต หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. พระอรหันต์ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ฟังกล่าวว่าผู้มีญาณ หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. ญาณ สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?
 ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ป. ถ้าอย่างนั้น ญาณก็วิปยุตจากจิต นะสิ
 ส. พระอรหันต์ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ฟังกล่าวว่า ผู้มีปัญญา หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ปัญญา สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ถ้าอย่างนั้น ปัญญาที่วิปยุตจากจิต นะสิ
 ญาณังจิตตวิปยุตตันตีกถา

 อิทังทุกขันตีกถา

- [๑๔๕๔] สกวาที เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีสมฺหัย ญาณว่า นีสมฺหัย ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีนโรธ ญาณว่า นีนโรธ ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีมรรค ญาณว่า นีมรรค ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๔๕๕] ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีสมฺหัย แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีสมฺหัย หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีทุกข หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีนโรธ ฯลฯ นีมรรค แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีมรรค หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีทุกข หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๔๕๖] ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า รูปไม่เที่ยง ญาณว่า รูปไม่เที่ยง ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า เวทนา ฯลฯ สัมมัญญา สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่เที่ยง ญาณว่า วิญญาณไม่เที่ยง ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๔๕๗] ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า รูปเป็นอนัตตา ญาณว่า รูปเป็นอนัตตาก็เป็นไป หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า นีทุกข ญาณว่า นีทุกข ก็เป็นไป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. เมื่อกล่าวาจาว่า เวทนา ฯลฯ สัมมัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ เป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

อนัตตา ญาณว่า วิญญาณ เป็นอนัตตา ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๘] ส. เมื่อกล่าววาทาว่า รูปไม่เที่ยง แต่ญาณไม่เป็นไปว่า รูปไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า นีทุกข แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีทุกข หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่
เที่ยง แต่ญาณไม่เป็นไปว่า วิญญาณไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า นีทุกข แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีทุกข หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า รูปเป็นอนัตตา แต่ญาณไม่เป็นไปว่า รูปเป็นอนัตตา
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า นีทุกข แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีทุกข หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ เป็น
อนัตตา แต่ญาณไม่เป็นไปว่า วิญญาณ เป็นอนัตตา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาทาว่า นีทุกข แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นีทุกข หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๙] ส. เมื่อกล่าววาทาว่า อิหํ ทุกข (นีทุกข) ญาณว่า อิหํ ทุกขก็เป็นไป
หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณว่า อิ ญาณว่า หิ ญาณว่า ทุ และญาณว่า ชิ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อิหํทุกขันตักกา จป

อิทธิพลกถา

[๑๔๖๐] สกวาที ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกาลป หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อายันัน สำเร็จด้วยฤทธิ์ คตินัน สำเร็จด้วยฤทธิ์ การได้อัตภาพนัน
สำเร็จด้วยฤทธิ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกาลป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงตั้งอยู่ตลอดกาลปที่เป็นอดีต พึงตั้งอยู่ตลอดกาลปที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ที่ประกอบด้วยฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงตั้งอยู่ตลอด ๒ กัลป พึงตั้งอยู่ตลอด ๓ กัลป พึงตั้งอยู่ตลอด ๔
กัลป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ยังมีอยู่ หรือว่าตั้งอยู่ในเมื่อ
ชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ไม่มีอยู่

ป. พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ยังมีอยู่

ส. หากว่า พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ยังมีอยู่ ก็ต้องไม่
กล่าวว่า ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป ดังนี้ ฯลฯ

ป. พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ไม่มีอยู่

ส. ผู้ที่ตายแล้ว พึงตั้งอยู่ ผู้ที่กระทำกาลละแล้ว พึงตั้งอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๑] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า ผัสสะ เกิดขึ้นแล้ว อย่าดับไป

ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประกอบไว้ด้วยฤทธิ์ว่า เวทนาเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ สัญญาเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เจตนาเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ จิตเกิดขึ้นแล้ว ตรีทราเกิดขึ้นแล้ว วัริยะเกิดขึ้นแล้ว สติเกิดขึ้นแล้ว สมาริเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว อย่าดับไป ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๒] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประกอบไว้ด้วยฤทธิ์ว่า รูปจงเป็นของเที่ยง ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประกอบไว้ด้วยฤทธิ์ว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ จงเป็นของไม่เที่ยง ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๓] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประกอบไว้ด้วยฤทธิ์ว่า สัตว์ทั้งหลายที่มีความเกิดเป็นธรรมดา อย่าได้เกิดเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประกอบไว้ด้วยฤทธิ์ว่า สัตว์ทั้งหลายที่มีความแก่เป็นธรรมดา อย่าได้แก่เลย ฯลฯ สัตว์ทั้งหลายที่มีความเจ็บเป็นธรรมดา อย่าได้เจ็บเลย ฯลฯ สัตว์ทั้งหลายที่มีความตายเป็นธรรมดา อย่าได้ตายเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้ประกอบด้วยฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ อิทธิบาท ๔ อันผู้หนึ่งผู้ใดอบรม ทำให้มาก ทำให้เป็นคayan ทำให้เป็นที่พึง ให้แน่วแน่ ชำของ คล่องแคล่วดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อหวังอยู่ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกาลป์ หรือตลอดกาลป์ส่วนที่เหลือ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ ก็พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป์ นะลิ

[๑๔๖๕] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกาลป์ หรือ?

@๑. ข. อุ ข้อ ๑๒๗ หน้า ๑๗๐

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ อย่าง ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พรหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ ธรรม ๔ อย่าง เป็นไหน? คือ (๑) ผู้มีความแก่เป็นธรรมดา อย่าแก่เลย ดังนี้ ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พรหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ (๒) ผู้มีความเจ็บเป็นธรรมดา อย่าเจ็บเลย ฯลฯ (๓) ผู้มีความตายเป็นธรรมดา อย่าตายเลย ฯลฯ (๔) กรรมทั้งหลายนั้นใด เป็นบาป ช้องอยู่ในสังกิลส เป็นเหตุให้เกิดในภพใหม่ มีทุกข์เป็นกำไร มีวิบากเป็นทุกข์ เป็นไปเพื่อชาติ ชรา มรณะ ต่อไป อันบุคคลทำเมื่อก่อน วิบากแห่งกรรมทั้งหลายนี้ อย่าได้เกิดเลย ดังนี้ ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พรหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ อย่างนี้แล ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พรหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกาลป์ นะลิ

อิทธิพลกถา จบ

๑๑. อ. จดทุก ขั ๑๘๒ หน้า ๒๓๒

สมาธิกา

[๑๔๖๖] สกวาที จิตตสันตติ (ความสืบต่อแห่งจิต) เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ภาวาทิ ฤกแล้ว

ส. จิตตสันตติทีเป็นอดีต เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตตสันตติ เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ฤกแล้ว

ส. จิตตสันตติทีเป็นอนาคต เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตตสันตติ เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ฤกแล้ว

ส. อดีตกิตติบไปแล้ว อนาคตกิตติบไม่เกิด มีไชหรือ?

ป. ฤกแล้ว

ส. หากว่า อดีตกิตติบไปแล้ว อนาคตกิตติบไม่เกิด กิตติบไม่กล่าวว จิตต-
สันตติเป็นสมาธิ

[๑๔๖๗] ป. สมาธิเป็นไปในจิตตขณะอันหนึ่ง หรือ?

ส. ฤกแล้ว

ป. บุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ชื่อว่าผู้เข้าสมาบัติ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยโสทรวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยมาน-
วิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยชีวหาวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียง
ด้วยกายวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยอกุศลจิต ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียง
ด้วยจิตสหคด้วยราคะ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตสหคด้วยโทสะ ฯลฯ
ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตสหคด้วยโมหะ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต
สหคด้วยอนัตตตัปปะ ชื่อว่า ผู้เข้าสมาบัติ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๘] ส. จิตตสันตติเป็นสมาธิ หรือ?

ป. ฤกแล้ว

ส. ความสืบต่อแห่งอกุศลจิต เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตตสันตติทีสหคด้วยราคะ ฯลฯ ทีสหคด้วยโทสะ ฯลฯ ทีสหค
ด้วยโมหะ ฯลฯ ทีสหคด้วยอนัตตตัปปะเป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๙] ป. ไม่ฟังกล่าวว จิตตสันตติเป็นสมาธิ หรือ?

ส. ฤกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอาโรโส นิครนถ์ทั้งหลาย เรานี้แหละ
พอที่จะไม่หวั่นไหวด้วยกาย ไม่กล่าววจา เป็นผู้เสวยสุขโดยส่วน
เดียว อยู่ตลอด ๗ คืน ๗ วัน ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ส. ฤกแล้ว

ป. ถ้อยคำนั้น จิตตสันตติ ก็เป็นสมาธิ นะสิ

สมาธิกา จบ

ธัมมัญญิตตาทกา

[๑๔๗๐] สกวาที ธรรมฐิติ (ความตั้งอยู่แห่งธรรม) เป็นภาวาทิสำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ภาวาทิ ฤกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่แห่งธรรมฐิตินั้น ก็เป็นภาวาทิสำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความตั้งอยู่แห่งธรรมฐิตินั้น ก็เป็นภาวาทิสำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ฤกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่นั้นๆ แลไม่มีการทำทีสุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่ง
วิญญะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๑] ส. ความตั้งอยู่ของรูป เป็นภาวาทิสำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ฤกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของรูปนั้น ก็เป็นภาวาทิสำเร็จแล้ว หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของรูปนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความตั้งอยู่นั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวิญญูะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความตั้งอยู่ของเวทนา ฯลฯ ความตั้งอยู่ของสัญญา ฯลฯ ความตั้งอยู่ของสังขารทั้งหลาย ฯลฯ ความตั้งอยู่ของวิญญาน เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของวิญญานนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของวิญญานนั้น เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความตั้งอยู่นั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวิญญูะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ธัมมปฏิตตากถา จบ

อนิจจตากถา

- [๑๔๗๒] สกวาที อนิจจตา (ความไม่เที่ยง) เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ความไม่เที่ยงแห่งอนิจจตานั่น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความไม่เที่ยงแห่งอนิจจตานั่น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความไม่เที่ยงนั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวิญญูะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๔๗๓] ส. ขรา เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความขราแห่งขรานั่น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความขราแห่งขรานั่น เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความขรานั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวิญญูะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๔๗๔] ส. มรณะ เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มรณะของมรณะนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มรณะของมรณะนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มรณะนั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวิญญูะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๔๗๕] ส. รูปเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของรูปก็มีอยู่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความไม่เที่ยงเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของความเป็นไม่เที่ยงก็มีอยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความขราของรูปก็มีอยู่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ขราเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความขราของขราก็มีอยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. รูปเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรายของรูปก็มีอยู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มรรณะเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรายของมรรณะนั้นก็มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของวิญญาณก็มีอยู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อนิจจตาเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของอนิจจตา ก็มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิญญาณเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความชราแห่งวิญญาณก็มีอยู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ชราเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความชราแห่งชราก็มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. วิญญาณเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรายแห่งวิญญาณนั้นก็มีอยู่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. มรรณะเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรายแห่งมรรณะก็มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- อนิจจตากถา จบ
วรรคที่ ๑๑ จบ.

วรรคที่ ๑๒

สังวโรกัมมันตีกถา

[๑๔๙๖] สกวาที ความส่ำรวมเป็นกรรม หรือ?

- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. ความส่ำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความส่ำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในชีวนินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความส่ำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความส่ำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความส่ำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความส่ำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในชีวนินทรีย์ เป็นชีวนกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความส่ำรวมในมนินทรีย์ เป็นมนกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความส่ำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความส่ำรวมในมนินทรีย์ เป็นมนกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความส่ำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในชีวนินทรีย์ ฯลฯ ความส่ำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๙๗] ส. ความไม่ส่ำรวม เป็นกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ความไม่สำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความไม่สำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ
ความไม่สำรวมในชีวหินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็น
กายกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่สำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่สำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ
ความไม่สำรวมในชีวหินทรีย์ เป็นชีวหากรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความไม่สำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความไม่สำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่สำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความไม่สำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. ความไม่สำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ
ความไม่สำรวมในชีวหินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็น
กายกรรม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความสำรวมกัตติ ความไม่สำรวมกัตติ เป็นกรรม หรือ?
ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้
เห็นรูปด้วยจักขุแล้ว เป็นผู้ถือินมิต ฯลฯ ไม่เป็นผู้ถือินมิต พึงเสีย
ด้วยโสตแล้ว ฯลฯ รู้แจ้งธรรมามรณด้วยใจแล้ว เป็นผู้ถือินมิต ฯลฯ
ไม่เป็นผู้ถือินมิต ดังนี้ เป็นสูตรมียุจจริง มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ความสำรวมกัตติ ความไม่สำรวมกัตติ ก็เป็นกรรม นะสิ
สังวโรกัมมันตักถา จป .

กัมมกถา

[๑๔๗๙] สกวาที กรรมทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

- ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ก็มีวิบาก หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ก็มีวิบาก หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?
ป. ถูกแล้ว
- ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ฝ่ายกามาพจร ก็มีวิบาก หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?
ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยาทุกุต ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรุปาวจร ฝ่ายโลกุตตระ
ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยาทุกุต ฝ่ายกามาวจร ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยาทุกุต ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรุปาวจร ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๐] ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยาทุกุต ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นวิบากอัพยาทุกุต ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตนา
ทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๑] ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยาทุกุต ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยาทุกุต ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตนา
ทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๒] ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยาทุกุต ฝ่ายกามาวจร ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรุปาวจร
ฝ่ายโลกุตตระ ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นวิบากอัพยาทุกุต ฝ่ายโลกุตตระ ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่
กล่าวว่า เจตนาทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๓] ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยาทุกุต ฝ่ายกามาวจร ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรุปาวจร ไม่
มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยาทุกุต ฝ่ายอรุปาวจร ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่
กล่าวว่า เจตนาทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า กรรมทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย เราไม่กล่าวว่า กรรม
ทั้งหลายที่ทำความพอใจ อันบุคคลกระทำแล้ว สังสมแล้ว จะสิ้นสุด
ได้โดยมิได้สลายวิบาก ก็กรรมนั้นแล ย่อมให้ผลในปัจจุบัน หรือใน
อภัพพัตถไป หรือในอภัพพสัพพะ ไป ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น กรรมทั้งปวงก็มีวิบาก นะสิ
กัมมกถา จบ .

@๑. อ. ทสก. ข้อ ๑๔๔ หน้า ๓๑๓

สัทโทธิปาโกตติกา

[๑๔๘๕] สกวาที่ เสี่ยงเป็นวิบาก หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. เสี่ยงเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นทุกข์ เป็นผล
ที่บุคคลเสวยไม่ทุกข์ไม่สุข สัมปยุตด้วยสุขเวทนา สัมปยุตด้วยทุกข์-
เวทนา สัมปยุตด้วยยอกุขมสุขเวทนา สัมปยุตด้วยผัสสะ สัมปยุตด้วย
เวทนา สัมปยุตด้วยสัญญา สัมปยุตด้วยเจตนา สัมปยุตด้วยจิต มีอารมณ์
มีความนึก ความพอใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความพอใจ ความ
ปรารถนาความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เสี่ยง ไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นทุกข์ ฯลฯ
ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เสี่ยงไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความ
นึก ฯลฯ ความตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เสี่ยงเป็นวิบาก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปริณ

[๑๔๘๖] ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เสียงเป็นวิบาก เสียงเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๗] ส. เสียงเป็นวิบาก แต่เสียงไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นทุกข์ ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๘] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า เสียงเป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ตถาคตนั้น เป็นผู้มิเล็งดูเสียงพรหม กล่าวคำด้วยน้ำเสียงอันไพเราะดุจเสียงนกการเวก เพราะกรรมนั้น อันได้ทำไว้แล้ว ได้สะสมแล้ว ได้เพิ่มพูนแล้ว เป็นกรรมไพบุลย ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น เสียงก็เป็นวิบาก นะลิ สัททวิปาโกตติกถา จป.

สพายตนกถา

[๑๔๘๙] สกวาที จักขายตนะเป็นวิบาก หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข เป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นทุกข์ ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะไม่เป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ มีใช่หรือ?

๑๑. ที่ ปา. ข้อ ๑๖๖ หน้า ๑๘๘

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จักขายตนะไม่เป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จักขายตนะเป็นวิบาก ฯลฯ

ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นวิบาก จักขายตนะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะเป็นวิบาก แต่จักขายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ สัตตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ ฯลฯ

[๑๔๙๐] ส. กายายตนะเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายายตนะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ มีใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า กายายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์
ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายายตนะเป็นวิบาก ฯลฯ
ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์
มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กายายตนะเป็นวิบาก กายายตนะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มี
อารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กายายตนะเป็นวิบาก แต่กายายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ
ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มี
อารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๔๙๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สฬายตนะเป็นวิบาก หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. สฬายตนะเกิดขึ้นเพราะได้ทำกรรมไว้ มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า สฬายตนะเกิดขึ้นเพราะได้ทำกรรมไว้ ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านจึง
ต้องกล่าวว่า สฬายตนะเป็นวิบาก
สฬายตนะกถา จบ .

สัตว์ตักขัตตปรหมกถา

[๑๔๙๒] สกวาที บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ ได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ได้ปลง
ชีวิตพระอรหันต์ ได้มีจิตประทุษร้าย ยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อ
ได้ทำลายสงฆ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๓] ส. บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ เป็นผู้ไม่เคารพเพื่อตรัสรู้ธรรมในระหว่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ เป็นผู้ไม่เคารพเพื่อตรัสรู้ธรรมในระหว่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะนั้น ได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ได้
ปลงชีวิตพระอรหันต์ ได้มีจิตประทุษร้าย ยังพระโลหิตของพระตถาคต
ให้ห้อ ได้ทำลายสงฆ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๔] ส. บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิยมที่กำหนดบุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็น
อย่างยิ่ง มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สติปิฎฐาน สัมมปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ ที่กำหนด
บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๕] ส. นิยมที่กำหนดบุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็น
อย่างยิ่ง ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า นิยมที่กำหนดบุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้ง
เป็นอย่างยิ่ง ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้สัตว์ตักขัตตปรมะ เป็นผู้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
[๑๔๙๖] ส. สติปัญฐาน ฯลฯ โพชฌงค์ ที่กำหนดบุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ ไว้ด้วย
ความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โพชฌงค์ที่กำหนดบุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗
ครั้ง เป็นอย่างยิ่ง ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ เป็น
ผู้เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง

[๑๔๙๗] ส. บุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ เป็นผู้เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ด้วยสทาคามีนิม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยอนาคามีนิม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยอรหัตตนิม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยนิมอะไร?

ป. ด้วยโสดาปัตตินิม

[๑๔๙๘] ส. บุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ เป็นผู้เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขนเหล่าหนึ่งเหล่าใด ก้าวลงสู่โสดาปัตตินิม ขนเหล่านั้นทั้งหมด
เป็นผู้เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๙] ส. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ เป็นผู้เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้ง
เป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลนั้น เป็นสวดตักขัตตูประมะ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลนั้นเป็นสวดตักขัตตูประมะ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าว
ว่า บุคคลผู้สวดตักขัตตูประมะ เป็นผู้เทียบต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง
สวดตักขัตตูประมกถา จบ .

โกลังโกลเอกริชิกถา

[๑๕๐๐] ปราวตี ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้โกลังโกละเป็นผู้เทียบต่อความเกิดอีก ๒-๓
ครั้ง หรือ?

สกวาทิ ถูกแล้ว

ป. บุคคลนั้น เป็นโกลังโกละ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลนั้น เป็นโกลังโกละ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า
บุคคลผู้โกลังโกละเป็นผู้เทียบต่อความเกิดอีก ๒-๓ ครั้ง

[๑๕๐๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้เอกพิชชี เป็นผู้เทียบต่อความเกิดอีกครั้งเดียว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลนั้น เป็นเอกพิชชี มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลนั้น เป็นเอกพิชชี ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคล
ผู้เอกพิชชี เป็นผู้เทียบต่อความเกิดอีกครั้งเดียว

โกลังโกลเอกริชิกถา จบ .

ชีวตาโวโรปนกถา

[๑๕๐๒] สกวาทิ บุคคลผู้มีทัญญูสมบัตติ พึงแก่งปลงชีวิตสัตว์ หรือ?

ปราวตี ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทัญญูสมบัตติ พึงแก่งปลงชีวิตมารดา ฯลฯ พึงแก่งปลงชีวิต
บิดา ฯลฯ พึงแก่งปลงชีวิตพระอรหันต์ ฯลฯ พึงมีจิตคิดประทุษร้าย
ยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อ ฯลฯ พึงทำลายสงฆ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ
- [๑๔๐๓] ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังแกเล้งปลงชีวิตสัตว์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระศาสดา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระธรรม ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระสงฆ์ ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในสิกขา หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๐๔] ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในพระศาสดา มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในพระศาสดาก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังแกเล้งปลงชีวิตสัตว์
- ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ในสิกขา มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในสิกขาก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังแกเล้งปลงชีวิตสัตว์
- [๑๔๐๕] ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระศาสดา หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังกายอจจาระรด ฟังกายปัสสาวะรด ฟังถมเขฬะรด ที่พระพุทธสถูปฟังทำพุทธสถูปไว้ทางเบื้องซ้าย หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๐๖] ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังแกเล้งปลงชีวิตสัตว์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย มหาสมุทราภังการะ ไร่ ย่อมไม่ล่วงขอบเขต ฉันท สากของเราย่อมไม่ล่วงสิกขาบทนั้น ที่เราบัญญัติไว้แก่สาวกทั้งหลาย แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต ฉันทนั้นแล ๑- ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังแกเล้งปลงชีวิตสัตว์
- ชีวิตาโวโรปนกถา จบ .

- ทุกตติกถา
- [๑๔๐๗] สกาวที่ บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ละทุกติได้ หรือ ๒- ?
- ปรวาทิ ถูกแล้ว
๑๑. ข. อุ. ข้อ ๑๑๘ หน้า ๑๕๕
๑๒. คำว่า ทุกติในที่นี้หมายถึง (๑) ทุกติ (๒) ตัณหาอันมีรูปเป็นต้นของสัตว์ที่เกิดในทุกติเป็นอารมณ์ คำถามนี้ @ท่านตั้งหมาย คนบางพวก เช่น พวกอุตตราปถก ที่อ้างว่า พระโสดาบันละทุกติทั้งสองอย่างนั้นได้
- ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ละทุกติได้
- [๑๔๐๘] ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ละทุกติได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังยินดีในเสียง ฯลฯ ในกลิ่น ฯลฯ ในรส ฯลฯ ในโณภูมิมุขะ ของสัตว์ที่เกิดในอบาย ฯลฯ ฟังเสพเมถุนธรรม กับนางอมนุชย์ กับนางดิรัจฉาน กับนางนาค ฟังรับแพะ ฟังรับไก่ และสุกร ฟังรับช้าง โค ม้า และลา ฯลฯ ฟังรับนกกะทา นกกระจาบ และนกยูง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังรับนกกะทา นกกระจาบ และนกยูง ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ละทุกติได้
- [๑๔๐๙] ส. บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ละทุกติได้ แต่บุคคลผู้มีทวิญญูสมบัติ ฟังยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ ละทุกติได้ แต่พระอรหันต์ ฟังยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดใน

อบาย หรือ?

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ละทุกติได้ แต่บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ฟังยินดีในเสียง ฯลฯ ในกลิ่น ฯลฯ ในรส ฯลฯ ในโผฏฐัพพะ ของสัตว์ที่เกิดในอบาย ฯลฯ ฟังรับนกระทา นกระจาบ และนกงุญ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ ละทุกติได้ แต่พระอรหันต์ ฟังรับนกระทา นกระจาบ และนกงุญ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๑๐] ส. พระอรหันต์ ละทุกติได้ และพระอรหันต์ ไม่ฟังยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ละทุกติได้ และบุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ไม่ฟังยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ ละทุกติได้ และพระอรหันต์ ไม่ฟังยินดีในเสียง ฯลฯ ในกลิ่น ฯลฯ ในรส ฯลฯ ในโผฏฐัพพะ ของสัตว์ที่เกิดในอบาย ฯลฯ ไม่ฟังเสพเมถุนธรรมกับนางอมนุษย์ กับนางดิรัจฉาน กับนางนาค ไม่ฟังรับแพะ ไม่ฟังรับไก่และสุกร ไม่ฟังรับช้าง โค ม้า และลา ฯลฯ ไม่ฟังรับนกระทา นกระจาบ และนกงุญ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ละทุกติได้ และบุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ไม่ฟังรับนกระทา นกระจาบ และนกงุญ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๔๑๑] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ละทุกติได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ฟังเข้าถึงนรก ฯลฯ ฟังเข้าถึงกำเนิดดิรัจฉาน ฯลฯ ฟังเข้าถึงภูมิแห่งเปรต หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้มีทวิภูมิมัตติ ก็ละทุกติได้ นะสิ
- ทุกตติกา จบ .

สัตตมภาวิกกถา

[๑๔๑๒] ปราวาทิ ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้มีภพที่ ๗ เป็นอย่างยิ่ง ละทุกติได้ หรือ?

สกวาทิ ถูกแล้ว

- ส. บุคคลผู้มีภพที่ ๗ เป็นอย่างยิ่ง ฟังเข้าถึงนรก ฟังเข้าถึงกำเนิดดิรัจฉาน ฟังเข้าถึงภูมิแห่งเปรต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้เกิดในภพที่ ๗ ก็ละทุกติได้ นะสิ
- สัตตมภาวิกกถา จบ .
- วรรคที่ ๑๒ จบ .

วรรคที่ ๑๓

กัมปปัญจกถา

[๑๔๑๓] สกวาทิ บุคคลผู้กัมปปัญจะ ฟังดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ปราวาทิ ถูกแล้ว

- ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกได้ด้วย หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้กัมปปัญจะ ฟังดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย สงฆ์แตกกันได้ด้วย หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้กัมปปัญจะ ฟังดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย บุคคลผู้กัมปปัญจะ ทำกรรมอันเป็นเหตุตั้งอยู่ตลอดกัลป์ได้ด้วย หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะฟังตำรารอยได้ตลอดกาลปี หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กัลปี ตำรารอยได้ด้วย บุคคลผู้กับปัญฺฑะทำกาลได้ด้วย หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะฟังตำรารอยได้ตลอดกาลปี หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ฟังตำรารอยตลอดกาลปีส่วนที่เป็นอดีต ฟังตำรารอยตลอดกาลปี ส่วนที่เป็นอนาคต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะ ฟังตำรารอยตลอดกาลปี หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ฟังตำรารอยตลอด ๒ กัลปี ฟังตำรารอยตลอด ๓ กัลปี ฟังตำรารอยตลอด ๔ กัลปี หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะ ฟังตำรารอยตลอดกาลปี หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะ เมื่อกัลปีถูกไฟไหม้อยู่ ไปไหน
ป. ไปสู่โลกธาตุนิ
ส. เป็นผู้ตายแล้วไป หรือว่าไปสู่วาเสสได้
ป. เป็นผู้ตายไปแล้ว
ส. กรรมอันเป็นเหตุตั้งอยู่ตลอดกาลปี เป็นกรรมให้ผลในภพต่อๆ ไป หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ไปสู่วาเสสได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะ เป็นผู้มฤต หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะ เป็นผู้มฤต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะ ได้เจริญฉันทอิทธิบาท ได้เจริญวิริยอิทธิบาท ได้เจริญจิตตอิทธิบาท ได้เจริญวิมละอิทธิบาท หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๑๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้กับปัญฺฑะ ฟังตำรารอยได้ตลอดกาลปี หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้กับปัญฺฑะ คือ ผู้ทำลายสงฆ์ให้แตกจากกัน จะต้องไปอบาย จะต้องไปนรก ผู้ยินดีในการแยกพวก ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมคลาดจากธรรมเป็นแดนเกษมจากโยคะ เขา ยังสงฆ์ซึ่งพร้อมเพรียงกันให้แตกกันแล้วจะหมกไหม้อยู่ในนรกตลอดกาลปี ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้กับปัญฺฑะ ก็ฟังตำรารอยได้ตลอดกาลปี นะสิ
กัมปัญฺฑกถา จบ .

กสจติตปฏิกถา

[๑๕๑๕] สกวาที บุคคลผู้กับปัญฺฑะไม่ฟังกลับได้กสจติ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะฟังให้ทาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. วิ จุลวรรค เล่ม ๒ ข้อ ๔๐๘ หน้า ๒๐๘

หากว่า บุคคลผู้กับปัญฺฑะฟังให้ทาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้กับปัญฺฑะไม่ฟังกลับได้กสจติ

[๑๕๑๖] ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะไม่ฟังกลับได้กสจติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กับปัญฺฑะฟังให้จิวร ฯลฯ ฟังให้บิณฑบาต ฯลฯ ฟังให้เสนา-
สนะ ฯลฯ ฟังให้คิลานปัจฉิมเภสัชบริวาร ฟังให้ของขบเคี้ยว ฟังให้ของกิน
ฟังให้น้ำดื่ม ฟังให้หัวพระเจดีย์ ฟังยกขึ้นซึ่งดอกไม้ ของหอม เครื่อง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

อุปโลที่พระเจดีย์ ฯลฯ พึงทำการประทักษิณพระเจดีย์ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้กับปัญฐะพึงทำการประทักษิณพระเจดีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
บุคคลผู้กับปัญฐะไม่พึงกลับได้กุศลจิต ดังนี้ ฯลฯ
[๑๕๑๗] ป. บุคคลผู้กับปัญฐะพึงกลับได้กุศลจิต หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลผู้กับปัญฐะพึงกลับได้กุศลจิต อันเป็นการออกจากอกุศลจิต เป็น
เหตุตั้งอยู่ตลอดกาลป็นน หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พึงกลับได้กุศลจิตที่เป็นรูปาวจร ฯลฯ ที่เป็นรูปาวจร ฯลฯ ที่เป็น
โลกุตตระ หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
กุศลจิตตปฏิลาภกถา จบ .

อนันตราปยุตตกถา

[๑๕๑๘] ปราวที่ บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงกำลงสูสมัตตนิยามได้ หรือ?

- สกวาที่ ถูกแล้ว
ป. พึงกำลงสูมิจัตตนิยาม และสูสมัตตนิยามได้ทั้งสองอย่าง หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงกำลงสูสมัตตนิยามได้ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. กรรมนั้น ได้ใช้ให้ทำแล้ว ก่อความรำคาญใจให้แล้ว ให้เกิดความ
วิปฏิสารขึ้นแล้ว มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า กรรมนั้น ได้ใช้ให้ทำแล้ว ก่อความรำคาญใจให้แล้ว ให้เกิด
ความวิปฏิสารขึ้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม
พึงกำลงสูสมัตตนิยามได้
[๑๕๑๙] ส. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะกำลงสูสมัตตนิยาม
หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เขาได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ได้ปลงชีวิตพระอรหันต์ ได้มี
จิตประทุษร้าย ยังพระโลหิตแห่งพระตถาคตให้ห้อได้ ยังสงฆ์ให้แตกจาก
กัน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริกรรม ล้มเลิกกรรมนั้นแล้ว บรรเทาความ
รำคาญใจได้แล้ว กำจัดความวิปฏิสารได้แล้ว เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะกำลง
สูสมัตตนิยาม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เขาได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ฯลฯ ได้ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริกรรม ล้มเลิกกรรมนั้นแล้ว บรรเทาความ
รำคาญใจได้แล้ว กำจัดความวิปฏิสารได้แล้ว เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะกำลง
สูสมัตตนิยาม หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กรรมนั้น ได้ล้มเลิกแล้ว ความรำคาญใจก็ได้บรรเทาแล้ว ความวิปฏิสาร
ก็ได้กำจัดแล้ว มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า กรรมนั้น ได้ล้มเลิกแล้ว ความรำคาญใจก็ได้บรรเทาแล้ว ความ
วิปฏิสารก็ได้กำจัดแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริกรรม
ล้มเลิกกรรมนั้นแล้ว บรรเทาความรำคาญใจได้แล้ว กำจัดความวิปฏิสาร
ได้แล้ว เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะกำลงสูสมัตตนิยาม
[๑๕๒๐] ป. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริกรรม พึงกำลงสูสมัตตนิยาม หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. เขาได้ใช้ให้ทำกรรมนั้นแล้ว มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- ป. หากว่า เขาได้ใช้ให้ทำกรรมนั้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ใช้ให้ทำ
อนันตริยกรรม พึงกำลงสู่สัมมัตตนิยามได้
อนันตราปยุตตกถา จบ .

นิยตัสสนิยามกถา

- [๑๕๒๑] สกาวาที บุคคลผู้แน่นอนแล้ว ย่อมกำลงสู่ทางแน่นอน (นิยาม) หรือ?
ปรวาที ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้แน่นอนแล้วในมัจฉัตตะ กำลงสู่สัมมัตตนิยามได้ บุคคลผู้
แน่นอนแล้วในสัมมัตตะ ก็กำลงสู่มัจฉัตตนิยามได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้แน่นอนแล้ว ย่อมกำลงสู่ทางแน่นอน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ยังมรรคให้เกิดก่อนแล้ว จึงกำลงสู่ทางแน่นอน (นิยาม) ในภายหลัง
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ยังโสดาปัตติมรรคให้เกิดก่อนแล้ว จึงกำลงสู่โสดาปัตตินิยามในภายหลัง
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ยังสกทาคามีมรรค ฯลฯ ยังอนาคามีมรรค ฯลฯ ยังอรหัตมรรคให้เกิด
ก่อนแล้ว จึงกำลงสู่อรหัตตนิยามในภายหลัง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลยังสติปัญฐาน ฯลฯ ยังสัมมปปธาน ฯลฯ ยังอิทธิบาท ฯลฯ
ยังอินทริย ฯลฯ ยังผละ ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดก่อนแล้ว จึงกำ
ลงสู่ทางแน่นอนในภายหลัง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๒๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้แน่นอนแล้วย่อมกำลงสู่ทางแน่นอน หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระโพธิสัตว์ ไม่เป็นผู้ควรเพื่อจะตรัสรู้ธรรมในชาตินั้น หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น
- ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้แน่นอนแล้ว ก็ย่อมกำลงสู่ทางแน่นอนนะสิ
นิยตัสสนิยามกถา จบ .

นิวตกถา

- [๑๕๒๓] สกาวาที บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิราศครอบงำแล้ว ละนิราศ หรือ?
ปรวาที ถูกแล้ว
- ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตอันราคะย่อมแล้ว ละราคะ เป็นผู้มีจิตอันโทสะประทุษ
ร้ายแล้ว ละโทสะ เป็นผู้มีจิตหลงแล้ว ละโมหะ เป็นผู้มีจิตเศร้าหมอง
แล้ว ละกิเลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลละราคะด้วยราคะ ละโทสะด้วยโทสะ ละโมหะด้วยโมหะ
ละกิเลสด้วยกิเลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ราคะก็สัมปยุตด้วยจิต มรรคก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ราคะเป็นอกุศล มรรคเป็นกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ธรรมมีโทษและธรรมไม่มีโทษ ธรรม
เลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ธรรมมีโทษและธรรมไม่มีโทษ ธรรม
เลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการ เป็นโณ ฟาและแผ่นดินนี้ ประการแรกที่ ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตว์บุรุษจึงไกลจาก สัตว์บุรุษ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ฯลฯ มาพบกัน นะสิ

[๑๕๒๔] ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิรโรคครอบงำแล้ว ละนิรโรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

@๑. อ. จตฺตก. ข้อ ๔๗ หน้า ๖๕ กถาวัตถุ ภาษาไทย ภาค ๒ ข้อ ๑๕๘

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ภิกษุหนึ่ง ครั้นเมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว เป็นจิต บริสุทธิ์ ผ่องแผ้ว ไม่มีกิเลสเครื่องขั้วบน มือปกิเลสปราศไปแล้ว เป็นจิตอ่อน ควรแก่การงาน ตั้งอยู่ ถึงความเป็นธรรมชาติไม่หวั่นไหวแล้ว อย่างนี้ ย่อมย่อมจิตไป เพื่อญาณเป็นเครื่องสิ้นไปแห่ง อาสวะทั้งหลาย ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิรโรคครอบงำแล้ว ละนิรโรค

[๑๕๒๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิรโรคครอบงำแล้วละนิรโรค หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อภิกษุหนึ่ง รุ้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้น แม้อาจกามาสวะ ฯลฯ จิตย่อมหลุดพ้น แม้อาจก อริชชาสวะ ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นผู้มีจิตอันนิรโรคครอบงำแล้ว ละนิรโรคนะสิ นิวัตถกถา จบ.

สัมมชัชฎกถา

[๑๕๒๖] สกฺวาที บุคคลเป็นผู้มีจิตพร้อมด้วยสัญญา ๒ สัญญาได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตอันระหัดระเห็ดแล้ว ละระหัดระเห็ด เป็นผู้มีจิตอันโหระพา ระหัดระเห็ดแล้ว ละโหระพา เป็นผู้มีจิตหลงแล้ว ละโหระพา เป็นผู้มีจิตเศร้าหมอง แล้ว ละกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

@๑. กถาวัตถุภาษาไทย ภาค ๒ ข้อ ๗๖๑ ๒. กถาวัตถุภาษาไทย ภาค ๒ ข้อ ๗๖๑

ส. บุคคลละระหัดระเห็ดด้วยระหัดระเห็ด ละโหระพาด้วยโหระพา ละโหระพาด้วยโหระพา ละกิเลสด้วยกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ระหัดระเห็ดก็สัมปยุตด้วยจิต มรรคก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ระหัดระเห็ดเป็นอกุศล มรรคเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นอกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นอกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการ เป็นโณ ฟาและแผ่นดินนี้ ประการแรกที่ ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตว์บุรุษ จึงไกลจากสัตว์บุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศล และธรรมที่เป็นอกุศล ฯลฯ มาพบกัน
[๑๕๒๓] ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญญา โณชน ละสัญญา โณชน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ภิกษุ นั่น ครั้นเมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว ฯลฯ อย่างนี้ ย่อมโน้มจิตไปเพื่อญาณเป็นเครื่องสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญญา โณชน ละสัญญา โณชน
[๑๕๒๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญญา โณชน ละสัญญา โณชน หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อภิกษุ นั้น รู้้อย่างนี้ เห็น้อย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จากกามาสวะ ฯลฯ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จาก อวิชชาสวะ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญญา โณชน ละสัญญา โณชน นะลิ
สัมมชัญญตถกา

สมาปันโน อัสสาเทตถกา

[๑๕๒๕] สกวาที ผู้เข้าสมาบัติย่อมยินดี ความยินดีรักใคร่ในฌาน มีฌานเป็นอารมณ์ หรือ?

- ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ฌานนั้น เป็นอารมณ์แห่งฌานนั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ฌานนั้น เป็นอารมณ์แห่งฌานนั้น หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลถูกต้องผัสสะนั้นด้วยผัสสะนั้น เสวยเวทนานั้นด้วยเวทนานั้น จำ สัญญานั้นด้วยสัญญานั้น ตั้งเจตนาด้วยเจตนา นั้น คิดจิตนั้นด้วยจิต นั้น ตรikirกนั้นด้วยวิตกนั้น ตรองวิจารณ์ด้วยวิจารณ์ คัมปิตนั้นด้วย ปิตินั้น ระลึกลตนั้นด้วยลตนั้น รู้แจ้งปัญญานั้นด้วยปัญญานั้น หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความยินดีรักใคร่ในฌานก็สัมปยุตด้วยจิต ฌานก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นความประสมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความยินดีรักใคร่ในฌานเป็นอกุศล ฌานเป็นกุศล หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ไฟและแผ่นดินนี้ประการแรก ที่ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตบุรุษ จึง ไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรม ที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและ ธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
[๑๕๓๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติย่อมยินดี ความยินดีรักใคร่ในฌาน มีฌาน
เป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้
สัจแล้วจากามทั้งหลาย ฯลฯ บรรลุปฐมฌานอยู่ เธอยินดีในฌาน
นั้น รักใคร่ฌานนั้น และประสบความปลื้มใจด้วยฌานนั้น บรรล
ทุติยฌาน ภายในห้องใส เพราะวิตกและวิจารณ์สงบ ฯลฯ บรรลถึงตติย-
ฌาน ฯลฯ บรรลจตุตถฌานอยู่ ฯลฯ เธอยินดีฌานนั้น รักใคร่ฌาน
นั้น และประสบความปลื้มใจด้วยฌานนั้น ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไช
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้เข้าสมาบัติก็ยินดี ความยินดีรักใคร่ในฌาน ก็มีฌานเป็น
อารมณ์ นะสิ
สมาปโน อัสสาเทติกถา จบ .

อสาตราคกถา

[๑๕๓๑] สกาวที ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ชื่นชมยินดีในทุกข์ มีอยู่บางพวกที่ปรารถนา กระหม่อม
แสวงหา ค้นหา เสาะหาทุกข์ หมกมุ่นทุกข์ ตั้งอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ชื่นชมยินดีในสุข มีอยู่บางพวกที่ปรารถนา กระหม่อม
แสวงหา ค้นหา เสาะหาสุข หมกมุ่นสุขตั้งอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ชื่นชมยินดีในสุข มีอยู่บางพวกที่ปรารถนา
กระหม่อม แสวงหา ค้นหา เสาะหาสุข หมกมุ่นสุข ตั้งอยู่ ก็ต้องไม่กล่าว
ว่า ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ ดังนี้

[๑๕๓๒] ส. ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รากานสยนอนเนื่องอยู่ในทุกขเวทนา ปฏิฆานสยนอนเนื่องอยู่ในสุข-
เวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รากานสยนอนเนื่องอยู่ในสุขเวทนา ปฏิฆานสยนอนเนื่องอยู่ในทุกข-
เวทนา มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รากานสยนอนเนื่องอยู่ในสุขเวทนา ปฏิฆานสยนอนเนื่องอยู่ใน
ทุกขเวทนา ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ ดังนี้

[๑๕๓๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลนั้น ประสบความยินดีหรือความ
ยินร้ายอย่างนี้แล้ว เสวยเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง สุขก็ตามทุกข์ก็ตาม
มีไชทุกข์มีไชสุขก็ตาม เขาเพลิดเพลิน บ่นถึง หมกมุ่นเวทนานั้น
ตั้งอยู่ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

๑๑. ม. ม. ข้อ ๔๕๓ หน้า ๔๘๘

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจก็มีอยู่ นะสิ
อสาตราคกถา จบ .

ธัมมัตถมหา อพยัคคตาตติกา

[๑๕๓๔] สกาวที ธัมมัตถมหาเป็นอัพยาภกฤต หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นวิบากอัพยาภกฤต เป็นกิริยาอัพยาภกฤต เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็น
จักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณภูมิจักขายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๓๕] ส. ธัมมัตถมหาเป็นอัพยาภกฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

- ส. รูปตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัททตัณหา ฯลฯ คันธตัณหา รสตัณหา ฯลฯ โผฏฐัพพตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๓๖] ส. รูปตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัททตัณหา ฯลฯ โผฏฐัพพตัณหา เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๓๗] ส. รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ตัณหา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ตัณหาพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล ก็ต้องไม่กล่าวว่า รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต
- [๑๕๓๘] ส. รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความโลภพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล และรัมมตัณหาเป็นความโลภ มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ความโลภพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล และรัมมตัณหาเป็นความโลภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต
- [๑๕๓๙] ส. โลภะคือรัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลภะคือรูปตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โลภะคือรัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลภะคือสัททตัณหา ฯลฯ คือโผฏฐัพพตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๔๐] ส. โลภะคือรูปตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลภะคือรัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โลภะคือสัททตัณหา ฯลฯ คือโผฏฐัพพตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โลภะคือรัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๕๔๑] ส. รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ตัณหานี้ใด ทำความเกิดอีก เป็นไปกับด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความเพิลิตเพลิน เพิลิตเพลินยิ่งในอารมณ์นั้นๆ ตัณหาดังกล่าวนี คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต
- [๑๕๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รัมมตัณหาเป็นอภัยากฤต หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. มันเป็นตัณหาในธรรม มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
- ป. หากว่า มันเป็นตัวหนาในธรรม ด้วยเหตุนี้มันจะหนักจึงต้องกล่าวว่า
 ธรรมัตถะเป็นอภัยกถา
 ธรรมัตถะ อภัยกถาติกา จป .

@๑. ส. ส. ข้อ ๑๖๘๔ หน้า ๕๒๙

ธรรมัตถะ นทุกขสมุทัยติกา

[๑๕๔๓] ส. ส. ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. รูปธรรมไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตถะธรรม ฯลฯ คันธธรรม รสธรรม ฯลฯ โภญฐัพพัตถะไม่เป็น
 ทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๔] ส. ส. รูปธรรมเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมัตถะเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตถะธรรม ฯลฯ คันธธรรม ฯลฯ รสธรรม ฯลฯ โภญฐัพพัตถะเป็น
 ทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมัตถะเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตัณหา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ตัณหาพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย

[๑๕๔๕] ส. ส. ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความโลภพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย และธรรมัตถะก็เป็น
 ความโลภ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความโลภ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย และธรรมัตถะ
 ก็เป็นความโลภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย

[๑๕๔๖] ส. ส. โลภะคือธรรมัตถะ ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือรูปธรรม ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลภะคือธรรมัตถะ ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือสัตถะธรรม ฯลฯ คือคันธธรรม ฯลฯ คือรสธรรม ฯลฯ คือ
 โภญฐัพพัตถะ ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๗] ส. ส. โลภะคือรูปธรรม เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือธรรมัตถะ เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลภะคือสัตถะธรรม ฯลฯ คือโภญฐัพพัตถะ เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือธรรมัตถะ เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๘] ส. ส. ธรรมัตถะไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ตัณหานี้ใด กระทำความเกิดอีก เป็นไป
กับด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความเพลิดเพลิน เพลิดเพลินยิ่งใน
อารมณ์นั้นๆ ตัณหาดังกล่าวนี้อือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา
ดังนี้ เป็นสูตรมียุ่จริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้อย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย ดังนี้
[๑๕๔๙] ส. ไม่พึงกล่าว รัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มันเป็นตัณหาในธรรม มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า มันเป็นตัณหาในธรรม ก็ต้องไม่กล่าวว่า รัมมตัณหาไม่เป็นทุกข-
สมุทัย ดังนี้

รัมมตัณหา นทุกขสมุทัยติกา จป.

วรรคที่ ๑๓ จป.

วรรคที่ ๑๔

กุศลมูลสปีสินทหนกถา

[๑๕๕๐] สกาวที กุศลมูลสปีตอกุศลมูลได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล ความนึก ฯลฯ
ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลมูลสปีตอกุศลมูลได้ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ
เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กุศล
มูล สปีตอกุศลมูล

[๑๕๕๑] ส. กุศลมูลสปีตอกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อกุศลย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย ก็ต้องไม่กล่าวว่า
กุศลมูลสปีตอกุศลมูลได้ ดังนี้

[๑๕๕๒] ส. กุศลมูลย่อมสปีตอกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนกขัมมสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งกามสัญญา อภยาปาทสัญญาเกิดขึ้น
ได้ในลำดับแห่งภยาปาทสัญญา อวิหิงสาสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งวิหิงสา-
สัญญา เมตตากเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งภยาปาท กรณาเกิดขึ้นได้ในลำดับ
แห่งวิหิงสา มุทิตาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งอรติ อุเบกขาเกิดขึ้นได้ในลำดับ
แห่งปฐิมะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕๓] ส. อกุศลมูลสปีตอกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล ความนึก
ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศลมูล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อกุศลมูลสปีตอกุศลมูลได้ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ
เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. อกุศลมูลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อกุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า อกุศลเกิดขึ้นแก่ผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้
[๑๕๕๔] ส. อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อกุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อกุศลเกิดขึ้น แก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย มิใช่ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า อกุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคายก็ต้องไม่กล่าว
ว่า อกุศลมูล ย่อมสืบต่อกุศลมูลได้ ดังนี้
[๑๕๕๕] ส. อกุศลมูล สืบต่อกุศลมูลได้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. กามสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งเนกขัมมสัญญา พยาบาทสัญญาเกิดขึ้น
ได้ในลำดับแห่งอพยาบาทสัญญา วิหิงสาสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่ง
อวิหิงสาสัญญา พยาบาทเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งเมตตา วิหิงสาเกิดขึ้น
ได้ในลำดับแห่งกรุณา อรตฺตเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งมฤตา ปฏิฆะเกิดขึ้น
ได้ในลำดับแห่งอุเบกขา หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๕๖] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า กุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้
หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. จิตกำหนดในวัตถุหนึ่งเดียว ก็คล้ายกำหนดในวัตถุหนึ่งเดียว ก็กำหนดใน
วัตถุหนึ่งเดียว มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า จิตกำหนดในวัตถุใดเดียว ก็คล้ายกำหนดในวัตถุหนึ่งเดียว
คล้ายกำหนดในวัตถุใดเดียว ก็กำหนดในวัตถุหนึ่งเดียว ด้วยเหตุนี้แหละ
ท่านจึงต้องกล่าวว่า กุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูล
ได้
กุสลากุศลปฏิสันทนกถา จบ

- สพฺพัตถนุปัตติกถา
[๑๕๕๗] สกฺวาที อยตนะ ๖ เกิดขึ้นในครุฑมารดา ไม่ก่อนไม่หลังกัน หรือ?
ป. ราวที่ ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้มีอายุระน้อยใหญ่ครบครัน มีอินทรีย์อันไม่พร่องหยั่งลงในครุฑ
มารดา หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๕๘] ส. จักขายตนะเกิดขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสงหาอุปบัติ (ปฏิสนธิจิต) หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มือ เท้า ศีรษะ หู จมูก ปาก ฟัน ก็เกิดขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสงหา
อุปบัติ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ เกิดขึ้นพร้อมกับ
จิตดวงแสงหาอุปบัติ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มือ เท้า ศีรษะ หู จมูก ปาก ฟัน ก็ตั้งขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสงหา
อุปบัติ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๔๕๙] ป. จักขยตนะเกิดขึ้นแก่สัตว์ผู้อยู่ในกรรมมารดาในภายหลังหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัตว์ผู้อยู่ในกรรมมารดา กระทำการเพื่อได้จักขุในท้องมารดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ใน
กรรมมารดาในภายหลัง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัตว์ผู้อยู่ในกรรมมารดานั้น กระทำการเพื่อได้ชีวหาในกรรมมารดา
หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในกรรมมารดาในภายหลัง
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัตว์ผู้อยู่ในกรรมมารดา กระทำการเพื่อได้กระดูกในกรรมมารดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๐] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในกรรม
มารดาในภายหลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า สัตว์ผู้เกิดในครรภ์เกิดเป็นกลละขึ้นก่อน
จากกลละเกิด เป็นอัมพพะ จากอัมพพะ เกิดเป็นเปลี จากเปลี
เกิดเป็นมนะ จากมนะ เกิดเป็นปัญจสาขา ผม ขน และเล็บ
ก็มารดาบริโภคลิงใด คือ ข้าว น้ำ และ โภชนะ และทารกผู้อยู่
ในกรรมมารดานั้น เติบโตขึ้นในกรรมมารดานั้น ด้วยอาหาร คือ
ข้าว น้ำ และโภชนะ ที่มารดาของตนบริโภค ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมี
อยู่จริงมีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก ก็เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในกรรม
มารดา ในภายหลังนะสิ
สพายตนะปิตตีกถา จบ

๑๑. ส. สคาถ. ข้อ ๘๐๓ หน้า ๓๐๓

อนันตรปัจจัยกถา

[๑๔๖๑] สกวาที โสตริญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ หรือ?

ป. ราวที่ ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งจักขุวิญญาณ
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งโสตริญญาน
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะโสตริญญานเกิดขึ้นได้ ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ ฉะนั้นจึงไม่
พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่ง
จักขุวิญญาณ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้น
แห่งโสตริญญาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตริญญานเกิดขึ้นแก่ผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตริญญาน ย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ แก่ผู้ตั้งใจอยู่ มีใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าโสตริญญานย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่
กล่าวว่า โสตริญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ

[๑๔๖๒] ส. โสตริญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำไว้ในใจซึ่งนิมิต คือรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตริญญานเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำไว้ในใจซึ่งนิมิตคือรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๓] ส. จักขุวิญญาณ มีรูปเป็นอารมณ์อย่างเดียว ไม่มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
 ส. โสตรวิญญานมีรูปเป็นอารมณ์อย่างเดียว ไม่มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. จักขวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โสตรวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสตรวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. คำว่าโสตรวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูปดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?
 ป. ไม่มี
 ส. คำว่า จักขวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า คำว่า จักขวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า โสตรวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป
 ป. โสตรวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขวิญญาน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. จักขวิญญานอันนั้น โสตรวิญญานกันั้นแหละ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๕๖๔] ส. ฆานวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งโสตรวิญญาน ฯลฯ ชิวหาวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งฆานวิญญาน ฯลฯ
 [๑๕๖๕] ส. กายวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งชิวหาวิญญาน ความนึก ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกายวิญญาน หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. เพราะกายวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาน ฉะนั้นจึงไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งชิวหาวิญญาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกายวิญญาน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กายวิญญานเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. กายวิญญานย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า กายวิญญานย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาน
 [๑๕๖๖] ส. กายวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาน หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ชิวหาวิญญานย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจซึ่งนิมิตคือรส หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กายวิญญานเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจ ซึ่งนิมิตคือรส หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ชิวหาวิญญานมีรสเป็นอารมณ์อย่างเดียว มิได้มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กายวิญญานมีรสเป็นอารมณ์อย่างเดียว มิได้มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ชิวหาวิญญานเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กายวิญญานเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส หรือ?
 ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. กายวิญญานเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. คำว่า กายวิญญานเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลีนและรส ดังนี้ เป็นสูตรมียุ
จริง หรือ?
ป. ไม่มี
ส. คำว่า ชิวหาวิญญานเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลีนและรส ดังนี้ เป็นสูตร
มียุจริง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า คำว่า ชิวหาวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยลีนและรส ดังนี้ เป็น
สูตรมียุจริง ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า กายวิญญานเกิดขึ้นเพราะอาศัยลีนและรส
ส. กายวิญญานเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ชิวหาวิญญานอันนั้น กายวิญญานก็อันนั้นแหละ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาน ๕ เกิดขึ้นในลำดับแห่งกันและกัน หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลบางคน ฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรีเห็นรูปด้วยฟังเสียงด้วย
สุดกลืนด้วย ลิ้มรสด้วย ถูกต้องโง่รู้พพะด้วย (ในขณะเดียวกัน)
มียุ มิใช่ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า บุคคลบางคน ฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรีเห็นรูปด้วย ฟัง
เสียงด้วย สุดกลืนด้วย ลิ้มรสด้วย ถูกต้องโง่รู้พพะด้วย (ในขณะ
เดียวกัน) มียุ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาน ๕ เกิด
ขึ้นในลำดับแห่งกันและกันแล
อนันตรปัจจยกถา จบ

อริยรูปกถา

- [๑๕๖๘] สกวาที อริยรูปอาคัยมहाกตรูป หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. อริยรูปเป็นกุตล หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มหากตรูปเป็นกุตล หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มหากตรูปเป็นอัพยากฤต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อริยรูปเป็นอัพยากฤต หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อริยรูปอาคัยมहाกตรูป หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อริยรูปเป็นอนาสวะ ๑- เป็นอสังกิลิกะ เป็นอคันถนิยะ เป็นอโนมนนิยะ
เป็นอโยคนิยะ เป็นอนิรวณนิยะ เป็นอปรามัญฐะ เป็นอนุปาทานิยะ เป็น
อสังกิลิกะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. มหากตรูป เป็นอนาสวะ ฯลฯ เป็นอสังกิลิกะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. มหากตรูป เป็นสาสวะ ๒- เป็นสังกิลิกะ ฯลฯ เป็นสังกิลิกะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อริยรูป เป็นสาสวะ เป็นสังกิลิกะ ฯลฯ เป็นสังกิลิกะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๖๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อริยรูปอาคัยมहाกตรูป หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง
คือ มหากตรูป ๔ และรูปที่อาคัยมहाกตรูป ๔ ดังนี้เป็นสูตรมียุจริง
มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น อริยรูปก็อาคัยมहाกตรูป นะสิ
อริยรูปกถา จบ

อัญญ โอนสโยติกา

[๑๕๗๐] สกวาที กามราคานุสสัยอย่างหนึ่ง กามราคปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. กามราคะอย่างหนึ่ง กามราคปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ

@๑. อนาสวะ แปลว่า ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ แม้คำต่อๆ ไปก็แปลอย่างเดียวกัน เช่น อสัณฺญาณนียะ แปลว่า ไม่เป็น @อารมณ์ของสังโยชน์ ดุริยเหตุในธรรมสังคณีปกรณ์

@๒. สาสวะ แปลว่า เป็นอารมณ์ของอาสวะ แม้คำต่อๆ ไปก็แปลอย่างเดียวกัน ดุริยเหตุในธรรมสังคณีปกรณ์

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะอันนั้น กามราคปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสสัยอันนั้น กามราคปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๑] ส. ปฏิฆานุสสัยอย่างหนึ่ง ปฏิฆปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิฆะอย่างหนึ่ง ปฏิฆปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิฆะอันนั้น ปฏิฆปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิฆานุสสัยอันนั้น ปฏิฆปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๒] ส. มานานุสสัยอย่างหนึ่ง มานปริยฐาน ก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มานะอย่างหนึ่ง มานปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มานะอันนั้น มานปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มานานุสสัยอันนั้น มานปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๓] ส. ทิฏฐานุสสัยอย่างหนึ่ง ทิฏฐิปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิอย่างหนึ่ง ทิฏฐิปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิอันนั้น ทิฏฐิปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐานุสสัยอันนั้น ทิฏฐิปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๔] ส. วิจิกจานุสสัยอย่างหนึ่ง วิจิกจาปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกจาอย่างหนึ่ง วิจิกจาปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกจาอันนั้น วิจิกจาปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกจานุสสัยอันนั้น วิจิกจาปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๕] ส. ภวราคานุสสัยอย่างหนึ่ง ภวราคปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ภวราคะอย่างหนึ่ง ภวราคปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ภวราคะอันนั้น ภวราคปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ภวราคานุสสัยอันนั้น ภวราคปริยฐานก้อยันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๖] ส. อวิชขานุสสัยอย่างหนึ่ง อวิชขาปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชาอย่างหนึ่ง อวิชขาปริยฐานก้อย่างหนึ่ง หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อริชานุสยอันนั้น อริชานุสยฐานกัณณันนุสย หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อริชานุสยนั้น อริชานุสยฐานกัณณันนุสย หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๗๗] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า อนุสยอย่างหนึ่ง ปริยฐานกัณณันนุสย หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ปุณณ ครั้นเมื่อจิตที่เป็นกุศลหรืออัปายากฤต เป็นไปอยู่ฟังกล่าวว่า ผู้มี
อนุสย หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ฟังกล่าวว่า ผู้มีจิตอันปริยฐานกัณณันนุสย หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสยกัณณันนุสย ปริยฐานกัณณันนุสยนะสิ
ส. ปุณณ ครั้นเมื่อจิตที่เป็นกุศลหรืออัปายากฤต เป็นไปอยู่ฟังกล่าวว่า
ผู้มีราคะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ฟังกล่าวว่า มีจิตอันปริยฐานกัณณันนุสย หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะกัณณันนุสย ปริยฐานกัณณันนุสย นะสิ
อัญญุ อญญุติกา จ

ปริยฐาน จิตตวิปปยุตตันติกถา

[๑๕๗๘] สกาวที ปริยฐานวิปปยุตจากจิต หรือ?

- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณฐัพพายตนะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ปริยฐาน วิปปยุตจากจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ ฯลฯ จิตเป็นอกุศล จิตเศร้าหมอง
ไม่มี หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ ฯลฯ จิตเป็นอกุศล จิตเศร้าหมอง
มีอยู่ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ ฯลฯ จิตเป็นอกุศล จิตเศร้า
หมอง มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปริยฐานวิปปยุตจากจิต ดังนี้
ปริยฐาน จิตตวิปปยุตตันติกถา จ

ปริยาป็นนถา

[๑๕๗๙] สกาวที รูปราคะ นอนเนื่องอยู่ในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. รูปราคะ เป็นธรรมแสงหาสมบัตติ เป็นธรรมแสงหาอุปบัตติ เป็นธรรม
เครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหระต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต
เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวิัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียว
กัน กับจิตดวงแสงหาสมบัตติ กับจิตดวงแสงหาอุปบัตติ กับจิตเป็น
เครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กามราคะ ไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัตติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัตติ
ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะสหระต เกิดร่วม ระคน
สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน จะมีวิัตถุเป็นอันเดียวกัน จะมีอารมณ์
เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสงหาสมบัตติ ก็หาไม่ได้ กับจิตดวงแสง
หาอุปบัตติ ก็หาไม่ได้กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้
มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า กามราคะ ไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัตติ ไม่เป็นธรรมแสงหา
อุปบัตติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ฯลฯ จะมีอารมณ์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ
อันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ก็
ต้องไม่กล่าวว่า รูปราคะ นอนเนื่องอยู่ในรูปธาตุ นับเนื่องอยู่ในรูปธาตุ
 ฯลฯ

[๑๔๘๐] ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัทธาธาตุ นับเนื่องในสัทธาธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โภกัปปราคะ นอนเนื่องในโภกัปปธาตุ
 นับเนื่องในโภกัปปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๑] ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัทธาธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสัทธาธาตุ
 หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ
 หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โภกัปปราคะ นอนเนื่องในโภกัปปธาตุ
 แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในโภกัปปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๒] ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรูปราคะ เป็นธรรมแสงสหาสมابัตติ เป็นธรรมแสงสหาอุปัตติ เป็นธรรม
 เครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหระคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต
 เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียว
 กัน กับจิตดวงแสงสหาสมابัตติ กับจิตดวงแสงสหาอุปัตติ กับจิตเป็น
 เครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปราคะ จะเป็นธรรมแสงสหาสมابัตติ จะเป็นธรรมแสงสหาอุปัตติ
 จะเป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ฯลฯ จะมีอารมณ์เป็นอันเดียว
 กัน ฯลฯ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อรูปราคะ ไม่เป็นธรรมแสงสหาสมابัตติ ไม่เป็นธรรมแสงสหา
 อุปัตติ ฯลฯ จะมีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็น
 สุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อรูปราคะ นอนเนื่องใน
 อรูปธาตุนับเนื่องในอรูปธาตุ

[๑๔๘๓] ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัทธาธาตุ นับเนื่องในสัทธาธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โภกัปปราคะ นอนเนื่องในโภกัปป
 ธาตุ นับเนื่องในโภกัปปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๔] ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัทธาธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสัท
 ธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในอรูปธาตุ
 หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โภกัปปราคะ นอนเนื่องในโภกัปปธาตุ
 แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในโภกัปปธาตุ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถูกแล้ว
ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปราตะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในอรูปราตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๕๘๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปราคะนอนเนื่องในรูปราตะ นับเนื่องในรูปราตะ อรูปราคะนอนเนื่องในอรูปราตะ นับเนื่องในอรูปราตะ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. กามราคะนอนเนื่องในกามราตะ นับเนื่องในกามราตะ มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า กามราคะนอนเนื่องในกามราตะ นับเนื่องในกามราตะด้วยเหตุนี้ นั่นท่านต้องกล่าวว่า รูปราคะนอนเนื่องในรูปราตะ นับเนื่องในรูปราตะ อรูปราคะนอนเนื่องในอรูปราตะ นับเนื่องในอรูปราตะ
ปริยาป็นนกกถา จบ

อภัยกถกถา

[๑๕๘๖] สกาวที ทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นวิบากอภัยกถก เป็นกิริยาอภัยกถก เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโณฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ จิตที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิ เป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๗] ส. ผัสสะที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา จิตที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๘] ส. ทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิไม่มีผล ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิมีผล มีวิบาก มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทิฏฐิมีผล มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอภัยกถก

[๑๕๘๙] ส. ทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทษทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า มิมีจนาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่งมีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โทษทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า มิมีจนาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่ง ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอภัยกถก

[๑๕๙๐] ส. ทิฏฐิเป็นอภัยกถก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรวัจจะ มิมีจนาทิฏฐิแลเป็นอกุศล สัมมาทิฏฐิเป็นกุศล ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. ม.ม. ข้อ ๒๕๔ หน้า ๒๕๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทัฏฐิเป็นอภัยกถ

[๑๕๕๑] ส. ทัฏฐิเป็นอภัยกถ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรปถณะ เรากล่าวติของบุคคลผู้เป็น
มิจจาทัฏฐิ (ว่าเป็น) อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๒ อย่างคือ นรก หรือ
กำเนิดดิรัจฉาน ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทัฏฐิเป็นอภัยกถ ดังนี้

[๑๕๕๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทัฏฐิเป็นอภัยกถ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรวัจจะ คำว่าโลกเที่ยงนี้ เรามิได้
พยากรณ์ คำว่า โลกขาดสูญนี้ เราก็มิได้พยากรณ์ คำว่าโลกมีที่
สุด ฯลฯ คำว่า โลกไม่มีที่สุด คำว่า ชีพอันนั้น สรรีก็อันนั้น
คำว่า ชีพเป็นอื่น สรรีก็เป็นอื่น คำว่า สัตว์ยังเป็นอยู่เบื้องหน้า
แต่ภวณะ คำว่า สัตว์เป็นอยู่เบื้องหน้าแต่ภวณะ คำว่า สัตว์ยังเป็น
อยู่ก็มิไม่เป็นอยู่ก็มิ เบื้องหน้าแต่ภวณะ คำว่า สัตว์ยังเป็นอยู่ก็ไม่ใช่
ไม่เป็นอยู่ก็ไม่ใช่ เบื้องหน้าแต่ภวณะนี้ เราก็มิได้พยากรณ์ ดังนี้ ๒-
เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ทัฏฐิก็เป็นอภัยกถ นะสิ

[๑๕๕๓] ส. ทัฏฐิเป็นอภัยกถ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย กายกรรมใดกิตติ อัน
บุคคลผู้เป็นมิจจาทัฏฐิ สมาทานให้บริบูรณ์ตามทัฏฐิ ฯลฯ วาจักรม

๑๑. ม. ม. ข้อ ๘๕ หน้า ๘๐ ๒. เทียบดูข้อความจากโคตตสูตรใน ม. ม. ข้อ ๒๔๗ หน้า ๒๔๓
ใดกิตติ ฯลฯ มโนกรรมใดกิตติ อันบุคคลผู้เป็นมิจจาทัฏฐิ สมาทาน
ให้บริบูรณ์ตามทัฏฐิ เจตนาใดกิตติ ความปรารถนาใดกิตติ ความตั้ง
ใจใดกิตติ สังขารเหล่าใดกิตติ ของบุคคลผู้เป็นมิจจาทัฏฐิ ธรรมเหล่า
นั้นทั้งหมด ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อผลอันไม่นำปรารถนาไม่นำใคร
ไม่นำชอบใจ เพื่อสิ่งอันไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ ดังนี้ ๑-
เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทัฏฐิเป็นอภัยกถนะสิ
อภัยกถกถา จบ

อปริยาป็นนถา

[๑๕๕๔] สกวาที ทัฏฐิ เป็นอปริยาป็นนะ หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล
เป็นสกทาคามีมรรค เป็นสกทาคามีผล เป็นอนาคามีมรรค เป็นอนาคามีผล
เป็นอรหัตตมรรค เป็นอรหัตตผล เป็นสติปัญฐาน เป็นสัมมปปธาน เป็น
อิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทัฏฐิเป็นอปริยาป็นนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน พึงกล่าวว่า ผู้ปราศจากกำหนดในกามทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้ปราศจากทัฏฐิ หรือ?

๑๑. อ. เอก. ข้อ ๑๘๙ หน้า ๔๒

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ทัฏฐิเป็นอปริยาป็นนะ นะสิ

อปริยาป็นนถา จบ

วรรคที่ ๑๔ จบ

วรรคที่ ๑๕

ปัจจุตาทกถา

[๑๕๙๖] สกาวที่ ความเป็นปัจจัย ท่านจำกัดไว้ หรือ?

ส. วิมังสา เป็นเหตุและเป็นอธิบดีด้วย มิใช่หรือ?

ส. หากว่า วิมังสา เป็นเหตุและเป็นอริปัตติด้วย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยเหตุปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอริปัตติปัจจัย

ส. หากว่า ฉันทาธิปติ เป็นอธิปติแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนี้แหละท่าน จึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย

ส. หากว่า วิริยปฏิบัติ เป็นอริยบทแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนี้เน้นท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอริยปฏิบัติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย

ส. หากว่า วิริยาธิปติ เป็นอริบตีแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอริบปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอินทรีย์ปัจจัย

ส. หากว่า วิริยาปัตติ เป็นอริปัตติแห่งสหชาตธรรมและเป็นองค์แห่งมรรคด้วย เหตุเหตุนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอริปัตติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัย โดยมรรคปัจจัย

ส. หากว่า จิตตาริบัติ เป็นอริบติแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอริบติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย

ส. หากว่า จิตตาริบัติ เป็นอริบติแห่งสหชาตธรรมและเป็นอาหารด้วย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอริบติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย

ส. หากว่า จิตตวิปัสสนา เป็นอภิปิณฑลแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอภิปิณฑลปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอินทรีย์ปัจจัย

ส. หากว่า วิมังสาธิปติ เป็นอธิปติแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย

ส. หากว่า วิมังสาธิปติ เป็นอริบติแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วย
ด้วยเหตุนี้ณะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอริบติปัจจัย (และ)
เป็นปัจจัยโดยอินทรีย์ปัจจัย

DI 00000000

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ส. หากว่า ริมังสาธิปติ เป็นอธิปัตติแห่งสหชาตธรรมและเป็นองค์แห่งมรรคด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปัตติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยมคคปัจจัย

[๑๖๐๖] ส. ปัจจเวกขณา ทำอริยธรรมให้หนัก บังเกิดขึ้นและทำอริยธรรมนั้น ให้เป็นอารมณ์ด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าปัจจเวกขณา ทำอริยธรรมให้หนัก บังเกิดขึ้น และทำอริยธรรมนั้นให้เป็นอารมณ์ด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า (อริยธรรม) เป็นปัจจัยโดยอธิปัตติปัจจัย และเป็นปัจจัยโดยอารมณ์ปัจจัย

[๑๖๐๗] ส. กุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย

[๑๖๐๘] ส. อกุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งอกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อกุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย แห่งอกุศล-ธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย

[๑๖๐๙] ส. กิริยาอัพยากตธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย แห่งกิริยาอัพยา-กตธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กิริยาอัพยากตธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งกิริยาอัพยากตธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย

[๑๖๑๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความเป็นปัจจัย ท่านจำกัดไว้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นปัจจัยโดยเหตุปัจจัยก็ได้ เป็นปัจจัยโดยอารมณ์ปัจจัยก็ได้ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยก็ได้ เป็นปัจจัยโดยสมันตรปัจจัยก็ได้ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นปัจจัยท่านก็จำกัดไว้ นะสิ
ปัจจัยตากถา จบ

อัญญมัญญปัจจัยกถา

[๑๖๑๑] สกวาที สังขารเกิด เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม้เพราะสังขารเป็นปัจจัยก็เกิดอวิชชาได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อวิชชาเกิดพร้อมกับสังขาร มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อวิชชาเกิดพร้อมกับสังขาร ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า แม้เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยก็เกิดสังขารได้ แม้เพราะสังขารเป็นปัจจัยก็เกิดอวิชชาได้

[๑๖๑๒] ส. อุปาทานเกิดเพราะตัณหาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม้เพราะอุปาทานเป็นปัจจัยก็เกิดตัณหาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตัณหาเกิดพร้อมกับอุปาทาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ตัณหาเกิดพร้อมกับอุปาทาน ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า แม้เพราะตัณหาเป็นปัจจัยก็เกิดอุปาทานได้ แม้เพราะอุปาทานเป็นปัจจัยก็เกิดตัณหาได้

[๑๖๑๓] ป. คำว่า ดุการิกษทั้งหลาย เพราะขราและมรณะเป็นปัจจัย จึงเกิดชาติ เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงเกิดภพ ดังนี้ เป็นสูตรมียุ่จริง หรือ?

ส. ไม่มี

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ถ้าอย่างนั้น สังขารก็เกิดเพราะอริชชาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า
แม่เพราะสังขารเป็นปัจจัยก็เกิดอริชชาได้ อุปาทานเกิดเพราะตัณหาเป็น
ปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม่เพราะอุปาทานเป็นปัจจัยก็เกิดตัณหาได้
[๑๖๑๔] ส. คำว่า ดูกิริยาทั้งหลาย เพราะวิญญาณเป็นปัจจัยจึงเกิดนามรูป
แม่เพราะนามรูปเป็นปัจจัย ก็เกิดวิญญาณได้ ดังนี้ เป็นสูตรมียุ
จริง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น สังขารก็เกิดแม่เพราะอริชชาเป็นปัจจัย อริชชาก็เกิดแม่
เพราะสังขารเป็นปัจจัย อุปาทานก็เกิดแม่เพราะตัณหาเป็นปัจจัย ตัณหา
ก็เกิดแม่เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย นะสิ
อัญญมัญญปัจจัยกถา จบ

อัทธาถา

- [๑๖๑๕] สกวาที อัทธา (ระยะกาล) เป็นปรินิปผันนะ (สภาวะที่สำเร็จแล้ว) หรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อัทธาส่วนอดีต เป็นปรินิปผันนะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อัทธาส่วนอนาคต เป็นปรินิปผันนะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อัทธาส่วนปัจจุบัน เป็นปรินิปผันนะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นอดีต เป็นอัทธาส่วนอดีต
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อัทธาส่วนอดีต เป็น ๕ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นอนาคต เป็นอัทธาส่วน
อนาคต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อัทธาส่วนอนาคต เป็น ๕ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอัทธาส่วน
ปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อัทธาส่วนปัจจุบัน เป็น ๕ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ชั้น ๕ ที่เป็นอดีต เป็นอทธาสวนอดีต ชั้น ๕ ที่เป็นอนาคต เป็น
อทธาสวนอนาคต ชั้น ๕ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอทธาสวนปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อทธา เป็น ๑๕ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อายุ ๑๒ ที่เป็น อดีตเป็นอทธาสวนอดีต อายุ ๑๒ ที่เป็นอนาคต
เป็นอทธาสวนอนาคต อายุ ๑๒ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอทธาสวน
ปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อทธา เป็น ๓๖ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ชาติ ๑๘ ที่เป็นอดีตเป็นอทธาสวนอดีต ชาติ ๑๘ ที่เป็นอนาคตเป็น
อทธาสวนอนาคต ชาติ ๑๘ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอทธาสวนปัจจุบัน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อทธา เป็น ๕๔ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอดีต เป็นอทธาสวนอดีต อินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอนาคต
เป็นอทธาสวนอนาคต อินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอทธาสวนปัจจุบัน
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อทธาเป็น ๖๖ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๑๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อทธา เป็นปรินิพัตนะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยทุกขทั้งหลาย กถาวัตถุมี ๓ อย่าง .
๓ อย่างเป็นไหน? บุคคลพึงกล่าวกถาปรารภระยะเวลาส่วนอดีตว่า
ระยะกาลที่ล่วงแล้วได้เป็นแล้วอย่างนี้ ดังนี้บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภ
ระยะกาลส่วนอนาคตว่า ระยะกาลส่วนอนาคตจักเป็นอย่างนี้ ดังนี้บ้าง
พึงกล่าวกถาปรารภระยะเวลาส่วนปัจจุบัน ณ บัดนี้ว่า ปัจจุบันเป็นอยู่
ในบัดนี้ อย่างนี้ ดังนี้บ้าง ดุริยทุกขทั้งหลาย กถาวัตถุมี ๓ อย่าง
จะนั้น ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น อรรถากเป็นปรินิพัตนะ นะสิ
อรรถากถา จบ

ขณลยมุหุตตกถา

[๑๖๑๗] สกวาที ขณะเป็นปรินิพัตนะ ๒- เป็นปรินิพัตนะ มุหุตตะเป็นปรินิพ-
ัตนะ หรือ?

๑๑. อ. ตัก. ข้อ ๕๑๗ หน้า ๒๕๓
๑๒. ระยะเวลาติดนิ้วมือ ๑๐ ครั้ง เป็นขณะหนึ่ง ๑๐ ขณะเป็นขณะหนึ่ง ๑๐ ขณะเป็นขณลยะหนึ่ง
๑๐ ขณลยะเป็นมุหุตตะหนึ่ง ๑๐ มุหุตตะเป็นขณมมุหุตตะหนึ่ง อภิธานปิปปิกาย
ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. เป็นรูป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๑๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า มุหุตตะเป็นปรินิพัตนะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยทุกขทั้งหลาย กถาวัตถุมี ๓ อย่าง
๓ อย่างเป็นไหน? บุคคลพึงกล่าวกถาปรารภระยะเวลาส่วนอดีตว่า
ระยะกาลที่ล่วงแล้วได้เป็นแล้วอย่างนี้ ดังนี้บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภ
ระยะกาลส่วนอนาคตว่า ระยะกาลส่วนอนาคตจักเป็นอย่างนี้ ดังนี้
บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภระยะเวลาปัจจุบัน ณ บัดนี้ว่า ปัจจุบันมีอยู่
ณ บัดนี้ อย่างนี้ ดังนี้บ้าง ดุริยทุกขทั้งหลาย กถาวัตถุ ๓ อย่าง
จะนั้นแล ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกรณ์

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น มหุตตะ ก็เป็นปรินิปัตตนะ นะสิ
ขณลยมหุตตกถา จบ

อัสวกถา

[๑๖๑๙] สกวาที อาสวะ ๔ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ไม่ฟังกล่าวว่า อาสวะ ๔ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อาสวะเหล่านั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะโดยอาสวะเหล่านี้ อาสวะเหล่านั้น มีอยู่พวกหนึ่ง หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อาสวะ ๔ ก็ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ นะสิ
อัสวกถา จบ

ชรามรณกถา

[๑๖๒๐] สกวาที ชรามรณะแห่งโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งโสดาปัตติมรรค ก็เป็นโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งโสดาปัตติมรรค ก็เป็นโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งโสดาปัตติผล ก็เป็นโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งสกทาคามีมรรค ฯลฯ แห่งสกทาคามีผล ฯลฯ แห่งอนาคามีมรรค ฯลฯ แห่งอนาคามีผล ฯลฯ แห่งอรหัตมรรค ก็เป็นอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งอรหัตมรรค ก็เป็นอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งอรหัตผล ก็เป็นอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งสติปัญญา แห่งสัมมปปธาน แห่งอิทธิบาท แห่งอินทริย์ แห่งพละ ฯลฯ ชรามรณะแห่งโพฌงค์ ก็เป็นโพฌงค์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๒๑] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ชรามรณะแห่งโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นโลกียะ หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นโลกุตตระ นะสิ
ชรามรณกถา จบ

สัญญาเวทยิตกถา

[๑๖๒๒] สกวาที สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ไม่ฟังกล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกุตตระ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

- ป. เป็นโลกียะ หรือ?
  - ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
  - ป. ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นโลกุตตระ นะสิ
- สัญญาเวทยิตกถก จบ

สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๒

[๑๖๒๓] สกวาที สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกียะ หรือ?

ปรรวาที ถูกแล้ว

- ส. เป็นรูป หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นกามาวจร หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นรูปาวจร หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นอรุปาวจร หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๒๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกียะ หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
  - ป. เป็นโลกุตตระ หรือ?
  - ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
  - ป. ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นโลกียะ นะสิ
- สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๒ จบ

สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๓

[๑๖๒๕] สกวาที บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ฟังกระทำกาละ (ตาย) หรือ?

ปรรวาที ถูกแล้ว

ส. ผัสสะอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด เวทนาอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด สัญญาอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด เจตนาอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด จิตอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต อันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ผัสสะ สัญญา เจตนา จิต อันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ฟังทำกาละ ดังนี้

[๑๖๒๖] ส. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ฟังทำกาละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ มีการทำกาละ บุคคลผู้ไม่มีเวทนา มีการทำกาละ ฯลฯ บุคคลผู้ไม่มีจิต มีการทำกาละ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีผัสสะ มีการทำกาละ ฯลฯ บุคคลผู้มีจิต มีการทำกาละ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีผัสสะ มีการทำกาละ ฯลฯ บุคคลผู้มีจิต มีการทำกาละ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ฟังทำกาละดังนี้

[๑๖๒๗] ส. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ฟังทำกาละ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. ยาพิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ยาพิษไม่พึงเข้าไป ศาตราไม่พึงเข้าไป ไฟไม่พึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า ยาพิษไม่พึงเข้าไป ศาตราไม่พึงเข้าไป ไฟไม่พึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร พึงทำกาละ
- [๑๖๒๘] ส. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร พึงทำกาละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ยาพิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. มิได้เข้านโร หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ไม่พึงทำกาละ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. นิยามอันเป็นเหตุนิยามว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ไม่พึงทำกาละ มีอยู่หรือ?
- ส. ไม่มี
ป. หากว่า นิยามอันเป็นเหตุนิยามว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ไม่พึงทำกาละ ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ไม่พึงทำกาละ
- [๑๖๒๙] ส. บุคคลผู้ร้งพร้อมด้วยจักขวิญญาน ไม่พึงทำกาละ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. นิยามอันเป็นเหตุนิยามว่า บุคคลผู้ร้งพร้อมด้วยจักขวิญญาน ไม่พึงทำกาละ มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่มี
ส. หากว่า นิยามอันเป็นเหตุนิยามว่า บุคคลผู้ร้งพร้อมด้วยจักขวิญญาน ไม่พึงทำกาละ ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ร้งพร้อมด้วยจักขวิญญาน ไม่พึงทำกาละ
- สัญญาเวทิตกถา ที่ ๓ จบ

อสังขยัตตูปิกากถา

- [๑๖๓๐] สกวาที สัญญาเวทิตนโรสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขยัตตว์หรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. กุศลมูลคืออโลกะ กุศลมูลคืออโทสะ กุศลมูลคืออโมหะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาริ ปัญญา ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กุศลมูลคืออโลกะ กุศลมูลคืออโทสะ ฯลฯ ปัญญาของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโรสมาบัติ ไม่มีหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า กุศลมูลคืออโลกะ กุศลมูลคืออโทสะ กุศลมูลคืออโมหะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาริ ปัญญา ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาเวทิตนโรสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขยัตตว์
- [๑๖๓๑] ส. สัญญาเวทิตนโรสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขยัตตว์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร มีอยู่หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทิตนโร ไม่มีหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะก็มีการเจริญมรรคได้ ฯลฯ บุคคลผู้ไม่มีจิต ก็มีการเจริญมรรคได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ มีการเจริญมรรคได้ ฯลฯ บุคคลมีจิต มีการเจริญมรรคได้ มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ มีการเจริญมรรคได้ ฯลฯ บุคคลผู้มีจิต มีการเจริญมรรคได้ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า สัญญาเวทิตนโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขสัจจะ
- [๑๖๓๒] ส. สัญญาเวทิตนโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขสัจจะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ขนเหล่าหนึ่งเหล่าใด เข้าสัญญาเวทิตนโรธ ขนเหล่านั้นทั้งหมด เป็นผู้เข้าถึงภพแห่งอสังขสัจจะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๖๓๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญาเวทิตนโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขสัจจะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. แม้นินโรธสมาบัตินี้ ผู้เข้าถึงไม่มีสัญญา แม้นในภพแห่งอสังขสัจจะนั้น ผู้เข้าถึงก็ไม่มีสัญญา มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า แม้นินโรธสมาบัตินี้ ผู้เข้าถึงไม่มีสัญญา แม้นในภพแห่งอสังขสัจจะนั้น ผู้เข้าถึงก็ไม่มีสัญญา ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่าสัญญาเวทิตนโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสังขสัจจะ
- อสังขสัจจะตูปีกากา จป

กัมมุปจยกถา

- [๑๖๓๔] สกวาที กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งกรรม ก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?
- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ผัสสะเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งผัสสะก็เป็นอย่างหนึ่ง เวทนาเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งเวทนามก็เป็นอย่างหนึ่ง สัญญาเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งสัญญาก็เป็นอย่างหนึ่ง เจตนาเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งเจตนามก็เป็นอย่างหนึ่ง จิตเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งจิตก็เป็นอย่างหนึ่ง ตรีทราเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งตรีทราคก็เป็นอย่างหนึ่ง วิริยะเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งวิริยะก็เป็นอย่างหนึ่ง สติเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งสติก็เป็นอย่างหนึ่ง สมาริเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งสมาริกก็เป็นอย่างหนึ่ง ปัญญาเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งปัญญาก็เป็นอย่างหนึ่ง ราคะเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งราคะก็เป็นอย่างหนึ่ง ฯลฯ อนัตตูปปะเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งอนัตตูปปะก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๖๓๕] ส. กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งกรรมก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ความสังสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับกรรม หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความสังสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ความสังสมแห่งกรรมที่เป็นกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความสังสมแห่งกรรมที่เป็นกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
ส. ความสังสมแห่งกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความสังสมกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา ฯลฯ ที่สัมปยุตด้วยทุกขมสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยทุกขมสุขเวทนา หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความสังสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสังสมแห่งกรรมที่เป็นอกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความสังสมแห่งกรรมที่เป็นอกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นอกุศล หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสังสมแห่งกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความสังสมแห่งกรรมที่สัมปยุตด้วยทุกขเวทนา ฯลฯ ที่สัมปยุตด้วยทุกข-
มสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยทุกขมสุขเวทนา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๓๖] ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต และกรรมที่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสังสมแห่งกรรมเกิดพร้อมกับจิต และความสังสมแห่งกรรมมี
อารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความสังสมแห่งกรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่ความสังสมแห่งกรรมไม่มี
อารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่กรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๓๗] ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต และเมื่อจิตดับ กรรมก็ทำลายไป หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสังสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับจิต และเมื่อจิตดับ การสังสมแห่ง
กรรม ก็ทำลายไป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๓๘] ส. ความสังสมแห่งกรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่เมื่อจิตดับ ความสังสมแห่ง
กรรมไม่ทำลายไป หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่เมื่อจิตดับ กรรมไม่ทำลายไป หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เมื่อกรรมมี ความสังสมแห่งกรรมก็มี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมอันนั้น ความสังสมแห่งกรรมก็อันนั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เมื่อกรรมมี การสังสมแห่งกรรมก็มี และวิบากก็เกิดจากความสังสมแห่ง
กรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. กรรมอันนั้น ความสังสมแห่งกรรมก็อันนั้นแหละ วิบากแห่งกรรมก็อัน
นั้นแหละ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เมื่อกรรมมี ความสังสมแห่งกรรมก็มี และวิบากก็เกิดจากความสังสม
แห่งกรรม ทั้งวิบากก็มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความสังสมแห่งกรรม มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความสังสมแห่งกรรม ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. วิบาก ไม่มีอารมณ์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งกรรมก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรปัญณะ บุคคลบางคนในโลกนี้ สร้าง
สมกายสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 สร้างสมวชิสังขาร ฯลฯ มโนสังขาร ที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มี
 ความเบียดเบียนบ้าง บุคคลนั้น ครั้นสร้างสมกายสังขารที่มีความ
 เบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง สร้างสมวชิสังขาร ฯลฯ
 มโนสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้างแล้ว
 ย่อมเข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง
 ผัสสะทั้งหลาย ที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง
 ย่อมถูกต้อง บุคคลผู้เข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความ
 เบียดเบียนบ้าง บุคคลนั้นเป็นผู้สัมผัสทั้งหลาย ที่มีความเบียดเบียน
 บ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ถูกต้องแล้ว ย่อมเสวยเวทนาที่มี
 ความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง มีสุขและทุกข์
 เลือกกัลลวตั้งที่มนุษย์ เทวดาบางจำพวก และวิเนปาคะบางจำพวก
 เป็นอยู่ ดูกรปณณะ ความเข้าถึงแห่งสัตว์น้อยใหญ่เป็นอย่างไรแล
 เขาทำการมใด ย่อมเข้าถึงด้วยกรรมนั้น ผัสสะทั้งหลายย่อมถูกต้อง
 บุคคลผู้เข้าถึงแล้วนี้ ดูกรปณณะ เรากล่าวว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้
 รับมรดกแห่งกรรม แม้ด้วยประการฉะนี้ ๑- ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่
 หรือ?

๑๑. ม.ม. ข้อ ๙๘ หน้า ๘๔

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้อยคำนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสังสมแห่งกรรม
 ก็เป็นอย่างหนึ่ง

กัมมปุจฉกถา จบ

วรรคที่ ๑๕ จบ

ตติยปิณฑาสก จบ

วรรคที่ ๑๖

นิกคหกถา

[๑๖๓๙] สกวาที บุคคลอื่น ข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นข่มได้ว่า จิตของบุคคลอื่นอย่ากำหนด อย่างประดุจร้าย อย่า
 หลง อย่าเฝ้าหมอง ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นข่มได้ว่า ผัสสะที่เกิดขึ้นแล้วแก่บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย
 ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นข่มได้ว่า เวทนาที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ สัญญาที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ
 เจตนาที่เกิดขึ้นแล้ว จิตที่เกิดขึ้นแล้ว ตรีทฐาที่เกิดขึ้นแล้ว วิริยะที่เกิดขึ้น
 แล้วสติที่เกิดขึ้นแล้ว สมาริที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ปัญญาที่เกิดขึ้นแล้วแก่
 บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๐] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นละราคะ ละโทสะ ฯลฯ ละอโนตตปปะ เพื่อประโยชน์แก่
 บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๑] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเจริญมรรค เจริญสติปัญญา ฯลฯ เจริญโพชฌงค์ เพื่อประโยชน์
 แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๒] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นกำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิด
 เพื่อประโยชน์ แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๖๔๓] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเป็นผู้ทำแก่บุคคลอื่น สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ คนหนึ่งทำ
อีกคนหนึ่งเสวยผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๔] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลทำบาปด้วยตนเอง ย่อมเศร้าหมอง
ด้วยตนเดียว ไม่ทำบาปด้วยตน ย่อมหมดจดด้วยตนเดียว ความ
หมดจด ความไม่หมดจด เป็นของเฉพาะตน คนอื่นจะยังคนอื่นให้
หมดจดไม่ได้ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นข่มจิตเพื่อบุคคลอื่นได้ ดังนี้

[๑๖๔๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ชนผู้บรรลุความเป็นผู้มีกำลังมียุ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมียุ มีใช่
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ชนผู้บรรลุความเป็นผู้มีกำลังมียุ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมียุ
ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้
นัตถกถา จบ

ปิตคหกถา

[๑๖๔๖] สกวาที บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นอย่างกำหนด อย่างประทุษร้าย
อย่าหลง อย่าเศร้าหมอง ดังนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๗] ส. บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นยังกุศลมูลคือโลภะให้เกิด ยังกุศลมูลคือโทสะให้เกิด ยัง
กุศลมูลคือโมหะให้เกิด ยังศรัทธาให้เกิด ยังวิริยะให้เกิด ยังสติ
ให้เกิด ยังสมาธิให้เกิด ยังปัญญาให้เกิด แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

๑๑. ข. ฐ. ข้อ ๒๒ หน้า ๓๗

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๘] ส. บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นประครองไว้ได้ว่า ผัสสะที่เกิดขึ้นแล้วแก่บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย
ดังนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นประครองไว้ได้ว่า เวทนาที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ปัญญาที่เกิดขึ้นแล้ว
แก่บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย ดังนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๙] ส. บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นละระคะ ละโทสะ ละโมหะ ฯลฯ ละอนัตตปปะ เพื่อ
ประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๐] ส. บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเจริญมรรค เจริญสติปัญญา ฯลฯ เจริญโพชฌงค์ เพื่อ
ประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๑] ส. บุคคลอื่นประครองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นกำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดเพื่อประโยชน์แก่บุคคล

อื่นได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๒] ส. บุคคลอื่นประกอบจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเป็นผู้ทำแก่บุคคลอื่น สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ คนหนึ่งทำคน
หนึ่งเสวยผล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นประกอบจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลทำบาปด้วยตน ฯลฯ คนอื่นยัง
คนอื่นให้หมดจดไม่ได้ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลอื่นประกอบจิตของบุคคลอื่นได้

[๑๖๕๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลอื่นประกอบจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ชนผู้บรรลความเป็นผู้มีกำลังมียุ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมียุ มีไช
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ชนผู้บรรลความเป็นผู้มีกำลังมียุ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมียุ
ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลอื่นประกอบจิตของบุคคลอื่นได้
ปัดตกเถภา จบ

สุขานุปปาทนกา

[๑๖๕๔] สกาวที่ บุคคลอื่นส่งความสุขให้บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขของตนให้แก่บุคคลอื่นหรือ ส่งความสุขของคน
อื่นๆ หรือ ส่งความสุขของบุคคลผู้รับนั้น หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขของตนให้แก่บุคคลอื่นก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของคน
อื่นๆ ก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของบุคคลผู้รับนั้นก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลอื่นส่งความสุขของตนให้แก่บุคคลอื่นก็ไม่ใช่ ส่งความสุข
ของคนอื่นๆ ก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของบุคคลผู้รับนั้นก็ไม่ใช่ ก็ต้องไม่
กล่าวว่า บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้

[๑๖๕๕] ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเป็นผู้ทำแก่บุคคลอื่น สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ คนหนึ่งทำ อีก
คนหนึ่งเสวยผล หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๖] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่คนอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระอุททัยได้กล่าวคำนี้ว่า พระผู้มีพระภาคของเราทรงขจัด
ทุกขธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอันมากหน่อ พระผู้มีพระภาคของเรา
ทรงประทานสุขธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอันมากหน่อ พระผู้มีพระ
ภาคของเรา ทรงขจัดอกุศลธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอันมากหน่อ
พระผู้มีพระภาคของเราทรงประทานกุศลธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอัน
มากหน่อ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส
ส. ถ้ายาฉะนั้น บุคคลอื่นก็ส่งความสุขแก่บุคคลอื่นได้ นะสิ
สุขานุปปาทนกาถา จบ

อธิคยหมนสิการกาถา

[๑๖๕๗] สกาวที มนสิการรวบยอดได้ หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. รู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้นว่า จิต ดังนี้ ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้นว่า จิต ดังนี้ ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตนั้นเป็นอารมณ์ของจิตนั้น หรือ?

๑๑. ม. ม. ข้อ ๑๗๖ หน้า ๑๘๐

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตนั้นเป็นอารมณ์ของจิตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถูกต้องผัสสะนั้นด้วยผัสสะนั้น ฯลฯ ด้วยเวทนานั้น ฯลฯ ด้วยสัญญา
นั้น ฯลฯ ด้วยเจตนา นั้น ฯลฯ ด้วยจิตนั้น ฯลฯ ด้วยวิตกนั้น ฯลฯ
ด้วยวิจารณ์ ฯลฯ ด้วยปีตินั้น ฯลฯ ด้วยสติ ฯลฯ รู้ชัดปัญญานั้น
ด้วยปัญญานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่าปัจจุบัน
ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่าปัจจุบัน ดังนี้ได้
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้
มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้
มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๓ ฯลฯ แห่งจิต ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่าอดีต ดังนี้ได้
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่าอดีต
ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน
ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน
ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่าอดีต ดัง
นี้ได้ มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต ดัง
นี้ได้ มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๓ ฯลฯ แห่งจิต ๓ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต
ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต
ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่า อนาคต
ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่า
อนาคต ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต
ดั่งนี้ได้ มนสิการอนาคตว่า อนาคต ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดั่งนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต
ดั่งนี้ได้ มนสิการอนาคตว่า อนาคต ดั่งนี้ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๓ ฯลฯ แห่งจิต ๓ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๕๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า มนสิการรวบยอดได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลาย
ไม่เที่ยง เมื่อนั้น ย่อมหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งวิสุทธิ เมื่อใด
เห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้น ย่อมหน่ายในทุกข์
นี่ทางแห่งวิสุทธิ เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา
เมื่อนั้น ย่อมหน่ายในทุกข์ นี่ทางแห่งวิสุทธิ ดั่งนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง
มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น ก็มนสิการรวบยอดได้นะสิ
- อธิคัยหมนสิการกถา จบ

รูปึงเหตุติกถา

[๑๖๕๕] สกวาที รูปเป็นเหตุ หรือ?

ปราวาทิ ถูกแล้ว

๑๑. ข. ๕. ข้อ ๓๐ หน้า ๕๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ส. เป็นเหตุ คือ อโลกะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. เป็นเหตุ คือ อโทะสะ ฯลฯ เป็นเหตุ คือ อโมหะ เป็นเหตุ คือ โลกะ เป็นเหตุ คือ โทะสะ เป็นเหตุ คือ โมหะ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูป เป็นเหตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นมียุ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีมิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นเหตุ
- [๑๖๖๐] ป. อโลกะเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลกะนั้น มียุหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. รูปเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มียุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อโทะสะเป็นเหตุ อโมหะเป็นเหตุ โลกะเป็นเหตุ โทะสะเป็นเหตุ โมหะ เป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งโมหะนั้น มียุหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. รูปเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มียุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๖๑] ส. รูปเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อโลกะเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลกะนั้น ไม่มีหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูปเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อโทะสะเป็นเหตุ อโมหะเป็นเหตุ โลกะเป็นเหตุ โทะสะเป็นเหตุ โมหะ เป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งโมหะนั้น ไม่มีหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๖๖๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นเหตุหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นเหตุ โดยเป็นที่ยาศัยแห่งอุปาทายรูปทั้งหลาย มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า มหาภูตรูปเป็นเหตุโดยเป็นที่ยาศัยแห่งอุปาทายรูปทั้งหลาย ด้วย เหตุฉะนั้นท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นเหตุ
- รูปเป็นเหตุตักถา จบ

~~~~~

รูปสังเหตุกันตักถา

[๑๖๖๓] สกาวที รูปเป็นธรรมที่มีเหตุ หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ โดยเหตุคืออโลกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ โดยเหตุคืออโทะสะ ฯลฯ โดยเหตุคือ อโมหะ ฯลฯ โดยเหตุคืออโลกะ ฯลฯ โดยเหตุคืออโทะสะ ฯลฯ โดยเหตุคืออโมหะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๖๖๔] ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีเหตุ
[๑๖๖๕] ส. อโลกะเป็นธรรมมีเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลกะนั้น มีอยู่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อโหสะเป็นธรรมมีเหตุ ฯลฯ อโหสะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา โลกะ โหสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ อหิริกะ อนัตตตัปปะ เป็นธรรมมีเหตุ มีธรรมเป็นอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอนัตตตัปปะนั้น มีอยู่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๖๖๖] ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อโลกะเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลกะนั้น ไม่มีหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อโหสะเป็นธรรมมีเหตุ ฯลฯ อนัตตตัปปะเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอนัตตตัปปะนั้น ไม่มีหรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๖๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีเหตุ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. รูปเป็นธรรมมีปัจจัย มิใช่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. หากว่า รูปเป็นธรรมมีปัจจัย ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีเหตุ
รูปัสสเหตุกันตักกา จป

- รูปังกุสลากุสลันตักกา
[๑๖๖๘] สกาวที เป็นรูปกุศล หรือ?
ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นกุศล
[๑๖๖๙] ส. อโลกะเป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลกะนั้น มีอยู่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- [illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปกรณ์
[๑๖๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้างหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กายกรรม วชิกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง มีไชหรือ

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กายกรรม วชิกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้างด้วยเหตุนี้
นะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง
รูปิงกุสลาภุสสันตักกา จ

รูปิงวิปาโกตักกา

[๑๖๗๕] สกาวที รูปเป็นวิบาก หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่ง
อทุกขมสุขเวทนา สัมปยุตด้วยสุขเวทนา สัมปยุตด้วยทุกขเวทนา
สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา สัมปยุตด้วยผัสสะ ฯลฯ สัมปยุตด้วยจิต
เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็น
ธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ
เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี ก็
ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นวิบาก

[๑๖๗๖] ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา
ฯลฯ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งผัสสะนั้น
มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นวิบาก รูปเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ
เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๗] ส. รูปเป็นวิบาก แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา
ฯลฯ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่ง
ทุกขเวทนา ฯลฯ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
แห่งผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ธรรมคือจิตและเจตสิก ที่บังเกิดขึ้นเพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมไว้ เป็น
วิบาก มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ธรรมคือจิต และเจตสิก ที่บังเกิดขึ้นเพราะบุคคลได้ทำกรรมไว้
เป็นวิบาก ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปที่บังเกิดขึ้นเพราะความ
ที่บุคคลได้ทำกรรมไว้เป็นวิบาก

รูปิงวิปาโกตักกา จ

รูปิงรูปาวจารูปาวจรรันตักกา

[๑๖๗๙] สกาวที รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่อง
อยู่เป็นสุขในทัญญูธรรม สหระคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วย
กัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกัน กับจิต
ดวงแสงหาสมบัญญัติ กับจิตดวงแสงหาอุปบัติ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุข
ในทัญญูธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

ส. รูปไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสงหาสมบัญญัติ ก็หาไม่ได้ กับจิตดวงแสงหาอุปบัติ ก็หาไม่ได้ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหคต ฯลฯ มีอารมณ์อันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่

[๑๖๘๐] ส. รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดขึ้นด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสงหาสมบัญญัติ กับจิตดวงแสงหาอุปบัติ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหคต ฯลฯ มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่

[๑๖๘๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่ รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปที่บังเกิด เพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนกามาวจรไว้ เป็นกามาวจรมีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า รูปที่บังเกิด เพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนกามาวจรไว้ เป็นกามาวจร ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปที่บังเกิดขึ้นเพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนรูปาวจรไว้ เป็นรูปาวจร รูปที่บังเกิด เพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนรูปาวจรไว้ เป็นรูปาวจร

รูปังรูปาวจรรูปาวจรีนตักกา จ

รูปราโค รูปธาตุปริยาป็นโนติอาทิกถา

[๑๖๘๒] สกวาที ความกำหนดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ความกำหนดในรูป เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสงหาสมบัญญัติ กับจิตดวงแสงหาอุปบัติ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนดในรูป ไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความกำหนดในรูป ไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความ
กำหนดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ

[๑๖๘๓] ส. ความกำหนดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในเสียงนับเนื่องในสัทธาต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความกำหนดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนดในรส ฯลฯ ความกำหนดใน
โณภูัพพะ นับเนื่องในโณภูัพพะธาต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๔] ส. ความกำหนดในเสียง ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในสัทธาต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในรูป ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความกำหนดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนดในรส ฯลฯ ความกำหนดใน
โณภูัพพะ ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในโณภูัพพะธาต หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในรูป ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๕] ส. ความกำหนดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในรูป ไม่ฟังกล่าวว่านับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความกำหนดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในรูป เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ เป็นธรรมแสงหาอุปบัติ
เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหระคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต
เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน
กับจิตดวงแสงหาสมบัญญัติ กับจิตดวงแสงหาอุปบัติ กับจิตเครื่อง
อยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความกำหนดในรูป ไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรมแสงหา
อุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม เป็นธรรมสหระคต
ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิต
เครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ มีใช่หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ความกำหนดในรูป ไม่เป็นธรรมแสงหาสมบัญญัติ ไม่เป็นธรรม
แสงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็น
ธรรมสหระคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน
มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสงหา
สมบัญญัติ ก็หาไม่ได้กับจิตดวงแสงหาอุปบัติ ก็หาไม่ได้ กับจิตเครื่อง
อยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หาไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความกำหนดในรูป
นับเนื่องในรูปธาตุ

[๑๖๘๖] ส. ความกำหนดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในเสียง นับเนื่องในสัทธาต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ความกำหนดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนดในรส ฯลฯ ความกำหนดใน
โณภูัพพะ นับเนื่องในโณภูัพพะธาต หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๗] ส. ความกำหนดในเสียง ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในสัทธาต หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความกำหนดในรูป ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนดในกลืน ฯลฯ ความกำหนดในรส ฯลฯ ความกำหนดใน
โณฐัพพะ ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในโณฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนดในรูป ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๘] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ความกำหนดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ ความกำหนดใน
อรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ความกำหนดในกาม นับเนื่องในกามธาตุ มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ความกำหนดในกาม นับเนื่องในกามธาตุ ด้วยเหตุนี้ท่าน
จึงต้องกล่าวว่า ความกำหนดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ ความกำหนด
ในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ

รูปราโค รูปธาตุปริยาป็นโน รูปราโค อรูปธาตุปริยาป็นโนติกกา จบ
วรรคที่ ๑๖ จบ

วรรคที่ ๑๗

อติ อรโหโต ปญญปจโยติกกา

[๑๖๘๙] สกาวที พระอรหันต์มีการสะสมบุญ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์มีการสะสมบาป หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบาป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๐] ส. พระอรหันต์มีการสะสมบุญ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสร้างสมบุญญาภิสังขาร ยังสร้างสมอานัญชาภิสังขาร
ยังทำกรรมที่เป็นไปเพื่อคติ เพื่อภพ เพื่อความเป็นใหญ่ เพื่อความเป็น
อธิบดี เพื่อสมบัติใหญ่ เพื่อบริวารมาก เพื่อความงามในเทพ เพื่อความ
งามในมนุษย หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๑] ส. พระอรหันต์มีการสะสมบุญ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เลิกสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละชาตอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์ยังถือมั่นอยู่หรือ ฯลฯ

พระอรหันต์ชำระล้างอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์หมักหมมอยู่หรือ ฯลฯ

พระอรหันต์กำจัดอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์อบอวลอยู่หรือ? ฯลฯ

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์สั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสม
แล้ว ดำรงอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์สั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิก
สะสมแล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีการสะสมบุญ

[๑๖๙๒] ส. พระอรหันต์ละชาตอยู่ก็ไม่ใช่ ถือมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละชาตแล้ว

ดำรงอยู่ ชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ หมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระล้าง

แล้วดำรงอยู่ กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดแล้ว

ดำรงอยู่ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัด
แล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีการสะสมบุญ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุปรกณ

[๑๖๙๓] ป. พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์พึงให้ทาน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์พึงให้ทาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ

[๑๖๙๔] ป. พระอรหันต์ให้จีวร ฯลฯ พึงให้บิณฑบาต พึงให้เสนาสนะ พึงให้กลิ่น

ปัจจัยเภสัชขบิหาร พึงให้ของเกี้ยว พึงให้ของบริโภค พึงให้น้ำดื่ม

พึงไหว้พระเจดีย์ พึงยกขึ้นซึ่งมณฑป พึงยกขึ้นซึ่งของหอม พึงยกขึ้นซึ่ง

เครื่องลูบไล้ ที่พระเจดีย์ พึงทำประทักษิณพระเจดีย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์พึงทำประทักษิณพระเจดีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระ-

อรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ

อรรถ อรรถ โอ ปญญปจโยติกถา จบ

นัตถิ อรรถ โอ กาลมัจจุตถา

[๑๖๙๕] สกาวที พระอรหันต์ไม่มีกาลมรณะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหันตมตไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรหันตมตมีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์มีกาลมรณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ไม่มีกาลมรณะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ที่ปลงชีวิตพระอรหันต์นั้น ปลงในเมื่อชีวิต คือ ชีวิตส่วนที่เหลือยังมีอยู่

หรือว่า ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือไม่มีอยู่

ป. ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือยังมีอยู่

ส. หากว่า ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือยังมี ก็ต้องไม่กล่าวว่า

พระอรหันต์ไม่มีกาลมรณะ

ป. ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือไม่มีอยู่

ส. อรหันตมตไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๖] ส. พระอรหันต์ไม่มีกาลมรณะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยาพิษ ศาตรา ไฟ ไม่พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยาพิษ ศาตรา ไฟ พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ยาพิษ ศาตรา ไฟ พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ได้ ก็ต้อง

ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ไม่มีกาลมรณะ

[๑๖๙๗] ส. ยาพิษ ศาตรา ไฟ ไม่พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหันตมตไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๘] ป. พระอรหันต์มีกาลมรณะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่กล่าวความที่

กรรมอันเป็นไปด้วยสัญญาเจตนา ที่บุคคลทำแล้ว สะสมแล้วจะสิ้นสุด

ไป เพราะมิได้เสวยผล แต่กรรมนั้นแล จะให้ผลในภพธรรม

เทียว หรือในภพถัดไป หรือในภพอื่นสืบๆ ไป ดังนี้ เป็นสูตรมี

อยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น พระอรหันต์ก็ไม่มีกาลมรณะ นะสิ

นัตถิ อรรถ โอ กาลมัจจุตถา จบ

สัพพมิตัง กัมมโตติกถา

[๑๖๙๙] สกวาที สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. แมกรรมก็เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะเหตุที่ทำไว้ในกาลก่อน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะวิบากแห่งกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะวิบากแห่งกรรม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. บุคคลพึงฆ่าสัตว์ เพราะวิบากแห่งกรรม หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ปาณาติบาตมีผล หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. วิบากแห่งกรรมมีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิบากแห่งกรรมไม่มีผล หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ปาณาติบาตไม่มีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงลักทรัพย์ ฯลฯ พึงกล่าวเท็จ พึงกล่าวคำส่อเสียด พึงกล่าวคำหยาบ พึงพูดเพ้อเจ้อ พึงตัดช่องย่องเบา พึงปล้นใหญ่ พึงปล้นเฉพาะหลังคาเรือน พึงดักที่ทางเปลี่ยว พึงผิดเมียท่าน พึงฆ่าชาวบ้าน พึงฆ่าชาวนิคมน เพราะกรรมวิบาก หรือ? พึงให้ทาน พึงให้อริ พึงให้บัณฑิต พึงให้เสนาสนะ พึงให้คิลานปัจจัยเภสัชบริวาร เพราะกรรมวิบาก หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. คิลานปัจจัยเภสัชบริวารมีผล หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. กรรมวิบากมีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมวิบากไม่มีผล หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. คิลานปัจจัยเภสัชบริวารไม่มีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๐๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ส. ปรากฏแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า โลกเป็นไปเพราะกรรม หมุสัตว์เป็นไปเพราะกรรม สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเครื่องกระขับ เหมือนลิมสลักแห่งรถ ที่แล่นไปอยู่ ฉะนั้น ๑- บุคคลได้เกียรติ ความสรรเสริญ เพราะกรรม และได้ความเสื่อม การถูกฆ่า การถูกจองจำ ก็เพราะกรรม บุคคลรู้ชัดซึ่งกรรมนั้นว่า เป็นเครื่องทำให้ต่างกัน ฉะนั้นแล้ว โฉนจะพึงกล่าวว่า กรรมไม่มีในโลกเล่า ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริงมิใช่หรือ?

ส. ปรากฏแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สิ่งทั้งปวงนี้ ก็เป็นเพราะกรรม นะสิ

สัพพมิตัง กัมมโตติกถา จบ

๑๑. ข. ส ขั ๓๘๒ หน้า ๔๔๗

อินทริยพัทธกถา

[๑๗๐๑] ป. ปรากฏแล้ว สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

สกวาทิ ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้นเป็นทุกข์ [๑๗๐๒] ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา แต่มันไม่เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา แต่มันไม่เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา และมันเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา และมันเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๐๓] ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้นเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกข์ สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ก็ไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ก็ไม่เที่ยง ก็ต้องไม่กล่าวว่า สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์

[๑๗๐๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อกำหนดรู้ทุกข์ ที่เนื่องด้วยอินทรีย์ ฉันทใด ก็อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาค เพื่อกำหนดรู้ทุกข์ที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ฉันทนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ทุกข์เนื่องด้วยอินทรีย์ อันพระอริยะกำหนดรู้แล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นอีก ฉันทใด ทุกข์ที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ อันพระอริยะกำหนดรู้แล้ว ก็ไม่เกิดขึ้นอีกฉันทนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์ นะสิ อินทรีย์พหุชกถา จบ

ฐปตวา อริยมัคคันทิกถา

[๑๗๐๕] สกวาทิ เว้นอริยมรรค สังขารที่เหลือเป็นทุกข์ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. แม้ทุกขสมุทัยก็เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. แม้ทุกขสมุทัยก็เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยสัจมี ๓ เท่านั้น หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อริยสังมิ ๓ เท่านั้น หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสอริยสังไว้ ๔ คือ ทุภช ทุภชสมุทัย ทุภชนิโรธ
 ทุภชนิโรธคามินีปฏิปทา มิใช่หรือ
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสอริยสังไว้ ๔ คือ ทุภช ทุภชสมุทัย ทุภช-
 นิโรธ ทุภชนิโรธคามินีปฏิปทา ก็ต้องไม่กล่าวว่า อริยสังมิ ๓ เท่านั้น
 [๑๓๐๖] ส. แม้ทุภชสมุทัยก็เป็นทุภช หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โดยอรรถว่าอย่างไร
 ป. โดยอรรถว่า ไม่เที่ยง
 ส. อริยมรรคไม่เที่ยง หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อริยมรรคเป็นทุภช หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อริยมรรคไม่เที่ยง แต่อริยมรรคนั้น ไม่เป็นทุภช หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ทุภชสมุทัยไม่เที่ยง แต่ทุภชสมุทัยนั้นไม่เป็นทุภช หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. ทุภชสมุทัยไม่เที่ยง และทุภชสมุทัยนั้นเป็นทุภช หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อริยมรรคไม่เที่ยง และอริยมรรคนั้นเป็นทุภช หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๓๐๗] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า เว้นอริยมรรค สังขารที่เหลือเป็นทุภช หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. อริยมรรคนั้น เป็นทุภชนิโรธคามินีปฏิปทา มิใช่หรือ?
 ส. ถูกแล้ว
 ป. หากว่า อริยมรรคนั้น เป็นทุภชนิโรธคามินีปฏิปทา ด้วยเหตุนี้ท่าน
 จึงต้องกล่าวว่า เว้นอริยมรรค สังขารที่เหลือเป็นทุภช
 รูปเปตวา อริยมัคคัตติกถา

- นวัตตัพพัง สังโฆ ทักขิณัง ปฏิคคัณหตติกถา
 [๑๓๐๘] สกวาที ไม่ฟังกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?
 ปรวาที ถูกแล้ว
 ส. พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของ
 ทำบุญเป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื่อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มิใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของ
 ทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื่อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก ด้วยเหตุนี้
 ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้
 [๑๓๐๙] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่า เป็นผู้ควรของทำ
 บุญ มิใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ เป็นผู้
 ควรของทำบุญ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญ
 ได้
 [๑๓๑๐] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์มิใช่หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. หากว่า คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์มิใช่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึง
 กล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้
 ส. คนบางคนที่ถวายจิวร ฯลฯ ที่ถวายบิณฑบาต ที่ถวายเสนาสนะ ที่ถวาย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
คิลานปัจฉิมกัณฑ์ขบบริขาร ที่ถวายของขบเคี้ยว ที่ถวายของบริโภคน้ำดื่ม
ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์มียู มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวก ที่ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์มียู ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึง
ต้องกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้

[๑๗๑๑] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พระสงฆ์ผู้ถึงพร้อมด้วยสมาธิ ย่อมรับ
ของทำบุญ คือไฟรับการบูชา คือแผ่นดินรับน้ำฝนจากมหาเมฆ ดังนี้
เป็นสูตรมียูจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น พระสงฆ์ก็รับของทำบุญได้ นะสิ

[๑๗๑๒] ป. พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มรรครับได้หรือ ผลได้รับ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นวัตตัพพัง สังฆโม ทักขิณัง ปฏิคคัณหาตติตถกา จป

นวัตตัพพัง สังฆโม ทักขิณัง วิโสเธตติตถกา

[๑๗๑๓] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ (ให้มีผลมาก)
ได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระสงฆ์ เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำ
บุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญขึ้นเยี่ยมของโลก มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา ฯลฯ เป็นเนื้อนาบุญขึ้นเยี่ยมของโลก
ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิได้

[๑๗๑๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ยังทักขิณำให้บริสุทธิได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่บุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำ
บุญ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่บุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควร
ทำบุญ ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้
บริสุทธิได้

[๑๗๑๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์แล้ว ชื่นชมบุญ มียู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์แล้วชื่นชมบุญมียู ด้วยเหตุ
นี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิได้

[๑๗๑๖] ส. คนบางคนถวายจีวร ฯลฯ ถวายบิณฑบาต ถวายเสนาสนะ ถวายคิลาน-
ปัจฉิมกัณฑ์ขบบริขาร ถวายของเคี้ยว ถวายของบริโภค ถวายน้ำดื่มแก่
พระสงฆ์แล้ว ชื่นชมบุญ มียู มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวกที่ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์แล้ว ชื่นชมบุญมียู ด้วย
เหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิได้

[๑๗๑๗] ป. พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มรรคยังของทำบุญให้บริสุทธิหรือ ผลยังของทำบุญให้บริสุทธิ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นวัตตัพพัง สังฆโม ทักขิณัง วิโสเธตติตถกา จป

นวัตตัพพัง สังฆโม ภุญชตติตถกา

[๑๗๑๘] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉันทิม เคี้ยว ล้ม ได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. คนบางพวกที่ทำสังฆกัต อุทเทสกัต ยาคูและปานะ มียู มีไซหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า คนบางพวกที่ทำสังฆกัต อุทเทสกัต ยาคู และปานะ มียู ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ จัน ตัม เคียว ลัม ได้
- [๑๗๑๙] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ จัน ตัม เคียว ลัม ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคณะโกชณะ ปริมปรโกชณะ อติริตตโกชณะ อนติริตตโกชณะ ไว้ มีไซหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคณะโกชณะ ปริมปรโกชณะ อติริตตโกชณะไว้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ จัน ตัม เคียว ลัม ได้
- [๑๗๒๐] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ จัน ตัม เคียว ลัม ได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสปานะ ๘ คือ น้ำมะม่วง น้ำลูกหว้า น้ำกล้วยมีเมล็ด น้ำกล้วยไม่มีเมล็ด น้ำมะขาง น้ำลูกจันทน์ น้ำเงาะบัว น้ำมะปราง ไว้ มีไซหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสปานะ ๘ คือ น้ำมะม่วง น้ำลูกหว้า น้ำกล้วยมีเมล็ด น้ำกล้วยไม่มีเมล็ด น้ำมะขาง น้ำลูกจันทน์ น้ำเงาะบัว น้ำมะปราง ไว้ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ จัน ตัม เคียว ลัม ได้
- [๑๗๒๑] ป. พระสงฆ์ จัน ตัม เคียว ลัม ได้ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. มรรค จัน ตัม เคียว ลัม ได้หรือ ผล จัน ตัม เคียว ลัม ได้หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
นวัตตัพพัง สังโฆ ภุชตติกกถา จบ

นวัตตัพพัง สังฆัสส ทินนัง มหัพลันตีกถา

- [๑๗๒๒] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื่อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มีไซหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ ฯลฯ เป็นเนื่อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์ มีผลมาก
- [๑๗๒๓] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ มีไซหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรทำบุญ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก
- [๑๗๒๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุครโคตมิ ท่านจงให้ในพระสงฆ์ เมื่อท่านให้ในพระสงฆ์แล้ว จักได้ชื่อว่า บุชาเราด้วย บุชาพระสงฆ์ ด้วย ดังนี้ ๑- เป็นสูตร มียูจริง มีไซหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ทานที่ถวายแก่สงฆ์ ก็มีผลมากนะสิ
- [๑๗๒๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท้าวสักกะผู้เป็นจอมแห่งเทวดา ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคว่าดังนี้ มนุษย์ทั้งหลาย ผู้จะบูชา เป็นผู้แสวงบุญ เมื่อจะทำบุญส่วนวิภูฏคามิ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ให้ท่านในที่ไหน จึงจะมีผลมาก พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า บุคคล
ผู้ตั้งอยู่ในมรรค ๔ จำพวก และผู้ตั้งอยู่ในผล ๔ จำพวก นี้ชื่อว่า
พระสงฆ์ เป็นผู้ตรง ดำรงอยู่ในศีล สมาริ ปัญญา มนุษย์ทั้งหลาย
ผู้จะบูชา เป็นผู้แสวงบุญ เมื่อจะทำบุญส่วนวิญญูคามิ ให้ท่านใน
พระสงฆ์นี้ จึงจะมีผลมาก ดังนี้ ๑-
แท้จริง พระสงฆ์นี้ กว้างขวาง ใหญ่โต หาประมาณมิได้ ดุจมหาสมุทร
ท่านเหล่านี้ เป็นประเสริฐที่สุด เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าผู้เป็นวิระ
แหงนระ เป็นผู้ทำแสงสว่าง ประกาศธรรมอยู่ ชนเหล่าใดให้ท่าน
อุทิศสงฆ์ ชนเหล่านั้น ชื่อว่า ให้ดีแล้ว บูชาดีแล้ว บวงสรวงดีแล้ว
ทักษิณาทันตั้งไว้แล้วในสงฆ์นั้น มีผลมาก อันพระพุทธเจ้าทรงสรร-
เสริญ ชนเหล่าใด ตามระลึกถึงการบูชาเช่นนี้ เป็นผู้มีความยินดี
เที่ยวไปในโลก กำจัดมลทิน คือความตระหนี่พร้อมทั้งรากเสียแล้ว
เป็นผู้อนันตจิตตเตยนไม่ได้ เข้าถึงฐานะ คือ สวรรค์ ดังนี้ เป็น
สูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

๑๑. ม. อุ ข้อ ๓๐๗ หน้า ๔๕๖

๑๑. ส. สดก. ข้อ ๒๙๕ หน้า ๓๔๒

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ท่านที่ถวายในพระสงฆ์ก็มีผลมาก นะสิ
นวัตตัพพัง พุทฺธัสส ทินนัง มหิปปลันตีกถา จบ

นวัตตัพพัง พุทฺธัสส ทินนัง มหิปปลันตีกถา
[๑๗๒๖] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า ท่านที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคเป็นยอดแห่งบรรดาทวิบท (มีเทวดาและมนุษย์เป็นต้น)
เป็นผู้ประเสริฐสุด เป็นประธาน เป็นผู้อุดม เป็นผู้वरแห่งบรรดาทวิบท
ไม่มีผู้เสมอ ไม่มีผู้เสมอเหมือน ไม่มีใครเปรียบ ไม่มีใครเทียบ ไม่มี
ใครเทียม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคเป็นยอดแห่งบรรดาทวิบท เป็นผู้ประเสริฐสุด
เป็นประธาน เป็นผู้อุดม เป็นผู้वरแห่งบรรดาทวิบท ไม่มีผู้เสมอ ไม่มี
ผู้เสมอเหมือนไม่มีใครเปรียบ ไม่มีใครเทียบ ไม่มีใครเทียม ด้วย
เหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ท่านที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก
[๑๗๒๗] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ท่านที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่เสมอเหมือนพระพุทธเจ้าโดยศีล โดยสมาริ โดยปัญญา มี
มียุ หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า ใครๆ ที่เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า โดยศีล โดยสมาริ โดย
ปัญญา ไม่มี ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ท่านที่ถวายแด่พระพุทธเจ้า
มีผลมาก

[๑๗๒๘] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ท่านที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ในโลกนี้ก็ตาม ในโลกอื่นก็ตาม ไม่มี
ผู้ที่จะประเสริฐกว่า หรือจะทัดเทียมกับพระพุทธเจ้า ผู้ถึงแล้วซึ่ง
ความเป็นยอดแห่งอาหุเนยยบุคคล ของหมู่ชนมีความต้องการบุญ ผู้
แสวงหาผลไพบูลย์ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ท่านที่ถวายแก่พระพุทธเจ้าก็มีผลมาก นะสิ
นวัตตัพพัง พุทฺธัสส ทินนัง มหิปปลันตีกถา จบ

ทักษิณาวิสุทธิกถา

[๑๗๒๙] สกวาที ทานบริสุทธิได้โดยหายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิได้โดยปฏิคาหก หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ปฏิคาหกบางพวก ที่เป็นผู้คารของบูชา เป็นผู้คารของต้อนรับ เป็น
ผู้คารของทำบุญ เป็นผู้คารทำอัญชลี เป็นเพื่อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก
มียุ มิใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสสปรก

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปฏิคคาหกบางพวก ที่เป็นผู้ควรของบชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื่อนาบุญขึ้นเยี่ยมของโลก มียอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธี ได้โดยปฏิคคาหก

[๑๗๓๐] ส. ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหก

[๑๗๓๑] ส. ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนบางพวกให้ทานในพระโสดาบัน แล้วขึ้นชมบุญ มียอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ชนบางพวกให้ทานในพระโสดาบันแล้วขึ้นชมบุญมียอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหก

ส. ชนบางพวกให้ทานแก่พระสกทาคามี ฯลฯ แก่พระอนาคามี ฯลฯ แก่พระอรหันต์ แล้วขึ้นชมบุญ มียอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ชนบางพวกให้ทานแก่พระอรหันต์ แล้วขึ้นชมบุญมียอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหก

[๑๗๓๒] ส. ทานบรสิทธีได้โดยปฏิคคาหกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยทายกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นเป็นผู้ทำแกผู้อื่น สุขทุกข์อันคนอื่นทำให้ ผู้หนึ่งทำ แต่อีกผู้หนึ่งรับผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุจอรานนทํ ทักขิณาริสฺสทิมิ ๔ อย่าง ๔ อย่าง เป็นโณน ทักขิณาที่บรสิทธีทางทายกแต่ไม่บรสิทธีทางปฏิคคาหก มียอยู่ ทักขิณาที่บรสิทธีทางปฏิคคาหกแต่ไม่บรสิทธีทางทายก มียอยู่ ทักขิณาที่ไม่บรสิทธีทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหก มียอยู่ ทักขิณาที่บรสิทธีทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหก มียอยู่ ก็ทักขิณาที่บรสิทธีทางทายกแต่ไม่บรสิทธีทางปฏิคคาหกอย่างไร ทายกในโลกนี้ เป็นผู้มิตีล มีกัลยาณธรรม แต่ปฏิคคาหก เป็นผู้มิตีล มีบาปธรรม ทักขิณาบรสิทธีทางทายกแต่ไม่บรสิทธีทางปฏิคคาหก อย่างนี้แล ก็ทักขิณาบรสิทธีทางปฏิคคาหกแต่ไม่บรสิทธีทางทายก อย่างไร ทายกในโลกนี้ เป็นผู้มิตีล มีบาปธรรม แต่ปฏิคคาหกเป็นผู้มิตีล มีกัลยาณธรรม ทักขิณาบรสิทธีทางปฏิคคาหกแต่ไม่บรสิทธีทางทายก อย่างนี้แล ก็ทักขิณาไม่บรสิทธีทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างไร ทายกในโลกนี้ เป็นผู้มิตีล มีบาปธรรม ปฏิคคาหก ก็เป็นผู้มิตีลมีบาปธรรม ทักขิณาไม่บรสิทธีทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างนี้แล ก็ทักขิณาบรสิทธีทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างไร ทายกในโลกนี้เป็นผู้มิตีล มีกัลยาณธรรม ปฏิคคาหกก็เป็นผู้มิตีล มีกัลยาณธรรม ทักขิณาบรสิทธีทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างนี้แล ดุจอรานนทํ ทักขิณาริสฺสทิมิ ๔ อย่าง จะนี้แล ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียอยู่จริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่าทานบรสิทธีได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บรสิทธีได้โดยปฏิคคาหก

ทักขิณาริสฺสทิกถา จบ

วรรคที่ ๑๗ จบ

๑๑. ม. อุ. ข้อ ๗๑๔-๗๑๘ หน้า ๕๖๑

วรรคที่ ๑๘

มนุสสโลกกถา

[๑๗๓๓] สกวาที ไม่ฟังกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อาราม วิหาร คาม นิคม นคร รัฐ ชนบท ที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ อยู่ อันเป็นเจดีย์ มีอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อาราม วิหาร คาม นิคม นคร รัฐ ชนบท ที่พระพุทธเจ้า เคยประทับอยู่ อันเป็นเจดีย์มีอยู่ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เคยดำรงอยู่ในมนุษยโลก

[๑๗๓๔] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเคยดำรงอยู่ในมนุษยโลก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค ประสูติที่ปาลมพินี ตรัสรู้ที่ดวงไม้โพธิ์ ประกาศธรรม- จักรที่เมืองพาราณสี ปลงอายุสังขารที่ปาวาลเจดีย์ ปรีณิพพานที่เมือง กุสินารา มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคประสูติที่ปาลมพินี ฯลฯ ปรีณิพพานที่เมือง กุสินารา ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก

[๑๗๓๕] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย สมัยหนึ่งเราพักอยู่ ณ ดวงไม้สาละใหญ่ ในสุภควัน ใกล้เมืองอุกกัฏฐะ ดุริยภิกข ทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราแรกได้ตรัสรู้ พักอยู่ที่ต้น ไม้ชปาณินโครธ ตำบลอรุเวลา ดุริยภิกขทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราพักอยู่ ณ เวฬุวัน กลันทกนิวาปสถาน ใกล้นครราชคฤห์ ดุริยภิกขทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราพักอยู่ ณ เขตวันอารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้นครสาวัตถี ดุริยภิกขทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราพักอยู่ ณ ภูฏาคารศาลาปามหาวัน ใกล้นครเวสาลี ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าก็ได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก นะสี?

[๑๗๓๖] ป. พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคทรงกำเนิดในโลก ทรงเจริญในโลก แต่ทรงเป็นผู้อันโลก ไม่แปดเปื้อนครอบงำโลกเสด็จอยู่ มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่าพระผู้มีพระภาค ทรงกำเนิดในโลก ทรงเจริญในโลก แต่ทรง เป็นผู้อันโลก ไม่แปดเปื้อนครอบงำโลกเสด็จอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มี พระภาคพุทธเจ้าได้ดำรงอยู่แล้ว ในมนุษยโลก

มนุสสโลกกถา จบ

ธัมมเทสนากถา

[๑๗๓๗] สกวาที ไม่ฟังกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อันใครแสดงไว้

ป. อันพระพุทธนฤมิตแสดงไว้

ส. พระพุทธนฤมิต เป็นพระชิน เป็นพระศาสนา เป็นพระสัมมาสัม- พุทธเจ้า เป็นพระสัพพัญญู เป็นพระสัพพทัสสวามี เป็นพระธัมมสามี เป็นพระธัมมปฏิสรณะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. อันใครแสดงไว้
 ป. อันท่านพระอานนท์แสดงไว้
 ส. ท่านพระอานนท์ เป็นพระชิน เป็นพระศาสดา เป็นพระสัมมาสัม-
 พุทธเจ้า เป็นพระสัพพัญญู เป็นพระสัพพัตสสวี่ เป็นพระธัมมสามี
 เป็นพระธัมมปฏิสรณะ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๗๓๘] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุกระสากิบุตร เราพึงแสดงธรรมโดยย่อ
 บ้าง โดยพิสดารบ้าง ทั้งโดยย่อและโดยพิสดารบ้าง เพราะผู้รู้ท
 ึ่ง หาได้ยาก ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ถ้าอย่างนั้น ก็พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว นะสิ
 [๑๗๓๙] ส. ไม่ฟังกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว
 หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 @๑. อ. ตัก. ข้อ ๔๗๒ หน้า ๑๗๐
 ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า "ดุกระกิกขุทั้งหลาย เราแสดงธรรม เพื่อ
 ความรู้ยิ่ง ไม่แสดงเพื่อความไม่รู้ยิ่ง เราแสดงธรรมเป็นไปกับด้วย
 เหตุ ไม่แสดงไร้เหตุ เราแสดงธรรมเป็นไปกับด้วยปฏิกิริยา ไม่
 แสดงไร้ปฏิกิริยา และโดยที่เราแสดงธรรมเพื่อความรู้ยิ่ง ไม่แสดง
 เพื่อความไม่รู้ยิ่ง แสดงธรรมมีเหตุ ไม่แสดงธรรมไร้เหตุ แสดง
 ธรรมมีปฏิกิริยา ไม่แสดงไร้ปฏิกิริยา โอวาทานุศาสน์ของเรา
 จึงควรทำตาม ก็และพวกเธอการที่จะยินดี ควรที่จะชื่นชม ควรที่
 จะโสมนัสว่า พระผู้มีพระภาคเป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ พระธรรม
 อันพระผู้มีพระภาคแสดงดีแล้ว พระสงฆ์ปฏิบัติดีแล้ว ก็แหละเมื่อ
 พระผู้มีพระภาคตรัสไวยากรณ์พจน์นี้อยู่ หมั่นโลกธาตุได้หวนไหว
 แล้ว ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ถ้าอย่างนั้น ก็พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว นะสิ
 ธัมมเทสนากถา จบ

- กรณากถา
 [๑๗๔๐] สกวาที กรณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าไม่มี หรือ?
 ป. ราวาทิ ถูกแล้ว
 ส. เมตตา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. กรณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. มุทิตา ฯลฯ อุเบกขา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี หรือ?
 @๑. อ. ตัก. ข้อ ๕๖๕ หน้า ๓๔๖
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๗๔๑] ส. เมตตา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กรณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. มุทิตา ฯลฯ อุเบกขา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. กรณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 [๑๗๔๒] ส. กรณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มีหรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. พระผู้มีพระภาค มีไชประกอบด้วยพระกรณา หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. พระผู้มีพระภาคทรงประกอบด้วยพระกรณา ทรงเกื้อกูลโลก ทรง
 อนุเคราะห์โลก ทรงประพฤติประโยชน์แก่โลก มีไชหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคทรงประกอบด้วยพระกรุณา ทรงเกื้อกูลโลก ทรง
อนุเคราะห์โลก ทรงประพடுத்தประโยชน์แก่โลก ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรุณา
ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าไม่มี
[๑๗๔๓] ส. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าไม่มี หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาค ทรงข้ามหากุณาสมาบัติแล้ว มีใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงข้ามหากุณาสมาบัติแล้ว ก็ต้องไม่
กล่าวว่า กรุณาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี
[๑๗๔๔] ป. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคมีราคะ หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น กรุณาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าก็ไม่มี นะสิ
กรุณากถา จบ

คันธชาติกถา

- [๑๗๔๕] สกวาที อจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า หอมเกินคันธชาติอื่นๆ
หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคทรงบริโภคของหอม หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระผู้มีพระภาค ทรงบริโภคข้าวสุกและขนมกัมมาส มีใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคทรงบริโภคข้าวสุกและขนมกัมมาส ก็ต้องไม่
กล่าวว่า อจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าหอมเกินคันธชาติ
อื่นๆ
[๑๗๔๖] ส. อจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า หอมเกินคันธชาติอื่นๆ
หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. คนบางพวกที่อาบ ทา เติม อจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธ-
เจ้า เก็บไว้ในลัง บรรจุไว้ในขวด แผ่ขายที่ตลาด กระทำกิจด้วยของ
หอม ด้วยกลิ่นนั้น มีอยู่ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
คันธชาติกถา จบ

เอกมัตถกถา

- [๑๗๔๗] สกวาที สามัญญผล ๔ ทำให้แจ้งได้ด้วยอริยมรรคอันเดียว หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๔ ฯลฯ แห่งปัญญา ๔ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สามัญญผล ๔ ทำให้แจ้งได้ด้วยอริยมรรคอันเดียว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ด้วยสกทาคามิมรรค ฯลฯ ด้วยอนาคามิมรรค หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ด้วยมรรคไหน
ป. ด้วยอรหัตมรรค
ส. ละสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สิลัพพตปรามาส ได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ละสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สิลัพพตปรามาสได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญญา ๓ ว่าโสดาปัตติผล มีใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัณฺญา ๓ ว่า โสดาปัตติผล ก็
ต้องไม่กล่าวว่า ละสัณฺญาที่ปฏิญฺ วิจิกิจฺจา สิลฺลพตฺปรามาสได้ด้วย
อรหัตมรรค
- ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่า สกทาคา-
มิผล มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่า
สกทาคามิผล ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่าง
หยาบได้ด้วยอรหัตมรรค
- ส. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดได้ด้วยอรหัตมรรค
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดได้ด้วยอรหัตมรรค
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละกามราคะและพยาบาท โดยไม่มีส่วนเหลือว่า
อนาคามิผล มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละกามราคะ พยาบาท โดยไม่มีส่วนเหลือ
ว่า อนาคามิผล ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาท
อย่างละเอียดได้ด้วยอรหัตมรรค
- [๑๗๔๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สามัญญผล ๔ ทำให้แจ้งได้ด้วยอริยมรรคอันเดียว หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. โสดาปัตติมรรค พระผู้มีพระภาคทรงให้เกิดแล้ว หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคเป็นพระโสดาบัน หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. สกทาคามีมรรค ฯลฯ อนาคามีมรรค พระผู้มีพระภาคทรงให้เกิดแล้ว
หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคเป็นพระอนาคามี หรือ?
- ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๗๔๙] ส. พระผู้มีพระภาคทรงทำให้แจ้งซึ่งสามัญญผล ๔ ด้วยอริยมรรคอันเดียว แต่
พระสาวกทั้งหลายทำให้แจ้งสามัญญผล ๔ ด้วยอริยมรรค ๔ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระสาวกเห็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามิได้เห็น บรรลธรรมที่พระ
ผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามิได้บรรลุ ทำให้แจ้งธรรมที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า
มิได้ทำให้แจ้ง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- เอกมัคคกถา จบ

ฉานสังกัณตักถา

- [๑๗๕๐] สกฺวาที โยคิํคฺคฺลเฌฌณํสฺสฺฉานํหนึํ จากฉานหนึํ หรือ?
- ป. วาที ถูกแล้ว
- ส. เลื่อนสู่ตติยฉาน จากปฐมฉานได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคิํคฺคฺลเฌฌณํสฺสฺฉานํหนึํ จากฉานหนึํ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เลื่อนสู่จตุตถฉาน จากตติยฉานได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๗๕๑] ส. เลื่อนสู่ตติยฉาน จากปฐมฉาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งปฐมฌาน
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้น เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌานแล แต่ไม่พึงกล่าวว่า
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งปฐมฌาน ความนึก
ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทุติยฌาน เกิดขึ้นได้แก่โยคีบุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ เกิดขึ้นแก่โยคี-
บุคคลผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ทุติยฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึก ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคล
ผู้ตั้งใจ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ทุติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้น
แก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน
จากปฐมฌาน
- ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปฐมฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคล ผู้กระทำไว้ในใจซึ่งกามทั้งหลายโดย
ความเป็นของมีโทษ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทุติยฌาน ก็เกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ทำไว้ในใจซึ่งกามทั้งหลายโดยความ
เป็นของมีโทษ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ปฐมฌาน มีวิตก มีวิจารณ์ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทุติยฌานก็มีวิตก มีวิจารณ์ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ปฐมฌานอันนั้น ทุติยฌานก็อันนั้นแล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๗๕๒] ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน จากทุติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌานจากทุติยฌานแล แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก
ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน ความนึก ฯลฯ
ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทุติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ เกิดขึ้นแก่โยคี-
บุคคลผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ทุติยฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคี-
บุคคลผู้ตั้งใจอยู่ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า ทุติยฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้น
แก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน
จากทุติยฌาน
- ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌานจากทุติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทุติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจซึ่งวิตกและวิจารณ์ โดย
ความเป็นธรรมมีโทษ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ตติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจซึ่งวิตกและวิจารณ์
ความเป็นธรรมมีโทษ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ทุตติยฌาน ยังมีปิตี หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ตติยฌาน ก็ยังมีปิตี หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ตติยฌานจากทุตติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ทุตติยฌานอันนั้น ตติยฌานก็อันนั้นแล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๗๕๓] ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌาน จากตติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อการเกิดขึ้นแห่งตติยฌาน
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อการเกิดขึ้นแห่งจตุตถฌาน
หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌานแล แต่ไม่พึงกล่าวว่า
ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อการเกิดขึ้นแห่งตติยฌาน ความ
นึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อการเกิดขึ้นแห่งจตุตถฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จตุตถฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้น
แก่โยคีบุคคลผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. จตุตถฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่
โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า จตุตถฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิด
ขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถ-
ฌานจากตติยฌาน
- ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ตติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจ ซึ่งปิตีโดยความ
เป็นธรรมมีโทษ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จตุตถฌาน ก็เกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจ ซึ่งปิตีโดยความเป็น
ธรรมมีโทษ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ตติยฌาน สหระตด้วยสุข หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. จตุตถฌาน ก็สหระตด้วยสุข หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ตติยฌานอันนั้น จตุตถฌานก็อันนั้นแล หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๗๕๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า โยคีบุคคลเลื่อนสู่ฌานอันหนึ่งจากฌานอันหนึ่ง หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้
สัจแล้วจากกามเทียวก ฯลฯ เข้าถึงจตุตถฌานอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมี
อยู่จริง มิใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น โยคีบุคคลก็เลื่อนสู่ฌานอันหนึ่งจากฌานหนึ่ง นะสิ
ฌานสังกัณตึกถา จบ

ฉานันตริกถา

[๑๗๕๕] สกวาที ฌานคั่นมื่อยุ หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. ผู้สละคั่นมื่อยุ หรือ? ฯลฯ ปัญญาคั่นมื่อยุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นมื่อยุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมื่อยุในระหว่างหุตติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นมื่อยุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมื่อยุในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๖] ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างหุตติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ฌานคั่นไม่มีในระหว่างหุตติยฌานและตติยฌาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ฌานคั่นมื่อยุ

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ฌานคั่นไม่มีในระหว่างตติยฌาน และจตุตถฌาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ฌานคั่นมื่อยุ

[๑๗๕๗] ส. ฌานคั่นมื่อยุในระหว่างปฐมฌานและหุตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมื่อยุในระหว่างหุตติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นมื่อยุในระหว่างปฐมฌานและหุตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมื่อยุในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๘] ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างหุตติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างปฐมฌานและหุตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างปฐมฌานและหุตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๙] ส. สมาริไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาริมิวิตกมีวิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมาริที่มีมิวิตก มีแต่วิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาริที่มีมิวิตกไม่มีวิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๖๐] ส. สมาริที่มีมิวิตกมีวิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาริที่มีมิวิตกมีแต่วิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมาริที่มีมิวิตกไม่มีวิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาริที่มีมิวิตกมีแต่วิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๖๑] ส. สมาริที่มีมิวิตกมีแต่วิจาร มีในระหว่างฌานทั้งสองที่บังเกิดเป็นแผ่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อสมาริที่มีมิวิตกมีแต่วิจารเป็นไปอยู่ ปฐมฌานดับไปแล้ว หุตติยฌาน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปรกณ

ก็ยังไม้งัดขึ้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เมื่อสมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์เป็นไปอยู่ ปฐมณดับไปแล้ว
หุตยณกึ่งยังไม่บังเกิดขึ้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์
เป็นณณคั่น มียอยู่ในระหว่างณณทั้งสองที่บังเกิดเป็นณณ

[๑๗๖๒] ป. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์ไม่เป็นณณคั่น หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์เป็นปฐมณ ฯลฯ เป็นหุตยณ ฯลฯ
เป็นตติยณ ฯลฯ เป็นจตุตถณ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์ ก็เป็นณณคั่น นะสิ

[๑๗๖๓] ส. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์เป็นณณคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิไว้ ๓ อย่าง คือ สมาธิที่มีวิตกมีวิจาร์ สมาธิ
ที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์ สมาธิที่ไม่มีวิตกไม่มีวิจาร์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิไว้ ๓ อย่าง คือสมาธิที่มีวิตกมีวิจาร์
สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์ สมาธิที่ไม่มีวิตกไม่มีวิจาร์ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า
สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร์เป็นณณคั่น

ณณนตริกถา จบ

สมาปันโน สัททัง สุนาตติถกถา

[๑๗๖๔] สกวาที ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติ เห็นรูปด้วยจักขุ ฯลฯ ฟังเสียงด้วยโสตะ ฯลฯ สุกกลัน
ด้วยขานะ ฯลฯ ลิ้มรสด้วยชีวหา ฯลฯ ถูกต้องโณภูฐัพพะด้วยกายได้
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติ เป็นผู้พร้อมเพรียงด้วยโสตริยญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญาณ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญาณ ก็ต้องไม่กล่าวว่า
ผู้เข้าสมาบัติฟังเสียงได้

[๑๗๖๕] ส. สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญาณ ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วย
โสตริยญาณ ฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญาณ ผู้พร้อมเพรียงด้วย
โสตริยญาณ ฟังเสียงได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติฟังเสียงได้

ส. สมาธิมีแก่ผู้พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญาณ ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วย
โสตริยญาณ ฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๖๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมณ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมณ ด้วยเหตุ
นั้นะท่านจึงต้องกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้

ส. เพราะพระผู้มีพระภาคตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมณ ฉะนั้น ผู้ที่
เข้าสมาบัติ จึงฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสวิตก วิจาร์ว่า เป็นข้าศึกต่อหุตยณ วิตกวิจาร์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

จึงมีอยู่แก่หัตถิยานนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะพระผู้มีพระภาคตรัสเสียว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมฌาน ฉะนั้น ผู้ที่
เข้าสมาบัติจึงพึงเสียได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสปีติว่า เป็นข้าศึกต่อตติยฌาน ตรัสสมอัสสาสะ
ปีติสาสะว่า เป็นข้าศึกต่อจตุตถฌาน ตรัสรูปสัญญาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้เข้า
อากาสาณัญจนสมาบัติ ตรัสอากาสาณัญจนสัญญาว่า เป็นข้าศึก
ต่อผู้เข้าวิญญานัญจนสมาบัติ ตรัสวิญญานัญจนสัญญาว่า เป็น
ข้าศึกต่อผู้เข้าเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ตรัสสัญญาและ
เวทนาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้เข้าสัญญาเวทิตโรรสมาบัติ สัญญาและเวทนา
จึงมีอยู่แก่ผู้เข้าสัญญาเวทิตโรรสมาบัตินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สมาปินโน สัพพัง สุนาตติคคา จป

จักขนา รุปัง ปัสสตีตติกา

[๑๗๖๗] สกาวาที บุคคลเห็นรูปด้วยจักขุ หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เห็นรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เห็นรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นมโนวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเห็นรูปด้วยจักขุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของจักขุมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของจักขุไม่มี มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของจักขุไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า

บุคคลเห็นรูปด้วยจักขุ

[๑๗๖๘] ส. บุคคลพึงเสียงด้วยโสตะ ฯลฯ สูดกลิ่นด้วยฆานะ ฯลฯ ลิ้มรสด้วย
ชีวาหา หรือ?

[๑๗๖๙] ส. บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถูกต้องรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถูกต้องรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นมโนวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกาย ไม่มี มีไชหรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า

บุคคลถูกต้องโณฐัพพะด้วยกาย ฯลฯ

[๑๗๗๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเห็นรูปด้วยจักขุ ฯลฯ ถูกต้องโณฐัพพะด้วยกาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกิริยาทั้งหลาย กิริยาในธรรมวินัย

เห็นรูปด้วยจักขุ ฯลฯ ถูกต้องโณฐัพพะด้วยกาย ดังนี้ เป็นสูตร

มีอยู่จริง มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เห็นรูปด้วยจักขุ ฯลฯ ถูกต้องโณฐัพพะด้วยกาย นะลิ

จักขุณา รุปัง ปัสสตีติกา จป

วรรคที่ ๑๘ จบ

วรรคที่ ๑๙

กิเลสขหนกถา

[๑๗๗๑] สกาวาที บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. ยังธรรมที่ดับแล้วให้ดับไป ยังธรรมที่ปราศไปแล้วให้ปราศไป ยังธรรมที่

สิ้นไปแล้วให้สิ้นไป ยังธรรมที่อสังคตแล้วให้อสังคตไป ยังธรรม

ที่อสังคตกลับไปแล้วให้อสังคตกลับไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละกิเลสเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตดับไปแล้ว มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตดับไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต

ส. ละกิเลสที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตไม่มีอยู่ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตไม่มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต

[๑๗๗๒] ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังธรรมที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิด ยังธรรมที่ยังไม่เกิดพร้อมไม่ให้เกิดพร้อม

ยังธรรมที่ยังไม่บังเกิดไม่ให้เป็นเกิด ยังธรรมที่ยังไม่ปรากฏไม่ให้เป็นปรากฏ

หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต

ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตไม่มีอยู่ มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนาคตไม่มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต

[๑๗๗๓] ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นผู้กำหนดแล้วราคะ เป็นผู้อันโทสะประทุษร้ายแล้วละโทสะ

เป็นผู้หลงแล้วละโมหะ เป็นผู้เศร้าหมองแล้วละกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละราคะด้วยราคะ ละโทสะด้วยโทสะ ละโมหะด้วยโมหะ ละ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกรณ์

กิเลสด้วยกิเลส หรือ?

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รากะสัมผัสด้วยจิต มรรคก็สัมผัสด้วยจิต หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นความประสมกับแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รากะเป็นอกุศล มรรคเป็นกุศล หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ธรรมมีโทษและธรรมไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาว อันเป็นข้าศึกกันมาพบกับ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ฯลฯ ธรรมดำและธรรมขาว อันเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฐานะ ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ท้องฟ้ากับแผ่นดิน นี้ ประการแรกที่ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของ สัตบุรุษจึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ฯลฯ มาพบกัน นะสิ
[๑๓๗๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต ละกิเลสที่เป็นอนาคต ละกิเลสที่เป็นปัจจุบัน หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. บุคคลที่ละกิเลสได้ ไม่มี หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลที่ละกิเลสที่เป็นอดีต ละกิเลสที่เป็นอนาคต ละกิเลสที่เป็นปัจจุบัน นะสิ
กิเลสชนนกา จบ

สุญญตาภา

[๑๓๗๕] สภาวที ความว่าง นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?

- ป. ราวที่ ถูกแล้ว
ส. ธรรมหานิมิตมิได้ก็นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความว่าง นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ธรรมหาที่ตั้งมิได้ก็นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ธรรมหานิมิตมิได้ ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความว่างก็ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ธรรมหาที่ตั้งมิได้ ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความว่างก็ไม่ฟังกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความว่างนับเนื่องในสังขารขันธ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สังขารขันธ มีไชธรรมไม่เที่ยง มีไชธรรมอันปัจจุปรังคังแล้ว มีไชธรรมอิงอาศัยเกิดขึ้น มีไชธรรมที่มีความสิ้นไปเป็นธรรม มีไชธรรมที่มีความเสื่อมไปเป็นธรรม มีไชธรรมที่มีความคลายไปเป็นธรรม มีไชธรรมที่มีความดับไปเป็นธรรม มีไชธรรมที่มีความแปรไปเป็นธรรม หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สังขารขันธ เป็นธรรมไม่เที่ยง เป็นธรรมอันปัจจุปรังคัง เป็นธรรมอิง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
อาศัยเกิดขึ้น เป็นธรรมมีความสิ้นไปธรรม เป็นธรรมมีความเสื่อมไป
เป็นธรรม เป็นธรรมมีความคลายไปเป็นธรรม เป็นธรรมมีความดับไป
เป็นธรรม เป็นธรรมมีความแปรไปเป็นธรรม มีไชหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า สังขารชั้นนี้ไม่เที่ยง ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรม ก็ต้องไม่กล่าว
ว่า ความว่างนับเนื่องในสังขารชั้นนี้
[๑๓๗๖] ส. ความว่างแห่งรูปชั้นนี้ นับเนื่องในสังขารชั้นนี้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความว่างแห่งสังขารชั้นนี้ นับเนื่องในรูปชั้นนี้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความว่างแห่งเวทนาชั้นนี้ ฯลฯ ความว่างแห่งสัญญาชั้นนี้ ฯลฯ ความว่าง
แห่งวิญญาณชั้นนี้ นับเนื่องในสังขารชั้นนี้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความว่างแห่งสังขารชั้นนี้ นับเนื่องในวิญญาณชั้นนี้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๗๗] ส. ความว่างแห่งสังขารชั้นนี้ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปชั้นนี้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความว่างแห่งรูป ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารชั้นนี้ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความว่างแห่งสังขารชั้นนี้ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในเวทนาชั้นนี้ ฯลฯ
นับเนื่องในสัญญาชั้นนี้ ฯลฯ นับเนื่องในวิญญาณชั้นนี้ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ความว่างแห่งวิญญาณชั้นนี้ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารชั้นนี้
หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความว่างนับเนื่องในสังขารชั้นนี้ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย สังขารนี้ว่างจากตน
หรือจากความเป็นตน ดังนี้ เป็นสูตรมียุอยู่จริง มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น ความว่างก็นับเนื่องในสังขารชั้นนี้ นะลิ
สุญญตาภา จบ

สามัญญผลกถา

- [๑๓๗๙] สกวาที สามัญญผล เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ราวที่ ถูกแล้ว
ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึง เป็นที่หมาย เป็น
ฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สามัญญผล เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่พึงก็เป็น ๒ อย่าง
ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น
๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๓๘๐] ส. สามัญญผล เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สามัญญะ เป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. สามัญญะ เป็นสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. สามัญญผล เป็นสังขตะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสดาปัตติผล เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โสดาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสดาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. โสดาปัตติผล เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตผล เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อรหัตมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อรหัตมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อรหัตผล เป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. โสดาปัตติผล เป็นอสังขตะ สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ
 อรหัตผล เป็นอสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?
 ป. ถูกแล้ว
 ส. ที่ด้านทานเป็น ๕ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๕ อย่าง ที่ฟังก็เป็น ๕ อย่าง ที่
 หมายถึงเป็น ๕ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๕ อย่าง อมตะก็เป็น ๕
 อย่าง นิพพานก็เป็น ๕ อย่าง หรือ?
 ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
 สามัญญผลกถา จบ

ปัตติกถา

[๑๗๘๑] สกทาคามิ การได้ เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ด้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่ฟัง เป็นที่หมาย เป็น
 ฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้ เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ด้านทานเป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่ฟังก็เป็น ๒ อย่าง ที่
 หมายถึงเป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น
 ๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๒] ส. การได้จิวร เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้จิวร เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ที่ด้านทานเป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่ฟังก็เป็น ๒ อย่าง ที่
หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒ อย่าง
นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. การได้บิณฑบาต ฯลฯ เสนาสนะ กิลานปัจฉยเภสัชชบริหาร เป็น
อสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. การได้กิลานปัจฉยเภสัชชบริหาร เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ
หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ที่ด้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. การได้จีวรเป็นอสังขตะ การได้บิณฑบาต ฯลฯ เสนาสนะ การได้กิลาน-
ปัจฉยเภสัชชบริหาร ก็เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ที่ด้านทานเป็น ๕ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๕ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๘๓] ส. การได้ปฐมฌานเป็นอสังขตะ หรือ ฟังให้พิสดารเหมือนกันทุกอย่าง
การได้ทุติยฌาน ตติยฌาน จตตฌาน อากาสัญญายตนฌาน วิญญาณ-
ัญญายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ฯลฯ
โสตาปัตติมรรค โสตาปัตติผล สกทาคามิมรรค สกทาคามีผล อนาคามิ
มรรค อนาคามีผล อรหัตมรรค อรหัตผล เป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. การได้อรหัตผล เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ที่ด้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. การได้โสตาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ การได้โสตาปัตติผลเป็นอสังขตะ
ฯลฯ การได้อรหัตมรรค เป็นอสังขตะ การได้อรหัตผลเป็นอสังขตะ
นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อสังขตะเป็น ๙ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อสังขตะเป็น ๙ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ที่ด้านทานเป็น ๙ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๙ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๓๘๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า การได้เป็นอสังขตะ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. การได้ เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ หรือ?

- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น การได้เป็นอสังขตะ นะสิ
ปัตติกา จบ

ตถตาภา

[๑๗๘๕] สกาวที ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นอสังขตะ หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว

- ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ
หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๖] ส. รูปมีความเป็นรูป ความเป็นรูปก็เป็นอสังขตะ มีไชหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปมีความเป็นรูป ความเป็นรูปก็เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ
มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เวทนามีความเป็นเวทนา ความเป็นเวทนา ฯลฯ สัญญามีความเป็นสัญญา
ความเป็นสัญญา ฯลฯ สังขารมีความเป็นสังขาร ความเป็นสังขาร ฯลฯ
วิญญาณมีความเป็นวิญญาณ ความเป็นวิญญาณเป็นอสังขตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. รูปมีความเป็นรูป ความเป็นรูปเป็นอสังขตะ ฯลฯ วิญญาณมีความเป็น
วิญญาณ ความเป็นวิญญาณ เป็นอสังขตะ ฯลฯ นิพพานก็เป็นอสังขตะ
มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. อสังขตะ เป็น ๖ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อสังขตะเป็น ๖ อย่าง หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ที่ด้านทานเป็น ๖ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๖ อย่าง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๗] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นอสังขตะ หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
ป. ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา
เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง ก็เป็นอสังขตะ นะสิ
ตถตาภา จบ

กุสลกถา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๓๘๘] สกวาที นิพพานธาตุ เป็นกุศล หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. นิพพานธาตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่ง
นิพพานธาตุนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่ง
นิพพานนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
แห่งนิพพานธาตุนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า นิพพานธาตุ เป็นกุศล

[๑๓๘๙] ส. อโลกะ เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
แห่งอโลกะนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
แห่งนิพพานธาตุนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโหสะ เป็นกุศล ฯลฯ อโมหะ เป็นกุศล ฯลฯ ศรัทธา วิริยะ สติ
สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ
ความตั้งใจแห่งปัญญานั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
แห่งนิพพานธาตุนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙๐] ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความ
ตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโลกะ เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ
แห่งอโลกะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความ
ตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโหสะ เป็นกุศล ฯลฯ อโมหะ เป็นกุศล ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ
ฯลฯ ปัญญา เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความ
ตั้งใจแห่งปัญญานั้น ไม่มี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า นิพพานธาตุ เป็นกุศล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีโทษ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีโทษ ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านจึงต้อง
กล่าวว่า นิพพานธาตุ เป็นกุศล

กุสลกถา จบ

อรรถกถา

[๑๓๙๒] สกวาที ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ทำมาตุจฉาเป็นผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว บุคคลผู้ทำปิตุจฉา ฯลฯ
บุคคลผู้ทำอรหันตมาตุจฉา ฯลฯ บุคคลผู้ทำโลหิตุฆาต ฯลฯ บุคคลผู้ทำสังฆ-
เภท เป็นผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉา พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิจิกิจฉา พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว ก็ต้องไม่กล่าว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว

[๑๗๙๓] ส. วิจิกิจจา ไม่พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. ละวิจิกิจจาได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละวิจิกิจจาได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ละได้ด้วยโสดาปัตติมารค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละได้ด้วยสกทาคามีมารค ฯลฯ ละด้วยอนาคามีมารค ฯลฯ ละได้ด้วยอรหัตมารค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละได้ด้วยมารคไหน
- ป. ด้วยมารคฝ่ายอกุศล
- ส. มารคฝ่ายอกุศลเป็นธรรมนำออก ให้ถึงความสิ้นทุกข์ ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิลเลส หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. มารคฝ่ายอกุศลไม่เป็นธรรมนำออก ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิลเลส มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า มารคฝ่ายอกุศลไม่เป็นธรรมนำออก ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิลเลส ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิจิกิจจา อันบุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียวจะได้ด้วยมารคฝ่ายอกุศล

[๑๗๙๔] ส. อจเจตทิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า อจเจตทิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว
- [๑๗๙๕] ส. อจเจตทิฏฐิไม่พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ละอจเจตทิฏฐิได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละอจเจตทิฏฐิได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ละได้ด้วยโสดาปัตติมารค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละได้ด้วยสกทาคามีมารค ฯลฯ ด้วยอนาคามีมารค ฯลฯ ด้วยอรหัตมารค หรือ?

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละได้ด้วยมารคไหน
- ป. ละได้ด้วยมารคฝ่ายอกุศล
- ส. มารคฝ่ายอกุศล ฯลฯ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อจเจตทิฏฐิอันบุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิจะได้ด้วยมารคฝ่ายอกุศล

[๑๗๙๖] ป. สัสสตทิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยอจเจตทิฏฐิ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า สัสสตทิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยอจเจตทิฏฐิ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว
- [๑๗๙๗] ส. สัสสตทิฏฐิไม่พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยอจเจตทิฏฐิ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ละสัสสตทิฏฐิได้ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละสัสสตทิฏฐิได้ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ละได้ด้วยโสดาปัตติมารค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ละได้ด้วยสกทาคามีมารค ฯลฯ ด้วยอรหัตมารค หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ด้วยมรรคไหน
ป. ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล
ส. มรรคฝ่ายอกุศล ฯลฯ ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัสสตทิฏฐิ อันบุคคลผู้แน่นอน โดยอุจเฉททิฏฐิ ละได้ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล
[๑๗๙๘] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรริกษะทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมฝ่ายอกุศล เป็นธรรมาโดยส่วนเดียว บุคคลนั้นเป็นผู้จมลงแล้วครั้งหนึ่ง ก็จมลงอยู่นั่นเอง ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ถ้าอย่างนั้น ปุถุชนก็มีความแน่นอนโดยส่วนเดียว นะลิ
[๑๗๙๙] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรริกษะทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมฝ่ายอกุศล เป็นธรรมาโดยส่วนเดียว บุคคลนั้นเป็นผู้จมลงแล้วครั้งหนึ่ง ก็จมลงอยู่นั่นเอง เพราะทำอธิบายดังนี้ และโดยเหตุนี้ ท่านจึงสันนิษฐานว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรริกษะทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ผุดขึ้นแล้ว กลับจมลง ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผุดขึ้นแล้ว กลับจมลงทุกครั้ง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๘๐๐] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรริกษะทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมฝ่ายอกุศล เป็นธรรมาโดยส่วนเดียว บุคคลนั้นเป็นผู้จมลงแล้วครั้งหนึ่ง ก็จมลงอยู่นั่นเอง เพราะทำอธิบายดังนี้ และโดยเหตุนี้ ท่านจึงสันนิษฐานว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
๑๑. อ. สัตตก. ข้อ ๑๕ หน้า ๑๑
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรริกษะทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ผุดขึ้นแล้วทรงตัวอยู่ ผุดขึ้นแล้วเห็นแจ้งเหลียวแลดูง่ายเข้าไป ผุดขึ้นแล้ว ไปถึงที่พ้นนักได้ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. บุคคลผุดขึ้นแล้ว ไปถึงที่พ้นนักได้ทุกครั้ง หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
อรรถนิยามกถา จบ

อินทริยกถา

[๑๘๐๑] สกวาที สัทธินทริยที่เป็นโลกียะ ไม่มี หรือ?

ป. ราวาทิ ถูกแล้ว

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกียะ ไม่มี หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยินทริย สัทธินทริย ฯลฯ สมานินทริย ฯลฯ ปัญญินทริย ที่เป็นโลกียะ ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาที่เป็นโลกียะ ไม่มี หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๒] ส. ศรัทธาที่เป็นโลกียะมี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัทธินทริยที่เป็นโลกียะมี หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยะ ฯลฯ สติ ฯลฯ สมาริ ฯลฯ ปัญญา ที่เป็นโลกียะมี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญินทริยที่เป็นโลกียะมี หรือ?

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ด้วยพุทธจักขุ ได้เห็นแล้วแลซึ่งสัตว์ทั้งหลาย บางพวกเป็นผู้มีฐลี
ในดวงตาน้อย บางพวกเป็นผู้มีฐลีในดวงตามาก บางพวกเป็นผู้มี
อินทรีย์แก่กล้า บางพวกเป็นผู้มีอินทรีย์อ่อน บางพวกเป็นผู้มีอาการ
ดี บางพวกเป็นผู้มีอาการทราม บางพวกเป็นผู้ที่จะให้รู้แจ้งได้ง่าย
บางพวกเป็นผู้ที่จะให้รู้แจ้งได้ยาก บางพวกเป็นผู้เห็นโทษ และภัย
ในปรโลกอยู่ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าย่างนั้น อินทรีย์ ๕ ที่เป็นโลกียะก็มีอยู่ นะลิ

อินทรีย์กถา จบ

วรรคที่ ๑๙ จบ

วรรคที่ ๒๐

อสังขจิจจกถา

[๑๘๐๙] สกาวที บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แก่ล้ง โดยไม่ได้เจตนา เป็นผู้ชื่อว่า
ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

๑๑. ม. มุ. ข้อ ๓๒๓ หน้า ๓๒๕

ส. บุคคลฆ่าสัตว์โดยมิได้แก่ล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แก่ล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้ ฯลฯ กล่าวคำเท็จโดยมิได้แก่ล้ง
เป็นผู้ชื่อว่า กล่าวมุสาวาท หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๑๐] ส. บุคคลฆ่าสัตว์โดยมิได้แก่ล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า ทำปาณาติบาต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แก่ล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้ ฯลฯ กล่าวคำเท็จโดยมิได้แก่ล้ง
ไม่เป็นผู้ชื่อว่า กล่าวมุสาวาท หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แก่ล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๑๑] ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แก่ล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แก่ล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า บุคคลแก่ล้งปลงชีวิตมารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม ดังนี้
เป็นสูตรมียุจริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า บุคคลแก่ล้งปลงชีวิตมารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้
แก่ล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

[๑๘๑๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่ามารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เขาได้ปลงชีวิตมารดาแล้ว มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เขาได้ปลงชีวิตมารดาแล้ว ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงต้องกล่าวว่า
บุคคลผู้ฆ่ามารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าบิดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถุสส

- ป. เขาได้ปลงชีวิตบิดาแล้ว มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า เขาได้ปลงชีวิตบิดาแล้ว ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าบิดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
- ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าพระอรหันต์ เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรมหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เขาได้ปลงชีวิตพระอรหันต์แล้ว มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า เขาได้ปลงชีวิตพระอรหันต์แล้ว ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าพระอรหันต์ เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
- ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้ยิงพระโลหิตให้ห้อขึ้น เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรมหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. เขาได้ยิงพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อแล้ว มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า เขาได้ยิงพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อแล้ว ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ยิงพระโลหิตให้ห้อไป เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
- ส. บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรมทั้งหมด หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรมทั้งหมด หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. บุคคลเป็นผู้มีความสำคัญว่า อุกกรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. บุคคลเป็นผู้มีความสำคัญว่า อุกกรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอภาลี บุคคลผู้ทำสังฆเภท ที่จะต้องไปอบาย จะต้องไปนรก ตั้งอยู่ตลอดกาลปี แก้ไขไม่ได้ มีอยู่ บุคคลผู้ทำสังฆเภท ที่ไม่ต้องไปสู่ออบาย ไม่ต้องไปนรก ไม่ตั้งอยู่ตลอดกาลปี มีผู้แก้ไขไม่ได้ มีอยู่ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลเป็นผู้มีความสำคัญว่า อุกกรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม
- [๑๘๑๓] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า บุคคลผู้มีความสำคัญว่า อุกกรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ทำสังฆเภทเป็นผู้จะต้องไปอบาย จะต้องไปนรก ตั้งอยู่ตลอดกาลปี เขาเป็นผู้ยินดีในการแยก ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมคลาไคลจากธรรมเป็นแดนเกษมจากโยคะ เขาทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันแล้ว ย่อมใหม่ในนรกตลอดกาลปี ดังนี้ ๒- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้ทำสังฆเภท ก็เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม นะสิ
- อัสสุจิจจากถา จบ

ญาณกลา

[๑๘๑๔] สกวาที ญาณไม่มีแก่ปุณฺณ หรือ?

ปราวตี ถูกแล้ว

- ส. ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจย ความเลือกสรร ความวิจยธรรม ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ ไม่มี

แก้ปัญชน หรือ?

๑๑. เทียบ วิ. จุลลวัคค ทุตติยภาค ข้อ ๔๑๑ หน้า ๒๘๐ ๒. วิ. จุลลวัคค ทุตติยภาค ข้อ ๔๘๐ หน้า ๒๐๘

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจย ฯลฯ ความเข้าไปกำหนดรู้เฉพาะ ของ
ปัญชน มียอยู่ มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจย ฯลฯ ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ
ของปัญชน มียอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณไม่มีแก้ปัญชน

[๑๘๑๕] ส. ญาณไม่มีแก้ปัญชน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญชนพึงเข้าปฐมณาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปัญชนพึงเข้าปฐมณาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณไม่มีแก้ปัญชน

[๑๘๑๖] ส. ปัญชนพึงเข้าตุตติยณาน ฯลฯ ตุตติยณาน ฯลฯ จตตตณาน ฯลฯ พึงเข้า
อากาสาณัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญา-
นาสัญญายตนะ ปัญชนพึงให้ทาน ฯลฯ พึงให้จีวร ฯลฯ พึงให้บิณฑบาต
พึงให้เสนาสนะ ฯลฯ พึงให้คิลานปัจฉยเภสัชชบรหาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปัญชนพึงให้คิลานปัจฉยเภสัชชบรหาร ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณ
ไม่มีแก้ปัญชน

[๑๘๑๗] ป. ญาณของปัญชนมียอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัญชน กำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย กระทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิด
ด้วยญาณนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ญาณกถา จบ

นिरยปาลกถา

[๑๘๑๘] สกวาที นายนिरยบาลไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. การทำกรรมกรณไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การทำกรรมกรณมียอยู่ในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นายนिरยบาลมียอยู่ในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๑๙] ส. การทำกรรมกรณมียอยู่ในหมู่มนุษย์ และคนผู้ทำกรรมกรณก็มีมียอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมกรณมียอยู่ในนรกทั้งหลาย และคนผู้ทำกรรมกรณก็มีมียอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมกรณมียอยู่ในนรกทั้งหลาย แต่คนผู้ทำกรรมกรณไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมกรณมียอยู่ในหมู่มนุษย์ แต่คนผู้ทำกรรมกรณไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒๐] ป. นายนिरยบาลมียอยู่ในนรกทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ท้าวเวสสภกัมมิได้ฆ่า ท้าวเปตติราชกัมมิ
ได้ฆ่า ท้าวโสม ท้าวมม และท้าวเวสวัณ กัมมิได้ฆ่า กรรมของตน
ต่างหาก ฆ่าบุคคลผู้สิ้นบุญจากโลกนี้และเข้าถึงปรโลก ในนรกนั้นๆ
ดังนี้ เป็นสูตรมียอยู่จริง มีไชหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น นายนिरยบาลก็ไม่มีในนรกทั้งหลาย นะสิ

[๑๘๒๑] ส. นายนिरยบาลไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกนายนिरยบาล
ย่อมยังสัตว์นรกนั้นให้รับกรรมกรณ อันชื่อว่าเครื่องจำ ๕ ประการ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวิตถกปริณ

คือ ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่มือข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่มือ
อีกข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่เท้าข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอัน
ร้อนที่เท้าอีกข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่กลางอก สัตว์นรกนั้น
เสวยทุกขเวทนา เผ็ดร้อนอยู่ในนรกนั้น และจะยังไม่ตายตลอด
เวลาที่บาปกรรมนั้นยังไม่สิ้นสุด ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มิใช่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น นายนิรยบาลก็มีอยู่ในนรกทั้งหลาย นะสิ

[๑๘๒๒] ส. นายนิรยบาลไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกนายนิรยบาล

ยังสัตว์นรกนั้นให้นอนแผ่ลงแล้ว พากันถากด้วยมีด ฯลฯ พวก
นายนิรยบาลตั้งสัตว์นรกนั้น ให้มีเท้าไปในเบื้องบน มีศีรษะใน
เบื้องต่ำ แล้วถากด้วยพรา ฯลฯ พวกนายนิรยบาลตีสัตว์นรกนั้น
เข้าในรถ แล้วให้แล่นกลับไปกลับมาเหนือแผ่นดินอันไฟติดทั่วแล้ว
มีเปลวเป็นอันเดียวกัน มีแสงโชติช่วง ฯลฯ พวกนายนิรยบาล ยัง
สัตว์นรกนั้นให้ขึ้นไต่ลง ซึ่งภูเขาถ่านเพลิงใหญ่ อันไฟติดทั่วแล้ว
มีเปลวเป็นอันเดียวกัน มีแสงโชติช่วง ฯลฯ พวกนายนิรยบาลจับ
สัตว์นรกนั้น ให้มีเท้าในเบื้องบน ให้มีศีรษะในเบื้องต่ำ ใส่เข้า
ในหม้อทองแดงอันร้อน อันไฟติดทั่วแล้ว มีเปลวเป็นอันเดียวกัน

๑๑. อ. ตักก. ข้อ ๔๓๕ หน้า ๑๓๘ ม. อ. ข้อ ๕๑๒ หน้า ๓๔๐
มีแสงโชติช่วง เขาหมกไหม้มีร่างกายเป็นฟองในหม้อทองแดงนั้น
และทั้งที่หมกไหม้มีร่างกายเป็นฟองอยู่ในหม้อทองแดงนั้น บางครั้ง
ไพลขึ้นข้างบน บางครั้งจมลงข้างใต้ บางครั้งพุ่งขวางไป เขา
เสวยเวทนาอันเป็นทุกข์ ฯลฯ นายนิรยบาลทั้งหลาย ย่อมใส่เข้า
ซึ่งสัตว์นรกนั้นในมหานรก ก็มหานรกนั้นแล ๔ มุม ๔ ประตู จำแนก
กำหนดไว้เป็นส่วนๆ มีกำแพงเหล็กล้อมรอบ ครอบด้วยเหล็ก พื้น
แห่งมหานรกนั้นก็แล้วด้วยเหล็ก ประกอบด้วยความร้อนลุกเป็นเปลว
แผ่ไปร้อยโยชน์โดยรอบตั้งอยู่ในกาลทุกเมื่อ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุ
จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น นายนิรยบาล ก็มีอยู่ในนรกทั้งหลาย นะสิ

นิรยบาลกถา จบ

ตริจฉานกถา

[๑๘๒๓] สกาวที่ สัตว์ตริจฉานมียูในหมูเทวดา หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เทวดามียูในหมูตริจฉาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ตริจฉานมียูในหมูเทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทวโลกเป็นกำเนิดแห่งสัตว์ตริจฉาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ตริจฉานมียูในหมูเทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

๑๑. อ. ตักก. ข้อ ๔๓๕ หน้า ๑๓๘ ม. อ. ข้อ ๕๑๓ หน้า ๓๔๑

ส. แมลง ตั๊กแตน ยุง แมลงวัน งู แมลงปอง ตะเข็บ ไล่เดือน มี
อยู่ในหมูเทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒๔] ป. สัตว์ตริจฉานไม่มีในหมูเทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ช้างตัวประเสริฐ ชื่อ เอราวัณ ยานทิพยอันเทียมด้วยม้าพันหนึ่ง มียู
ในหมูเทวดา มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ช้างตัวประเสริฐ ชื่อเอราวัณ ยานทิพยอันเทียมด้วยม้าพันหนึ่ง
มียูในหมูเทวดานั้น ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านจึงต้องกล่าวว่า สัตว์ตริจฉาน
มียูในหมูเทวดา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

[๑๘๒๕] ส. สัตว์ดิรัจฉานมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
- ส. พวกผูกช้าง พวกผูกม้า พวกตะพุนหญ้า พวกหัวหน้างาน พวกทำอาหารสัตว์ มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ถ้าอย่างนั้น สัตว์ดิรัจฉานก็ไม่อยู่ในหมู่เทวดา นะสิ

ดิรัจฉานกถา จบ

มัตถกถา

[๑๘๒๖] สกาวที มรรคมองค์ ๕ หรือ?

- ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสมรรคมองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิไว้ มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสมรรคมองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิไว้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า มรรคมองค์ ๕
- ส. มรรคมองค์ ๕ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บรรดาทาง ทางมองค์ ๘ ประเสริฐที่สุด บรรดาสิ่งจะ สิ่งจะ ๔ ประเสริฐที่สุด บรรดาธรรม วิภาคธรรม ประเสริฐที่สุด บรรดาทวิบท พระตถาคตผู้มีจักษุ ประเสริฐที่สุด ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีไชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น มรรคมองค์ ๘ นะสิ
- [๑๘๒๗] ส. สัมมาวาจาเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาวาจาไม่นั้นไม่เป็นมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาทิฏฐินั้นไม่เป็นมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัมมาวาจาเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาวาจาไม่นั้นไม่เป็นมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาสมาธินั้นไม่เป็นมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัมมาสัมมัตตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาอาชีวะ นั้นไม่เป็นมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาสมาธินั้นไม่เป็นมรรค หรือ?

๑๑. ข. ฐ. ข้อ ๓๐ หน้า ๕๑

- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๘๒๘] ส. สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาทิฏฐินั้นเป็นมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมาวาจาเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาวาจาไม่นั้นเป็นมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาทิฏฐินั้นเป็นมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมาสัมมัตตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาอาชีวะ นั้นเป็นมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ- เป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาสมาธินั้นเป็นมรรค หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. สัมมาวาจา ฯลฯ สัมมาสัมมัตตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาอาชีวะนั้นเป็นมรรค หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๘๒๙] ป. อริยมรรคมองค์ ๘ หรือ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ก็กายกรรม วาจากรรม อาชีวะของบุคคลนั้น เป็นอาการบริสุทธิ ในกาลก่อนเที่ยวแล อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ ย่อมถึงความบริบูรณ์ด้วยภาวนา แก่บุคคลนั้น ด้วยประการฉะนี้
- ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
๑๑. ที. ม. ข้อ ๑๓๘ หน้า ๑๗๕
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ถ้าอย่างนั้น มรรคมีองค์ ๕ นะสิ
- [๑๘๓๐] ส. มรรคมีองค์ ๕ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรสุกัทธิยะ อริยมรรคมีองค์ ๘ หาไม่ได้ในธรรมวินัยใดแล แม่สมณะก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น แม่สมณะที่ ๒ ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น แม่สมณะที่ ๓ ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น แม่สมณะที่ ๔ ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น อริยมรรคมีองค์ ๘ หาได้ในธรรมวินัยใดแล แม่สมณะก็หาได้ในธรรมวินัยนั้น แม่สมณะที่ ๒ ฯลฯ แม่สมณะที่ ๓ ฯลฯ แม่สมณะที่ ๔ ก็หาได้ในธรรมวินัยนั้น ดุรสุกัทธิยะอริยมรรคมีองค์ ๘ ย่อมหาได้ในธรรมวินัยนี้แล สมณะย่อมหาได้ในธรรมวินัยนี้แล สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ ย่อมหาได้ในธรรมวินัยนี้ ปรับปาทโดยเจ้าลัทธิอื่นๆ วางจากสมณะทั้งหลาย ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น มรรคมีองค์ ๘ นะสิ
- มัตถกถา จบ
-

- ญาณกถา
- [๑๘๓๑] สกวาที ญาณโลกุตตระมีวัตถุ ๑๒ หรือ?
- ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. โลกุตตรญาณเป็น ๑๒ หรือ?
๑๑. ที. ม. ข้อ ๑๓๘ หน้า ๑๗๕
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โลกุตตรญาณเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โสตาปัตติมรรคเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. โสตาปัตติมรรคเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. โสตาปัตติผลเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. สกทาคามีมรรคเป็น ๑๒ อย่าง ฯลฯ อนาคามีมรรค ฯลฯ อรหัตมรรค เป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. อรหัตมรรคเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. อรหัตผลเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๘๓๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณโลกุตตระมีวัตถุ ๑๒ หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย จักบังเกิดขึ้นแล้ว ญาณเกิดขึ้นแล้ว วิชชาเกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว แก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยได้ยินในกาลก่อนว่า นี่ทุกข์เป็นของจริงอย่างประเสริฐดังนี้ ดุรภิกษุทั้งหลาย จักบังเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว แก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยได้ยินในกาลก่อนว่า ก็ทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั่นแล อันเราพึงกำหนดรู้ ดังนี้ ฯลฯ ก็ทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั่นแล อันเรากำหนดรู้แล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่า นี่เหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นของ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 จริยอย่างประเสริฐ ดังนี้ ฯลฯ ว่า เหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์อันเป็นของ
 จริยอย่างประเสริฐนั้นนั่นแล อันเราพึงละเสีย ดังนี้ ฯลฯ ว่า เหตุ
 เกิดขึ้นแห่งทุกข์อันเป็นของจริยอย่างประเสริฐนั้นนั่นแล อันเราละแล้ว
 ฯลฯ ว่า ธรรมเป็นที่ดับทุกข์ เป็นของจริยอย่างประเสริฐ ดังนี้ ฯลฯ
 ว่า ธรรมเป็นที่ดับทุกข์อันเป็นของจริยอย่างประเสริฐนั้นนั่นแล อันเรา
 พึงทำให้แจ้ง ดังนี้ ฯลฯ ว่า ธรรมเป็นที่ดับทุกข์อันเป็นของจริย
 อย่างประเสริฐนั้นนั่น อันเราทำให้แจ้งแล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่า ณีปฏิบัติ
 อันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์ เป็นของจริยอย่างประเสริฐดังนี้ ฯลฯ
 ว่า ปฏิบัติอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์ อันเป็นของจริยอย่าง
 ประเสริฐนั้นนั่น อันเราพึงให้เกิด ดังนี้ ฯลฯ ว่า ปฏิบัติอันให้ถึง
 ธรรมเป็นที่ดับทุกข์อันเป็นของจริยอย่างประเสริฐนั้นนั่นแล อันเรา
 ให้เกิดแล้ว ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียุจริง มีหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ญาณโลกุตตระ ก็มีวัตถุ ๑๒ นะสิ

ญาณกถา จบ

วรรคที่ ๒๐ จบ

ปิณฑาสกที่ ๔ จบ

วรรคที่ ๒๑

สาสนกถา

[๑๘๓๓] สกวาที ศาสนาได้แปลงใหม่ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

๑๑. ที. ม. ข้อ ๑๘๘

ส. สติปัญฐานได้แปลงใหม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาได้แปลงใหม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมปธาน ฯลฯ อิทธิบาท ฯลฯ อินทรีย์ ฯลฯ พละ ฯลฯ โพชฌงค์
 ได้แปลงใหม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาเป็นอกุศลในกาลก่อน ได้แปลงให้เป็นกุศลในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาเป็นสาสวะ ฯลฯ เป็นสัญญาขนิยะ เป็นคันถนิยะ เป็นโสมนิยะ
 เป็นโยคนิยะ เป็นนิวารณนิยะ เป็นปรัมมัญฐะ เป็นอุปาทานนิยะ ฯลฯ
 เป็นสังกิเลสในกาลก่อน ได้แปลงให้เป็นอสังกิเลสในภายหลัง
 หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๔] ส. บุคคลใด ที่แปลงศาสนาของพระตถาคตใหม่ได้ มียุหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลใด ที่แปลงสติปัญฐานใหม่ได้ มียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลใด ที่แปลงสัมมปธาน ฯลฯ อิทธิบาท ฯลฯ อินทรีย์ ฯลฯ
 พละ ฯลฯ โพชฌงค์ใหม่ได้ มียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลใด ที่แปลงศาสนาอันเป็นอกุศลในกาลก่อนให้เป็นกุศลในภายหลัง
 ได้ มียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลใด ที่แปลงศาสนาอันเป็นสาสวะ ฯลฯ อันเป็นสังกิเลส
 ในกาลก่อน ให้เป็นอสังกิเลสในภายหลังได้ มียุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๕] ส. ศาสนาของพระตถาคตจะแปลงใหม่อีกได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติปัญฐานจะแปลงใหม่อีกได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ ฯลฯ โพชฌงค์ จะแปลงใหม่
 ได้หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ศาสนาอันเป็นอกุศลในกาลก่อน จะแปลงให้เป็นกุศลในภายหลังได้
หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ศาสนาอันเป็นสาสวะ ฯลฯ อันเป็นสังกิเลสในกาลก่อน จะแปลง
ให้เป็นอสังกิเลสในภายหลังได้ หรือ?
สาสนกถา จบ

อวิเวกคถา

- [๑๘๓๖] สกวาที ปุถุชนไม่สงบแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. ปุถุชนไม่สงบแล้วจากผัสสะมีธาตุ ๓ ฯลฯ จากเวทนา จากสัญญา
จากเจตนา จากจิต จากศรัทธา จากวิริยะ จากสติ จากสมาธิ จากปัญญา
มีธาตุ ๓ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ปุถุชนไม่สงบแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. ในขณะที่ปุถุชนให้จิรว ในขณะนั้นก็เข้าถึงปฐมฌานอยู่ ฯลฯ เข้าถึง
อากาสนัญญาตนสมาบัติอยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. ในขณะที่ปุถุชนให้ภินทบาท ฯลฯ ให้เสนาสนะ ฯลฯ ให้คิลาน-
ปัจฉยเภสัชขบิรหาร ในขณะนั้นก็เข้าถึงจตุตถฌานอยู่ ก็เข้าถึง
เนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติอยู่ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

- [๑๘๓๗] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ปุถุชนไม่สงบแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. การมอันจะให้เข้าถึงรูปธาตุ และอรุปรธาตุ อันปุถุชนกำหนดรู้แล้ว หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น ปุถุชนก็ไม่สงบแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ นะสิ
อวิเวกคถา จบ

สัญญาชนกถา

- [๑๘๓๘] สกวาที การที่พระโยคียังไม่ละสัญญาชนบางอย่าง แล้วบรรลอรหัตผล มีอยู่
หรือ?
ปรวาทิ ถูกแล้ว
ส. การที่พระโยคียังไม่ละสักกายทิฎฐิ ฯลฯ ยังไม่ละวิจิกิจจา ฯลฯ ยังไม่ละ
สลิทพตปามาส ฯลฯ ยังไม่ละราคะ ยังไม่ละโทสะ ยังไม่ละโมหะ ฯลฯ
ยังไม่ละอินตัตถะบางอย่าง แล้วบรรลอรหัตผล มีอยู่หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๘๓๙] ส. การที่พระโยคียังไม่ละสัญญาชนบางอย่าง แล้วบรรลอรหัตผล มีอยู่หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ ยังมีโทสะ ยังมีโมหะ ยังมีมานะ ยังมีมกขะ ยังมี
อุปายาส ยังมีกิเลส หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. พระอรหันต์ หมดราคะแล้ว หมดโทสะแล้ว หมดโมหะแล้ว หมดมานะ
แล้ว หมดมกขะแล้ว หมดอุปายาสแล้ว หมดกิเลส
แล้ว หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระอรหันต์หมดราคะแล้ว ฯลฯ หมดกิเลสแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า
การที่พระโยคียังไม่ละสัญญาชนบางอย่าง แล้วบรรลอรหัตผลมีอยู่
[๑๘๔๐] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า การที่พระโยคียังไม่ละสัญญาชนบางอย่าง แล้วบรรล
อรหัตผล มีอยู่หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. พระอรหันต์รู้พุทธวิสัยทั้งปวง หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น การที่พระโยคียังไม่ละสัญญาชนบางอย่างแล้ว บรรล

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
อรหัตผล ก็มีอยู่ นะสิ
สัญญาชนกถา จบ

อิทธิกถา

[๑๘๔๑] สกวาที ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า ต้นไม้งมีใบเป็นนิตย์ ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า ต้นไม้งมีดอกเป็นนิตย์ ฯลฯ ต้นไม้งมีผลเป็นนิตย์ สถานที่นี้จึงมีความสว่างเป็นนิตย์ จึงมีความปลอดภัยเป็นนิตย์ จึงมีภิกษาหาได้ง่ายเป็นนิตย์ จึงมีฝนงามเป็นนิตย์ ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า ผัสสะเกิดขึ้นแล้วอย่าดับไป ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ จิต ตรีธธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เกิดขึ้นแล้วอย่าดับไป ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๒] ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า รูปจึงเป็นของเที่ยง เวทนา สัญญา สังขาร ฯลฯ วิญญาณ จึงเป็นของเที่ยง ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๓] ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า สัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความเกิดเป็นธรรมดา อย่าเกิดเลย ดังนี้ ฯลฯ ว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความแก่เป็นธรรมดา อย่าแก่เลย ดังนี้ ฯลฯ ว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความเจ็บเป็นธรรมดา อย่าเจ็บเลย ดังนี้ ฯลฯ ว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความตายเป็นธรรมดา อย่าตายเลย ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวกมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ส. ปรากฏแล้ว

ป. ท่านพระปิลินทวัจจะ ได้อธิษฐานปราสาทของพระเจ้าแผ่นดินมคธ ผู้จอมทัพ พระนามว่าพิมพิสาร ว่าจงเป็นทอง ดังนี้ และปราสาทนั้นก็ได้เป็นทองไปจริง มีใช่หรือ?

ส. ปรากฏแล้ว

ป. หากว่า ท่านพระปิลินทวัจจะ ได้อธิษฐานปราสาทของพระเจ้าแผ่นดินมคธ ผู้จอมทัพ พระนามว่าพิมพิสาร ว่าจงเป็นทอง ดังนี้ และปราสาทนั้นก็ได้เป็นทองไปจริงฯ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่

อิทธิกถา จบ .

พุทธกถา

[๑๘๔๕] สกวาที พระพุทธกับพระพุทธรูปด้วยกัน ยังมียิ่งหย่อนกว่ากัน หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. โดยสติปัญฐาน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โดยสัมมัมปธาน ฯลฯ โดยอิทธิบาท โดยอินทรีย์ โดยพละ โดยโพชฌงค์ โดยความชำนาญ ฯลฯ โดยสัพพัญญุตญาณทัสสนะ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พุทธกถา จบ

สัพพทิสากถา

[๑๘๔๖] สกาวที พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในทิศทั้งปวง หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในปรัตถิมทิศ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในปรัตถิมทิศ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคองค์นั้น พระนามว่ากระไร ชาตอะไร โคตรอะไร พระมารดา พระบิดา ของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น มีนามว่ากระไร คูแห่งสาวกของพระผู้มีพระภาคนั้น มีนามว่ากระไร อภิภูฏากของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น มีนามว่ากระไร พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงจิวรชนไร ทรงบาตรเช่นไร เสด็จอยู่บ้านไหน หรือในนิคมไหน หรือในนครไหน หรือในรัฐไหน หรือในชนบทไหน?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในทักษิณทิศ ฯลฯ ในปัจฉิมทิศ ฯลฯ ในอุตตรทิศ ฯลฯ ในเหนือภูมิทิศ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในเหนือภูมิทิศ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น พระนามว่ากระไร ฯลฯ เสด็จอยู่ในชนบทไหน

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในอุปริมทิศ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในอุปริมทิศ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สถิตอยู่ในชั้นจาทุมหาราชหรือ ฯลฯ สถิตอยู่ในชั้นดาวดึงส์หรือ ฯลฯ สถิตอยู่ในชั้นยามะหรือ สถิตอยู่ในชั้นดุสิตหรือ สถิตอยู่ในชั้นนิมมานรดีหรือ สถิตอยู่ในชั้นปรนิมมิตวสวัตดีหรือ ฯลฯ สถิตอยู่ในพรหมโลก หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สัพพทิสากถา จบ

ธรรมกถา

[๑๘๔๗] สกาวที ธรรมทั้งปวงเป็นนียตะ (แน่นอน) หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจจังตตนิยตะ (แน่นอนโดยความผิด) หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ (แน่นอนโดยความถูก) หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กองอันเป็นนียตะ (ไม่แน่นอน) ไม่มีหรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กองอันเป็นนียตะมีอยู่ มีไฉ่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กองอันเป็นนียตะมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่าธรรมทั้งปวงเป็นนียตะ

[๑๘๔๘] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นนียตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกอง ๓ คือ กองอันเป็นมิจจังตตนิยตะ ๑ กอง

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
อันเป็นสัมมัตตนิยตะ ๑ กองอันเป็นอนิยตะ ๑ มีไชหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกอง ๓ อย่าง คือ กองอันเป็นมัจฉัตต-
นิยตะ ๑ กองอันเป็นสัมมัตตนิยตะ ๑ กองอันเป็นอนิยตะ ๑ ก็ต้อง
ไม่กล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ

[๑๘๔๙] ส. รูป เป็นนิยตะ โดยอรรถว่ารูป หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นมัจฉัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นนิยตะ โดย
อรรถว่าวิญญาณ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นมัจฉัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๕๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นนิยตะโดยอรรถว่ารูป ฯลฯ เวทนา ฯลฯ
สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นนิยตะโดยอรรถว่า วิญญาณ
หรือ?

- ส. ถูกแล้ว
ป. รูปเป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ เวทนา สัญญา
สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร
หรือ?
ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น รูปก็เป็นนิยตะโดยอรรถว่ารูป เวทนา ฯลฯ สัญญา
ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นนิยตะโดยอรรถว่าวิญญาณ นะสิ
ธรรมกถา จบ

กรรมกถา

[๑๘๕๑] สกวาที กรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ หรือ?

ปราวาที ถูกแล้ว

- ส. เป็นมัจฉัตตนิยตะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นมัจฉัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กองอันเป็นอนิยตะไม่มี หรือ?
ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. กองอันเป็นอนิยตะมีอยู่ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า กองอันเป็นอนิยตะมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรรมทั้งปวง
เป็นนิยตะ

[๑๘๕๒] ส. กรรมทั้งปวงเป็นนิยตะหรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกอง ๓ คือ กองอันเป็นมัจฉัตตนิยตะ กองอัน
เป็นสัมมัตตนิยตะ กองอันเป็นอนิยตะ มีไชหรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสกอง ๓ คือ กองอันเป็นมัจฉัตตนิยตะ
กองอันเป็นสัมมัตตนิยตะ กองอันเป็นอนิยตะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรรม
ทั้งปวงเป็นนิยตะ

[๑๘๕๓] ส. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นนิยตะโดยอรรถว่าทิฏฐธรรมเวทนิยะ หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นมัจฉัตตนิยตะ หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. อุปปัชชเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปรียเวทนิยกรรม เป็นนียตะโดย
อรรถว่า อปราปรียเวทนิยะ หรือ?
ป. ถูกแล้ว
ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?
ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
[๑๘๔๔] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นนียตะ โดยอรรถว่า ทิฏฐธรรม-
เวทนิยะ อุปปัชชเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปรียเวทนิยกรรมเป็นนียตะ
โดยอรรถว่า อปราปรียเวทนิยะ หรือ?
ส. ถูกแล้ว
ป. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรมเป็นอุปปัชชเวทนิยกรรม เป็นอปราปรียเวทนิ-
ยกรรม ฯลฯ อุปปัชชเวทนิยกรรมเป็นทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็น
อปราปรียเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปรียเวทนิยกรรม เป็นทิฏฐธรรมเวทนิ-
ยกรรม เป็นอุปปัชชเวทนิยกรรม หรือ?
ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
ป. ถ้าอย่างนั้น ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรมก็เป็นนียตะ โดยอรรถว่า ทิฏฐธรรม-
เวทนิยะ อุปปัชชเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปรียเวทนิยกรรมก็เป็นนียตะ
โดยอรรถว่า อปราปรียเวทนิยะ นะลิ

กรรมกถา จบ

วรรคที่ ๒๑

วรรค ๒๒

ปริณิพพานกถา

[๑๘๔๕] สกวาที การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญญาชนบางอย่าง แล้วปริณิพพาน มียอยู่
หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสักกายทิฏฐิ ฯลฯ ยังไม่ละอนัตตปปะบางอย่าง
แล้วปริณิพพาน มียอยู่หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๖] ส. การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญญาชนบางอย่างแล้ว ปริณิพพาน มียอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ ฯลฯ ยังมีกิเลสอยู่ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์หมดราคะแล้ว ฯลฯ หมดกิเลสแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์หมดราคะแล้ว ฯลฯ หมดกิเลสแล้ว ก็ต้องไม่
กล่าวว่า การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญญาชนบางอย่างแล้วปริณิพพาน
มียอยู่

[๑๘๔๗] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญญาชนบางอย่างแล้วปริณิพพาน
มียอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์รู้พุทธรัสัยทั้งปวง หรือ?

ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญญาชนบางอย่างแล้วปริณิพพาน
ก็มีอยู่ นะลิ

ปริณิพพานกถา จบ

กุสลจิตตกถา

[๑๘๔๘] สกวาที พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปริณิพพาน หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์สร้างสมอยู่ซึ่งบุญญาภิสังขาร สร้างสมอยู่ซึ่งอเนนุชาภิสังขาร
ทำอยู่ซึ่งกรรมที่เป็นไปเพื่อคติ เพื่อภพ เพื่อความเป็นใหญ่ เพื่อความเป็น

- พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
 อธิบัติ เพื่อสมบัติใหญ่ เพื่อบริวารมาก เพื่อความงามในเทพ เพื่อ
 ความงามในมนุษย์ ปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- [๑๘๕๙] ส. พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์สังขมอยู่ เลิกสังขมอยู่ ละชาตอยู่ ถือนั่นอยู่ ชำระล้างอยู่
 หมักหมมอยู่ กำจัดอยู่ ฯลฯ อบอวลอยู่ ปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์สังขมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสังขมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสังขม
 แล้วดำรงอยู่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์สังขมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสังขมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิก
 สังขมแล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรีณิพพาน
- ส. พระอรหันต์ละชาตอยู่ก็ไม่ใช่ ถือนั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละชาตแล้วดำรง
 อยู่ ชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ หมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระล้างแล้ว
 ดำรงอยู่ กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดแล้วดำรงอยู่
 มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัด
 แล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรีณิพพาน
- [๑๘๖๐] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรีณิพพาน หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. พระอรหันต์มีสติตั้งมั่น มีสติสัมปชัญญะ ปรีณิพพาน มีใช่หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. หากว่า พระอรหันต์มีสติตั้งมั่น มีสติสัมปชัญญะ ปรีณิพพาน ด้วยเหตุ
 นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรีณิพพาน
 กุศลจิตตกตา จบ

- อาเนญชกถา
- [๑๘๖๑] สกวาที พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้มีจิตเป็นปกติ ปรีณิพพาน มีใช่
 หรือ?
- ปรวาทิ ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้มีจิตเป็นปกติ ปรีณิพพาน มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้มีจิตเป็นปกติปรีณิพพาน ก็ต้อง
 ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรีณิพพาน
- [๑๘๖๒] ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในกิริยมยจิต (จิตคือกิริยา) ปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในวิปากจิตปรีณิพพาน มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในวิปากจิตปรีณิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า
 พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรีณิพพาน ดังนี้
- [๑๘๖๓] ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในจิตที่เป็นอภยากฤตฝ่ายกิริยา ปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในจิตที่เป็นอภยากฤตฝ่ายวิบาก ปรีณิพพาน มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในจิตที่เป็นอภยากฤตฝ่ายวิบาก ปรีณิพพาน
 ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหว ปรีณิพพาน
- [๑๘๖๔] ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรีณิพพาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระผู้มีพระภาคออกจากจตุตถฌานแล้วจึงปรีณิพพาน ในลำดับอันกระชั้น
 ชิด มีใช่หรือ?

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกณ

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคออกจากจตุตถฌานแล้วจึงปรินิพพานในลำดับอัน
กระชั้นชิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหว
ปรินิพพาน

อานนชกถา จบ .

ธัมมกัสมยกถา

[๑๘๖๕] สกวาที การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การแสดงธรรม การฟังธรรม การสนทนาธรรม การสอบถาม การ
สมาทานศีล ความสังวรระวังในอินทรีย์ทั้งหลาย ความรู้จักประมาณใน
โภชนะ การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ในปฐมยามและปัจฉิมยาม
แห่งราตรี มีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การแสดงธรรม ฯลฯ การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ในปฐมยาม
และปัจฉิมยามแห่งราตรี ไม่มีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การแสดงธรรม การฟังธรรม ฯลฯ การประกอบความเพียร
เครื่องตื่นอยู่ในปฐมยามและปัจฉิมยามแห่งราตรี ไม่มีแก่สัตว์ผู้อยู่ใน
ครรรค์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์

[๑๘๖๖] ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจัยเพื่อความบังเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฐิ มี ๒ อย่าง คือเสียงจากผู้อื่น
และโยนิโสมนสิการ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฐิ มี ๒ อย่าง คือ เสียง
จากผู้อื่นและโยนิโสมนสิการ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การตรัสรู้ธรรม มีแก่
สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์

[๑๘๖๗] ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การตรัสรู้ธรรม มีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง
ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ธัมมกัสมยกถา จบ .

กถาทั้ง ๓

[๑๘๖๘] สกวาที การบรรลอรหัตผลมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรรค์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การบรรลอรหัตผล มีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง
ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่บุคคลผู้ฝัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง ผู้ไม่
มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การบรรลอรหัตผลมีแก่บุคคลผู้ฝัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การบรรลอรหัตผล มีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง
ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

กถาทั้ง ๓ จบ

อัปยาคกถา

[๑๘๖๙] สกวาที จิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่างเป็นอัปยาคฤต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงฝันมาสัตว์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลพึงฝันมาสัตว์ได้ก็ต้องไม่กล่าวว่าจิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่าง เป็นอภัยกถา

[๑๘๗๐] ส. บุคคลพึงฝันลักทรัพย์ ฯลฯ พึงฝันพูดเท็จ พึงฝันพูดส่อเสียด พึงฝัน พุดคำหยาบ พึงฝันพูดเพ้อเจ้อ พึงฝันตัดทื่อ พึงฝันปล้นใหญ่ พึงฝัน ปล้นเฉพาะเรือนหลังหนึ่ง พึงฝันดักที่ทางเปลี่ยว พึงฝันผัดเมียทาน พึงฝันทำการฆ่าชาวบ้าน พึงฝันทำการฆ่าขวานินม พึงฝันเสพเมถุนธรรม อสุจิของบุคคลผู้ฝันพึงเคลื่อนได้ บุคคลพึงฝันให้ทาน พึงฝันให้จีวร พึงฝันให้บิณฑบาต พึงฝันให้เสนานะ พึงฝันให้กลิ่นปัจจัยเภสัชบริวาร พึงฝันให้ของเคี้ยว พึงฝันให้ของกิน พึงฝันให้น้ำดื่ม พึงฝันให้พระเจดีย์ พึงฝันยกขึ้นซึ่งมลา พึงฝันยกขึ้นซึ่งของหอม พึงฝันยกขึ้นซึ่งเครื่อง ลูบไล้ ที่พระเจดีย์ ฯลฯ พึงฝันทำประทักษิณพระเจดีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลพึงฝันทำประทักษิณพระเจดีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่าจิตของ บุคคลผู้ฝันทุกอย่าง เป็นอภัยกถา

[๑๘๗๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า จิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่างเป็นอภัยกถา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสจิตของบุคคลผู้ฝันว่า เป็นอภิปุหาริก มีใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสจิตของบุคคลผู้ฝันว่า เป็นอภิปุหาริก ด้วย เหตุนี้ท่านจึงต้องกล่าวว่า จิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่าง เป็นอภัยกถา อภัยกถกถา จบ

อาเสวนปัจจัยตากถา

[๑๘๗๒] สกาวที ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มีหรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาณาติบาต อันบุคคล ช้องเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อบรรเทา เป็นไปพร้อมเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่ง เปรต วิบากของปาณาติบาตอย่างเบาที่สุดก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรต เป็นผู้มียาอายุเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียายุจริง มีใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่าง ก็มีอยู่ละสิ

[๑๘๗๓] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย อทินนาทาน อันบุคคล ช้องเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อบรรเทา เป็นไปพร้อมเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรต

๑๑. อ. อญญก, ข้อ ๑๓๐ หน้า ๒๕๑

วิบากของอทินนาทานอย่างเบาที่สุดก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตแห่งโลกะเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากของกาเมสุมิจจารอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตเป็นผู้มียาอายุเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากของมสวาทอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตเป็นผู้มียาอายุเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากแห่งวาจาเสียดอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากแห่งวาจาหยาบอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตเป็นผู้มียาอายุเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากแห่งการพูดเพ้อเจ้ออย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตเป็นผู้มียาอายุเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ การดื่มสุราเมรัย อันบุคคลเสพแล้ว ฯลฯ วิบากแห่งการดื่มสุราเมรัยอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อบริหารแห่งเปรตเป็นผู้มียาอายุเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมียายุจริง มีใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่างก็มีอยู่ละสิ

[๑๘๓๔] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไร ไม่มีหรือ?

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความเห็นผิดอันบุคคล
 เสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรกเป็นที่
 ไปพร้อมเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปพร้อมเพื่อบริวารแห่งปรต ดังนี้ ๑-
 เป็นสูตรมียอจริง มิใช่หรือ?

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจฉัยบางอย่าง ก็มียุ่ นะสิ

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขุทั้งหลาย ความดำริผิด ชล
ความตั้งใจผิด อันบุคคลเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ชล
เป็นไปพร้อมเพื่อวิสัยแห่งเปรต ดังนี้ ๑- เป็นสตรมีอย่างจริง มีใช่หรือ?

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุริยภิกขทั้งหลาย ความเห็นชอบอันบุคคลเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมยังลงสู่อมตะ มีอมตะเป็นที่ไปในเบื้องหน้า มีอมตะเป็นปริโยสาน ดังนี้ เป็นสูตรมียังจริง มีใช่หรือ?

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดุรภิกษุทั้งหลาย ความดำริชอบอันบุคคลเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ฯลฯ ความตั้งใจชอบอันบุคคลเสพแล้วโดยมาก อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมหยั่งลงสู่อมตะ มีอมตะที่เป็นไปในเบื้องหน้า มีอมตะเป็นปริโยสาน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?

ส. มหาปฐพี มหาสมุทร ขุนเขาสิเนรุ น้ำ ไฟ ลม ภูเขา ไม้ และไม้
เจ้าป่า ล้วนดำรงอยู่ในจิต หรือ?

Page 358

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์
ความปรากฏแห่งความเป็นวิญญานที่สมกันจึงมี ดังนี้ ๑- เป็นสูตรมี
อยู่จริง มีใช่หรือ?

- ป. ถูกแล้ว
๑๑. ม. ม. ข้อ ๓๔๖ หน้า ๓๔๘
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า จักขยตนะเกิดพร้อมกับจักขวิญญาน
[๑๘๘๐] ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ ฯลฯ กายายตนะ
เกิดพร้อมกับกายวิญญาน หรือ?
- ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. กายายตนะเกิดพร้อมกับกายวิญญาน หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ท่านพระสารีบุตรได้กล่าวคำนี้ไว้ว่า อาวุโส กายอันเป็นธรรมภายใน
ยังมิได้แตกไป แต่โณฐัพพะอันเป็นธรรมภายนอกยังไม่มาสู่คล่อง
และการประมวลที่สมกันก็ยังไม่ มี ฯลฯ กายอันเป็นธรรมภายใน
ยังมิได้แตกไปด้วย โณฐัพพะอันเป็นธรรมภายนอกก็มาสู่คล่อง
ด้วย แต่การประมวลที่สมกันก็ยังไม่ มี ฯลฯ ก็ในกาลใดแล กายอัน
เป็นธรรมภายในยังมิได้แตกไปด้วย โณฐัพพะก็มาสู่คล่องด้วย
การประมวลที่สมกันก็มีด้วย อย่างนี้ ความปรากฏแห่งความเป็น
วิญญานที่สมกันจึงมี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มีใช่หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่ฟังกล่าวว่า กายายตนะเกิดพร้อมกับกายวิญญาน
[๑๘๘๑] ป. ไม่ฟังกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นไปในขณะจิตอันหนึ่ง หรือ?
- ส. ถูกแล้ว
- ป. ธรรมทั้งปวง เทียง ยัณเฐน นนฺธอน มโณน ไม่แปรปรวนไปเป็นธรรมตา
หรือ?
- ส. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ป. ถ้าอย่างนั้น ธรรมทั้งปวงก็เป็นไปในขณะจิตอันหนึ่ง นะสิ
ขณิกกถา จบ .
วรรคที่ ๒๒ จบ .

วรรคที่ ๒๓

เอการิปายกถา

[๑๘๘๒] สกวาที บุคคลพึงเสพเมถุนธรรมด้วยความประสงค้อย่างเดียวกัน หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. พึงเป็นผู้มีไข้สมณะ พึงเป็นผู้มีไข้ภิกษุ พึงเป็นผู้มีรากอันขาดแล้ว พึง
เป็นปาราชิก ด้วยความประสงค้อย่างเดียวกัน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๘๓] ส. บุคคลพึงเสพเมถุนธรรมด้วยความประสงค้อย่างเดียวกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงฆ่าสัตว์ พึงลักทรัพย์ พึงพูดเท็จ พึงพูดส่อเสียด พึงพูดคำหยาบ
พึงพูดเพ้อเจ้อ พึงดัดที่ต่อ พึงปล้นใหญ่ พึงปล้นเฉพาะเรือนหลังหนึ่ง
พึงดักที่ทางเปลี่ยว พึงผิดเมียท่าน พึงทำการฆ่าชาวบ้าน พึงทำการฆ่า
ชาวนคม ด้วยความประสงค้อย่างเดียวกัน หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

เอการิปายกถา จบ .

อรหันตวิณณกถา

[๑๘๘๔] สกวาที อมณเษยทั้งหลาย เสพเมถุนธรรมโดยเพศแห่งพระอรหันต์ทั้งหลาย
ได้ หรือ?

ปรวาทิ ถูกแล้ว

ส. อมณเษยทั้งหลาย ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ลักทรัพย์ พูดเท็จ พูดส่อเสียด
พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ ดัดที่ต่อ ปล้นใหญ่ ปล้นเฉพาะเรือนหลัง
หนึ่ง ดักที่ทางเปลี่ยว ผิดเมียท่าน ทำการฆ่าชาวบ้าน ฯลฯ ทำการฆ่า
ชาวนคม โดยเพศแห่งพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ไม่ฟังกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อรหันตวิณณกถา จบ .

อิสสริยกามการิกากถา

[๑๘๘๕] สกาวที พระโพธิสัตว์ ไปสุริยนิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ ไปสุนรค คือ ไปสุลลัญชิวรค ไปสุกาลสุตตนรค ไปสุตปาปนรค ไปสุปตปนรค ไปสุสังฆาฏนรค ไปสุโรรวรค ฯลฯ ไปสุวรีจันรค เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๘๖] ส. พระโพธิสัตว์ไปสุริยนิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. คำว่า พระโพธิสัตว์ไปสุริยนิบาตกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมียุ่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์ไปสุริยนิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ ไม่เป็นสูตรมียุ่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ไปสุริยนิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่

[๑๘๘๗] ส. พระโพธิสัตว์ยังลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรรค์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ พึงเข้าถึงนรค พึงเข้าถึงกำเนิดตริจันน เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๘๘] ส. พระโพธิสัตว์ยังลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรรค์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์มีฤทธิ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโพธิสัตว์มีฤทธิ์ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ได้อบรมอิทธิบาทคือฉันทะหรือ ฯลฯ ได้อบรมอิทธิบาทคือวิริยะ ฯลฯ อิทธิบาทคือจิตตะ ฯลฯ อิทธิบาทคือวิมังสา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโพธิสัตว์ ยังลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรรค์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. คำว่า พระโพธิสัตว์ยังลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรรค์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมียุ่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์ ยังลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรรค์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ ไม่เป็นสูตรมียุ่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ยังลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรรค์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่

[๑๘๘๙] ส. พระโพธิสัตว์ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์กลับมาสู่ความเห็น ว่า โลกเที่ยง กลับมาสู่ความเห็น ว่า โลกไม่เที่ยง ว่า โลกมีที่สุด ฯลฯ ว่า โลกไม่มีที่สุด ว่า ชีพอันนั้นสรีระ ก็อันนั้น ว่า ชีพเป็นอื่นสรีระก็เป็นอื่น ว่า สัตว์เบื้องหน้าแต่ภพระย้อม เกิดอีก ว่า สัตว์เบื้องหน้าแต่ภพระย้อมไม่เกิดอีก ว่า สัตว์เบื้องหน้าแต่ภพระย้อมเกิดอีกก็มี ไม่เกิดอีกก็มี ฯลฯ ว่า สัตว์เบื้องหน้าแต่ภพระย้อมเกิดอีก ก็ไม่ใช่ ไม่เกิดอีกก็ไม่ใช่ ดังนี้ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๙๐] ส. พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ปรากฏแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปกรณ์

- ส. คำว่า พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?
- ป. ไม่มี
- ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ไม่เป็นสูตรมียุจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่
- [๑๘๙๑] ส. พระโพธิสัตว์ได้ทำความเพียรอย่างอื่นอีก อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. พระโพธิสัตว์กลับมาสู่ความเห็นว่ โลกเที่ยง ฯลฯ วาสัตว์เบื้องหน้าแต่ มรณะเกิดอีกก็ไม่ใช่ ไม่เกิดอีกก็ไม่ใช่ ดังนี้ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. พระโพธิสัตว์ อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. คำว่า พระโพธิสัตว์อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมียุจริง หรือ?
- ป. ไม่มี
- ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ ไม่เป็นสูตรมียุจริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่
- อิสสรียกามการิกากถา จบ .

ราคปฏิรูปกาทิกถา

[๑๘๙๒] สกาวที ธรรมมิชราคะ แต่เทียบด้วยราคะ มียุหรือ?

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

- ส. ธรรมมิชผัสสะ แต่เทียบด้วยผัสสะ มียุหรือ ธรรมมิชเวทนา แต่เทียบด้วยเวทนา มียุหรือ ธรรมมิชสัญญา แต่เทียบด้วยสัญญา มียุหรือ ธรรมมิชเจตนา แต่เทียบด้วยเจตนามียุหรือ ธรรมมิชจิต แต่เทียบด้วยจิตมียุหรือ ธรรมมิชศรัทธาแต่เทียบด้วยศรัทธามียุหรือ ธรรมมิชวิริยะแต่เทียบด้วยวิริยะมียุหรือ ธรรมมิชสติแต่เทียบด้วยสติมียุหรือ ธรรมมิชสมาธิแต่เทียบด้วยสมาธิมียุหรือ ธรรมมิชปัญญาแต่เทียบด้วยปัญญามียุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. ธรรมมิชโทสะแต่เทียบด้วยโทสะมียุหรือ ธรรมมิชโมหะแต่เทียบด้วยโมหะมียุหรือ ธรรมมิชกิเลส แต่เทียบด้วยกิเลสมียุหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. ธรรมมิชผัสสะ แต่เทียบด้วยผัสสะ มียุหรือ ฯลฯ ธรรมมิชปัญญา แต่เทียบด้วยปัญญา มียุหรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ราคปฏิรูปกาทิกถา จบ .

อปรีนิพันนกถา

[๑๘๙๓] สกาวที รูปเป็นอปรีนิพันนนะ หรือ

ป. ปรวาทิ ถูกแล้ว

- ส. รูปมิชของไม่เที่ยง มิชสังขตะ มิชธรรมชาติที่อิงอาศัยเกิดขึ้น มิชธรรมชาติที่มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มิชธรรมชาติที่มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มิชธรรมชาติที่มีความกลายไปเป็นธรรมดา มิชธรรมชาติที่มีความดับไปเป็นธรรมดา มิชธรรมชาติที่มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?
- ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ
- ส. รูปเป็นของไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อิงอาศัยเกิดขึ้น มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความกลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา มิชหรือ?
- ป. ถูกแล้ว
- ส. หากว่า รูปเป็นของไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๗ อภิธรรมปิฎกที่ ๔ กถาวัตถุปรกรณ์

ธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นอธิปรีนิพัตตนะ ดังนี้

[๑๘๙๔] ส. ทุกข์เท่านั้น เป็นอธิปรีนิพัตตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) รูปก็ไม่เที่ยง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) รูปก็ไม่เที่ยง ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทุกข์เท่านั้นเป็นอธิปรีนิพัตตนะ

[๑๘๙๕] ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา สังขาร วิญญาณ ฯลฯ จักขยตนะ ฯลฯ อัมมายตนะ ฯลฯ จักขุธาตุ ฯลฯ อัมมธาตุ ฯลฯ จักขุนทรีย์ ฯลฯ

[๑๘๙๖] ส. อัญญาตาวินทรีย์ เป็นอธิปรีนิพัตตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัญญาตาวินทรีย์ มีไชธรรมชาติที่ไม่เที่ยง ฯลฯ มีไชธรรมชาติที่มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อัญญาตาวินทรีย์ เป็นธรรมชาติไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นธรรมชาติไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อิงอาศัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ เป็นอธิปรีนิพัตตนะ

[๑๘๙๗] ส. ทุกข์เท่านั้น เป็นอธิปรีนิพัตตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) อัญญาตาวินทรีย์ก็ไม่เที่ยง มีไชหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) อัญญาตาวินทรีย์ก็ไม่เที่ยง ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทุกข์เท่านั้นเป็นอธิปรีนิพัตตนะ

อธิปรีนิพัตตนกกถา จบ

วรรคที่ ๒๓ จบ

ขุททกปิณณาสก์ จบ

อุทาน

มหา นียาโม อนสยา นิคคโห ขุททกปณฺณจมา

ปรปฺปปาวทมนฺทนา สุตตมฺลสมฺมาหิตา

อุชฺชิตฺตนา สตฺถุสสมฺเย กถาวตฺถุปรกรณ์

กถาวตฺถุปรกรณ์ มี ๕ ปิณณาสก์ คือ

(๑) มหาปิณณาสก์

(๒) นียามปิณณาสก์

(๓) อนสฺยปิณณาสก์

(๔) นิคคหปิณณาสก์

(๕) ขุททกปิณณาสก์

อันพระโมคคัลลีสัทธสเถระทำพระสูตรให้เป็นมูลตั้งไว้ ให้เป็นเครื่องย่าย

ปรับปาวท พฺร้งโพรงอยู่ในพระพุทธานุสา

กถาวตฺถุปรกรณ์ ๓๕ ภาณวาร จบ